

HODNOTENIE EKONOMICKÝCH A SOCIÁLNYCH OPATRENÍ **apríl 2000 – december 2001**

autori: Dalibor Roháč, Jozef Vašák, Dušan Zachar

Vydané s podporou the Open Society Institute a Freedom House.

Pod'akovanie

Projekt Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení (HESO), prináša názory odbornej verejnosti na opatrenia ekonomického a sociálneho charakteru. Tento prieskum vznikol vďaka nezištnej účasti významných osobností z rôznych oblastí spoločnosti na pravidelných štvrťročných hodnoteniach. Všetci členovia hodnotiacej komisie sa ho zúčastnili bez nároku na odmenu, za čo by sme im chceli touto cestou poďakovať. Táto publikácia je venovaná predovšetkým im.

Eugen Jurzyca

autor a manažér projektu

Dalibor Roháč

Jozef Vašák

Dušan Zachar

koordinátori projektu HESO a editori publikácie

OBSAH

1. Úvod	11
2. Metodika prieskumu	12
3. Hlavné závery	14
4. Hodnotenie opatrení	19
4.1 Verejné financie	19
4.1.1 Štátny rozpočet na rok 2001	19
4.1.2 Zmeny v riadení a kontrole verejných financií	21
4.1.3 Realizácia pohľadávok verejných inštitúcií	24
4.1.4 Štátny rozpočet na rok 2002	27
4.2 Dane	30
4.2.1 Zmeny v daňovej sústave	30
4.2.2 Správa daní	35
4.3 Opatrenia v oblasti finančného trhu	39
4.3.1 Reštrukturalizácia a privatizácia bánk	39
4.3.2 Odchod malých bánk	43
4.3.3 Regulácia finančného trhu	46
4.3.4 Ostatné	52
4.4 Podnikateľské a investičné prostredie	53
4.4.1 Podnikateľské prostredie	53
4.4.2 Investičné prostredie	58
4.5 Plynárenstvo a elektroenergetika	62
4.5.1 Plynárenstvo	62
4.5.2 Elektroenergetika	67
4.5.3 Cenová regulácia	69
4.6 Opatrenia v oblasti dopravnej politiky	72
4.7 Opatrenia v oblasti telekomunikačnej a poštovej politiky	77
4.8 Pôdohospodárstvo - Životné prostredie	81
4.9 Sociálna politika	85
4.9.1 Sociálne zabezpečenie	86
4.9.2 Štátna sociálna podpora a sociálna pomoc	90
4.9.3 Politika zamestnanosti	94
4.10 Zdravotníctvo	99
4.11 Školstvo	105
4.12 Štátni a verejní zamestnanci – Poslanci - Ombudsman	109
4.10.1 Štátni a verejní zamestnanci	109
4.10.2 Poslanci	112
4.10.3 Verejný ochranca práv – Ombudsman	113

4.13	Reforma verejnej správy - Samospráva	115
4.13.1	Reforma verejnej správy	115
4.13.2	Samospráva	120
4.14	Transparentnosť a boj s korupciou	121
4.14.1	Transparentnosť	121
4.14.2	Transparentnosť a efektívnosť verejnej správy	123
4.14.3	Boj proti korupcii	127
4.15	Súdnictvo	129
4.16	Integrácia Slovenska do OECD, NATO a EÚ	134
4.17	Neziskový sektor	136
4.18	Kultúra a médiá	139
4.19	Ostatné opatrenia	143
5.	Členovia hodnotiacej komisie	145
6.	Poradie opatrení (apríl 2000 – december 2001)	158
7.	Hlasovania poslancov NR SR k vybraným opatreniam	162

1. ÚVOD

Kde sa len pozrieme, všade na nás číha REFORMA. Či otvoríme noviny, surfujeme na internete, alebo si vypočujeme správy v rádiu a televízii, neustále sme vystavení tomu „zázračnému“ slovíčku REFORMA. A je to náhoda, že toto slovo skloňujú vo všetkých pádoch najčastejšie práve politici? Nie, nie je. REFORMA sa totižto zaryla do vedomia väčšiny z nás ako niečo pozitívne, ako niečo, čo evokuje pokrok, zmenu k lepšiemu. A takú ľahkú korisť si predsa politici nemôžu nechať ujsť. Keď totižto začnú tvoriť vetné konštrukcie, v ktorých sa honosne týči slovo REFORMA, tak si voliča jednoducho nemôžu pohnevať: „Podporujeme REFORMU...“, „Je to významný REFORMNÝ krok...“, „Naša strana bude vždy za REFORMU...“, „Je potrebné dôsledne ZREFORMOVAŤ systém...“, „Na sneme sme nastolili PROREFORMNÝ kurz...“. Hovoria tak všetci a často, pravičiar aj ľavičiar, takí i onakí. Používanie pojmu REFORMA sa zdevalvovalo. Niekedy to vyzerá tak, ako keby na Slovensku panovala diktatúra tohto slova. Lenže, keď začneme lepšie načúvať a hlavne analyzovať slová a ich napĺňanie obsahom, vtedy zistíme, že nie je REFORMA ako REFORMA. Každý ju vyslovuje s iným akcentom, iným motívom. A ako má občan vedieť, ktorá REFORMA je dobrá, a ktorá je naopak zlá? Veď kto sa má vyznať v tých nespočetných REFORMÁCH? REFORMA verejnej správy, dôchodková REFORMA, REFORMA armády, REFORMA štátneho rozpočtu, REFORMA záložného práva, REFORMA štátnych fondov, REFORMA daňovej správy, daňová REFORMA, koncepcia REFORMY zdravotníctva, REFORMA pracovného práva atď.

Projekt Stredoeurópskeho inštitútu pre ekonomické a sociálne reformy (INEKO) - Hodnotenie ekonomických a sociálnych opatrení (HESO) - vytvoril platformu, kde sa nezávislí ekonómovia, analytici, odborní žurnalisti, podnikatelia, zástupcovia akademickej obce, tretieho sektora a stavovských organizácií pravidelne vyjadrujú k vybraným navrhovaným a realizovaným opatreniam – REFORMÁM zákonodarnej, výkonnej moci, ako aj k rozhodnutiam verejných inštitúcií, a tak informujú širokú verejnosť o svojom názore na kvalitu a dôležitosť ekonomických a sociálnych opatrení. Bez nutnosti nevyhnutne sa oboznamovať s množstvom detailov tak majú občania možnosť získať spoľahlivý prehľad o tom, aké ekonomické a sociálne REFORMY sú v SR pripravované a realizované. Od začiatku projektu HESO v apríli 2000 do konca roku 2001 sa 71 odborníkov vyjadrilo k 174 opatreniam. Z ich hodnotení je možné vyčítať, ktoré opatrenia – REFORMY boli a sú významným prínosom k sociálno-ekonomickej transformácii Slovenska, a ktoré boli a sú naopak brzdou tohto procesu. Občan sa teda môže kvalitnejšie a pohodlnejšie rozhodnúť, ktoré REFORMNÉ aktivity má podporiť, a ktoré nie. Ambíciou prieskumu síce nebolo komplexne a detailne monitorovať vývoj v jednotlivých oblastiach spoločnosti, priniesol však informáciu o najzávažnejších a najviac diskutovaných ekonomicko-sociálnych opatreniach posledných dvoch rokov (apríl 2000 – december 2001). Hlavným cieľom projektu HESO nie je poskytovať odborné východiská pre činnosť kompetentných orgánov, ale sprostredkovať občanom názor odbornej verejnosti na dôležité opatrenia ekonomicko-sociálneho charakteru ovplyvňujúcich kvalitu života občanov krajiny a vytvoriť tak lepšie predpoklady pre politickú priechodnosť štrukturálnych opatrení – REFORIEM – prinášajúcich systémové zmeny v slovenskej ekonomike a spoločnosti. Cieľom projektu HESO je taktiež distribúcia informácií o spoločenských a najmä ekonomických REFORMÁCH vo viacerých transformujúcich sa krajinách. V roku 2001 sa začal projekt HESO realizovať v Českej republike, kde je naším partnerom Inštitút ekonomických štúdií Fakulty sociálnych vied Univerzity Karlovy (IES FSV UK) v Prahe, v roku 2002 sa k projektu pripojil v Poľsku - Instytut badań nad gospodarką rynkową (Gdaňský inštitút pre trhovú ekonomiku) a v Maďarsku – Central European University (CEU) Budapešť (Stredoeurópska univerzita v Budapešti).

2. METODIKA

Výber opatrení

V štvrtročných intervaloch bolo vybraných približne 20 až 30 opatrení aktuálnych v danom štvrtroku. Opatrením sa rozumeli navrhované a zrealizované zákonodarné aktivity, kroky exekutívnej moci (konceptné materiály, privatizačné rozhodnutia, vládne nariadenia, vyhlášky ústredných orgánov štátnej správy, atď.) alebo pripravované a uskutočnené rozhodnutia regulačných orgánov (Protimonopolný úrad, Národná banka Slovenska, Úrad pre finančný trh, Telekomunikačný úrad a pod.), ako aj iných verejných inštitúcií. Výber opatrení realizoval INEKO, pričom pri výbere sa zohľadňovala atraktivita opatrenia pre širokú verejnosť. Za takéto sa považovali opatrenia, ktorým všeobecné (úzko nezamerané) média venovali relatívne rozsiahly priestor, resp. k ich predmetu sa frekventovane vyjadrovali. Výber opatrení sa tak prioritne nesnažil komplexným spôsobom sledovať vývoj v jednotlivých oblastiach spoločnosti.

Hodnotiaca komisia

Hodnotiaca komisia bola zložená z analytikov finančných inštitúcií, think-tankov, redaktorov odborných periodík a ekonomických redakcií denníkov, podnikateľov, zástupcov akademickej obce, stavovských a mimovládnych organizácií. Štvrtročne bolo oslovených približne 60 respondentov. V stanovenom čase vyplnené dotazníky odovzdalo každý štvrtrok priemerne 40 respondentov. Hodnotenia členov komisie mali charakter osobného postoju a nemuseli zodpovedať názorovej línii organizácie, v ktorej pôsobili.

Hodnotiace kritéria

Opatrenia boli členmi komisie hodnotené v troch kategóriách:

Miera súhlasu s opatrením

Miera súhlasu vyjadrovala názor hodnotiaceho na kvalitu, resp. ním očakávaný efekt navrhovaného alebo realizovaného opatrenia, ktorý mohol byť od opatrením deklarovaného cieľa odlišný.

Stupnica:

-3	absolútny nesúhlas
-2	značný nesúhlas
-1	mierny nesúhlas
0	žiadny prínos, status quo
+1	súhlas so značnými výhradami
+2	súhlas s miernymi výhradami
+3	absolútny súhlas

Koeficient dôležitosti opatrenia pre spoločnosť

Koeficientom dôležitosti sa hodnotiaci vyjadrovali k miere spoločenskej dôležitosti opatrenia, resp. oblasti, ktorú zasahuje.

0	minimálna dôležitosť
100	maximálna dôležitosť

Komentáre k opatreniam

Členovia komisie mali možnosť komentármi zdôvodniť svoje hodnotenia, vyjadriť sa k jednotlivým opatreniam, či poukázať na ich negatíva alebo pozitíva.

Výsledky

Rating opatrenia

Rating opatrenia predstavuje súčin priemernej miery súhlasu a priemerného koeficientu dôležitosti, ktoré vychádzali z bázy údajov získaných od hodnotiacich. Jednotlivé opatrenia boli zoradené podľa hodnoty svojho ratingu. Opatrenie s najvyšším ratingom by sme mohli označiť ako opatrenie s najväčším prínosom k transformácii spoločnosti spomedzi opatrení hodnotených v danom štvrtroku.

Rating štvrtroka

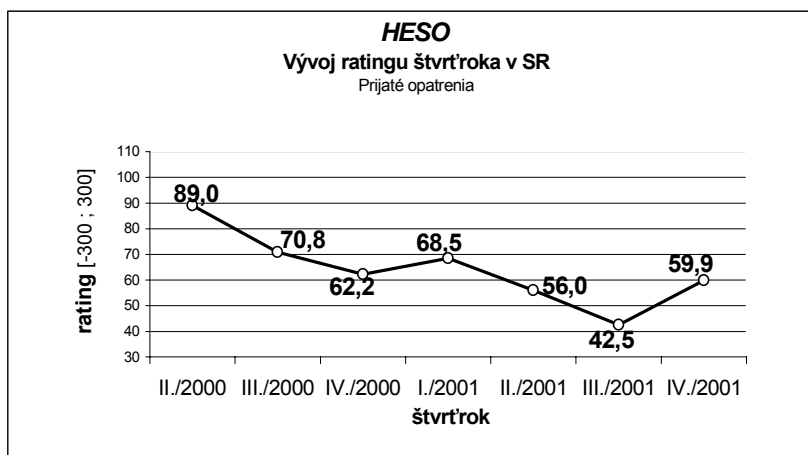
Rating štvrtroka je priemernou hodnotou ratingov všetkých prijatých opatrení v danom štvrtroku. Rating navrhovaných ešte nezrealizovaných, resp. neschválených opatrení sa v ratingu štvrtroka nezohľadňoval. Ak bolo opatrenie v predchádzajúcich štvrtrokoch hodnotené ako navrhované a v aktuálnom prijaté relevantným subjektom, jeho rating bol zohľadnený vo výpočte ratingu štvrtroka pre aktuálne obdobie. Zákonodarné aktivity boli pre tieto účely považované za prijaté, ak boli schválené Národnou radou SR a podpísané Prezidentom SR. Konceptné materiály boli považované za schválené, ak boli prijaté vládou SR. Rating štvrtroka naznačuje mieru reformnej atmosféry v spoločnosti.

Syntéza komentárov

Na základe komentárov hodnotiacich k jednotlivým opatreniam bola vypracovaná syntéza, ktorá zhrnula najčastejšie sa objavujúce vyjadrenia k týmto opatreniam. Syntézy komentárov nevychádzajú z názoru všetkých členov komisie, nakoľko niektorí hodnotili opatrenia len v prvých 2 kategóriách (miera súhlasu, koeficient dôležitosti opatrenia pre spoločnosť) a komentármi sa k opatreniam nevyjadrovali, alebo sa nevyjadrovali ku všetkým z nich. Komentármi sa k opatreniam vyjadrovalo približne 60 – 70 % členov hodnotiacej komisie.

3. HLAVNÉ ZÁVERY

Z prieskumu HESO vyplynulo, že odborná verejnosť často považovala reálne dopady zákonov, rozhodnutí či koncepcií za diametrálne odlišné od cieľov, ktoré sa deklarovali v návrhoch alebo predkladacích správach týchto opatrení. Koncepcie boli spravidla hodnotené lepšie ako zákony a rozhodnutia verejných inštitúcií, ktoré ich mali legislatívne definovať alebo vykonávať. Zjednodušene povedané: dobrý nápad, horšia jeho realizácia. Rôzne časové harmonogramy, koncepčné materiály a v neposlednom rade aj legislatívny plán vlády určujú časovú postupnosť prijímania právnych noriem, rozhodnutí. Prieskum HESO priniesol poznatok, že viaceré opatrenia boli predkladané a schvaľované v značnom časovom sklze a v následnom strese, čo neprispievalo ich kvalite. Príčiny boli jednak objektívneho charakteru (napr. nenašiel sa vhodný investor), jednak politicky motivované v reťazci legislatívneho procesu: predkladateľ – vláda – parlament – prezident. Miernym optimizmom je možné označiť skutočnosť, že mnohé navrhované opatrenia, ktoré boli hodnotené odborníkmi veľmi negatívne a skončili v prieskume s najnižším ratingom, neboli napokon prijaté. To by mohlo vzbudzovať domnienku, že sa naša spoločnosť približuje k stavu, keď by sa politikom malo začať oplácať správať sa zodpovedne voči svojej krajine aj preto, lebo im to voliči zohľadnia v parlamentných voľbách. „Osvietenosť“ politikov sa však nepotvrdila, čo potvrdzujú aj hodnoty a vývoj ratingov jednotlivých štvrťrokov (pozri graf). Rating štvrťroka je pomôckou pri sledovaní, ako sa mení reformná atmosféra v spoločnosti. Zostavuje sa na základe priemeru ratingov všetkých prijatých opatrení v danom štvrťroku. V Slovenskej republike pozorujeme v zásade klesajúcu tendenciu ratingu štvrťrokov, čo možno pripísať na vrub aj faktu, že sa blížila parlamentné voľby a politici práve preto stále viac hľadajú na krátkodobé ciele a na uspokojovanie iných než verejných záujmov. Prijímanie nekvalitných zákonov a rozhodnutí, zvýhodňujúcich určitú skupinu ľudí, ktoré sú síce niekedy populárne, však v dlhodobom horizonte nemôže pozitívne vplývať na kvalitu života občanov, keďže sa ich negatívny efekt spravidla odzrkadlí v obmedzovaní príjmu bežného daňového poplatníka, v brzdení hospodárskeho rastu, rozvoja a bohatstva krajiny.

V oblasti verejných financií hodnotiaci ocenili najmä čiastočné zmeny v riadení verejného hospodárenia a snahu o zvýšenie efektívnosti a transparentnosti používania verejných prostriedkov. Unisono zaznievala potreba smerovania verejných rozpočtov k vyrovnanému hospodáreniu, nakoľko pokračujúca kumulácia deficitov by už v strednodobej perspektíve predstavovala veľký problém pre slovenskú ekonomiku. Hodnotiaci upozornili, že efektívne obmedzenie verejných výdavkov však bude možné až po spustení reformy zdravotníctva a systému sociálneho zabezpečenia. Celkové daňové a odvodové zaťaženie je považované za vysoké, no jeho výraznejší pokles by bez spomínaných reforiem viedol k ďalšiemu zvyšovaniu dlhov. Hodnotiaci privítali zrušenie možnosti priamo či nepriamo financovať deficit štátneho rozpočtu z prostriedkov NBS. Podporu získala snaha o zjednodušenie daňovej legislatívy (napr. zavedenie paušálnej dane pre živnostníkov) i presun ťažiska príjmov štátneho rozpočtu z priamych na nepriame dane, no výrazne by sa mali obmedziť doteraz príliš časté zmeny v daňovej sústave. Zámery zvyšovať daňové zaťaženie, resp. zavádzať nové dane sú vnímané

negatívne, no v rámci prispôsobovania daňovej sústavy normám EÚ boli akceptované ako nutné zlo. Hodnotiaci väčšinou odporúčali použiť privatizačné príjmy na zníženie existujúcich dlhov, resp. financovanie reforiem.

Reštrukturalizácia a následná privatizácia štátom vlastnených bánk bola hodnotiacou komisiou vnímaná ako základný predpoklad ozdravenia bankového sektoru. Proces predaja jednotlivých bánk bol označený ako transparentný a profesionálny, no kritizovaná bola výška reštrukturalizačných nákladov a spôsob presunu klasifikovaných úverov. Privatizačné výnosy podľa väčšiny členov komisie zodpovedali kvalite predávaných bánk, ako aj záujmu o porovnateľné bankové inštitúcie nášho regiónu. Takmer skončený proces reštrukturalizácie a privatizácie bankového sektoru bol viacerými členmi komisie označený ako najväčší úspech a jeden z najdôležitejších krokov terajšej vlády v oblasti hospodárskej politiky. Postup bankového dohľadu NBS pri zavádzaní nútenej správy v malých bankách bol podľa respondentov nedostatočný a v prípade Devín banky bola neskorým odobratím licencie spochybnená i politická nezávislosť NBS. Kritické hodnoty kapitálovej primeranosti a úverovej angažovanosti, pri ktorých musí NBS zaviesť nútenú správu alebo odobrať bankovú licenciu, vykonávanie bankového dohľadu na konsolidovanej báze, ako aj zníženie náhrady nedostupných vkladov v prípade krachu banky na 90% vytvára predpoklady pre zdravý bankový sektor. Väčšina hodnotiacich považovala vznik regulačného orgánu finančného trhu, resp. rozšírenie jeho kompetencií a zabezpečenie jeho politickej nezávislosti za potrebný, no obava zaznela nad zvýšenými nákladmi, ktoré sú dôsledkom prísnejšej regulácie účastníkov kapitálového trhu.

Privatizácia štátnych podnikov bola väčšinou respondentov považovaná za správny krok a nutný predpoklad zvýšenia efektívnosti, rýchlejšieho rozvoja, ako aj odstránenia korupcie v týchto subjektoch. Transparentnosť privatizačného procesu je veľmi citlivo vnímaná a jeho nedostatočnosť bola kritizovaná v niekoľkých prípadoch (Reštitučný investičný fond, Transpetrol, Slovenská plavba a prístavy). Osobitne hodnotený bol proces privatizácie SPP. Vzhľadom na negatívne skúsenosti štátneho vplyvu na riadenie tohto podniku, ako aj makroekonomické dopady privatizácie, resp. použitia privatizačných príjmov, je považovaný za jedno z veľmi dôležitých deštatizačných opatrení. Na spôsob transformácie elektroenergetických a vodohospodárskych podnikov boli rozdielne názory, no podľa väčšiny respondentov by štát nemal podnikáť ani v tejto oblasti. Aby sa podniky autobusovej dopravy a železnice mohli stať ekonomicky efektívnymi subjektmi, je ich transformácia nutná, no sprevádzať by ju mali i sociálne bolestivé odstránenie prezamestnanosti či redukcia neefektívnych dopravných spojení.

Negatívne vnímané je používanie cenovej regulácie ako nástroja sociálnej politiky či podpory niektorých domácich odvetví. Vzhľadom na fakt, že výška regulovaných cien často neumožnila pokrývať reálne náklady, bolo ich zvyšovanie akceptované, i keď malo prebiehať podľa vopred stanoveného deregulačného kalendára. Presun kompetencií v oblasti regulácie prirodzených monopolov a s ňou súvisiace posudzovanie oprávnených nákladov a primeraného zisku v týchto odvetviach na od vlády nezávislé orgány hodnotili odborníci pozitívne.

Opatrenia, ktoré sa snažili systémovo riešiť problémy podnikateľského a investičného prostredia a zvyšovať jeho kvalitu, prijali respondenti kladne. So súhlasom sa stretli trhovo konformné riešenia (napr. demonopolizácia poistenia motorových vozidiel). Naopak kroky, ktoré zvýhodňovali určitú parciálnu skupinu a administratívne obmedzovali hospodársku súťaž, dosiahli nízky rating, napríklad daňové a iné úľavy pre zahraničných investorov, vládny program podpory slovenských výrobkov, ochrana domáceho trhu s cukrom, návrh zákona o obchodných reťazcoch, monopol Slovenských telekomunikácií, monopol Slovenskej pošty alebo návrh na monopolizáciu základného zdravotného poistenia. Negatívne vnímané boli nielen rôzne formy pomoci súkromným či polosúkromným subjektom (vládna pomoc Devín banke alebo Poštovej banke, krízové dotácie veľkoodberateľom plynu), ale aj podobné iniciatívy smerom k samosprávam (návrh na odkúpenie košických mestských lesov štátom). Skôr ako poskytovanie rôznych selektívnych výhod, ktoré deformujú hospodársku súťaž, je dôležitejšie zlepšiť vymáhateľnosť a garantovanie práva, odstrániť administratívne bariéry, nedostatky daňového, odvodového systému a vytvoriť stabilnú politickú scénu, čo by viedlo k dlhodobej atraktivite Slovenska ako vhodného miesta na podnikanie a investovanie. K systémovým krokom prispievajúcim k ozdraveniu podnikovej sféry možno celkom určite zaradiť novelu zákona o konkurze a vyrovnaní, ktorá menila charakter konkurzu z pôvodnej likvidačnej na ozdravnú procedúru,

posilnila postavenie veriteľov a zrýchlila a zjednodušila konkurzný proces. Systémové opatrenia na zlepšenie podnikateľského a investičného prostredia priniesol aj obsahly koncepčný materiál Zlepšenie právneho, regulačného a daňového rámca na podporu podnikania a investícií, ktorý navrhoval uskutočniť zásadné zmeny vo viacerých oblastiach (obchodné právo, záložné právo, súdnictvo, pracovné právo, podpora investícií a pod.). V duchu jeho odporúčaní sa niesli opatrenia vedúce k vyššej transparentnosti, ako bolo napríklad zverejnenie Obchodného registra SR na internete, ako aj opatrenia, ktoré sú predpokladom pre zlepšenie vynútiteľnosti práva na Slovensku - zrýchlené súdne konania v dôsledku novely občianskeho súdneho poriadku alebo zvýšenie nezávislosti súdnictva vďaka sudcovskému kódexu a novele Ústavy SR. Vychádzala z neho aj rozsiahla novela Obchodného zákonníka, ktorá bola odborníkmi hodnotená ako pozitívny posun smerom k vyššej úrovni správy a riadenia obchodných spoločností, k zvyšovaniu zodpovednosti orgánov spoločností, k zlepšovaniu ochrany a posilňovaniu práv minoritných akcionárov. Nový Obchodný zákonník by mal podporiť väčšiu transparentnosť v podnikateľskom sektore. Reforma záložného práva by mohla byť zasa prínosom pre rozvoj malého a stredného podnikania, keďže by sa rozšírila možnosť získavať finančné prostriedky založením hnuťelnej veci bez odovzdania a jej následného využívania vo výrobnom procese. Novela živnostenského zákona priniesla podnikateľom zníženie počtu koncesovaných a reglementačných živností a skrátenú dobu úradného vybavovania živnostenského oprávnenia. Prilákať veľké investície a ich prílevom sa priblížiť susedným krajinám mali dopomôcť zákony o priemyselných parkoch a o investičných stimuloch.

Transparentnosť verejnej správy do značnej miery závisí od prijímaných právnych noriem a možností verejnej kontroly. Tá sa výrazne zväčšila prijatím zákona o slobodnom prístupe k informáciám, ktorý umožnil občanom v lehote do 10 dní získať bezplatne ľubovoľné informácie o činnosti štátnych orgánov, orgánov miestnej samosprávy a subjektov financovaných alebo hospodáriacich s verejnými prostriedkami s výnimkou striktnie vymedzených tajných informácií. „Infozákon“ možno považovať za jednu z mála právnych noriem, ktorou sa môžeme pýšiť aj ďaleko za hranicami našej republiky. Obsadenie postu generálneho riaditeľa Slovenských elektrární konkurzom bolo pozitívnym precedensom, ktorý by sa mal stať pravidlom pri obsadzovaní postov a funkcií vo všetkých štátnych podnikoch a v celej štátnej správe. Transparentnosť financovania politických strán je jedným z kľúčových bodov boja proti korupcii, no posledná novela zákona o združovaní v politických stranách v tomto smere nepriniesla zásadnejšiu zmenu. Zvýšenie efektívnosti a kvality štátnej správy mal za cieľ Audit štátnej správy. Hodnotiacou komisiou bol označený ako zatiaľ osamelý pozitívny pokus o zmenu súčasného neefektívneho a drahého systému štátnej správy. Priniesol už aj konkrétne racionalizačné výsledky, no nie všetky rezorty sa s ním stotožnili. Uskutočňujú sa, alebo sa plánujú zmeny v oblastiach verejného obstarávania, informovania o poskytovaných dotáciách a udeľovania licencií, čo by malo tiež sprehladniť a zefektívniť nakladanie s verejnými prostriedkami. Zo susedných štátov (okrem Ukrajiny) je korupcia na Slovensku vnímaná v najväčšom rozsahu. Korupcia a klientelizmus sú jednými z hlavných zábran efektívnejšieho fungovania štátneho aparátu, a preto boli opatrenia obmedzujúce tieto neduhy hodnotené pozitívne. Vláda síce deklaruje razantný boj proti korupcii, ale niektoré odmietavé postoje sudcov, poslancov, úradníkov v súvislosti s rozšírenými majetkovými priznaniami, dodržiavaním etických noriem, nulovej tolerancie korupcie či konfliktom záujmov naznačujú niečo iné.

Korupcia je v očiach slovenskej verejnosti značne rozšírená aj v justícii. Podnikateľský stav, a nielen on, už roky poukazuje na neefektivitu slovenských súdov, a s tým spojenú nízku vymáhateľnosť práva, ktorá negatívne ovplyvňuje celé podnikateľské a investičné prostredie. „Zasahovanie exekutívy do nezávislej súdnej moci“ je výrok, ktorý najviac brzdí tempo reforiem v oblasti súdnictva. Napriek tomu sa darí realizovať zaujímavý projekt – Súdny manažment, ktorý vďaka novým pracovným postupom vybavovania súdneho spisu výrazne skrátil dobu spracovania súdnej agendy, čím sa dokázateľne zefektívnila činnosť súdu. Hodnotiaca komisia označila tento projekt ako perspektívny a vzorový pre celú štátnu správu. Zaviesť manažérske postupy do práce nielen súdov, ale aj nemocníc, univerzít, polície, okresných úradov a celej štátnej správy je presne to, čo dnes potrebuje celá slovenská ekonomika. Aplikácia projektu aj na ďalšie súdy na Slovensku pravdepodobne vyvolá zrýchlenie práce súdov a zmenšenie priestoru na korupciu, čo by významne zlepšilo podnikateľské prostredie.

Medzi priority tejto vlády patrí aj reforma verejnej správy. Vládou schválenou koncepciou decentralizácie a modernizácie verejnej správy sa podarilo dohodnúť na jej budúcej podobe. Neskôršia politická nedohoda ohľadne územnosprávneho členenia Slovenska zapríčinila odsúvanie reformy verejnej správy, čo hodnotiaci ocenili historicky najnižším ratingom. Napokon boli na poslednú chvíľu schválené príslušné vykonávajúce zákony k reforme, ktorých obsah sa však značne odlišoval od pôvodne prijatej koncepcie. Plusom je vôbec naštartovanie dlho odkladanej reformy verejnej správy, aj keď neúplný prenos kompetencií na samosprávy, nedoriešená finančná decentralizácia a neochota rušiť okresné úrady vyvoláva oprávnené pochybnosti nad jedným z kľúčových proklamovaných cieľov reformy – nad zlacnením a racionalizáciou činnosti verejnej správy.

Zavedenie nového inštitútu – verejného ochrancu práv – ombudsmana do nášho právneho poriadku, ktorý nám ako jednej z posledných krajín Európy chýbal, je možno považovať za šandardizáciu demokratických inštitúcií na Slovensku. Novinkou v našej legislatíve je aj daňová asignácia. Od roku 2002 môžu fyzické osoby na Slovensku po prvýkrát rozhodnúť o určení jedného percenta zo zaplatenej dane z príjmu na podporu konkrétnych verejnoprospešných aktivít podľa vlastného výberu. Aj keď je súčasná 1%-uálna výška daňovej asignácie iba symbolická, predstavuje pozitívny precedens a psychologicky významný posun od etatizmu smerom k občianskej spoločnosti. Občania si začnú uvedomovať svoju zodpovednosť za veci verejné, svoje právomoci pri nakladaní s časťou verejných prostriedkov a budú sa viac zaujímať o rozdeľovanie daní.

Integračné ambície SR sa z časti podarili naplniť vstupom do OECD, čo bolo hodnotiacou komisiou ocenené jednoznačne najvyšším ratingom. Členstvo v Organizácii pre hospodársku spoluprácu a rozvoj by malo prispieť k zvýšeniu kredibility, resp. k zníženiu rizika Slovenska v očiach zahraničných investorov, čo by malo mať reálny pozitívny ekonomický dopad napríklad vo forme lacnejších zahraničných úveroch, rastu zahraničných investícií. Vstup je v prvom rade prestížnou záležitosťou, ale vstupné požiadavky zo strany OECD donútili SR aj k rýchlejšej realizácii liberalizačných opatrení približujúcich SR k plne funkčnej trhovej ekonomike. Reforma armády je jedným z predpokladov na vstup Slovenska do Severoatlantickej aliancie. Rezort obrany vypracoval koncepciu výstavby ozbrojených síl, ktorá vychádza z kolektívnej obrany NATO a počíta so zrušením povinnej základnej vojenskej služby, so zníženým počtom ľudí v armáde a objemom vojenskej techniky zohľadňujúc ekonomické možnosti štátu. Podľa odborníkov predstavuje koncepcia reformy armády jednu z mála strategických vízií, ktoré Slovensko potrebuje aj v iných oblastiach (napr. zdravotníctvo, školstvo, sociálna sféra, súdnictvo, manažment štátnej správy). Vláda sa snaží akcelerovať prístupový proces smerom k EÚ

Veľmi kriticky sa odborníci vyjadrovali k opatreniam v zdravotníctve, školstve a sociálnej oblasti. V týchto sektoroch sa síce objavili koncepcie, ktoré naznačovali vízie, ale konkrétne kroky rezortov pripomínali skôr plátanie dier, a nie systémové iniciatívy. Na ilustráciu možno uviesť predlžovanie zákazu exekúcií zdravotných poisťovní a zdravotníckych zariadení, čo malo zabrániť definitívnemu kolapsu slovenského zdravotníctva. Aj nový vysokoškolský zákon sa vyhol riešeniu najpálčivejšieho problému – nedostatku finančných prostriedkov. Udržiavanie verejnosti v mylnej predstave o „bezplatnom“ školstve a zdravotníctve, iba prehlbuje problémy a oddiaľuje nevyhnutné rozhodnutie o väčšej priamej spoluúčasti občana na financovaní zdravotnej starostlivosti a vzdelávaní. Členovia hodnotiacej komisie vyjadrili poľutovanie nad tým, že sa nevyužil reformný potenciál a pripravenosť občanov na razantnú zmenu, ktorý nastal hneď po voľbách v roku 1998. Dá sa totižto predpokladať, že s približujúcimi sa parlamentnými voľbami bude zároveň klesať odhodlanie politikov presadiť „nepopulárne kroky“. To platí aj o uskutočnení veľmi dôležitej dôchodkovej reformy, ktorej absencia bola odborníkmi pripomínaná takmer v každom štvrtročnom hodnotení. Nezreformovaný systém potom umožňuje populistické líciovanie o výške rastu dôchodkov, aj keď zvyšovanie nie je často finančne kryté zdrojmi Sociálnej poisťovne. Zvýhodňovanie určitej skupiny obyvateľstva však musí v konečnom dôsledku zaplatiť daňový poplatník. Hodnotiaca komisia sa preto veľmi kriticky postavila aj k zvýšeniu odvodov do verejných fondov. Samotné zvyšovanie odvodov bez príslušnej reformy zdravotníctva a sociálneho systému nič nerieši a predstavuje iba obyčajné vyhodenie peňazí do veľkej čiernej diery. Prevažoval názor, že daňové a odvodové zaťaženie sa má naopak znižovať, tak ako je to v programovom vyhlásení vlády. Opačný trend zvyšuje cenu práce a pôsobí kontraproduktívne pri znižovaní nezamestnanosti a znevýhodňuje ekonomicky aktívnych občanov. V kontradikcii so svojimi cieľmi, ktoré mali zabezpečiť optimálne fungovanie trhového hospodárstva, znižovať rozsah

donucujúcich ustanovení a prehľbovať princíp zmluvnej voľnosti zamestnávateľov a zamestnancov, pôsobí aj základná norma pracovného práva - nový Zákonník práce. Podľa odborníkov nespôsobuje deklarované zvýšenie flexibility trhu práce, ba práve naopak, niektorými ustanoveniami zdražuje a znižuje pružnosť pracovnej sily, obmedzuje konkurenciu, čím môže viesť k zvýšeniu nezamestnanosti a rozsahu čiernej práce. Hodnotiaca komisia označila opatrenia v oblasti zamestnanosti za čiastkové, ktoré nepriniesli zásadné systémové zmeny. Problém nezamestnanosti a vytvárania nových pracovných miest je možné na Slovensku dlhodobo úspešne vyriešiť napríklad plošným znižovaním odvodov, daní, dereguláciou nájomného a zásadným zvýšením pružnosti trhu práce, napríklad podporou zamestnávania na skrátene úväzky alebo odstránením nadmernej ochrany zamestnanca.

4. HODNOTENIE OPATRENÍ

Zaradenie hodnotených opatrení do jednotlivých kapitol bolo uskutočnené podľa oblasti, ktorá nimi bola najviac ovplyvňovaná. Opatrenia však majú často intersektorálny charakter a týkajú sa viacerých oblastí súčasne. Taktiež nemonitorujú detailne vývoj v jednotlivých oblastiach spoločnosti, ale informujú o najviac diskutovaných ekonomicko-sociálnych opatreniach posledných dvoch rokov (apríl 2000 – december 2001).

4.1. Verejné financie

Poradie (1 – 174)	HESO (2.štvrťrok 2000 – 4.štvrťrok 2001)	RATING [-300; 300]	Hodnotené (štvrťrok/rok)	Prijaté (štvrťrok/rok)
18	Reforma štátneho rozpočtu	136,0	1/2001	1/2001
19	Novela ústavy SR – kontrola verejných financií (NKÚ)	134,1	1/2001	1/2001
30	Zrušenie niektorých štátnych fondov	117,8	4/2001	4/2001
32	Koncepcia reformy štátnych fondov	106,5	4/2000	4/2000
37	Návrh zákona o finančnej kontrole	99,4	2/2001	4/2001
68	Novela zákona o rozpočtových pravidlách	71,2	4/2000	4/2000
77	Novela zákona o Štátnom fonde rozvoja bývania	62,7	2/2001	2/2001
82	Východiská štátneho rozpočtu na rok 2002	58,2	2/2001	2/2001
96	Predaj pohľadávok sociálnej poisťovne	47,9	3/2001	3/2001
104	Rámcový návrh štátneho rozpočtu SR na rok 2001	42,1	3/2000	-
115	Deblokácie ruského dlhu	30,0	2/2001	2/2001
119	Návrh štátneho rozpočtu na rok 2002	28,4	3/2001	-
128	Štátny rozpočet na rok 2002	20,2	4/2001	4/2001
130	Predaj pohľadávok Slovenskej konsolidačnej, a.s.	15,4	2/2001	2/2001
150	Štátny rozpočet na rok 2001	-21,9	4/2000	4/2000

4.1.1. Štátny rozpočet na rok 2001

Rámcový návrh štátneho rozpočtu SR na rok 2001

Podľa návrhu štátneho rozpočtu SR na rok 2001 mal fiškálny deficit presiahnuť 5% hrubého domáceho produktu (HDP). Návrh nezohľadňoval výdavky na rozvojové programy, štátne záruky, náklady na reštrukturalizáciu bánk a umorenie dlhopisov Fondu národného majetku SR. Schodok štátneho rozpočtu mal prekročiť 33 mld. Sk (cca 3,5% HDP). Splnenie zámeru MF SR - udržať deficit verejných financií do úrovne 4% HDP - si podľa ministerky financií vyžadovalo vážne zásahy do štátneho rozpočtu a hospodárenia Sociálnej poisťovne, ktorá plánovala skončiť v roku 2001 so schodkom vo výške 10,4 - 10,5 mld. Sk. Vláda znížila plánované výdavky štátu približne o 12 mld. Sk, pričom sa počítalo s ušetrením ďalších 8 mld. Sk. Vláda plánovala vyriešiť schodok Sociálnej poisťovne zvýšením vymeriavacieho základu pre určenie odvodov, ktoré hradí štát za svojich zamestnancov a ekonomicky neaktívnych ľudí. Podľa návrhu plánoval štát na obranu vynaložiť 15,96 mld. Sk, na udržanie verejného poriadku a bezpečnosti 17,36 mld. Sk, na ochranu životného prostredia 747 mil. Sk a na zdravotnícke služby malo byť použitých 16,66 mld. Sk. Necelých 29 mld. Sk bolo určených pre oblasť vzdelávania a 37,52 mld. Sk pre oblasť sociálneho zabezpečenia. Ministri sa dohodli, že z 8 miliárd privatizačných príjmov použijú väčšinu na znižovanie dlhov a 1,6 mld. Sk na rozvojové programy. MF SR chcelo presadiť, aby parlament schválil schodok celého verejného rozpočtu tak, aby nebolo možné v priebehu rozpočtového roka meniť legislatívu, ktorá ovplyvňuje fiškálny deficit.

Zákon o štátnom rozpočte na rok 2001

NR SR schválila Zákon o štátnom rozpočte na rok 2001 s deficitom 37,194 mld. Sk. Rozpočet rátať s celkovými príjmami 180,6 a výdavkami 217,8 mld. Sk. Oproti vládou predloženému návrhu parlament zvýšil rozpočtové príjmy aj výdavky o 1,3 mld. Sk. Príjmy sa oproti vládnu návrhu zvýšili o 1 miliardu korún z odvodu Národnej banky Slovenska (oproti predpokladu nebol realizovaný v roku 2000, ale až v roku 2001) a o 600 mil. Sk zo zvýšenia správnych poplatkov. Naopak, v prospech obcí sa o 308 mil. Sk znížil podiel štátu na výnose dane z príjmov PO. Mestá a obce dostali celkovo o 568 mil. Sk viac oproti vládnu návrhu, nakoľko sa im zvýšil aj podiel na cestnej dani o 160 mil. Sk a dotácie na výkon samosprávnych funkcií o 100 mil. Sk. O 402,7 mil. Sk viac oproti vládnu návrhu dostal aj rezort školstva, o 200,4 mil. Sk ministerstvo zdravotníctva a o 157,7 mil. Sk vybrané krajské úrady. Zvýšená bola aj kapitola Národnej rady o 171 mil. Sk a Kancelárie prezidenta SR o 27 mil. Sk. Za riziká na príjmovej stránke sa považoval mimoriadny odvod SPP (5 mld. Sk, na strane výdavkovej dodržanie nákladov krajských úradov na prevádzku škôl a výdavkov na sociálnu sféru v prípade, že nezamestnanosť neklesne na štátnom rozpočtom predpokladanú mieru. Na dávky a príspevky sociálnej pomoci vrátane príspevku na bývanie bolo určených 12,4 mld. Sk, na dávky sociálneho zabezpečenia 16 mld. Sk a pre zariadenia sociálnych služieb 5 mld. Sk. Dotácia pre NÚP na dohodnuté verejnoprospešné pracovné miesta pre dlhodobo nezamestnaných dosiahla 1,5 mld. Sk. Školstvu a vzdelávaniu bolo vyčlenených 33 mld. Sk a kultúre 3,4 mld. Sk. Obrana a bezpečnosť mali byť financované sumou 24,7 mld. Sk. Spotreba štátnej správy a sudov boli naplánované na úrovni 20,09 mld. Sk, z čoho 4,5 mld. Sk bolo určených pre krajské a okresné úrady. V §12 zákona o štátnom rozpočte bol priestor na zvýšenie deficitu verejných financií o 8,9 miliardy korún na čerpanie úverov na výstavbu diaľnic a 1,1 miliardy z výnosu z privatizácie na rozvojové programy. Celkovo tak deficit verejných financií mohol dosiahnuť 47,9 mld. Sk. MMF a Európska komisia štátny rozpočet kritizovali, nakoľko celkový deficit 3,94% z HDP považovali za vyšší ako je jeho bezpečná úroveň a odporučili vláde znížiť výdavky o 0,5% HDP. Ďalej odporučili upustiť od využitia §12 týkajúceho sa financovania diaľnic, ako aj použitia privatizačných príjmov na rozvojové projekty. Zároveň radili, aby sa vláda explicitne zaviazala k použitiu privatizačných príjmov na zníženie zadlženosti a stanoviť strop ich použitia na iné účely.

Komentár hodnotiacej komisie

Napriek snahe návrhu udržať schodok verejných financií pod 4% HDP, čiastočnému zvýšeniu transparentnosti verejných rozpočtov, redukcia schodkov bola nedostatočná a absentovali zásadné systémové zmeny tvorby rozpočtov. Z hľadiska makroekonomickej stability bol schválený štátny rozpočet vzhľadom na reálny stav ekonomiky považovaný za kompromisný. Rozpočet bol zostavený znovu na úkor budúcnosti, filozofia zostavovania rozpočtu vychádzala z predchádzajúcich rokov a nepriniesla zmenu, ktorá by dokázala obmedziť neproduktívnu časť výdavkov a schválený deficit bol veľmi pružný, nakoľko umožnil zvyšovať výšku schváleného deficitu počas roka. Ak vláda nepoužije privatizačné príjmy na splácanie naakumulovaných dlhov, nezačne reformu sociálneho systému a nedokáže efektívne obmedziť výdavky, progresívne pokračujúca kumulácia deficitov bude predstavovať veľký problém slovenskej ekonomiky.

Celkové výdavky štátneho rozpočtu pri príjmoch 205,3 mld. Sk dosiahli v roku 2001 249,7 mld. Sk, čo predstavuje celkový schodok verejných financií na úrovni cca 4,6% HDP.

Zníženie štátnej prémie na rok 2001

Zákon o štátnom rozpočte na rok 2001 znížil štátnu prémii na stavebné sporenie z 30 na 25%, pričom štát prispieval na stavebné sporenie maximálne sumou 4500 Sk. Zníženie sa týkalo budúcich i existujúcich klientov stavebných sporiteľní Existujúcim klientom tak klesla cieľová suma, ktorú mali stanovenú v zmluve a museli zvýšiť ročný vklad, ak chceli naďalej čerpať úver v dohodnutom termíne. Klienti mali pri 20-tisícovom vklade nárok na celú štátnu prémii, čo umožnilo stavebným sporiteľniám zhodnocovať ich vklady približne o 10%, oproti 12% pred znížením. Stavebné sporiteľne považovali zníženie štátnej prémie za trhovo opodstatnené, ale pripustili možný negatívny dopad na sporiteľov. Dôvodom zníženia štátnej prémie bol podľa predkladateľa pokles úrokových sadzieb.

Komentár hodnotiacej komisie

Zníženie štátnej prémie na stavebné sporenie väčšina hodnotiacich akceptovala. Kritizovala však zmenu podmienok stavebného sporenia aj pre existujúcich sporiteľov, nakoľko sa mala podľa nich týkať len zmlúv podpísaných po nadobudnutí účinnosti zníženia prémie. Znížená prémie mohla mať podľa niektorých členov komisie negatívny dopad na rozvoj bytovej výstavby. Častý bol názor, že rozvoju bytovej výstavby by pomohla aj deregulácia nájomného na trhovú úroveň, odstránenie neadekvátnej ochrany neplatičov voči vlastníkom bytov, čo dokáže zmeniť trh s bytmi na investične atraktívnu oblasť.

Štátna prémie na stavebné sporenie bola znížená aj pre rok 2002 (pozri Štátny rozpočet na rok 2002).

Novela zákona o Štátnom fonde rozvoja bývania

NR SR schválila s účinnosťou od 1.5. 2001 Novelu zákona (148/2001 Z.z.) o Štátnom fonde rozvoja bývania (ŠFRB), ktorá mala zjednodušiť financovanie výstavby obecných nájomných bytov. V novele sa vypustila povinnosť obce preukázať 20% obstarávacieho kapitálu ako podmienku poskytnutia príspevku od štátu na výstavbu nájomných bytov. Návrh tak umožnil obciam realizovať výstavbu bytov v bytových domoch bez vlastných finančných prostriedkov na začiatku výstavby. Obec však musí mať vyjasnené vzťahy k pozemku. Štruktúra financovania výstavby nájomných bytov obcou bola zabezpečená 50%-nou nenávratnou štátnou dotáciou, 30% sa na financovaní podieľa úver zo ŠFRB. Zvyšných 20% dovtedy tvorili vlastné prostriedky obce, ktoré môže samospráva podľa novej právnej úpravy získať takisto vo forme úveru zo ŠFRB. Tieto úvery sa poskytujú na 30 rokov pri 4,4%-nom úročení. V roku 2001 pri 50%-nej dotácii tak cena za m² nemala presiahnuť hranicu 15 400 Sk. Nájomné byty, ktoré môžu do súkromných rúk prejsť až po 30 rokoch, sú určené hlavne pre mladých, dôchodcov a nižšie príjmové skupiny (ak ich príjem nepresahuje trojnásobok životného minima). Obce môžu účtovať nájomníkom nákladové nájomné. Zmena si nevyžiadala dodatočné náklady zo štátneho rozpočtu (na výstavbu nájomných bytov bolo vyčlenených v roku 2001 850 mil. Sk), nakoľko fond disponoval dostatočným objemom prostriedkov na zabezpečenie tohto programu. ŠFRB v roku 2000 poskytol prostriedky na podporu bývania v celkovej výške 3,411 mld. Sk, čím podporil výstavbu 6 022 bytov. ŠFRB zanikne k 1.1.2003 a jeho agendu prevezme Slovenská záručná a rozvojová banka.

Komentár hodnotiacej komisie

Reálny dopad novely považovala väčšina členov komisie skôr za marginálny. Súčasná výstavba nájomných bytov je podľa niektorých hodnotiacich slabá a vyžaduje si aj pomoc štátu. Odstránenie hranice 20% z hodnoty stavby by mohlo čiastočne podporiť rozvoj bytovej výstavby. Kritici varovali, že zníženie nárokov na získanie štátnych peňazí môže zapríčiniť nárast korupcie na regionálnej a obecnej úrovni.

4.1.2. Zmeny v riadení a kontrole verejných financií**Novela zákona o rozpočtových pravidlách**

Po Novele zákona o rozpočtových pravidlách (441/2000Z.z.) vláda rozhoduje nielen o schodku štátneho rozpočtu, ale aj o schodku celého verejného rozpočtu. Do verejného rozpočtu sa tak zahŕňa nielen štátny rozpočet, ale aj rozpočty Sociálnej poisťovne a zdravotných poisťovní, rozpočet Národného úradu práce, miest a obcí, FNM a ostatných štátnych fondov. Od roku 2001 tak rozpočtový schodok približne kopíruje stav celého okruhu verejných financií. Ďalšou zmenou bolo, že so zahraničnými prostriedkami získanými (napríklad z EÚ) sa musí nakladať ako s prostriedkami štátu. Vypustené bolo ustanovenie, aby poslanci pri prerokúvaní návrhu rozpočtu mohli podávať návrhy na zvyšovanie výdavkov s tým, že uvedú kapitoly, z ktorých sa tieto prostriedky presunú. Toto ustanovenie malo zamedziť zvyšovaniu deficitu počas rokovania v Národnej rade SR.

Komentár hodnotiacej komisie

Novela podľa hodnotiacej komisie zrealizovala vypovedaciu schopnosť deficitu štátneho rozpočtu o hospodárení verejnej vlády a zvýšila transparentnosť používania verejných financií, nakoľko odstránila skrývanie deficitov štátnych účelových fondov. Prevažoval nesúhlas s vypustením ustanovenia o väzbe zmeny výdavkovej časti na zmenu časti príjmovej. Väčšina hodnotiacich neočakáva výraznejší vplyv na zníženie deficitu, ktoré môže priniesť hlavne zmena spôsobu konštrukcie výdavkovej časti štátneho rozpočtu.

Reforma štátneho rozpočtu

Podľa reformy štátneho rozpočtu (ŠR) v priebehu 3 až 4 rokov nahradí odvetvovú klasifikáciu funkčnou, ktorá triedi výdavky podľa funkcií vlády. Zmení sa tak členenie ŠR podľa rozpočtových kapitol na programové, zabezpečujúce priority jednotlivých rezortov, na pokrytie ktorých vláda schváli záväzné výdavkové limity. Výdavky, ktoré nebudú mať schválené programové cielenie sa budú znižovať. Reforma zavedie systém strednodobého finančného výhľadu, ktorý bude stanovovať globálne ciele vo vývoji verejných financií, identifikovať disponibilné verejné zdroje, bude limitovať výdavky v jednotlivých oblastiach s ohľadom na programové priority a stanoví maximálne úrovne celkových výdavkov verejnej správy v niekoľťoročnom horizonte. MF od reformy očakávalo lepší spôsob merania efektívnosti vynaložených výdavkov, rast zodpovednosti rezortov pri príprave svojich rozpočtov a stabilizáciu rozpočtovania výdavkov, ich efektívnejšie smerovanie, ako aj vytvorenie lepších podmienok pre makroekonomickú stabilitu.

Komentár hodnotiacej komisie

Nová metodika zostavovania štátneho rozpočtu, ktorá triedi výdavky na programy podľa funkcií vlády, ako i strednodobý fiškálny výhľad budú podľa členov komisie prínosom. Miera úspor, ktorú funkčná (programová) klasifikácia výdavkov prinesie, bude však značne závisieť od rozsahu schvaľovaných vládnych priorít a schopnosti dodržiavať schválené výdavkové limity na jednotlivé programy. Tempo realizácie reformy (4 roky) je príliš pomalé a prináša so sebou riziko diskontinuity po zmene vlád.

Koncepcia reformy štátnych fondov

Podľa koncepcie reformy štátnych fondov malo prísť k zrušeniu 11 z 12 štátnych fondov, pričom zostať mal len Štátny fond likvidácie jadrovoenergetických zariadení. Fondy mali byť transformované do rozpočtov kapitol svojich zakladateľských ministerstiev, teda nemalo dôjsť k zrušeniu ich činnosti. Reforma mala vytvoriť možnosti vyššej kontroly zo strany štátu i stanovenia samotného schodku verejných financií, vyššej transparentnosti riadenia verejných financií i priniesť úsporu úrokových nákladov spojených s pôžičkami. Parlamentnému schvaľovaniu podliehali len dotácie zo štátneho rozpočtu fondom, ktoré tvorili asi jednu tretinu z ich celkových príjmov a o zvyšku rozhodovali samotné fondy a príslušné ministerstvá. Väčšina fondov mala zaniknúť k 1. júlu 2001, ako posledný - Štátny fond rozvoja bývania - k 1.1.2003. Predstavitelia štátnych fondov sa obávali, že po reforme sa celkové transfery zo štátneho rozpočtu znížia oproti súčasným príjmom a nebudú stačiť na realizáciu terajších programov.

Zrušenie niektorých štátnych fondov

Národná rada SR prijala v decembri 2001 Zákon o zrušení niektorých štátnych fondov (553/2001 Z.z.), podľa ktorého zaniklo od 1. januára 2002 deväť z 12 štátnych fondov. Ostatné budú rušené priebežne, pričom zachovaný ostane len Štátny fond likvidácie jadrovoenergetických zariadení, ktorý akumuluje zdroje na budúcu likvidáciu jadrových elektrární a jadrového odpadu. Štátny fond trhovej regulácie SR bol od 1.1. 2002 nahradený Intervenčnou agentúrou, ktorá bude pokračovať v jeho činnosti. Štátny fond rozvoja bývania bude zrušený od januára 2003. Jeho záväzky, podobne ako záväzky ostatných obrátkových fondov prejdú na Slovenskú záručnú a rozvojovú banku. Cieľom opatrenia bolo posilniť finančnú zodpovednosť a disciplínu pri nakladaní s verejnými prostriedkami a zvýšiť jeho transparentnosť, nakoľko existencia štátnych fondov spôsobovala priveľkú záťaž verejných financií, na čo poukázal i audit štátnej správy. Prostriedky zrušených fondov sa dostali pod správu príslušných rezortných ministerstiev, čo umožnilo, aby parlament prostredníctvom štátneho rozpočtu

rozhodoval o všetkých príjmoch fondov. Sústreďenie prostriedkov fondov v rámci štátneho rozpočtu by malo zefektívniť riadenie dlhov, ktoré fondy vytvorili, pretože tie mohli samostatne vstupovať na finančný trh, kde si požičiavali za nevýhodnejších podmienok ako ministerstvo financií. Obavy boli prezentované pri zrušení Štátneho fondu životného prostredia SR a Štátneho fondu zdravia SR, pretože fondy mali v zákone stanovené, na aké účely môžu byť ich prostriedky vynaložené, zatiaľ čo pri programoch v štátnom rozpočte bude náplň a výšku financovania určovať príslušné ministerstvo.

Komentár hodnotiacej komisie

S koncepciou ako aj so samotným zákonom prevažoval súhlas, nakoľko zrušením právnej štátnych fondov subjektivity a preradením ich aktivít do programov jednotlivých kapitol rozpočtu centrálnej vlády sa odstránilo zakrývanie deficitov a zvýšila transparentnosť verejných financií. Stanovovanie výdavkov na jednotlivé programy a riadenie ich dlhu na centrálnej úrovni by malo zvýšiť tiež efektívnosť vynakladania verejných zdrojov. Vzhľadom na to, že sa presunuli taktiež všetky aktíva bývalých fondov spolu so zamestnancami, nemožno očakávať výrazný pokles administratívnych nákladov na správu týchto programov. Vzniká však riziko, že ministerstvá použijú prostriedky na iné účely, než na priority programov, ktoré boli doteraz definované v zákonoch o jednotlivých štátnych účelových fondoch. Niekoľkí hodnotiaci považovali väčšinu programov za neefektívne a odporúčali ich redukovať.

Novela Ústavy SR - právomoci Najvyššieho kontrolného úradu

Novelizáciou ústavy sa posilnili právomoci Najvyššieho kontrolného úradu (NKÚ), čo mu umožňuje kontrolovať takmer všetky orgány, ktoré nakladajú s verejnými financiami. Najvyšší kontrolný úrad bude okrem vlády, ministerstiev a orgánov štátnej správy kontrolovať FNM, obce, vyššie územné celky, štátne účelové fondy, verejnoprávne inštitúcie. NKÚ bude súčasne kontrolovať aj právnické osoby, ktoré si zriadili obce a vyššie územné celky, právnické osoby s majetkovou účasťou štátu a fyzické a právnické osoby, ktoré hospodária alebo nakladajú so štátnym majetkom. Predseda a podpredseda NKÚ budú volení na sedemročné funkčné obdobie (dovtedy 5 rokov), maximálne však vo dvoch za sebou nasledujúcich obdobiach. Zástupcovia miest a obcí kritizovali pôvodné ustanovenie v návrhu ústavy, ktoré by NKÚ dávalo možnosť kontrolovať hospodárenie samospráv s príjmami aj z tých daní a príjmov, ktoré pochádzajú priamo z obcí (napr. daň z nehnuteľností). Nakoniec však NKÚ bude môcť kontrolovať iba tie štátne finančné zdroje, ktoré získajú obce a vyššie územné celky na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy. Novela ústavy nadobudla účinnosť k 1.7.2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Rozšírenie právomoci kontroly NKÚ na takmer všetky orgány, ktoré nakladajú s verejnými financiami hodnotiaci ocenili, no zároveň upozornili, že posilnenie kontroly verejných financií implikuje nevyhnutnú celkovú reformu verejných financií. Od miery nezávislosti na štátnej moci a profesionalite NKÚ bude taktiež záležať, či posilnenie kontroly verejných financií nebude iba proklamačným ustanovením ústavy. Názory sa rozchádzali nad faktom, že NKÚ bude kontrolovať iba tie štátne finančné zdroje, ktoré získajú obce a VÚC na úhradu nákladov preneseného výkonu štátnej správy, a nie aj použitie vlastných príjmov obcí.

Zákon o finančnej kontrole

V prvom polroku 2001 Vláda SR schválila Návrh zákona o finančnej kontrole a vnútornom audite. Prijatím tejto právnej normy Vládou SR podmieňovala Európska komisia (EK) začatie prístupových negocií v jednej z najklúčovejších kapitol - finančná kontrola, ktorá bola dovtedy jednou z posledných neotvorených kapitol SR. Návrh upravil zásadu preventívnej kontroly v celej verejnej správe, definoval vonkajšiu kontrolu, ako aj kontrolné procesy vnútri štátnych orgánov a upravil povinnosti vedúcich orgánov štátnej správy. Koncentrovať sa bude na kontrolu vynakladania štátnych peňazí. Vonkajšiu kontrolu mal mať podľa návrhu v gescii návrhu NKÚ, vnútornú budú organizovať úradníci na ministerstvách a ďalších štátnych orgánoch. Návrh zákona zavádzal inštitút vnútorného kontrolóra, tzv. audítora, ktorého bude vymenúvať vedúci orgánu štátnej správy po konzultácii s MF SR (pôvodná dikcia návrhu zákona počítala s potrebným súhlasom MF SR). Pravidlá postupu kontrolných orgánov bude presne vymedzovať zákon. Návrh zákona o finančnej kontrole zahŕňal aj

kontrolu využívania prostriedkov zo zdrojov EÚ. Pre uzavretie kapitoly o finančnej kontrole je podľa EK rozhodujúce, ako sa bude nový zákon uplatňovať v praxi. Od roku 1993 odhalila Správa finančnej kontroly (SFK) neoprávnené použitie peňazí štátneho rozpočtu v objeme 780 miliónov korún, do "štátnej kasy" sa však vrátili úhrady len vo výške 48 miliónov korún. Ročný rozpočet SFK prekračuje 20 miliónov korún. Na uplatňovanie zákona v praxi bude treba podľa MF SR v budúcnosti rozšíriť počet zamestnancov o vyše 100 nových úradníkov, ktorí sa budú starať výlučne o kontrolu, a technicky dovybaviť SFK. Zákon 502/2001 o finančnej kontrole a vnútornom audite bol schválený 18. októbra 2001, účinnosť nadobudol k 1.1. 2002.

Komentár hodnotiacej komisie

Prijatím zákona o finančnej kontrole a jeho realizáciou sa naplnila jedna z dôležitých podmienok v prístupovom procese SR do EÚ. Hodnotitelia veria, že funkčný mechanizmus s jednoznačnými pravidlami, ktorý má sprisňovať kontrolu nad nakladaním s verejnými zdrojmi by mohol byť prínosom, aj keď prichádza neskoro, čo sa preukázalo aj pri udalostiach so zneužívaním prostriedkov predvstupových fondov EÚ. Efektívnejšia kontrola vynakladaných verejných výdavkov je zároveň dôležitou súčasťou celkového zvyšovania kvality verejnej správy a predstavuje jeden z nevyhnutných čiastkových predpokladov reformy verejných financií. Vnútorná kontrola na ministerstvách a ďalších štátnych orgánoch má opodstatnenie však len vtedy, ak zákon stanovuje postihy za jej nedôsledné vykonávanie či nevykonanie. Ináč je opatrenie iba formálne a zbytočne zvyšuje počet štátnych úradníkov, či transakčné náklady spoločnosti.

4.1.3. Realizácia pohľadávok verejných inštitúcií

Deblokácie ruského dlhu

Predstavitelia Ruskej federácie a SR sa na zasadnutí medzivládnej komisie v prvom polroku 2001 dohodli na objeme deblokácií na rok 2001 vo výške 95 mil. USD (4,7 mld. Sk) z celkového ruského dlhu voči Slovensku, čo predstavovalo oproti predpokladom zvýšenie deblokačnej sumy o 10 mil. USD. Tento "ústretový" krok Moskvy bol vysvetľovaný ústupkom slovenskej strany a vyriešením vlečúcej sa kauzy okolo ruského protiletadlového systému S-300, ktorý si objednala ešte vláda Vladimíra Mečiara. Súčasná vláda jednostranne odstúpila od tohto kontraktu. Rusko nekompromisne podmieňovalo znovuobnovenie deblokačného procesu v roku 2001 uznaním slovenských záväzkov vyplývajúcich s objednávkou raketového systému S-300. Slovenská vláda tak odpísala Rusku z jeho dlhu vyše 54 mil. USD (2,7 mld. Sk) - 18,75 mil. USD v roku 2001 a 35,55 mil. USD v roku 2002. Okrem zmluvnej pokuty a kompenzácií v dôsledku vykrytia reálnych nákladov ruských zbrojoviek spojených s objednávkou a výrobou S-300, čo predstavovalo približne 19 mil. USD (952 mil. Sk), sa odpísalo z ruského dlhu aj ďalších vyše 35 mil. USD, ktoré ruská strana tamojším dodávateľom ešte neuhradila. V budúcich rokoch by sa mal objem deblokácií zvýšiť na 100 mil. USD. Tento prísľub bude však závisieť od dohôd Ruska s Parížskym klubom veriteľov a hlavne od možnosti ruského štátneho rozpočtu. Medzi komoditami, ktoré malo Slovensko v rámci deblokácií v roku 2001 doviesť, figurovalo čerstvé jadrové palivo (20 mil. USD), čierne uhlie (11,7 mil. USD), komponenty pre cyklotrónové centrum (19,5 mil. USD) a 5,7 mil. USD na ďalší rozvoj laserového centra. Slovenská republika evidovala ku koncu roka 2000 civilné pohľadávky v sume 73,516 mld. Sk voči 26 krajinám, z ktorých najväčším dlžníkom SR bola Ruská federácia so záväzkami (bez špeciálnej techniky) v objeme 56,643 mld. Sk (1,2 mld. USD). Ruská strana v roku 2001 neoficiálne navrhla definitívne vyriešiť vyrovnanie celého dlhu odkúpením 22% z jeho celkovej sumy, čím by Slovensko dostalo v peňažných prostriedkoch asi 13 mld. Sk, ale muselo by sa vzdať zvyšnej časti ruského dlhu (78%).

Komentár hodnotiacej komisie

Komisia kladne hodnotila obnovenie deblokačného procesu s Ruskou federáciou, aj keď sa dlhým riešením sporu okolo zrušenej objednávky na raketový protiletadlový systém S-300 stratilo veľa času a prostriedkov. Sporne vnímané boli niektoré komodity, ktoré mala SR doviesť v rámci deblokácií ruského dlhu. Rozhodujúce pri výbere tovarov by mala byť podľa hodnotiacich ich skutočná potreba pre Slovensko. Nezanedbateľnou podmienkou bola transparentnosť procesu a bratie ohľadu na fakt, kto a ako bude na Slovensku obchodovať s deblokovanými tovarmi (jadrové palivo, uhlie), a či napríklad finančne náročná prevádzka cyklotrónového centra v budúcnosti nebude neúnosnou záťažou pre daňového poplatníka. Ak naozaj potrebujeme uvedené komodity, tak bol ústretový krok Slovenska, keď odpísalo Rusku dlh za nedodanú S-300 (takmer 3 mld. Sk), rozumný. Otázne ostáva, kto a akým spôsobom by mal niešť zodpovednosť za skutočnosť, že sme odpísali časť dlhu, za ktorý sme nič nedostali. Ak sú však deblokované komodity pre slovenské hospodárstvo a spoločnosť málo potrebné, tak bolo možno lepšie rokovať o definitívnom finančnom vyrovnaní ruského dlhu.

Česká republika väčšinu istiny ruského dlhu predala spoločnosti Falcon Capital, ktorá za pohľadávky ponúkla v hodnote 2,5 miliardy dolárov približne 23 % nominálnej ceny (približne 23 mld. Kč resp. 28,8 mld. Sk). Spoločnosť Falcon Capital úhradí sumu v splátkach. O predaji rozhodla česká vláda v režime utajenia a odhady o dĺžke splátok sa pohybujú od pár mesiacov po niekoľko rokov. Falcon Capital by mal získať peniaze z platieb za elektrickú energiu vyvázanú ruskou firmou Jednotný energetický systém (JES), ktorá si tieto dodávky započíta s dlhmi, ktoré má k federálnemu rozpočtu Ruska. Niektorí českí odborníci spochybňovali výhodnosť obchodu, nakoľko schopnosť Ruska splácať dlhy sa v poslednom období výrazne zlepšila. Podľa námestníka českého ministra financií pri úroku 5% bola súčasná čistá hodnota 20-ročného dlhu približne 30%, čo po zohľadnení rizika v prípade Ruska zodpovedá približne podmienkam obchodu.

Predaj pohľadávok Slovenskej konsolidačnej, a.s.

V júli 2001 vyhralo opakovanú verejnú súťaž na predaj dovtedy najväčšieho objemu pohľadávok z portfólia Slovenskej konsolidačnej (SKo) vyhralo konzorcium zložené zo spoločností Credit Suisse First Boston (CSFB), Penta Investments Ltd. a Vinaco Holdings Ltd. (Vinaco patrila do Penta Group). Na druhom mieste skončili Salomon Brothers a na treťom spoločnosť U.B.N. Pilotný projekt I. vyčlenil na predaj balík klasifikovaných úverov 116 dlžníkov v hodnote 13,01 mld. Sk. Za balík konzorcium ponúklo 431 mil. Sk, čo predstavovalo výnosnosť 3,31% nominálnej hodnoty pohľadávok. V Českej republike zinkasovala Konsolidační banka za predaj pohľadávok v nominálnej hodnote 19 mld. Kč 7,3% z celkovej sumy istiny. Hlavným kritériom pri výbere víťaza bola predovšetkým cena, podmienky splatnosti, a dôveryhodnosť investora, vrátane jeho bonity, postavenia na trhu, ratingu a skúseností s vymáhaním pohľadávok. Po vyhlásení tendra vo februári 2000 SKo pristúpila k viacnásobnému zvýšeniu objemu ponúkaných pohľadávok. Z pôvodného balíka vo výške 6,814 mld. Sk sa objem ponúkaných pohľadávok zvýšil na 12,779 mld. Sk a neskôr na 13,3 mld. Sk. Konečnú ponuku pôvodne predložilo 6 subjektov (Penta Investment Ltd., Salomon Brothers, Cargil Financial, Lone Star, Reichmann & Partners Consulting, s.r.o. a Emteco, s.r.o.), avšak po zhodnotení ich ponúk bol tender zrušený. Podľa generálneho riaditeľa SKo bolo hlavným dôvodom neuskutočnenia prvého tendra nedostatočné plnenie kritérií zo strany jednotlivých záujemcov, nízka ponúkaná cena, ako aj nedostatočné finančné zabezpečenie. Najvýhodnejšiu ponuku vtedy predložila spoločnosť Penta Investment Ltd., ktorá ponúkla za balík pohľadávok v nominálnej hodnote 13,3 mld. Sk sumu 444 mil. Sk, čo predstavovalo výnos na úrovni 3,33 %. Kritici zrušenia prvého tendra poukazovali na politicky motivovaný a neprofesionálny postup SKo, čo znížilo počet záujemcov o účasť v druhom výberovom konaní na polovicu. Oslabil sa záujem predovšetkým zahraničných investorov. To sa odrazilo aj v nižších cenových ponukách. Výhrady sa týkali aj absencie presných a nemenných kritérií na vyhodnocovanie ponúk, ako aj zavedenia podmienky, že uchádzači tendra boli posudzovaní aj na základe „dobrého mena“ a skúseností na trhu s pohľadávkami. Predaj pohľadávok z reštrukturalizovaných bánk mal pokračovať vyhlásením ďalších verejných súťaží na postúpenie pohľadávok, ako aj pripravovaným vyhlásením Pilotného projektu II., v rámci ktorého sa mal balík pohľadávok v nominálnej hodnote 30-35 mld. Sk predávať jednému záujemcovi. Podľa zámerov MF SR by sa SKo mala zbaviť všetkých presunutých úverov v celkovej nominálnej hodnote prevyšujúcej 90 miliárd korún v priebehu 3 rokov. Objem pohľadávok SKo sa v roku 2000 znížil z nominálnej

hodnoty 96,9 mld. Sk na sumu 93 mld. Sk. Príjmy z predaja týchto pohľadávok predstavovali 474 mil. Sk. V týchto sumách však neboli zahrnuté náklady na správu pohľadávok.

Komentár hodnotiacej komisie

Kritizovaný bol neprofesionálny a nedostatočne transparentný postup SKo pri výbere víťaza tendra. Negatívom predaja bolo zrušenie prvého kola v podstate bez udania relevantných dôvodov. Opakovanie tendra, nejednoznačné pravidlá a zavádzanie subjektívnych kritérií znížili atraktivnosť verejnej obchodnej súťaže. Malý záujem zahraničných investorov pri druhom kole tendra považovali členovia komisie za dôsledok nižšej transparentnosti a investičnej istoty. Snaha predat' problematické aktíva v balíku v zásade obmedzovala možnosti špekulácie, ale nedostatok informácií o jednotlivých pohľadávkach spolu s netransparentným postupom naopak znížil ponúkanú cenu. Výnos z predaja mal v konečnom dôsledku zmierniť celkové náklady na reštrukturalizáciu bankového sektora. Výťažnosť predaja pohľadávok bola síce nízka, ale odzrkadľovala reálnu hodnotu. Predaj vytvoril priestor na oddĺženie firiem, ktoré si môžu započítaním získaných pohľadávok výhodne umoriť vlastný záväzok. Otázne ostalo, či SKo má záujem predat' aj zostávajúce pohľadávky v čo najkratšom čase, nakoľko sa potom definitívne skončí dôvod existencie tejto inštitúcie, a tým pádom aj všetky existenčné výhody pre zainteresovaných.

Od polovice roku 2001 prestala SKo predávať zdedené problémové úvery. S prevzatými pohľadávkami od štátnych bánk začala SKo aktívne pracovať koncom roka 2000. SKo urobila niekoľko neverejných predajov vopred určenému záujemcovi. Ďalšie predaje pohľadávok sa uskutočnili formou verejnej súťaže. Najvýznamnejšími boli príjmy z predaja balíku pohľadávok v rámci Pilotného projektu I. vo výške 431 mil. Sk a príjmy z tzv. ruského dlhu vo výške 268,5 mil. Sk. Od zriadenia v roku 1999 SKo zrealizovala pohľadávky v nominálnej hodnote 18 mld. Sk pri výťažnosti cca 10 percent. SKo zinkasovala za prvých jedenásť mesiacov roka 2001 realizáciou pohľadávok celkovo 1,169 mld. Sk. Náklady spojené so správou a vymáhaním pohľadávok predstavovali 303,6 mil. Sk. Získané prostriedky v objeme 300 mil. Sk v roku 2001 SKo použila najmä na splatenie časti záväzku z realizácie štátnej záruky na splátku úrokov z úverov poskytnutých agentúre na prevzatie pohľadávok postúpených z reštrukturalizovaných bánk. Ďalších 657,5 mil. Sk bolo použitých na zvýšenie základného imania Poštovej banky. Objem pohľadávok v správe SKo predstavoval po prevzatí Konsolidačnej banky v závere januára 2001 zhruba 111,7 mld. Sk. Jednotlivé časti portfólia chce SKo realizovať rôznymi formami. Pohľadávky do 10 mil. Sk sa budú predávať formou verejnej súťaže na regionálnom princípe. Vybrané pohľadávky v nominálnej výške nad 100 mil. Sk majú byť ponúkané na individuálny predaj formou verejnej obchodnej súťaže. Klasifikované pohľadávky v objeme minimálne 50 mld. Sk by sa mali realizovať prostredníctvom spoločného podniku so zahraničným investorom. Zámerom je ponechať investorovi manažérsku kontrolu nad činnosťou spoločného podniku, pričom SKo si chce ponechať plnú kontrolu nad finančnými tokmi a možnosť vyjadrovať sa k stratégii riešenia jednotlivých častí portfólia, až po možnosť veta v prípade pohľadávok voči niektorým vybraným podnikom. Tender na výber investora SKo vyhlásila 5. februára 2002. V správe SKo majú zostať pohľadávky, na ktoré bola poskytnutá štátna záruka alebo záruka Slovenskej záručnej a rozvojovej banky, pohľadávky za ktoré ručí Fond národného majetku SR, pohľadávky voči mestám a obciam, pohľadávky na trvalo sa obracajúce zásoby, pohľadávky voči zdravotníckym zariadeniam a pohľadávky voči podnikom, kde je hlavnou príčinou insolventnosti štát.

Predaj pohľadávok Sociálnej poisťovne

Novela zákona o Sociálnej poisťovni (SP) z mája 2001 (242/2001 Z.z.) umožnila od 1. júla 2001 SP zverejňovať dlžníkov, masovo odpúšťať penále a odpredávať pohľadávky tretím osobám. Zoznam dlžníkov SP bol zverejnený na internete. Správna rada SP sa taktiež rozhodla odpredať pohľadávky, ktoré mala SP voči svojim dlžníkom na nemocenskom poistení a dôchodkovom zabezpečení, v objeme 12,56 mld. Sk (392,7 mil. Sk - bonitné existujúce firmy, 1,14 mld. Sk - existujúce firmy s nízkou bonitou, 11,03 mld. Sk - podniky v konkurze). Postupovanie pohľadávok sa mohlo realizovať priamym zmluvným vzťahom medzi poisťovňou a treťou osobou, no na takýto postup sa nevzťahuje zákon o verejnom obstarávaní, a preto v záujme transparentnosti sa predaj SP rozhodla realizovať formou verejného výberového konania, kde rozhoduje hlavne cena. Predávať sa budú len také pohľadávky, ktorých vymáhanie bolo v období najmenej 3 rokov neúspešné. Vedenie SP rozhodlo, že pohľadávky

voči štátnym podnikom a zdravotníckym zariadeniam sa nebudú predávať. Najväčšími dlžníkmi SP sú práve ŽSR (6,3 mld. Sk) a štátne zdravotnícke zariadenia (8,8 mld. Sk). Pohľadávky sa budú predávať prednostne v súboroch. Osobitnou výnimkou postupovania pohľadávok aj jednotlivito môžu byť len pohľadávky vyššej hodnoty (nad 100 mil. Sk). Verejného výberového konania sa môže úspešne zúčastniť len tretia osoba, ktorej predmetom činnosti je správa a vymáhanie pohľadávok a má skúsenosti s podnikateľskou činnosťou pri správe a vymáhaní pohľadávok a z hľadiska doterajšej obchodnej praxe (na základe predložených referencií) ju možno považovať za subjekt profesionálny a dôveryhodný. Musí mať vyrovnané aj všetky záväzky voči Sociálnej poisťovni, zdravotným poisťovniam, Národnému úradu práce a príslušným orgánom štátu a orgánom samosprávy. Na uzatvorenie zmluvy o postúpení pohľadávok sa vyžaduje predchádzajúci súhlas správnej rady Sociálnej poisťovne, súhlas nadpolovičnej väčšiny prítomných zástupcov odborov, nadpolovičnej väčšiny prítomných zástupcov zamestnávateľov a nadpolovičnej väčšiny prítomných zástupcov vlády. SP by chcela dosiahnuť výnosnosť 10% z nominálnej hodnoty všetkých pohľadávok. Príjem za predaj pohľadávok sa predpokladal na úrovni 500 až 800 miliónov korún. SP evidovala v roku 2001 vo svojom účtovníctve pohľadávky v sume 53,47 mld. Sk, z toho 30,43 mld. Sk predstavujú penále a pokuty. Postupovanie pohľadávok, ktoré vznikli na základe zákona, nemalo dovtedy na Slovensku precedens, a tak existovali obavy, či nepodnieti tento krok nových majiteľov pohľadávok k účelovým návrhom na podania konkurenčných podnikov do konkurzu. Objavili sa aj pochybnosti, či sa dá zabrániť tomu, aby si dlžník SP nemohol prostredníctvom svojich dcérskych spoločností výhodne odkúpiť vlastný záväzok. Posunom v riešení pohľadávok Sociálnej poisťovne mal byť okrem predaja pohľadávok a zverejňovania dlžníkov v pobočkách SP a na internete, aj mimoriadne odpustenie penále týkajúce sa sankcií, ktoré vznikli pre neplatenie poistného v čase od 1.júla 1998 do 30.júna 2001. Podmienkou bolo zaplatenie istiny najneskôr do 31.októbra 2001 a pravidelné uhrádzanie poistného v súčasnosti. SP dúfala, že toto opatrenie prinesie cca 500 mil. Sk.

Komentár hodnotiacej komisie

Hodnotiaci sa zhodli, že podnikateľ kroky, ktoré by dali do pohybu roky zamrznuté aktíva Sociálnej poisťovne (SP) a aspoň čiastočne by zlepšili finančnú situáciu v SP, je lepšie riešenie, ako s pohľadávkami nerobiť nič. Nevyhnutné je avšak, aby mal proces jasné pravidlá a bol transparentný. Dôležité je, ako sa podarí minimalizovať riziko korupcie a prípady zneužívania, keď by si vlastný záväzok chcel odkúpiť za zlomok ceny sám dlžník či ním spriaznený subjekt, alebo keby chcel nadobúdateľ kúpu pohľadávky účelovo využiť na vyhlásenie konkurzu na konkurenčnú firmu a pod. Poukázané bolo na význam predaja pohľadávok nielen z fiškálneho hľadiska, ale aj hľadiska mikroekonomického. Má totižto vplyv na zmluvnú disciplínu subjektov a môže zefektívniť odchod podnikov z trhu. Hlavný problém s dlhmi SP však toto opatrenie nerieši, nakoľko vedenie poisťovne rozhodlo, že pohľadávky voči najväčším dlžníkom (Železnice SR a štátne zdravotnícke zariadenia) sa predávať nebudú. Absentuje aj plán následných krokov, ktoré by vzniku nových dlhov zabránili. Za nevyužitie šance považovali niektorí hodnotitelia nedohodu medzi Sociálnou poisťovňou a Slovenskou konsolidačnou pri predaji pohľadávok, ktoré sa prekrývajú. Iní sa pýtali, prečo chce SP svoje pohľadávky postupovať tretím osobám, ktoré ich potom po odkúpení za zlomkovú cenu sú schopné vydobýť. Situácia s pohľadávkami by sa mohla riešiť napríklad uzavretím mandátnej zmluvy medzi SP a tretou osobou, ktorej odmenou by bol tzv. success fee ako percento vymoženej sumy.

SP v druhej polovici roka 2001 ponúkla na predaj súbor 15 balíkov pohľadávok (1 balík od 220 - 500 mil. Sk) voči vyše 5 300 subjektom v objeme 6,7 mld. Sk. Ten vo februári 2002 predala za 21,5 mil. Sk spoločnosti Harris, a.s. Zvolen. Výnos z predaja týchto pohľadávok dosiahol 0,32 %. Druhý záujemca – Equis Invest Consulting, s.r.o., Bratislava – ponúkol poisťovni iba 0,09%-ný výnos.

4.1.4. Štátny rozpočet 2002

Návrh východísk štátneho rozpočtu na rok 2002

Vládou schválený Návrh východísk štátneho rozpočtu na rok 2002 vychádzal z rastu hrubého domáceho produktu (HDP) o 3,6%, z priemernej miery inflácie na úrovni 6,7% a z priemernej miery nezamestnanosti 18,9%. Cieľom bolo udržať deficit verejných financií v roku 2002 na úrovni 3,5% z

HDP. Príjmy štátneho rozpočtu (ŠR) boli stanovené na 212,4 mld. Sk a výdavky na 249,4 mld. Sk, čo znamená schodok vo výške 3,4% HDP. Na vládne rozpočtové priority bolo určených 25,6 mld. Sk; na výskum a vývoj 1,17 mld. Sk, na podporu zamestnanosti a podnikania 1,35 mld. Sk, na podporu bývania by malo ísť 3,59 mld. Sk a na rozvoj dopravnej infraštruktúry 9,58 mld. Sk. Vládnou rozpočtovou prioritou bola aj príprava na vstup do EÚ (3,44 mld. Sk) a NATO (1,15 mld. Sk). Vláda schválením zvýšenia miezd zdravotníckym a pedagogickým zamestnancom musela zredukovať výdavky určené na priority približne o 3,5 mld. Sk. Ministri súhlasili aj s vyčlenením časti zdrojov z privatizácie na zabezpečenie starých dlhov vo vzťahu k výkonom vo verejnom záujme pre Železnice SR v sume 2 mld. Sk a na krytie istiny štátneho dlhu v sume 3 mld. Sk. Ďalej sa použije v roku 2002 časť zdrojov z privatizácie na riešenie starých dlhov v životnom prostredí v objeme do 2 mld. Sk, na výkony vo verejnom záujme pre železničnú osobnú dopravu v sume 2 mld. Sk a na úhradu starých dlhov na poistnom do Sociálnej poisťovne - 1,4 mld. Sk a Spoločnej zdravotnej poisťovne - 1,0 mld. Sk. Vláda vyčlenila 689 mil. Sk z privatizácie na riešenie cenových rozdielov pri dodávkach tepla a teplej úžitkovej vody, ktoré vznikli za roky 1997 a 1998. Východiská štátneho rozpočtu sa nestretli s pochopením sociálnych partnerov, hlavne odborárov. Zostavovanie ŠR na rok 2002 prebiehalo čiastočne už podľa novej koncepcie, ktorá nahradila odvetvovú rozpočtovú klasifikáciu delením podľa funkcií vlády. Súčasťou návrhu východísk štátneho rozpočtu má byť aj strednodobý finančný výhľad, ktorý je aktualizovaný do roku 2004 a po prvý raz by sa mali stanovovať aj limity výdavkov jednotlivých kapitol na rok 2003. Novinkou bolo tiež členenie výdavkov na obligatórne a fakultatívne.

Návrh zákona o štátnom rozpočte na rok 2002

Návrh zákona o štátnom rozpočte na rok 2002 očakával, že príjmy štátneho rozpočtu (ŠR) na rok 2002 medziročne stúpnu o 21,3% na 218,97 miliardy korún. Výdavky štátu mali byť 255,97 mld. Sk (oproti roku 2001 nárast o 17,5%). Schodok ŠR by sa tak dostal na úroveň 37 mld. Sk (1998 – 20,5 mld. Sk, 1999 – 16,9 mld. Sk, 2000 – 26,7 mld. Sk, 2001 – 37,2 mld. Sk). Deficit verejných financií naplánovala vláda na 36,8 mld. Sk. V ňom však neboli započítané náklady spojené s reštrukturalizáciou bánk (12,7 mld. Sk) a ani úver zo Svetovej banky (2,8 mld. Sk). Schodok všeobecnej vlády mal podľa návrhu klesnúť na 3,9% v roku 2001 na 3,5% z HDP, ako to odporúčal aj Medzinárodný menový fond (MMF). Uznesením vláda rozhodla o použití prostriedkov z privatizácie, ktoré sa vyčlenia prevažne iba na krytie istín štátneho dlhu a na pripravovanú reformu dôchodkového poistenia (štátny dlh 102 mld. Sk, štátne záruky 3 mld. Sk, návratné finančné výpomoci 1,6 mld. Sk, staré dlhy železníc 2 mld. Sk, istina štátneho dlhu za rok 2001 3 mld. Sk, dlhy v životnom prostredí 2 mld. Sk, výkony vo verejnom záujme pre ŽSR 2 mld. Sk, staré dlhy ŽSR na poistnom 1,4 mld. Sk, staré dlhy voči Spoločnej zdravotnej poisťovni 1 mld. Sk, druhý pilier dôchodkového poistenia 55 mld. Sk). Vplyv výpadku rozpočtových príjmov v dôsledku vládou prijatých daňových zákonov sa mal čiastočne riešiť novelizáciou vyhlášky o oceňovaní nehnuteľností, ktorá by dostala ceny realít pre účely dane z nehnuteľností na trhovú úroveň, čím sa mali zasa zvýšiť daňové výnosy. Podľa funkčnej klasifikácie výdavkov ŠR bolo v návrhu rozpočtu vyčlenené pre všeobecné verejné služby 49,7 mld. Sk (medziročný nárast o 17,2%), z toho predstavujú výdavky spojené so štátnym dlhom 27,6 mld. Sk (+17,4%). Rast výdavkov na zabezpečenie fungovania štátnej správy súvisel s prijatými zákonmi o štátnej a verejnej službe, ktoré zvýšili mzdové náklady štátnej byrokracie o 6,6 mld. Sk. Kvôli príprave SR na prístupový proces do EÚ návrh rozpočtu ráta s nárastom približne o 800 pracovníkov. Prostriedky vyčlenené na obranu by mali dosiahnuť 20,3 mld. Sk (+18%). Rast výdavkov na obranu bol spôsobený ambíciami Slovenska vstúpiť do NATO. Verejný poriadok a bezpečnosť mali byť financované sumou 21,2 mld. Sk (+11,6%), z toho policajné služby 10,8 mld. Sk a súdy 2,2 mld. Sk. Pôdohospodárstvo malo dostať 11,2 mld. Sk (+0,9%) a doprava 21,5 mld. Sk (+80,7%). Rozpočtové prostriedky na ochranu životného prostredia mali medziročne stúpnuť o 130% na 2,3 mld. Sk. Výdavky na bývanie a občiansku vybavenosť mali klesnúť o 14,8% na 7,5 mld. Sk. Pokles vyplýval aj z rozhodnutia vlády znížiť štátnu prémie na stavebné sporenie z 25% v roku 2001 na 20%, čím by sa výška štátneho príspevku znížila zo 4 500 Sk na 4 000 Sk. Tento krok bol podľa MF SR vynútený stavom stavebného sporenia, ktoré sa stále vo väčšom rozsahu používalo ako kompenzátor poklesu úrokových sadzieb na trhu, a nie na stavebné účely. Úspory vo výdavkoch mali dosiahnuť výšku 800 mil. Sk. Klesnúť mala aj štátna bonifikácia na hypotekárne úvery z 5% v roku 2001 na 4,5%. Zdravotníctvo by malo hospodáriť s objemom 19,2 mld. Sk (+12,9%). Odvody štátu na zdravotné poistenie mali vzrásť, keďže sa mal zvýšiť vymeriavací základ z 2 400 Sk na 2 700 Sk. 6,4 mld. Sk (+10,3%) by malo byť určených na rekreáciu, kultúru a náboženstvo a 39,4 mld. Sk (+16,2%) na vzdelanie. Sociálne

zabezpečenie by si malo zo ŠR vyžiadať 44,9 mld. Sk (+10,6%). Nárastom vymeriavacieho základu z 2 400 Sk na 5 000 Sk sa mali zvýšiť aj transfery štátu do Sociálnej poisťovne.

Zákon o štátnom rozpočte na rok 2002.

V decembri NR SR schválila Zákon o štátnom rozpočte na rok 2002. Celkové príjmy majú dosiahnuť 219,8 mld. Sk, celkové výdavky boli schválené na úrovni 257,8 mld. Sk. Príjmy štátneho rozpočtu v porovnaní s vládnyim návrhom NR SR zvýšila o 949,2 mil. Sk a výdavky približne o 1,9 mld. Sk, čím narástol plánovaný schodok štátneho rozpočtu z 37 mld. Sk na 38 mld. Sk (1998 – 20,5 mld. Sk, 1999 – 16,9 mld. Sk, 2000 – 26,7 mld. Sk, 2001 – 37,2 mld. Sk). Po zohľadnení hospodárenia všetkých štátnych inštitúcií by súhrnný schodok verejných financií mal dosiahnuť 36,8 mld. Sk a zostať na navrhovanej úrovni 3,5 % z hrubého domáceho produktu (HDP). NR SR oproti návrhu ŠR zvýšila výdavky v rezorte školstva o 416,5 mil. Sk, Slovenskej akadémii vied o 55 mil. Sk, rezortu zdravotníctva o 384,7 mil. Sk, kancelárii NR SR o 292,2 mil. Sk, ministerstvu životného prostredia o 200 mil. Sk, Tlačovej agentúre SR o 50 mil. Sk, ministerstvu kultúry o 140 mil. Sk a ministerstvu dopravy, pôšt a telekomunikácií o 47 mil. Sk. NR SR odstránila z návrhu ŠR zníženie štátnych prémieí na stavebné sporenie zo súčasných 25% na 20%, ale došlo k zníženiu maximálnej výšky štátnej prémie z 4500 Sk na 4000 Sk. Odmietnuté boli návrhy na zvýšenie dotácií poľnohospodárskym subjektom, výrazné zvýšenie vymeriavacieho základu, z ktorého platí nemocenské, zdravotné a dôchodkové poistenie štát za neproduktívnych poistencov (študenti, dôchodcovia, nezamestnaní). Výdavky neboli zvýšené ani rezortu obrany a Národnému bezpečnostnému úradu, pričom návrh znižujúci výdavky ŠR o 1,5% HDP bol zamietnutý. Do štátneho rozpočtu boli taktiež prvýkrát zahrnuté rozpočty programov, ktoré boli do roku 2001 realizované štátnymi účelovými fondmi (väčšina fondov zrušená k 1.1.2002). Objem záväzkov štátu na splátky istín štátneho dlhu sa v roku 2002 zvýši na 96 mld. Sk a výdavky dlhovej služby budú v roku 2002 27,9 miliárd korún. Zákon o štátnom rozpočte už neumožňuje podľa §11 (v minulom roku §12) dodatočne zvyšovať schodok počas rozpočtového obdobia (s výnimkou emisie dlhopisov na krytie dlhovej služby súvisiacej s reštrukturalizáciou bankového sektora). ŠR na rok 2002 dáva podľa predsedu vlády priestor na stabilnú menu a zdravý hospodársky rast, pričom schválená výška deficitu neohrozuje ekonomickú stabilitu. Viacerí analytici však výšku schváleného schodku - nezahŕňajúceho štátne garancie a výdavky na ozdravenie bánk spochybňovali a taktiež poukázali na dlhodobú neschopnosť razantne znížiť deficit verejných financií a uskutočniť reformu vo výdavkoch štátneho rozpočtu. Konfederácia odborových zväzov označila ŠR na rok 2002 ako "úpadkový", s nedostatkom prostriedkov na uskutočnenie rozvojových programov.

Komentár hodnotiacej komisie

Makroekonomické východiská boli hodnotené ako realistické alebo mierne optimistické. Väčšina ocenila programové členenie výdavkov, ako aj zostavovanie strednodobého finančného výhľadu, ktorý by mal prispieť k stabilizácii podmienok pre podnikateľskú sféru. Pozitívne bola prijatá snaha použiť väčšinu plánovaných príjmov z privatizácie na zníženie štátneho dlhu a dôchodkovú reformu. S kritikou sa však stretla nezmenená štruktúra výdavkov, či ich nárast na štátnu administratívu, pričom rast mandatórných výdavkov bol považovaný za nadsadený. Treba rátať s nižšou efektívnosťou použitia prostriedkov v nereformovaných sektoroch, ako je školstvo, zdravotníctvo či sociálne zabezpečenie. Napriek čiastkovým pozitívam, ako nemožnosť zvyšovať schválený deficit v priebehu roka nedošlo k zásadnej zmene úlohy štátu v ekonomike. Drvivá väčšina hodnotiacich kritizovala zachovanie štruktúry výdavkov ako aj skutočnosť, že počas hospodárskeho rastu pokračuje deficitné financovanie, ktoré je zo strednodobého výhľadu neudržateľné. Deficit štátneho rozpočtu na jednej strane nezahŕňa štátne záruky a náklady na reštrukturalizáciu bánk, čo by podľa metodiky EUROSTAT-u spôsobilo prekročenie jeho plánovanej úrovne (3,5% z HDP) a na druhej strane zahŕňa mnohé jednorazové a mimoriadne príjmy, pričom je otázná výška ich naplniteľnosti. (napr. príjmy z privatizácie, výška poplatkov za telekomunikačné licencie vzhľadom na nepriaznivú situáciu na telekomunikačných trhoch). Za nadmerné boli považované výdavky na sociálnu oblasť a verejnú správu. Kritizované boli i pokračujúce dotácie podnikateľským a iným subjektom (napr. poľnohospodárstvo, TASR). Nedostatočné zvýšenie vymeriavacieho základu, z ktorého platí zdravotné poistenie štát za neproduktívnych poistencov bude naďalej zvyšovať deficit v zdravotníctve a posunie potrebu jeho úhrady do budúcnosti, nakoľko reálne výdavky subjektov zabezpečujúcich tieto služby (zdravotné poisťovne) sú vyššie než suma štátom plateného poistného. Proces rozdeľovania dodatočných príjmov v NR SR (cca 1 mld. Sk) bol vnímaný

ako „úplatok“ poslancom za schválenie ŠR, nakoľko ak vznikli dodatočné príjmy, mali byť použité na zníženie deficitu. Pozitívom je, že sa v predvolebnom roku podarilo rozpočet vôbec schváliť a SR nebude hospodáriť v podmienkach rozpočtového provizória. Existuje však reálne riziko prekročenia plánovaného 3,5%-podielu deficitu na HDP. Unisono zaznela potreba jednoznačného smerovania verejných financií k vyrovnanému rozpočtu.

4.2. Dane

Poradie (1 – 174)	HESO (2.štvrťrok 2000 – 4.štvrťrok 2001)	RATING [-300; 300]	Hodnotené (štvrťrok/rok)	Prijaté (štvrťrok/rok)
40	Zverejnenie daňových dlžníkov	98,3	4/2000	4/2000
46	Vládny návrh daňových zákonov	93,6	3/2001	4/2001
62	Reforma daňovej správy	75,6	2/2001	2/2001
66	Novela zákona o dani z príjmov (paušálne dane)	71,6	3/2000	3/2000
76	Návrh na ďalšie znižovanie daňového zaťaženia (návrh DS)	64,0	3/2000	-
79	Návrh daňovej reformy	61,1	1/2001	2/2001
84	Zrušenie dane z dedičstva pre najbližších príbuzných	57,3	2/2001	2/2001
86	Zvýšenie spotrebnej dane z tabaku	55,3	4/2001	4/2001
87	Návrh na zriadenie daňovej polície a daňovej úradu pre vybrané subjekty	54,5	4/2001	1/2002
93	Refundácia dane z pridanej hodnoty cudzincom	51,4	1/2001	4/2001
121	Návrh novely zákona o spotrebnej dani z minerálnych olejov	27,7	1/2001	2/2001
158	Televízny seriál "Dane naše milované"	-30,6	3/2001	3/2001
164	Návrh na dočasné zavedenie 3. úrovne DPH na zákl.potraviny	-43,2	2/2000	-
170	Návrh na zvýšenie odvodov do verejných fondov	-69,1	3/2000	-
172	Zvýšenie odvodov za zamestnancov	-89,4	4/2000	4/2000

4.2.1. Zmeny v daňovej sústave

Návrh na dočasné zavedenie tretej úrovne DPH na základné potraviny

Návrh novely zákona o dani z pridanej hodnoty z prvého polroka 2000 chcel zavedením tretej - nulovej sadzby dane z pridanej hodnoty na základné potraviny (ražný chlieb, mlieko, zemiaková múka, výsekové mäso, vajcia, cukor) riešiť sociálne problémy spojené s cenami potravín po suchu lete roku 2000, ktoré sa dotýkajú najslabších príjmových skupín obyvateľstva. Zníženie sadzby DPH malo predstavovať i stimul pre domácich výrobcov. Predmetom kritiky sa návrh stal kvôli faktu, že ceny potravín zaznamenávajú zo všetkých tovarov najmenší nárast a kvôli hrozbe ďalších deficitov štátneho rozpočtu. Návrh ne získal širšiu politickú podporu.

Komentár hodnotiacej komisie

Návrh bol hodnotený ako populistický a demagogický krok. Vytýkaná mu bola neexistencia objektívnej definície základných potravín, i fakt, že návrh je v rozpore s daňovým právom EÚ a svetovými tendenciami smerujúcimi k zmenšovaniu počtu sadzieb DPH. Vzniknuté deformácie v štruktúre cien by podľa viacerých hodnotiacich v konečnom dôsledku nevedli k ich faktickému zníženiu.

Novela zákona o daniach z príjmov (paušálna daň)

NR SR schválila 20.9. 2000 poslaneckú novelu zákona o daniach z príjmov (358/2000 Z.z.), ktorá riešila problematiku dovtedy málo účinnej paušálnej dane. Tú pred novelou využívalo len 2034 z celkového počtu 270-tisíc živnostníkov. Nástroj paušálnej dane môžu po novele využívať živnostníci, ktorých príjmy nepresiahnu 1,5 mil. Sk a 100-tis.Sk pri vedľajších príjmoch z podnikania. Sadzba

paušálnej dane sa určuje podľa príjmu daňovníka a predstavuje 2%-2,5%, minimálne však 3000 korún ročne. Novela rozšírila okruh živnostníkov, ktorí budú môcť byť zdaňovaní paušálnou daňou. Prijatá novela negatívne vymedzila činnosti, ktoré spadajú pod inštitút paušálnej dane (vylúčila napr. automatické spracovanie dát, sprostredkovateľské, poradenské a reklamné služby, vedenie účtovníctva, výroba piva, kozmetiky, záložne). Neprešiel návrh, aby aj niektoré slobodné povolania (lekári, ďalší zdravotnícki pracovníci) podliehali paušálnej dani. Všetky ostatné živnosti majú možnosť využívať výhody vyplývajúce z novely zákona. Tie sú hlavne v ušetrení nákladov na vedenie účtovníctva. Evidovať sa bude iba ročný obrat, ktorý tvorí základ na výpočet paušálnej dane. Umožnenie súbehu príjmov zo závislej činnosti a príjmov z činností, na ktoré sa vzťahuje paušálna daň (t.j. podnikanie popri zamestnaní) sa malo riešiť v ďalšej novele zákona o daniach z príjmov, ktorú pripravovalo MF SR. Navrhovatelia odhadovali, že prijatá novela sa môže týkať až 100-tis. živnostníkov. Poslanci neschválili odpisovanie celej výšky nákladov za pohonné hmoty (PH). V platnosti teda ostalo odpisovanie len do výšky 85% nákladov za PH, ale novela znovu umožnila účtovať si paušálne náhrady za používanie súkromného motorového vozidla na podnikateľské účely. Novela nadobudla účinnosť 1.1.2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Kladne hodnotený bol vplyv tohto opatrenia na podnikateľskú aktivitu občanov, malé a stredné podnikanie, ako i samotná snaha zjednodušiť administratívu daňového systému. Novela však selekciou profesií narušila daňovú spravodlivosť, teda i hospodársku súťaž.

Návrh na ďalšie znižovanie daňového zaťaženia

Demokratická strana (DS) v druhej polovici roku 2000 navrhla znížiť sadzby dane z príjmov právnických osôb a dane z príjmov fyzických osôb, aby sa vyrovnala miera daňového zaťaženia pri jednotlivých formách podnikania. To malo viesť k zatraktívneniu Slovenska ako miesta na investovanie, k zvyšovaniu počtu pracovných príležitostí, a tým aj k zvýšeniu príjmov štátneho rozpočtu. Za cieľovú výšku dane DS považovala 18%, aká bola napr. v Maďarsku (daň z príjmu právnických osôb). Vzhľadom na zložitú situáciu v štátnom rozpočte, počítal návrh v prvej fáze so znížením daňových sadzieb o 5 %, teda v prípade dane z príjmov právnických osôb na 24 %. Okrem toho podľa názoru DS bolo treba odstrániť rôzne deformácie v daňovej oblasti, napr. možnosť započítavania nákladov na pohonné látky len do výšky 85 %, ale aj progresívne zvyšovanie sadzieb dane z prevodu a prechodu nehnuteľností podľa ich ceny, čo viedlo k jej obchádzaniu a k daňovým únikom. DS navrhla taktiež zaviesť jednotnú sadzbu tejto dane vo výške 4% a navrhla aj úplné zrušenie dane z dedičstva. V dôsledku napätej situácie vo verejných financiách nevidela ministerka financií ani podpredseda vlády pre ekonomiku v roku 2001 priestor na také rozsiahle znižovanie daní. Návrh NR SR neakceptovala.

Komentár hodnotiacej komisie

Podľa väčšiny hodnotiacich je z hľadiska dlhodobej perspektívy pokles daňového zaťaženia potrebný, bude mu ale musieť predchádzať reforma na strane výdavkov verejných rozpočtov. Vzhľadom na stav verejných financií bol návrh ako celok označený ako nereálny.

Návrh daňovej reformy

Cieľom materiálu MF SR - Návrh reformy daní bolo priblíženie našej legislatívy daňovým zákonom v Európskej únii. Od roka 2002 mal byť zavedený hodnotový princíp zdaňovania nehnuteľností a sadzba zmenená z progresívnej na lineárnu na úroveň 10%. Neskôr materiál počítal so zavedením dane, viažucej sa na prírastok majetku a dane z hnutel'ného majetku (napr. dopravné prostriedky), či environmentálnych daní. Spomedzi spotrebných daní sa mala ako prvá transformovať daň z uhl'ovodíkových palív a mazív na daň z minerálnych olejov a mazív. Počítalo sa so zvyšovaním sadzieb pri zdaňovaní liehu, tabaku i minerálnych olejov na úroveň minimálnych sadzieb v EÚ. Podľa legislatívy v EÚ sa mala zmeniť i daň z pridanej hodnoty. V prvej etape v roku 2001 väčšina tovarov (okrem elektrickej energie, tepla, plynu a stavebných prác) mala prejsť zo zníženej do základnej sadzby, v druhej etape po roku 2002 sa mala znížiť základná sadzba na 21%, nízka sadzba sa mala zvýšiť na 12%, a v tretej po roku 2003 mali byť zostávajúce tovary preradené do základnej sadzby, ktorá sa

mala znížiť na 19%. Pri DPH malo prísť k rozšíreniu zdaniteľných osôb o umelcov a športovcov. Nárast nepriamych daní mal byť výraznejší ako pokles daní priamych, kde sa počítalo u fyzických osôb s valorizáciou nezdaniteľnej časti, zvýšením počtu odpočítateľných položiek, ich valorizáciou a znížením sadzby pre najnižšie (do 90 tis. Sk) zo súčasných 12% na 10% a 38% pre najvyššie daňové pásmo (neskôr až na 30%), pričom počet daňových pásiem sa mal znížiť na 5. Pri zdaňovaní príjmov právnických osôb sa mal rozšíriť daňový základ a skrátiť odpisové lehoty, pričom bol pravdepodobný pokles sadzby dane z 29% na 25% od roku 2002 až na 22% po roku 2002. Daň vyberaná zrážkou, ktorou sú zdaňované úrokové výnosy mala klesnúť z 15% na 10%. MF SR vzhľadom na možnosti verejných financií nepočítalo s výraznejším poklesom celkového daňového zaťaženia.

Komentár hodnotiacej komisie

Na návrhu reformy daní bol ocenený najmä presun ťažiska z priamych daní na nepriame, postupné znižovanie dane z príjmu, skrátenie odpisových lehôt, zníženie počtu daňových pásiem a sadzby dane z príjmov FO, ako aj zavedenie 10 % lineárnej sadzby dane z nehnuteľností. S kritikou sa stretlo zvyšovanie nepriamych daní (spotrebné dane, DPH), nakoľko má byť masívnejšie ako zníženie daní priamych a návrh tak nepočítal so znižovaním celkového daňového zaťaženia. Hodnotiaci taktiež upozornili, že presun dôrazu z priamych daní na nepriame si vyžiada zvýšenie výdavkov Sociálnej poisťovne pre skupiny občanov, ktoré nárast nepriamych daní nebudú môcť kompenzovať poklesom priamych daní (dôchodcovia). Kritizované bolo i pravdepodobné zavedenie nových daní (daň z prírastku majetku, daň z hnutel'ného majetku, ekologická daň,..).

Vláda SR uznesením č. 552/2001 zobrala návrh reformy daní s niekoľkými pripomienkami na vedomie a zaviazalo Ministerstvo financií SR postupne predkladať vláde zábery reformy.

Návrh novely zákona o spotrebnej dani z minerálnych olejov

Zámerom MF SR bolo novelou zladiť právny stav so smernicami Rady EÚ. Návrh presunul výkon správy dane z daňových úradov na colné úrady (pri dovoze predmetu dane i v tuzemsku). Navrhovanú úroveň sadzieb dane 12 300 Sk za tisíc 1000 litrov kritizovali združenia petrolejárskych producentov, cestných prepravcov, nakoľko prekračuje požiadavky smerníc EÚ o minimálnej úrovni sadzieb (245 EUR), a spolu s DPH už tvorí 59% ceny motorových olejov. Novela mala zrušiť daňové zvýhodnenie biogénnych a ekologických pohonných látok. Pri ponechaní súčasnej úrovne sadzieb dane a predpokladu zachovania súčasnej spotreby minerálnych olejov sa v roku 2001 predpokladá výber dane asi 17 mld. Sk. Novela mala podľa návrhu s výnimkou niektorých ustanovení nadobudnúť účinnosť 1. apríla 2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Zosúladenie spotrebnej dane z minerálnych olejov s legislatívou EÚ bolo akceptované, no prekročenie minimálnej úrovne sadzby a zrušenie daňového zvýhodnenia ekologických palív bolo prijaté s nevôľou.

Novela zákona o spotrebnej dani z minerálnych olejov (239/2001 Z.z.) bola NR SR schválená a účinnosť nadobudla 1. júla 2001.

Zrušenie dane z dedičstva pre najbližších príbuzných

NR SR v apríli 2001 schválila poslaneckú Novelu zákona o dani z dedičstva, z darovania a z prevodu a prechodu nehnuteľností (151/2001 Z.z.), ktorá oslobodila od platenia dedičskej dane najbližších príbuzných pozostalého v priamom rade (manželia, deti, vnúčatá, rodičia). Nemusia podávať ani daňové priznanie. Predkladatelia novely argumentovali, že tzv. "daň zo smrti" je amorálna, a že štát po smrti zdaňuje majetok, ktorý bol už predtým niekoľkokrát zdanený. Ministerka financií označila novelu za krok, z ktorého bude profitovať iba úzka skupina najbohatších a negatívne dopadne na sociálne najslabšie skupiny, pretože ich postihne výpadok v príjmoch štátneho rozpočtu. Podľa niektorých odborníkov malo zrušenie dedičskej dane u najbližších príbuzných predstavovať zanedbateľný výpadok príjmov štátneho rozpočtu (asi 50-100 miliónov korún), ako aj iba mierne zníženie celkovej výšky daňového zaťaženia na Slovensku. Novela nadobudla účinnosť 1. mája 2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Novela rušiaca daň dedičstva nebola považovaná za dôležité opatrenie. Niekoľkí hodnotiaci jej vyčítali populistický podtón a poukazovali na to, že dedičská daň existuje v mnohých štátoch sveta. Argumentovali tiež tým, že dedičská daň je jedným z prostriedkov vytvárania podobných štartovacích čiar pre mladých ľudí, čo je podľa ich mienky jedna zo zásadných funkcií štátu. Na druhej strane však bola "daň zo smrti" považovaná za nespravodlivú, keďže zdaňuje majetok, ktorý už niekoľkokrát zdanený bol. Dedičská daň je podľa viacerých členov komisie nemorálna, pretože nerešpektuje prirodzené právo na disponovanie vlastníctvom a nemotivuje ľudí k zveľad'ovaniu ich majetku tak, aby ho mohli odovzdať ďalšej generácii.

Vládny návrh daňových zákonov

Vláda SR sa v druhom polroku 2001 dohodla na znížení dane z príjmov právnických osôb o 3 percentné body na 26%. Podľa vládneho návrhu zákona sa daňová sadzba mala každoročne znižovať o 2 percentné body až do roku 2006, kedy mala dosiahnuť cieľovú úroveň 18%. Vláda súhlasila so znížením hraničných daňových pásiem pre fyzické osoby. Pôvodný návrh z dielne MF SR so znižovaním sadzieb nepočítal, navrhoval len zrýchlenie odpočítavania investícií až do roku 2003. Výsledný návrh obsahoval i mechanizmus zvyšovania nezdaniteľnej časti príjmov zamestnanca. Každoročne bude zákon o štátnom rozpočte určovať koeficient, ktorým sa nezdaniteľná časť vynásobí (na rok 2002 sa počítalo s koeficientom 1, aby nedošlo k výpadkom v príjmoch). Vláda takisto zredukovala počet daňových pásiem zo 7 na 5. Najnižším príjmovým skupinám zároveň znížila sadzbu z 12 na 10% a najvyšším z 42 na 38%. Príjmy do 90 000 mali byť podľa návrhu zdaňované 10%, príjmy nad 90 tis. Sk ale do 180 tis. Sk 20%, príjmy nad 180tis.Sk do 396tis.Sk 27% a príjmy nad 396 tis. Sk do 564 tis. Sk 35%. Najvyššou 38%-nou sadzbou mali byť zdaňované skupiny so základom dane vyše 564-tis. korún. Kritici vládneho návrhu vyčítali napríklad nemožnosť rýchlejšieho umorovania straty. V rámci novely zákona o dani z dedičstva, dani z darovania a dani z prevodu a prechodu nehnuteľností vláda plánovala neuplatňovať dedičskú daň pre najbližších príbuzných a zníženie základu dane pre daňovníka v II. skupine osôb 500 000 Sk, a v III. skupine osôb o 50 000 Sk. V rámci dane z prevodu nehnuteľnosti navrhla zavedenie jednotnej 5%-nej sadzby, ktorá mala nahradiť progresívne zdaňovanie.

Komentár hodnotiacej komisie

Miera zníženia dane z príjmu pre fyzické a právnické osoby bola väčšinou vnímaná ako prijateľný kompromis. Prínosom je i valorizačný mechanizmus nezdaniteľného základu zamestnanca. Zaznel aj názor, že progresivita zdanenia pri dani z príjmu FO by mala byť zrušená a nahradená jednotnou sadzbou dane, nakoľko progresivita demotivuje dosahovať vyššie príjmy. Väčšina členov komisie vidí ako hlavnú prekážku podstatnejšieho zníženia daní stav verejných financií, kde musí prísť k zvýšeniu efektívnosti verejných výdavkov. Väčší problém ako výšku daní vidí viacero hodnotiacich vo vysokom odvodovom zaťažení, ktorého zníženie však predpokladá reformu zdravotníctva a sociálneho zabezpečenia.

Uvedená novela zákona o dani z príjmu bola schválená 4.12. 2001 (561/2001 Z.z.). Zníženie hraničných daňových pásiem a daňových sadzieb pre fyzické osoby bolo NR SR schválené v navrhovanej podobe. Príjmy právnických osôb budú narozdiel od návrhu zdaňované 25 %. Novela priniesla aj nový inštitút - minimálnu výšku preddavkovo platenej dane vo výške 24 000 Sk za zdaňovacie obdobie pre akciovú spoločnosť a spoločnosť s ručením obmedzeným počnúc tretím zdaňovacím obdobím od vzniku spoločnosti. Daň vyrubená zo zistených majetkových prírastkov sa znížila na 38 % (predtým 42 %). Daňovým výdavkom bude aj príspevok do 1000 Sk na ubytovanie v zariadeniach cestovného ruchu na území SR počas dovolenky zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnnej osoby. Zmiernili sa podmienky na uplatnenie paušálnej dane, rozšírila sa aj na slobodné povolania a úhrn príjmov z vybraných činností sa zvýšil z 1,5 mil. Sk na 2 mil. Sk. Sazba paušálnej dane z príjmov do dvoch miliónov korún je 2,75 %. Od dane z príjmov právnických osôb sú oslobodené príjmy z dotácií zo štátneho rozpočtu daňovníkov, ktorí podnikajú v poľnohospodárskej výrobe alebo lesnom a vodnom hospodárstve, ale taktiež príjmy vysokých škôl, fakúlt i základných a stredných škôl a školských zariadení získané z podnikateľskej činnosti vykonávanej v súvislosti s plnením ich hlavných úloh. Výnimkou sú príjmy, z ktorých sa daň vyberá osobitnou sadzbou dane.

Limit 85%-ného uplatnenia nákladov na spotrebované pohonné látky bol odstránený a podnikatelia tak môžu zahrňať tieto náklady do daňových výdavkov v plnej výške. S účinnosťou od 1. januára 2003 sa zvýši limit na zaradenie majetku do hmotného majetku z 20-tis. na 30-tis. Sk, čím sa zvýši množstvo položiek pre jednorazové zaradenie do daňových výdavkov. Minimálnou vstupnou cenou pre nehmotný majetok bude suma 50-tis. Sk (v roku 2001 10 000 Sk). Od 1.1.2003 sa skráti doba odpisovania hmotného majetku. Napr. Budovy (V. odpisová skupina) sa budú odpisovať 30 rokov namiesto pôvodných 40, telekomunikačné a elektrické rozvody (IV. odpisová skupina) sa budú odpisovať namiesto 30 rokov len 20 rokov. Od roku 2003 sa zmenia aj ročné odpisové sadzby pre rovnomerné odpisovanie a koeficienty na zrýchlené odpisovanie. Limit pre technické zhodnotenie hmotného majetku a nehmotného majetku sa od roku 2003 zvýši z 20-tis. Sk na 30-tis. Sk.

Vládny návrh novely zákona o dani z dedičstva, dani z darovania a dani z prevodu a prechodu nehnuteľností schválený NR SR v decembri 2001 bol prezidentom vrátený na opätovné prerokovanie. Po akceptovaní viacerých pripomienok Prezidenta SR bola 5. februára 2002 novela (107/2002 Z.z.) schválená. Účinnosť nadobudne 1. apríla 2002. Podľa tejto novely daňovníkom dane z dedičstva, dane z darovania i dane z prevodu a prechodu nehnuteľností nebude orgán štátnej správy, rozpočtová a príspevková organizácia, štátny fond, obec a vyšší územný celok. Daňovníkom dane z dedičstva nebudú ani nadácie, neinvestičné fondy, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, Sociálna poisťovňa, zdravotné poisťovne a Národný úrad práce, štátom registrované cirkvi a občianske združenia, ako aj daňovníci zaradení do I. skupiny osôb (úprava zachovaná z novely 154/2001 Z.z.). Základ dane z dedičstva sa znížil o 500 000 Sk pre daňovníka v II. skupine osôb (napr. súrodenci, osoby, ktoré žili aspoň 1 rok v spoločnej domácnosti) a o 50 000 Sk pre osoby v III. skupine (ostatné fyzické a právnické osoby). Daňovníkom dane z darovania taktiež nebude Sociálna poisťovňa, zdravotné poisťovne, Národný úrad práce, štátom registrované cirkvi a náboženské spoločnosti. Základ dane z darovania sa znížil o 2 000 000 Sk v I. skupine osôb, v II. skupine osôb o 300 000 Sk a v III. skupine osôb 50 000 Sk. Daňovníkom dane z prevodu a prechodu nehnuteľností ďalej nebude ešte Slovenský pozemkový fond a Fond národného majetku. Sadzby dane a ich progresívny charakter ostali pri týchto majetkových daniach nezmenené (iné zmeny v priamych a nepriamych daniach – pozri nižšie).

Refundácia dane z pridanej hodnoty cudzincom

Návrh novely zákona o dani z pridanej hodnoty (DPH), predložený Ministerstvom financií SR (MF SR), predpokladal, že od roku 2002 budú môcť cudzinci pri nákupe od 6000 Sk požiadať o vrátenie DPH. Refundácia sa mala týkať zahraničných právnických a fyzických osôb. Novela sa nevzťahovala napríklad na pohonné látky, alkoholické nápoje, tabakové výrobky, stravovanie a ubytovacie služby a ďalšie. O zavedení vratiek DPH sa začalo diskutovať už roku 2000, keď ich zaviedla ČR. Vtedy bolo opatrenie odmietnuté v obave z výpadku príjmov štátneho rozpočtu. Podľa MF SR výpadky v rozpočte nebudú také veľké, ako sa pôvodne očakávalo. MF SR však predpokladalo, že sa mierne zvýšia čakacie lehoty na hraničných prechodoch, keďže colnice budú zabezpečovať aj potvrdenie o vývoze nakúpeného tovaru. Zaviesť refundáciu DPH sa Slovensko rozhodlo ako posledné z krajín Visegrádskej štvorky.

Komentár hodnotiacej komisie

Refundácia DPH cudzincom je správny krok, ktorý však nebude mať veľký reálny dosah. Kritizované bolo, že Slovensko zavádza vratky DPH podstatne neskôr ako okolité krajiny. Za pozoruhodnú bola označená argumentácia ministerstva financií, ktoré vyjadrovalo vážne obavy z prípadného dopadu vratiek na štátny rozpočet, no po roku zistilo, že tieto dopady nebudú výrazné.

Novela zákona o DPH (524/2001 Z.z.) schválená NR SR z 9. novembra 2001 (účinnosť nadobudla 1.1. 2002) sa týkala najmä úpravy základu dane, uplatňovania dane cestovnou kanceláriou, zavedenia mechanizmu vrátenia dane zahraničným podnikateľom a mechanizmu vrátenia dane zahraničným fyzickým osobám pri vývoze tovaru neobchodného charakteru (cena vyvezeného tovaru kúpeného u jedného platiteľa v jednom dni musí byť vyššia ako 5 000 Sk). Ďalšia novela (555/2001 Z.z.) sa týkala len úpravy zdaňovania služieb spojených s televíznym a rozhlasovým vysielaním a prenosom televízneho signálu Slovenskej televízie resp. Slovenského rozhlasu. V roku 2001 nebola prijatá žiadna

novela v intenciách Návrhu daňovej reformy. Pripravovaná novela (začiatkom roku 2002 sa nachádzala v procese medzirezortného pripomienkovania) obsahuje novú úpravu uplatňovania odpočtov dane a vrátenia nadmerných odpočtov v súlade so smernicou týkajúcou sa harmonizácie zákonov členských štátov EÚ o dani z obratu.

Zvýšenie spotrebnej dane z tabaku

Od 1.1.2002 z dôvodu schválenia novely zákona o spotrebnej dani z tabaku a tabakových výrobkov (582/2001 Z.z.) zdražela škatuľka krátkych cigariet (dovtedy boli daňovo zvýhodňované a mali 90%-ný podiel na trhu) o 5 Sk, škatuľka dlhých o 1,30 Sk. Pôvodne sa v návrhu ministerstva financií počítalo v roku 2002 s postupným zdražovaním cigariet na dva razy - v apríli a októbri kvôli sociálnym dôvodom. Poslaneckým pozmeňujúcim návrhom pri prerokovaní novely zákona sa však presadilo skoršie zdraženie. Všetky prostriedky, ktoré vzniknú v dôsledku skoršieho zvýšenia spotrebnej dane (očakávanie predkladateľa návrhu - 600 až 800 mil. Sk), by mali byť použité v zdravotníctve na liečbu nádorových a srdcovocievnych ochorení, pričom výnos dane po 1.apríli 2002 mal byť použitý na financovanie štátnej prémie na stavebné sporenie, ktorá mala byť znížená z 25% na 20% (pozri Štátny rozpočet na rok 2002, kapitola 4.1.5). Zvyšovanie spotrebnej dane z tabaku a tabakových výrobkov bolo nutné vzhľadom na aproximáciu nášho práva s normami EÚ a harmonizáciu daňovej sústavy. V EÚ je daňové zaťaženie tabakových výrobkov 57%-né. Spotrebné dane z cigariet štátu prinášali ročne cca 4 mld. Sk, po zvýšení dane sa očakáva nárast príjmov do štátneho rozpočtu o 850 miliónov korún. Kritici tvrdili, že MF SR len zneužilo situáciu a namiesto pristúpenia k nutným reformám zaplátať diery vo verejných financiách prostredníctvom zavádzania vyšších daní. Podľa nich stačilo zaviesť harmonizovanú výšku spotrebnej dane až po uplynutí prechodného obdobia (3 alebo 5 rokov od vstupu krajiny do EÚ), kedy by sa pravdepodobne zvýšila aj kúpna sila Slovákov. MF SR považovalo postupné zvyšovanie cien cigariet za rozumné, lebo pri dramatickom cenovom skoku sa neúmerne zvyšuje objem pašovaných cigariet, môžu nastať sprievodné javy, ako je zvýšenie nezamestnanosti, inflácie, zníženie príjmov do štátneho rozpočtu a dokonca by mohla vzniknúť averzia obyvateľstva voči EÚ a rozširovaciemu procesu.

Komentár hodnotiacej komisie

Väčšina členov hodnotiacej komisie považuje postupné zvyšovanie daňových sadzieb na európsku úroveň za nevyhnutný krok súvisiaci so vstupom SR do EÚ. Etapy zvyšovania dane z cigariet by však mali vychádzať z dopredu známeho časového harmonogramu, aby sa predišlo pokušeniu z ad hoc plátania dier v príjmoch štátneho rozpočtu. Ocenené bolo použitie prostriedkov, ktoré vzniknú v dôsledku skoršieho zvýšenia spotrebnej dane, na liečbu nádorových a srdcovocievnych ochorení, keďže sú takto následky fajčenia financované samotnými fajčiarmi. Zvyšovaním dane z tabaku hrozí však riziko, že sa v rozsiahlejšej miere objavia prípady ilegálneho dovozu tabakových výrobkov. Objavil sa aj názor, že sa vláda mala pokúsiť vyjednať čo najdlhšie prechodné obdobie týkajúce sa spotrebnej dane, nakoľko Slováci musia v súčasnosti na jednu škatuľku cigariet v porovnaní s občanom EÚ pracovať 4x dlhšie.

4.2.2. Správa daní

Zverejnenie daňových dlžníkov

V zmysle Novely zákona o správe a poplatkoch Ústredné daňové riaditeľstvo SR (ÚDR) začalo zverejňovať začiatkom novembra 2000 centrálny zoznam daňových dlžníkov. Túto povinnosť ÚDR prebralo od daňových úradov. Zoznam zverejnil dlžníkov s daňovým nedoplatkom nad 500-tis. Sk u fyzických osôb a 5 mil. Sk u právnických osôb, neuvádzal konkrétne sumy daňového nedoplatku, a v zozname z novembra figurovalo 1490 fyzických a 879 právnických osôb, čo predstavovalo 2,2% z celkového počtu daňových dlžníkov, ktorých ÚDR vtedy evidovalo cca. 106-tisíc. Zoznam vychádzal z údajov poskytnutých daňovými úradmi podľa stavu k 31.12.1999. Daňové úrady mali tieto údaje poskytnúť ÚDR SR do 30.júna 2000. To ich zverejnilo v priebehu druhého polroku, čo predstavovalo výrazný sklz a riziko neaktuálnosti v prípade, že daňový subjekt svoj dlh počas prvého polroku uhradil. ÚDR SR od zverejnenia zoznamu očakáva zvyšovanie daňovej disciplíny. Prvý zoznam vyšiel ako

príloha periodika Ekonomický a právny poradca podnikateľa. ÚDR uvažoval o zverejnení zoznamu na vlastnej internetovej stránke, ktorú v roku 2000 nemal.

Komentár hodnotiacej komisie

Podľa hodnotiacej komisie samotné zverejnenie čiastočne prispeje k zvýšeniu platobnej disciplíny. Kritizovaná bola však technická nedokonalosť, ktorá spôsobuje výrazný časový sklz a možnú neaktuálnosť údajov, čo v konečnom dôsledku môže pôsobiť kontraproduktívne. Hranice výšky dlhu boli považované za vysoké, nakoľko zverejňujú veľmi malý podiel existujúcich dlžníkov. Väčšina hodnotiacich predpokladala, že zverejňovanie bude prebiehať aj cez internet a bez výrazného oneskorenia v reálnom čase.

Od roku 2001 ÚDR zverejňuje zoznam aj elektronickou formou, naďalej však s približne polročným oneskorením a bez konkrétnych sú daňového nedoplatku.

Reforma daňovej správy

Reforma daňovej správy sa týkala organizácie všetkých jej činností od zmien organizačnej štruktúry cez plnenie koncepcných zámerov v oblasti vymáhania daňových nedoplatkov, či v oblasti kontroly. Cieľom zmien je zvýšenie hospodárnosti a efektívnosti slovenskej daňovej správy, ako aj príprava na vstup SR do EÚ. Malo ísť o komplexné riešenia vo viacerých oblastiach daňovej správy, najmä v podpore dobrovoľného plnenia daňových povinností, zabezpečení neutrality k daňovým subjektom, prijatí etického kódexu, zverejňovaní správ o činnosti, skvalitňovaní služieb pre verejnosť (vydávanie aktuálnych letákov, organizovanie školení, dní otvorených dverí, zriadenie oddelení prvého kontaktu na daňových úradoch, bezplatnej informačnej telefónnej linky, možnosť podávania daňových priznaní elektronickou cestou). 1.mája 2001 odštartovala prvá etapa reformy daňovej správy, pričom súbežne s ňou nadobudla účinnosť aj Novela zákona o daňových orgánoch (150/2001Z.z.), ktorá okrem iného zakotvuje znižovanie počtu daňových úradov. Organizáciu daňovej správy odvtedy tvorí Daňové riaditeľstvo (DR) SR a daňové úrady (DÚ). Ústredné daňové riaditeľstvo (ÚDR) SR sa od uvedeného dátumu premenovalo na Daňové riaditeľstvo (DR) SR, ktorého sídlom ostala Banská Bystrica, a funkcia jeho riaditeľa sa zmenila na generálneho riaditeľa. V roku 2001 bolo na Slovensku 8 pracovísk DR SR a 101 DÚ (v 1.etape bolo zrušených 7 DÚ). DR okrem tvorby stratégie a koncepcie v oblasti správy a kontroly daní zodpovedá už aj za jednotné uplatňovanie osobitných predpisov daňovými orgánmi a navrhuje ich zmeny. Novinkou v činnosti DÚ je informovanie daňových subjektov o ich právach a povinnostiach. V druhej etape reformy sa mal s účinnosťou od 1.1.2002 zredukovať počet DÚ o ďalšie 3 a z ostatných 23 sa mali vytvoriť daňové pracoviská. Redukcia DÚ však nemala znamenať zníženie stavu pracovných síl a ani finančnú úsporu. Úprava sledovala zefektívnenie činnosti sústavy daňových orgánov, keďže sa ukázalo, že tie menšie, s počtom zamestnancov pod 20, nie sú schopné plniť plnohodnotne všetky úlohy, ktoré takýto orgán má. Namiesto nich mali teda v mestách, v ktorých sa úrady zrušili, ostať detašované daňové pracoviská, ktoré budú vykonávať iba niektoré činnosti. V rámci reformy by malo prísť k väčšej autonómii daňovej správy (aj vo financovaní). Od mája 2001 podlieha riaditeľ daňovej správy priamo ministrovi financií. MF SR chce presadiť, aby v štruktúre daňovej správy vznikol nový špeciálny útvar na odhaľovanie a vyšetrovanie daňových podvodov a únikov - kriminálne riaditeľstvo (tzv. daňová polícia), pretože skúsenosti s vyšetrovaním daňových trestných činov policajnými orgánmi nie sú podľa MF SR uspokojivé. Ministerstvá vnútra a spravodlivosti boli proti, pretože tento krok kriminalizuje všetkých podnikateľov. Sú aj toho názoru, že SR má v oblasti represie dostatočné nástroje na potieranie daňovej trestnej činnosti. V zmysle novely prešla správa dotácií pre poľnohospodárske subjekty do kompetencie Ministerstva pôdohospodárstva SR, ich kontrola pod Správu finančnej kontroly a správa spotrebných daní z minerálnych olejov do kompetencie Colnej správy SR. V roku 2000 dosiahli výdavky ÚDR SR 2,262 mld. Sk a vymôcť sa podarilo 16,3 mld. Sk na daňových nedoplatkoch.

Komentár hodnotiacej komisie

Reforma daňovej správy je podľa hodnotiacej komisie potrebná nielen kvôli aproximácii práva, ale aj z hľadiska zvyšovania jej efektívnosti. Posun k lepšej organizácii daňových orgánov však sám o sebe neprinesie vyššiu efektívnosť výberu a správy daní a nezlepší ani daňovú disciplínu občanov SR. Redukcia počtu daňových úradov bola považovaná za formálnu zmenu vzhľadom na nezmenený počet pracovníkov a daňových pracovísk. Ak sa na "detašovaných pracoviskách" prestanú vykonávať isté činnosti a nezmení sa počet pracovníkov, ani ich mzdové ohodnotenie, budú títo zbytočne "preplácaní". Zriadenie represívnej zložky na odhaľovanie a vyšetrovanie daňových trestných činov mimo silového rezortu a súdnej moci, pôsobiacej a riadenej v štruktúre daňovej správy, teda aj MF SR, môže viesť podľa niektorých respondentov k neistote, politickej závislosti alebo korupcii. Zástancovia "daňovej polície" naopak tvrdili, že jej zavedenie je opodstatnené, keďže v súčasnosti daňové úrady pri snahe o trestný postih daňových únikov narážajú na nekompetentnosť policajných zložiek, ktorým chýbajú základné znalosti z daňovej legislatívy.

Návrh na zriadenie daňovej polície a daňového úradu pre vybrané subjekty

Vláda SR schválila návrh novely zákona o daňových orgánoch, ktorého cieľom bolo prispieť k zefektívneniu daňovej kontroly, výberu a správy daní. Od 1.4.2002 (pôvodný termín 1.1.2002) sa malo v rámci druhej etapy reformy daňovej správy zrušiť 26 malých daňových úradov (s počtom zamestnancov pod 20), ktoré nie sú schopné vykonávať svoju činnosť dostatočne efektívne. Namiesto nich mali vzniknúť detašované daňové pracoviská, ktoré budú vykonávať iba niektoré činnosti. Zároveň sa mal zriadiť Úrad daňového preverovania (tzv. daňová polícia) so sídlom v Banskej Bystrici a Daňový úrad pre vybrané daňové subjekty so sídlom v Bratislave. Činnosť Úradu pre daňové preverovanie (ÚDP) by sa mala sústrediť na odhaľovanie trestných činov v daňovej oblasti, zisťovanie páchatel'ov a prevenciu pred daňovými únikmi. ÚDP bude priamo spadať pod generálne riaditeľstvo Daňového riaditeľstva SR, jeho pracoviská budú pôsobiť v obvodoch všetkých súčasných daňových úradov. Úrad bude mať postavenie orgánu činného v trestnom konaní a bude vybavený právomocami kriminálnej polície. Oponenti zriadenia daňovej polície tvrdia, že je zbytočné vytvárať nový úrad, keďže by nastala duplicita pri vykonávaní niektorých úloh v súvislosti s odhaľovaním daňovej trestnej činnosti s existujúcou finančnou políciou. Návrh vzniku ÚDP vychádza podľa MF SR z naliehavej potreby prijať účinné opatrenia pre úspešnejšie preverovanie a odhaľovanie daňových trestných činov výrazne ohrozujúcich príjmy štátneho rozpočtu a konkurencieschopnosť podnikateľského prostredia. Zámerom novokreovaného Daňového úradu pre vybrané daňové subjekty má byť zvýšenie efektívnosti výberu a správy daní od subjektov s obrátom nad 1 mld. Sk, pretože výber daní od týchto firiem sa rozhodujúcou mierou podieľa na daňových príjmoch štátneho rozpočtu. Pod pôsobnosť bratislavského Úradu pre vybrané daňové subjekty budú prechádzať vybrané subjekty, ktoré sú momentálne v pôsobnosti Daňových úradov (DÚ) Bratislava I až VI, DÚ Malacky, DÚ Pezinok, DÚ Senec. Úrad bude spravovať najmä banky a pobočky zahraničných bánk, poisťovne a pobočky zahraničných poisťovní, zaistovne a pobočky zahraničných zaistovní. Okrem toho budú pod nový úrad patriť aj veľké podniky ako Slovenský plynárenský priemysel, Slovnaft a Volkswagen Slovakia. Schválenie návrhu novely zákona o daňových orgánoch bude mať podľa MF SR finančný dopad na štátny rozpočet v roku 2002 v objeme 212,35 mil. Sk a v roku 2003 v sume 37,75 mil. Sk. Na druhej strane MF SR predpokladá, že činnosť takýchto špecializovaných útvarov bude efektívnejšia a účinnejšia, čo by v konečnom dôsledku malo mať prínos pre príjmovú časť štátneho rozpočtu. Rozšírením činnosti daňovej správy najmä v súvislosti s plnením úloh pri odhaľovaní daňových trestných činov a správe daní vybraných daňových subjektov bude potrebné stav zamestnancov zvýšiť v roku 2002 o 85 pracovníkov a v roku 2003 o približne 50 zamestnancov.

Komentár hodnotiacej komisie

Zriadenie Úradu daňového preverovania ako útvaru daňovej polície predstavuje podľa mnohých hodnotiacich zbytočnú duplicitu v súvislosti s existujúcou finančnou políciou a prispeje k roztrieštenosti boja s daňovými únikmi a hospodárskou kriminalitou. Nebude možné jasne ohraničiť kompetencie finančnej a daňovej polície, a preto v konečnom dôsledku hrozí nižšia efektívnosť ich činnosti, nehovoriac o zdrojoch, ktoré mohli byť využité na posilnenie finančnej polície. Vytvorenie daňovej polície dáva možnosť na zvýšenie korupcie na daňových úradoch. Doteraz, keď išlo podľa názoru daňového úradníka o trestný čin, musel predmetnú vec ešte posudzovať iný orgán, nezávislý od

daňového orgánu. Pri fungovaní daňovej polície to bude kolega z vedľajšej kancelárie, čo je pri veľmi nejasných zákonoch, nejednotnom výklade a doteraz zaužívanej praxi podhubie pre korupciu. Podľa mnohých nie je podstatné, aká inštitúcia sa zaoberá odhaľovaním trestnej činnosti daňového charakteru, ale či je táto činnosť účinná, čo v súčasnosti v súvislosti s finančnou políciou neplatí. Zriadenie novej inštitúcie to však môže zmeniť iba v prípade systémového zlepšenia práce daňových úradov, organizačne dobre zabezpečeného úradu a dostatku kvalifikovaných pracovníkov. Treba sa nechať inšpirovať aj z pozitívnych skúseností niektorých okolitých štátov s daňovou políciou. Zriadenie Daňového úradu pre vybrané daňové subjekty s obratom nad 1 mld. Sk bolo doporučované Slovensku zo strany mnohých medzinárodných inštitúcií už mnoho rokov, a tak možno toto opatrenie privítať. Vytvorenie špecializovaného daňového úradu pre veľké organizácie bolo potrebné, nakoľko daňový úradník, ktorý nerozumie podnikateľskej činnosti svojho klienta nemôže účinne pracovať nielen po stránke sankčného, ale aj preventívneho konania. Bude si to však vyžadovať špeciálne školených daňových úradníkov, ktorí budú dobre rozumieť tomu, čo daný subjekt robí. V praxi daňoví úradníci totižto nedostatočne rozlišujú, čo je dôležité u malého, a čo u veľkého subjektu či banky. Vytvorenie špeciálneho daňového úradu pre vybrané daňové subjekty má zmysel aj v prípade finančných inštitúcií, ktoré nie sú klasickými podnikateľskými subjektmi a majú svoje pomerne výrazné špecifiká. Daňový úrad pre vybrané subjekty je technické opatrenie, ktoré môže viesť buď k zlepšeniu činnosti, alebo i k politickému riadeniu daňových kontrol pre vybrané subjekty v prípade nedostatočnej nezávislosti. Samotné zriadenie úradu však zlepšenie situácie vo výbere daní ešte negarantuje.

Uvedenú novelu zákona o daňových orgánoch NR SR schválila 13.3. 2002. Časť o zrušení 26 obvodných daňových úradov a transformácii 23 z nich na pracoviská nadriadených daňových úradov však prijatá nebola. Úrad pre vybrané daňové subjekty a Úrad daňového preverovania vzniknú 1. mája 2002.

Televízny seriál "Dane naše milované"

Ministerstvo financií (MF) SR vyčlenilo v roku 2001 1,8 milióna korún na výrobu 3 dielov kresleného vzdelávacieho televízneho seriálu "Dane naše milované". Jeden diel seriálu trval 6,5 minút a verejnoprávna Slovenská televízia (STV) odvysielala každý diel 3-krát. Cieľom takejto formy daňovej osvety bolo poskytnúť zrozumiteľné informácie širokému diváckemu publiku, obvyčajnému občanovi, ktorý nevie, čo sa deje s jeho daňami a na čo sú používané. Seriál mal byť službou verejnosti zameranou na posilnenie právneho povedomia občana a na jeho orientáciu v daňovej politike.

Komentár hodnotiacej komisie

Aj napriek relatívne malej sume z národohospodárskeho hľadiska (1,8 mil. Sk), ktorá bola vyhradená na výrobu televízneho seriálu, bolo použitie daňových príjmov hodnotené ako neefektívne, keďže podľa komisie seriál nesplní účel zvyšovania informovanosti spoločnosti. Veľmi kritizovaná bola forma a obsah seriálu. Poukázané bolo na nekritické vnímanie funkcie štátu a daní, ako aj na prílišnú prostoduchosť a naivitu, ktorou sa podceňuje vedomie občanov. V seriáli sa nič nehovorí napríklad o dotáciách, štátnych zárukách pre neefektívne hospodáriace podniky a sektory národného hospodárstva, ktoré tiež nakoniec zaplatí vo svojich daniach "bežný daňový poplatník". Lepšou "osvetou" by bolo poskytnutie možnosti občanom priamo rozhodovať o použití časti ich daňovej povinnosti, čím by sa začali aj viac zaujímať, či sa nakladá s daňovými príjmami hospodárne a v súlade so zákonmi.

4.3. Opatrenia v oblasti finančného trhu

Poradie (1 – 174)	HESO (2.štvrťrok 2000 – 4.štvrťrok 2001)	RATING [-300; 300]	Hodnotené (štvrťrok/rok)	Prijaté (štvrťrok/rok)
8	Reštrukturalizácia Všeob. úverovej banky a Slov. sporiteľne	172,6	2/2000	2/2000
9	Privatizácia Všeobecnej úverovej banky, a.s.	171,9	2/2001	2/2001
10	Privatizácia Slovenskej sporiteľne, a.s.	167,2	4/2000	4/2000
14	Demonopolizácia zákonného poistenia motorových vozidiel	154,4	4/2000	4/2000
16	Návrh novely zákona o bankách	136,3	4/2000	4/2001
22	Návrh novely zákona o Národnej banke Slovenska	131,7	4/2000	2/2001
33	Uvalenie nútej správy na Dopravnú banku, a.s.	112,0	3/2000	3/2000
43	Návrh novely zákona o poisťovníctve	95,0	4/2001	1/2002
50	Predaj Investičnej a rozvojovej banky, a.s.	83,6	4/2001	4/2001
55	Návrh zákona o cenných papieroch	80,0	2/2001	4/2001
57	Zákon o Úrade pre finančný trh	79,7	3/2000	3/2000
65	Návrh novely zákona o ochrane vkladov	72,3	3/2001	4/2001
74	Zákon o povinnom zmluvnom poistení motorových vozidiel	65,6	2/2001	3/2001
89	Návrh zákona o dohľade nad finančným trhom	54,3	3/2001	1/2002
151	Predaj Reštitučného investičného fondu	-22,2	4/2001	4/2001
153	Vládna pomoc Devín banke	-25,2	2/2000	2/2000
154	Postup vlády pri zvyšovaní základného imania v Pošt. banke	-25,3	2/2000	2/2000
159	Postup Národnej banky Slovenska a vlády voči Devín banke	-31,6	3/2001	3/2001
162	Predĺženie mandátu Devín banky na deblokácie	-37,0	1/2001	1/2001

4.3.1. Reštrukturalizácia a privatizácia bánk

Reštrukturalizácia Všeobecnej úverovej banky a Slovenskej sporiteľne

Návrh predprivatizačnej reštrukturalizácie schválený vládou SR v roku 1999 (uznesenie č.908/1999), počítal so zvýšením základného imania v Slovenskej sporiteľni (SLSP) a Všeobecnej úverovej banke (VÚB) Ministerstvom financií a s presunom klasifikovaných úverov do Slovenskej konsolidačnej, a.s. a do Konsolidačnej banky, š.p.ú., Bratislava (KOBL) v dvoch fázach. Slovenská konsolidačná (SKo) ako špecializovaná agentúra, ktorá bola zriadená v roku 1999, mala prevziať klasifikované úvery dovtedy sústredované v Konsolidačnej banke. Po prvej etape sa podiel klasifikovaných úverov v SLSP a VÚB mal znížiť z pôvodných 47% (vrátane IRB) na 27%. Do konca júna 2000 sa mal tento podiel znížiť na menej ako 20%. Presunuté mali byť len úvery, ktoré vznikli do konca r.1998. Celkový objem presunutých úverov v oboch etapách mal tvoriť 98,7 mld. Sk.

Komentár hodnotiacej komisie

Reštrukturalizácia dvoch najväčších slovenských bánk - SLSP a VÚB bola hodnotiacou komisiou vnímaná ako základný predpoklad úspešnej privatizácie oboch inštitúcií a ozdravenia celého bankového sektora. Kritika upozorňovala na netransparentnosť presunu klasifikovaných úverov a vysokú záťaž verejných financií.

V decembri 1999 v prvej etape predprivatizačnej reštrukturalizácie došlo zvýšením základného imania ku kapitálovému posilneniu VÚB o 8,9 mld. Sk, SLSP o 4,3 mld. Sk a IRB o 5,7 mld. Sk. Do SKo boli odsunuté úvery vo výške 62,7 mld. Sk a do KOBL cca 19,5 mld. Sk (vrátane 8,1 mld. Sk úverov na družstevnú bytovú výstavbu z IRB presunutých v septembri 1999 do Konsolidačnej banky). V druhej etape v júni 2000 bolo odsunutých do SKo ďalších 30,8 mld. Sk a celkový objem presunutých úverov tak dosiahol spolu vyše 113 mld. Sk (z VÚB 66,3 mld. Sk, zo SLSP 32,4 mld. Sk a 14,5 mld. Sk z IRB). Štátny peňažný ústav Konsolidačná banka skončil 31. januára 2001 svoju činnosť. Nedobytné pohľadávky prevzala SKo. KOBL spravovala okrem úverov presunutých v rámci reštrukturalizácie bankového sektora predovšetkým staré úvery, ktoré v bankách vznikli ešte pred rokom 1989. Straty

KOBL do roka 2000 dosiahli takmer 33 mld. Sk. SKo získala aktíva KOBL bez vytvorených opravných položiek, ktoré sa spolu so základným imaním KOBL použili na pokrytie jej strát. Bývalé pohľadávky KOBL sú zaťažené záväzkom k Národnej banke Slovenska, ktorého splácanie garantuje štátny rozpočet. V prípade, že by SKo podobne ako KOBL nebola schopná dlh uhrádzať, bude musieť pomôcť štát. SKo po prevode spravovala portfólio pohľadávok v celkovom objeme 111,7 mld. Sk. Pohľadávky KOBL za družstevnú bytovú výstavbu v hodnote vyše 7 mld. Sk, ktoré získala v decembri 1999 v rámci reštrukturalizácie aktív IRB (klasifikované ako pohľadávky štandardné alebo štandardné s výhradou), boli tentokrát presunuté na Slovenskú záručnú a rozvojovú banku, š.p.ú., Bratislava. (pozri Predaj pohľadávok Slovenskej konsolidačnej, kapitola 4.1.4)

Privatizácia Slovenskej sporiteľne, a.s.

Vláda 20. decembra 2000 rozhodla o predaji 87,18 % akcií Slovenskej sporiteľne rakúskej Erste Bank za 425 miliónov EUR (18,4 mld. Sk), čo bol 1,78 násobok účtovnej hodnoty banky na konci roku 2000. Erste Bank ponúkla ďalších 2,7 mld. Sk nad rámec kúpnej ceny. Z týchto prostriedkov bolo 1,9 mld. Sk určených na rozvoj bytovej výstavby, zvyšok sa mal použiť na kultúrne účely a čiastočnú sanáciu strát Konsolidačnej banky Bratislava. Do užšieho výberu sa dostali okrem Erste Bank aj Bank Austria a talianska UniCredito. Ponuky boli približne rovnaké (rozdiel medzi víťaznou a najnižšou ponukou bol 2 mld. Sk). Slovenská sporiteľňa bola v tom čase bankou s najväčším objemom primárnych vkladov (vyše 153 mld. Sk). Štát v priebehu reštrukturalizácie navýšil jej základné imanie na 6,734 mld. Sk a očistil úverové portfólio od zlých úverov v objeme vyše 36 mld. Sk. 10 mld. Sk z privatizačného výnosu chcela vláda použiť na výplatu dlhopisov a 8 mld. Sk na zníženie štátneho dlhu.

Komentár hodnotiacej komisie

Privatizácia tejto bankovej inštitúcie bola hodnotiacimi považovaná za dôležitý predpoklad na ceste k stabilite bankového sektora a jeho ďalšej reštrukturalizácie. Kritizované boli náklady, s akými bola banka štátom očistená od zlých úverov, avšak samotná privatizácia bola členmi komisie označená ako transparentná a profesionálne zvládnutá. Cena bola považovaná za primeranú, kladne bolo hodnotené i použitie výnosov z privatizácie na výplatu dlhopisov FNM a umorenie časti štátneho dlhu.

Privatizácia Všeobecnej úverovej banky, a.s.

Vláda SR 27.6. 2001 predala majoritný balík akcií (68,58%) Všeobecnej úverovej banky talianskej bankovej skupine Intesa Banca Commerciale Italiana (BCI), S.p.A., Miláno, a tým potvrdila rozhodnutie výberovej komisie, ktorá určila za víťaza tendra túto najväčšiu taliansku banku (17. najväčšia banka sveta v roku 2001). Dve rôzne ponuky konkurenčnej francúzskej banky Sociétés Générales (1 346 a 1 496 korún za akciu) boli podľa predstaviteľov MF SR menej výhodné aj z hľadiska ďalších podmienok zmluvy oproti ponuke Intesa BCI, ktorá ponúkla aj najvyššiu cenu za akciu – 1 935 Sk. Privatizáciou VÚB štát predal 68,58% akcií (vlastný kapitál podľa medzinárodných účtovných štandardov predstavoval ku koncu roku 2000 14,2 mld. Sk) za cenu 399,3 mil. EUR. Následne si prostredníctvom Slovenskej konsolidačnej (SKo) uplatnila kúpnu opciu na ďalších 25% akcií od Európskej banky pre obnovu a rozvoj (EBRD) a Medzinárodnej finančnej korporácie (IFC) a spolu s 0,89%-ným balíkom akcií pod kontrolou SKo predala v prospech IntesaBCI ďalších 25,89% akcií za 150,7 mil. EUR. Taliansky strategický investor získal kontrolu nad celkom 94,47% akcií banky, za ktoré mal zaplatiť spolu cca 550 mil. EUR (23,6 mld. Sk). 10% z kúpnej ceny mal nový vlastník previesť na viazaný účet do 24 hodín po podpísaní zmluvy. Zvyšok bol uhradený po splnení všetkých náležitostí zmluvy vyplývajúcich z polročného auditu VÚB. Výška konečnej kúpnej ceny tak závisela od výsledkov auditu a podľa zmluvy sa mohla od pôvodne dohodnutej odchyľovať maximálne o 20%. Štát z predaja získal necelú tretinu finančných prostriedkov, ktoré investoval do ozdravenia banky (vyše 75 mld. Sk). IntesaBCI mohla do 30 dní od podpisu zmluvy požiadať predávajúcu stranu o odkúpenie časti reštrukturalizačných dlhopisov vo výške 9,1 mld. Sk. Podľa zmluvy sa štát tiež zaviazal splatiť do 5 dní po uzavretí transakcie všetky záväzky Konsolidačnej banky (KOBL) voči VÚB vo výške 843,7 mil. Sk. V rámci ďalších zmluvných podmienok sa MF SR zaviazalo uskutočniť premenu minimálne 1,1 mld. Sk z vkladu VÚB v IRB 2,1 mld. Sk na priamy úver pre Slovenské elektrárne a v prípade nesplácania úveru Štátneho fondu cestného hospodárstva od VÚB (850 mil. Sk) vymeniť nesplatenú časť dlhov za hotovosť alebo štátne dlhopisy. Kupujúci sa zaviazal, že bude vlastniť akcie banky predstavujúce

najmenej 50% základného imania počas minimálne 5 rokov a okrem toho sa vzdal aj akýchkoľvek nárokov vyplývajúcich zo štátnej garancie na úver pre ZTS TEES v objeme 750 mil. Sk. IntesaBCI nemala nárok odsunúť do SKo ďalšie nekvalitné aktíva. Medzinárodné ratingové agentúry Standard & Poor's (S&P) a Fitch po vstupe talianskeho strategického investora udelili VÚB pozitívny ratingový výhľad.

Komentár hodnotiacej komisie

Predaj VÚB, vnímaný ako pokračovanie relatívne úspešnej reštrukturalizácie bankového sektora, podľa komisie vytvoril predpoklady na ďalšiu konsolidáciu bankového sektora a prispel k zvýšeniu konkurenčného prostredia v slovenskom bankovníctve. Z toho by mali mať v krátkom časovom horizonte prospech obyvatelstvo i podniky. Podmienky a predajná cena zodpovedali záujmu o porovnateľné bankové inštitúcie nášho regiónu. Pozitívne bola vnímaná aj teritoriálna diverzifikácia pri väčšinovom ovládaní bankového trhu rakúskym kapitálom. Vláda privatizáciou VÚB vyslala signál do zahraničia o ekonomike so stabilizovaným bankovým sektorom, čo sa mohlo neskôr kladne odraziť aj na hodnoteniach ratingových agentúr. Výhrady sa týkali oneskorenia privatizácie, niektorých podmienok zmluvy (kúpna opcia štátu na 25% akcií od EBRD a IFC, možná 20%-ná odchýlka od zmluvnej ceny v závislosti od výsledkov polročného auditu VÚB) a pomeru predajnej ceny a nákladov na ozdravenie banky.

Privatizácia Investičnej a rozvojovej banky, a.s.

Vláda SR predala koncom roku 2001 92,55%-ný podiel v Investičnej a rozvojovej banke maďarskej banky - OTP, ktorá za IRB ponúkla 14 mil. USD. FNM tak za 69,5%-ný podiel mal získať cca 526 mil. Sk a zvyšok Slovenská poisťovňa za svoj cca 23%-ný podiel. Štát sa zaviazal prevziať záruky za úvery poskytnuté Slovenským elektrárňam vo výške 12 mld. Sk, ich celková výška však mala klesnúť na 10,6 mld. Sk, nakoľko časť z nich sa mala presunúť na VÚB. Štát ručí za daňové nedoplatky vyrubené za roky 1994-1998, ostatné daňové nedoplatky vzniknuté pred predajom i záväzky z prehratých súdnych sporov. Za účelom krytia týchto potenciálnych záväzkov bude 259 mil. Sk z kúpnej ceny počas 4 rokov uložených na viazanom účte. OTP Bank je podľa podmienok privatizačnej zmluvy povinná vlastniť viac ako 50 % základného imania (ZI) IRB aspoň päť rokov. Do 12 mesiacov od uzavretia transakcie musí zvýšiť základné imanie banky najmenej o 1 mld. Sk. IRB sa v roku 1997 dostala do nútenej správy, v auguste 1999 štát zvýšil jej ZI na 8,7 mld. Sk (o 5,7 mld. Sk), taktiež presunul zlé úvery vo výške 8,1 mld. Sk a neskôr 6,5 mld. Sk do Konsolidačnej banky. V roku 2001 bolo na vykrytie strát z minulosti znížené ZI o 7,7 mld. Sk. Podľa harmonogramu privatizácie banky schváleného vládou SR v máji 1999 mala byť IRB predaná strategickému investorovi už v roku 2000. Záujem v prvom tendri o banku prejavilo 11 investorov. Títo po prevzatí informačného memoranda postupne svoj záujem prehodnotili a banku tak v ďalšom tendre získal jediný záujemca. IRB vykázala za rok 2000 zisk pred zdanením vo výške 660,6 mil. Sk (415,1 mil. Sk po zdanení) a jej bilančná suma dosiahla 26,1 mld. Sk. OTP Bank s bilančnom cca 8 mld. EUR najväčším peňažným ústavom na maďarskom trhu, pričom jej čistý zisk v roku 2000 dosiahol 113 mil. EUR.

Komentár hodnotiacej komisie

Cena predaja IRB bola považovaná za adekvátnu slabému záujmu o banku, nový investor ako relatívne kvalitný a proces predaja napriek malému počtu záujemcov za transparentný. Kritizovaná bola výška nákladov na reštrukturalizáciu banky a štátom poskytnuté záruky na niektoré rizikové aktíva. Napriek tomu je proces ozdravenia a samotný predaj prínosom k skvalitneniu bankového prostredia SR. Skoro dokončený proces reštrukturalizácie a predaja bývalých pološtátnych bánk súkromným investorom bol viacerými členmi komisie vnímaný ako najväčší úspech a jeden z najdôležitejších krokov súčasnej vládnej koalície v oblasti hospodárskej politiky.

MF SR v januári 2002 na základe uznesenia vlády z 19. decembra 2001 poskytlo záruky na úvery vo výške 10,6 mld. Sk, ktoré poskytla IRB Slovenským elektrárňam. Tieto úvery tvorili viac ako 40 % aktív banky a štátna záruka bola jednou z podmienok, za ktorých bola maďarská OTB Bank ochotná IRB kúpiť. IRB bez tejto garancie nedodržiavala zákon o bankách. Po poskytnutí záruky kapitálová primeranosť banky stúpla z 13 % na konci septembra na 53 %. MF SR podpísalo ručenie za úvery bez toho, aby počkalo na rozhodnutie Úradu pre štátnu pomoc (ÚŠP), ktorý mal túto záruku povoliť. Podľa

vyhlásenia ÚŠP táto záruka znamenala porušenie zákona o štátnej pomoci. MF SR vyhlásilo, že bude pokračovať v poskytovaní záruk za úvery SE. Ak sa postoj ÚŠP nezmení, je pravdepodobné, že spory medzi oboma štátnymi inštitúciami bude musieť vyriešiť súd, čo môže skomplikovať dokončenie privatizačného procesu.

Postup vlády pri zvyšovaní základného imania v Poštovej banke

Akcionári Poštovej banky (POB) v roku 2000 rozhodli o posilnení jej kapitálu na 3,64 mld. Sk (o 2,4 mld. Sk). POB v roku 1999 dosiahla podľa slovenských účtovných štandardov stratu 1,65 mld. Sk pri bilančnej sume 18,5 mld. Sk. V roku 2000 mala byť strata zúčtovaná so základným imaním. Štátne subjekty zvýšili svoj podiel v POB zo 43% na 55%, pričom podiel Slovenských telekomunikácií (ST) dosiahol 46,82%, zvyšok vlastnil štátny podnik Slovenská Pošta. Štát sa tak zúčastnil na kapitálovom posilnení tejto banky, ktorého nutnosť vyplynula zo strát a potenciálnych rizík spôsobených predchádzajúcim vedením banky. Štát na túto operáciu potreboval cca 1,5 mld. Sk. ST ako najväčší akcionár upísali akcie za 1,4 mld. Sk, súkromní akcionári 0,8 mld. Sk a Slovenská pošta za 0,2 mld. Sk. V čase zvýšenia angažovanosti v POB sa ST nachádzali v konečnej fáze procesu privatizácie. Zástupcovia štátu zdôvodnili tento postup potrebou záchrany zhruba 15,5 mld. Sk vkladov. POB patrila medzi menšie až stredne veľké banky, pre štát mala význam i tým, že organizovala vyplácanie štátnych dlhopisov. Vďaka vzťahom so Slovenskou poštou išlo o banku s najväčším počtom obchodných miest.

Komentár hodnotiacej komisie

Postup vlády pri zvyšovaní základného imania v POB bol kritizovaný predovšetkým kvôli účasti Slovenských telekomunikácií, čo mohlo znížiť ich predajnú cenu. Väčšina hodnotiacich súhlasila s nevyhnutnosťou reštrukturalizácie banky, avšak postup MDPT bol netransparentný.

Začiatkom roku 2002 sa POB nachádzala v procese privatizácie. Väčšinový akcionársky podiel vlastnil prostredníctvom Slovenskej konsolidačnej a.s.(SKo) a Slovenskej Pošty, š.p. (SP) štát. Podiel 46,2% bol na SKo prevedený po privatizácii Slovenských telekomunikácií (na odkúpenie akcií sa použila časť prostriedkov z privatizácie ST). Podiel 12,24% vlastnila SP, ktorá investovala do akcií banky spolu 348 mil. Sk. V auguste 2000 sa základné imanie banky znížilo, čím sa podiel SP znížil na 162,5 mil. Sk. SP sa nezúčastnila zvyšovania základného imania začiatkom roku 2002 a jej podiel klesol na 6,85%. Kapitálová účasť v POB tak priniesla SP stratu, nakoľko sa ako akcionár podieľala na prefinancovaní strát zo základného imania. Dvaja najväčší akcionári banky - SKo a Istrokapitál a.s. (34,25%) - sa dohodli na spoločnom postupe pri predaji svojich podielov v banke. Pred predajom zvýšili v POB základné imanie o 1 mld. Sk na cca 2,3 mld. Sk. Tender na akcie POB vyhlásila SKo v polovici decembra 2001. Predbežný záujem o banku prejavilo desať subjektov. Iba traja z nich však podali po preštudovaní informačného memoranda predbežnú ponuku na kúpu banky. Predloženie záväzných ponúk sa očakávalo v polovici apríla a ukončenie celého procesu do konca mája 2002.

Predaj Istrobanky a Banky Slovakia

Istrobanku, a.s., Bratislava kúpila začiatkom roku 2002 rakúska banka BAWAG. Za 82% podiel Slovenskej poisťovne a 18 % podiel mesta Bratislava mala zaplatiť takmer 2,2 mld. Sk (51mil.EUR), čo bol cca 2,25-násobok vlastného imania banky. Tender na predaj Istrobanky bol vyhlásený v júni 2001 roka. Informačné memorandum si prevzalo viac ako desať investorov, svoje predbežné ponuky podalo len šesť subjektov. Citibank však z tendra odstúpila ešte pred tým, než ďalší piati investori začali vykonávať due diligence. Výsledok predaja podľa SP presiahol aj pôvodné očakávania akcionárov a podľa poradcu poisťovne pri predaji, spoločnosti Deloitte & Touche, bol tento predaj jeden z najefektívnejších predajov bánk v strednej Európe. Banka dosiahla ku koncu roku 2001 zisk 65,2 mil. Sk pri bilančnej sume cca 24,8 mld. Sk.

Banka Slovakia, a.s., Banská Bystrica - najmenšia slovenská banka s bilančnou sumou 4,559 mld. Sk (jún 2001) - sa začiatkom roku 2002 nachádzala v procese privatizácie už po tretíkrát. Fond národného majetku (FNM) vyhlásil na jeseň 2000 výberové konanie na predaj svojho 60,07%-ného podielu. Ďalšími vlastníkmi BS boli Slovenská poisťovňa, a.s. s 26,4 %, Slovenská sporiteľňa, a.s. so

6,3 %, mesto Banská Bystrica vlastní 6,9 % akcií. O banku sa zaujímala iba Česká poisťovňa v konzorciu so slovenskou spoločnosťou Hanco, s.r.o. . Tender sa skončil v polovici februára 2001 neúspešne, keď sa FNM a konzorcium nedohodli na podmienkach kúpy. Druhé výberové konanie vyhlásil FNM v máji 2001. O banku prejavili záujem spoločnosti J&T Finance Group, a.s., Slávia Capital, a.s. a Prvá paroplavebná, o.c.p., a.s. Bankový dohľad NBS však neudelil súhlas Banke Slovakia na poskytnutie informácií chránených bankovým tajomstvom ani jednému zo záujemcov. V treťom tendri záujem prejavilo 6 bankových a nebankových subjektov. Tentokrát súhlas NBS na uskutočnenie hĺbkového auditu v banke získala len rakúska Meindl Bank. Proces by mal skončiť v priebehu 1.polroka 2002.

4.3.2. Odchod malých bánk

Priemyselná banka Košice skončila svoju činnosť na jeseň 1999. Dôvodom boli hlavne straty z rizikových operácií v Rusku. Banka nezažila bankrot v pravom zmysle slova, nakoľko ju za symbolickú cenu odkúpila Slovenská sporiteľňa. Jej aktíva boli neskôr reštrukturalizované v rámci balíku úverov presunutých do Slovenskej Konsolidačnej a Konsolidačnej banky. AG Banka odišla z bankového trhu koncom roka 1999. V apríli 2000 nasledovala Slovenská kreditná banka (SKB) a neskôr Dopravná banka. Ako ostatná skončila svoju činnosť Devín banka, ktorá podľa viacerých bankových analytikov a žurnalistov bola zrelá na zatvorenie ako vôbec prvá banka na Slovensku už v roku 1994 - so stratou prevyšujúcou polovicu základného imania a tromi štvrtinami nesplácaných úverov. Fond ochrany vkladov vyplatil klientom týchto bánk náhrady nedostupných vkladov vo výške takmer 20 mld. Sk (AG Banka - 1,75; SKB - 4,32; Dopravná banka -2,24; Devín banka - 11,20 mld. Sk).

AG Banka

AG Banke, a.s. Nitra bolo 1.12. 1999 bankovým dohľadom NBS odobraté povolenie pôsobiť ako banka. AG Banka dlhodobo porušovala viaceré záväzné pravidlá obozretného podnikania bánk, dosahovala vysokú stratu, ktorá koncom roku 1999 vyústila do straty likvidity a schopnosti vyplácať vklady. Tieto skutočnosti boli dostatočným dôvodom na odobratie bankovej licencie podľa § 26 ods. 1 písm. b) bodu 10 a § 34 ods. 1 zákona o bankách kvôli pretrvávaniu závažných nedostatkov v činnosti AG Banky. Po vydaní prvostupňového rozhodnutia úseku bankového dohľadu sa objavila nová skutočnosť v podobe dôvodného podozrenia, že AG Banka porušila aj § 12 ods. 4 písm. e) zákona o ochrane vkladov o povinnosti každej banky osobitne evidovať v jej informačnom systéme všetky zákonom chránené vklady. Banková rada NBS vzhľadom na existujúcu súdnu judikatúru (prax v rozhodovaní súdov) dospela k záveru, že v tomto smere treba doplniť dokazovanie, aby bolo možné rozhodnúť, či v prípade AG Banky nie sú splnené podmienky pre odobratie povolenia pôsobiť ako banka aj podľa § 34 ods. 2 písm. e) zákona o bankách kvôli porušeniu zákona o ochrane vkladov. Vzhľadom na dôvodné podozrenie o porušení zákona o ochrane vkladov BR NBS zrušila prvostupňové rozhodnutie a celú záležitosť vrátila úseku bankového dohľadu NBS na doplnenie dokazovania a ďalšie konanie. V praxi toto rozhodnutie BR NBS znamenalo, že úsek bankového dohľadu NBS pokračoval v konaní proti AG Banke o odobratí povolenia pôsobiť ako banka, ktoré sa začalo 1. 12. 1999, pričom naďalej v celom rozsahu platilo rozhodnutie NBS o predbežnom opatrení, ktorým bolo AG Banke uložené zdržať sa vykonávania nových bankových obchodov (prijímania vkladov, poskytovania úverov). Povolenie pôsobiť ako banka bolo AG Banke odobraté s konečnou platnosťou 13.4. 2000. V AG Banke dodnes nebola zvolaná schôdza veriteľov a nedošlo k prieskumnému pojednávaniu ani ustanoveniu veriteľského výboru. Konkurzný správca však už predal významnú časť jej majetku. Balík pohľadávok v objeme vyše 30 percent aktív banky. Keďže AG Banka skrachovala ešte pred termínom účinnosti novely zákona o konkurze a vyrovnaní z roku 2000, konkurzný správca pri predaji pohľadávok využil to, že časť konkurzného konania sa riadila ešte podľa starej legislatívy. FOV si myslí, že konkurzný správca konal protizákonne, nakoľko správca síce mohol speňažiť pohľadávky bez súhlasu schôdzy veriteľov, ale mal byť urobený súpis majetku súdnoznaleckým ocenením. Konkurzný správca ho neurobil a keďže iný spôsob predaja je podmienený súhlasom schôdzy veriteľov, FOV tento predaj pohľadávok AG Banky súdne napadol. Výnos z predaja tejto najbonitnejšej časti konkurznej podstaty dosiahol desatinu jej nominálnej hodnoty. FOV tvrdí, že predaj sa uskutočnil pod cenu, minimálne dve pohľadávky považoval za takmer stopercentne bonitné. Konkurzný správca

oponuje, že majetok sa predal až v treťom kole verejnej ponuky, a preto sa musela prispôbiť aj cena. Z pohľadávok spoločnosť Penta, a.s., Bratislava na základe mandátnej zmluvy vymohla pre majiteľa pohľadávok – cyperskú spoločnosť Silbermann Investments House do júla 2001 už viac ako 160 mil. Sk. Predstavuje to dvojnásobok sumy, za ktorú konkurzný správca balík predal, pričom Penta zatiaľ vymohla 19 zo 47 pohľadávok po AG Banke. Fond ochrany vkladov vyplatil náhrady chránených vkladov vo výške 1,75 mld. Sk pri limite 310 500,-Sk na jednu fyzickú osobu, čím sa získal cca 65 % podiel na pohľadávkach veriteľov.

Slovenská kreditná banka

6.7.2000 NBS zaviedla nútenú správu nad Slovenskou kreditnou bankou (SKB) a pozastavila tak vykonávanie všetkých finančných operácií. Dôvodom uvalenia nútenej správy podľa NBS zlá finančná situácia, ktorá v posledných dňoch vyústila do nedostatku finančnej likvidity. SKB mala dlhšiu dobu problémy s likviditou a plnením povinných minimálnych rezerv. Bankový dohľad NBS zistil porušovanie zákonov, poskytovanie úverov spriazneným firmám, nevýhodné a podozrivé obchody s ruskou bankou Promsvjazbanka. SKB taktiež nemala vypracovanú úverovú stratégiu, teda stanovenú cieľovú skupinu klientely, čo je základným predpokladom riadenia úverového portfólia. Dohliadkou bolo zistené, že banka skresľovala svoju kapitálovú primeranosť, porušila opatrenia NBS o pravidlách likvidity (v hláseniach o likvidite vykazovala nepravdivé údaje a nesprávne kategorizovala viacero pohľadávok), nesprávne vykazovala údaje v hlásení o nezabezpečených devízových pozíciách a prekračovala limity stanovených opatrením NBS o obmedzeniach pre nezabezpečené devízové pozície banky, v hlásení o úverovej angažovanosti nezahŕňala poskytnuté záruky za klientov, čo je ďalej dôkazom toho, že odbor kontroly a vnútorného auditu preukázateľne neoveroval úplnosť a správnosť údajov v jednotlivých hláseniach. Bilančná suma SKB k 31. marcu 2000 predstavovala 9,922 mld. Sk. Väčšinovým akcionárom bol prakticky štát prostredníctvom Slovenského plynárenského priemyslu, š.p. s 37,63%-ným podielom a Vodohospodárskej výstavby, š.p. s 15,05%-ným podielom. Fond ochrany vkladov vyplatil chránené vklady vo výške 4,32 mld. Sk pri limite 322 000 Sk a získal tak cca 80%-ný podiel na celkových pohľadávkach veriteľov.

Uvalenie nútenej správy na Dopravnú banku, a.s.

NBS 1.júla 2000 uvalila nútenú správu na Dopravnú banku (DoB). Hlavným problémom DoB boli straty z minulosti. Tie vo svojom kumulovanom objeme prevýšili kapitál banky. Vzhľadom k tomu, že akcionári banky nenavýšili základné imanie, rozhodlo sa vedenie hľadať nového investora, ktorý by bol ochotný banku sanovať. Záujem prejavili štyri slovenské subjekty: Drukos, Horizont Slovakia, J&T Finance Group a Alfa Finanz. Termín uzavretia dohody medzi novým investorom, bankou a NBS bol stanovený na 30. jún, riešenie sa však nenašlo. Vedenie banky preto 30. júna odstúpilo a na druhý deň uvalila NBS nútenú správu. Neúspešný bol aj pokus o vstup gréckeho investora The Popular Savings Bank of Limassol. 18.júla 2000 vyhlásila NBS Dopravnú banku za neschopnú vyplácať vklady. Fond ochrany vkladov (FOV) ručil za všetky neanonymné vklady do výšky 328 200 Sk, čo v prípade DoB predstavovalo sumu 2,3 miliardy Sk. FOV po vyplatení náhrad nedostupných vkladov získal približne 90%-ný podiel na celkových pohľadávkach veriteľov.

Komentár hodnotiacej komisie

Uvalenie nútenej správy na Dopravnú banku bolo podľa komisie správne a nutné, avšak reakcia NBS prišla neskoro. Bankový sektor sa očistil od ďalšej neschopnej inštitúcie, ktorej situácia po zlyhaní všetkých ostatných riešení iné východisko neponúkala.

Vládna pomoc Devín banke

Na jar roku 2000 sa v Devín banke otvorene prejavila kríza z nedostatku likvidity. Po posilnení likvidity banky v priebehu roka 2000 zo strany predovšetkým zahraničných akcionárov, Vláda SR schválila Návrh poskytnutia úveru Devín banke. Prijatý návrh zaväzoval Ministerstvo financií a Devín banku k uzavretiu mandátnej zmluvy, podľa ktorej uskutoční Devín banka deblokáciu ruského dlhu v určitej výške nad rámec pôvodných dohôd. Rusko na rok 2000 prisľúbilo deblokáciu vo výške 40 mil. USD. Tieto prostriedky sa mali stať súčasťou štátnych aktív na účte NBS, z ktorých sa mal DB poskytnúť

úver. Tá mala takto získať čas na preklenutie nedostatku zdrojov a na následné vypracovanie revitalizačného plánu. Ministerstvo financií sa malo v budúcnosti podieľať i na vedení banky prostredníctvom jedného člena v predstavenstve a tretinou členov v dozornej rade. Toto riešenie malo zaručiť banke rozvoj i v prípade súdneho neuznania pohľadávky Devín banky voči Ministerstvu financií vo výške 2,5 mld. Sk.

Predĺženie mandátu Devín banky na deblokácie

V polovici roka, keď začala mať banka ďalšie problémy s likviditou, vláda zvýšila túto sumu na 60 mil. USD. Podľa vládneho uznesenia mala banka v prípade úspešnej realizácie deblokácie tejto sumy získať úver v hodnote 48 mil. USD na preklenutie nedostatku likvidity, pričom zvyšných 12 mil. USD malo predstavovať jej províziu (20%). Mandátna zmluva mala platnosť do konca roku 2000, banke sa však v dohodnutom termíne deblokácie nad stanovený rámec nepodarilo uskutočniť. Z pôvodného objemu 40 mil. USD získala len časť prostriedkov vo výške približne 19 mil. USD. Vláda SR sa následne rozhodla predĺžiť platnosť mandátnej zmluvy Devín banky na deblokácie ruského dlhu o 6 mesiacov. Dôvodom oneskorenia bola podľa Devín banky technické záležitosti ohľadne reexportu deblokovaných výrobkov a časová náročnosť kontraktov, ktoré sa prostredníctvom tovarových obchodov ruskej produkcie mali objaviť ako inkaso na slovenskej strane do konca júna 2001. NBS podporila predĺženie mandátu banky. Kritici spochybňovali dôveryhodnosť banky, jej schopnosť deblokovať a poukazovali aj na fakt, že v tom čase stále nebol vyriešený spor banky s MF SR týkajúci sa pohľadávky za deblokácie ruského dlhu vo výške cca. 2,7 mld. Sk. Devín banka sa v tom čase pripravovala na vstup zahraničného investora, ktorý mal pochádzať z Japonska. Vstup strategického investora sa mal uskutočniť formou navýšenia základného imania z 1 na 4 mld. Sk, ktoré schválilo mimoriadne valné zhromaždenie banky a odobrila ho aj NBS.

Komentár hodnotiacej komisie

Hodnotiaci poukázali predovšetkým na politické pozadie a záujmové skupiny spojené s ruským kapitálom, netransparentnú vlastnícku štruktúru ako i na fakt, že ide o priamu štátnu pomoc súkromnej banke, ktorá je navyše v súdnom spore so štátom. Podľa členov komisie išlo o netrhové rozhodnutie, ktoré je v rozpore so záujmami štátu a umožnilo klientelistické správanie. Zadávanie mandátu na deblokácie sa malo uskutočňovať verejnou súťažou. Na druhej strane zaznelo aj konštatovanie, že ak sa podarí v značnej miere deblokovať ruský dlh, tak v tom prípade "pragmatizmus" vlády "svätí" prostriedky.

Postup Národnej banky Slovenska a vlády voči Devín banke

24. augusta 2001 však uvalila NBS na Devín Banku nútenú správu. K tomuto kroku pristúpila NBS po tom, čo vyšlo najavo, že plán ozdravenia banky, vypracovaný vedením banky, je podvrhom. Spoločnosť Japan Grade One, založená v apríli, ktorá mala banke poskytnúť 3 miliardy korún, bola totiž vlastnená jednou fyzickou osobou a jej základné imanie predstavovalo zhruba 1 milión korún. Doklady, ktoré Devín Banka predkladala bankovému dohľadu o uskutočňovaných transakciách a finančnej pomoci boli sfaľšované. Devín banka navyše podľa NBS opakovane neplnila ani pravidlá obozretného podnikania. Viac ako štyri pätiny úverových aktív malo dubiózny charakter. Vláda po uvalení nútenej správy odmietla v akejkoľvek forme Devín Banke pomôcť. 21. septembra uznala NBS Devín Banku za neschopnú vyplácať vklady. V banke podliehali zákonnej ochrane vklady v objeme 11,263 miliardy korún z celkového objemu vkladov 12,305 mld. Sk. Nárok na vyplatenie mali všetky fyzické osoby, ktorých vklady neprevýšili sumu 355-tisíc korún. NBS požičala FOV potrebnú sumu na náhradu nedostupných vkladov klientov DB, keďže FOV po vyplatení chránených vkladov viacerých skrachovaných bánk už žiadne prostriedky nemal. Dovtedy predstavoval dlh FOV voči NBS zhruba 4,3 mld. korún. Základné imanie Devín banky bola 1 miliarda korún, kumulovaná strata ho prekročila o 1,233 mld. Sk. Krajský súd v Bratislave vyhlásil na Devín Banku konkurz krátko pred koncom septembra 2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Zavedenie nútennej správy bolo nutné, no táto reakcia bankového dohľadu mala prísť skôr, nakoľko banka mala problémy už niekoľko rokov, dlhodobo neplnila kritéria obozretného podnikania, mala netransparentnú štruktúru vlastníkov, nevykazovala základné znaky bankovej činnosti a po dlhú dobu získavala atraktívnym, no nereálnym zhodnotením nové vklady obyvateľstva. Táto nečinnosť bankového dohľadu voči Devín banke bola označená za výrazné zlyhanie. Spochybnené bola politická nezávislosť bankového dohľadu NBS. Vzhľadom na predchádzajúce snahy pomôcť banke komisia ocenila, že sa vláda rozhodla DB v tomto prípade už nesanovať, nakoľko by to len predĺžilo jej agóniu.

4.3.3. Regulácia finančného trhu

Novela zákona o Národnej banke Slovenska

Vládny návrh novely zákona o Národnej banke Slovenska (NBS) nanovo definoval jej hlavný cieľ - zabezpečenie cenovej stability namiesto udržania stability meny. Úprava vymedzila postavenie NBS ako centrálnej a emisnej banky (pôvodne len emisná). Ďalej presne určila práva a povinnosti banky týkajúce sa jej emisnej činnosti a mala vytvoriť predpoklady, aby NBS vykonávala konsolidovaný bankový dohľad. Zrušila sa možnosť priamo, či nepriamo financovať deficit štátneho rozpočtu z prostriedkov NBS, vytvorila sa možnosť výmeny informácií medzi Úradom pre finančný trh a NBS. Prvým dôvodom novelizácie zákona o NBS bola podľa guvernéra potreba opätovne vymedziť postavenie centrálnej banky a potreba aproximácie nášho práva s európskou legislatívou. Novela zákona o Národnej banke Slovenska bola schválená NR SR 6.apríla 2001 (Z.č.149/2001 Z.z.) nadobudla účinnosť 1. mája 2001 (s výnimkou niektorých ustanovení, ktoré sú účinné od 1.júla 2001).

Komentár hodnotiacej komisie

Zmena bola podľa hodnotiacich odborníkov nutná v rámci aproximácie práva s európskou legislatívou a prináša posilnenie nezávislosti NBS, spolu s novým Zákonom o bankách vytvára i lepšie podmienky pre vykonávanie bankového dohľadu. Zaznel návrh presunúť vykonávanie bankového dohľadu na Úrad pre finančný trh.

Novela zákona o bankách

Novela zákona o bankách rozšírila pôsobnosť bankového dohľadu NBS na všetky právnické osoby pôsobiace v skupine, kde môže dominovať nejaká banka, t.j. bankový dohľad bude kontrolovať výkon samotnej banky, ale i subjekty previazané vlastníkymi väzbami (napr. lízingové a faktoringové spoločnosti). Všetky subjekty patriace do konsolidovanej skupiny majú povinnosť poskytovať informácie o hospodárení, pričom ale bankový dohľad NBS nemá právo kontroly ich činnosti, ale pri zistení nedostatkov môže uložiť pokutu do výšky 20 mil. Sk. Novela obmedzila štátny dozor iba na štátne peňažné ústavy - Slovenská záručná a rozvojová banka a Konsolidačná banka (zrušená od 1.1.2002). Na rozdiel od pôvodnej legislatívy, podľa ktorej NBS zavádzala nútenú správu, či odoberala povolenie pôsobiť ako banka po zvážení bankovým dohľadom, novela stanovila kritické hodnoty kapitálovej primeranosti alebo úverovej angažovanosti, pri ktorých musí NBS takto konať. Ak kapitálová primeranosť klesne pod 6% alebo kumulatívna strata prekročí 30% základného imania a kapitálových rezerv, NBS musí zaviesť nútenú správu, a ak kapitálová primeranosť klesne pod 3% alebo vlastné zdroje klesnú pod výšku základného imania, musí odobrať bankovú licenciu. Nový zákon o bankách zaviedol možnosť ručenia pri hypotekárnych úveroch aj rozostavanou nehnuteľnosťou. Tiež zohľadnil požiadavky OECD, smernice EÚ a bazilejské princípy pre výkon bankového dohľadu. Novela zákona o bankách (483/2001 Z.z.) bola schválená NR SR 5.10.2001. Účinnosť nadobudla 1. 1. 2002.

Komentár hodnotiacej komisie

Zmena bola nevyhnutná pre aproximáciu slovenskej legislatívy, ktorá je v súlade s uskutočňovanou reštrukturalizáciou bankového sektoru. Kladne hodnotená bola možnosť kontroly hospodárenia celej skupiny banky, štandardizácia posudzovania dodržiavania finančných ukazovateľov bánk stanovujúca exaktné hodnoty, ktoré odstránia obviňovanie a tlak na bankový dohľad pri zavádzaní nútených správ či odňatiach bankovej licencie.

Zákon o Úrade pre finančný trh

NR SR prijala v prvej polovici roku 2000 zákon (329/2000 Z.z.), ktorým sa zriadil Úrad pre finančný trh (ÚFT). ÚFT bol definovaný ako orgán štátnej správy na výkon štátneho dozoru pre oblasť kapitálového trhu a poisťovníctva. Úrad mal chrániť trh pred poruchami, ktoré by mohli vážne ohroziť celkovú ekonomickú stabilitu. Nový dozorný orgán prebral svoje právomoci k 1. novembru 2000. Do polovice roku 2001 sa pod kontrolu ÚFT mali dostať aj tzv. nebankové subjekty a uvažovalo sa, že o približne 2-3 roky by mohol prebrať aj kompetencie NBS pri dohľade nad bankovým sektorom.

Komentár hodnotiacej komisie

Potreba kvalitnejšieho dohľadu nad kapitálovým trhom bola nesporná, ocenená bola presne definovaná pôsobnosť ÚFT i kontrola nebankových subjektov. Hodnotiaci kritizovali vznik ďalšieho úradu ako takého i to, že ide v podstate o dupľovanie niektorých funkcií bankového dohľadu NBS. Obavy spôsobovala veľká závislosť od vlády pri jeho kreovaní.

Zákon o dohľade nad finančným trhom

19.9. 2001 Vláda SR schválila návrh zákona o dohľade nad finančným trhom, ktorým sa od 1.1. 2002 mal zriadiť Úrad dohľadu nad finančným trhom. Ten mal nahradiť ÚFT už rok fungujúci ako rozpočtová organizácia, ktorý ale nebol podľa správy Európskej komisie z 8.11.2000 finančne a prevádzkovo dostatočne nezávislý. MF SR navrhlo financovať nový orgán prevažne z príspevkov účastníkov finančného trhu, teda bez zdrojov zo štátneho rozpočtu. Na fungovanie nového dohľadu mali prispievať všetky právnické a fyzické osoby, ktoré sú aktívne na kapitálovom a poisťnom trhu - banky, poisťovne, poisťovací makléri, správcovské spoločnosti, obchodníci s cennými papiermi, burza, Stredisko cenných papierov SR. Odmeňovanie vedúcich predstaviteľov úradu nemalo byť v budúcnosti obmedzované tabuľkovými kalkuláciami, ako je to v rozpočtových alebo príspevkových organizáciách. Orgánmi úradu budú Rada úradu (zasadá mesačne), generálny riaditeľ a Dozorný výbor. Zásadne sa zmenil spôsob menovania a odvolávania členov úradu. Vláda menuje predsedu rady úradu na návrh šéfa rezortu financií. Minister financií potom vymenúva ďalších 3 z celkových 5 členov rady. Kandidáta na zvyšné miesto člena rady navrhuje Národná banka Slovenska. V prípade, že členovia rady prestanú vykonávať svoju funkciu, nemôžu byť podľa navrhovaného zákona odvolaní. Člen rady môže byť z postu odvolaný jedine v prípade právoplatného odsúdenia, pozbavenia spôsobilosti na právne úkony, v prípade vážnych zdravotných problémov alebo konfliktu záujmov.

Komentár hodnotiacej komisie

Návrh bol pokrokom v aproximácii legislatívy EÚ a jeho prínosom je hlavne posilnenie finančnej nezávislosti nového Úradu dohľadu nad finančným trhom (ÚDFT). Počudovanie zaznelo nad plánovaným zrušením len rok existujúceho ÚFT a jeho nahradením novým úradom. Kriticky hodnotený bol mechanizmus menovania generálneho riaditeľa (vláda ho menuje na návrh MF SR) a členov Rady úradu (predsedu menuje vláda, 2 podpredsedov a 2 externých členov MF SR), čím sa zvyšuje možnosť politickej kontroly a jej prípadného zneužitia. Odmeňovanie členov dozorného výboru 1,3 až 2-násobkom priemerného platu v SR nie je dostatočne motivačné. Negatívom nového ÚDFT je, že opäť nebude integrovaným dozorným orgánom nad finančným trhom, nakoľko bankový dohľad ostane v kompetencii NBS.

Zákon bol schválený NR SR v decembri 2001. ÚFT nahradí Úrad dohľadu nad finančným trhom až od 1. apríla 2002. Nový úrad nebude súčasťou štátnej správy, bude samostatnou právnickou osobou, nebude mať nadriadený orgán a k vláde bude mať len informačnú povinnosť. Podľa schváleného zákona poisťovňa, zaistovňa, správcovská spoločnosť a obchodník s cennými papiermi budú do rozpočtu úradu prispievať ročne sumou vo výške najmenej 0,01 % základného imania a pobočka zahraničnej poisťovne alebo zaistovne v sume najmenej 0,01 % z výšky vložených a vinkulovaných finančných prostriedkov. Poisťovací makléri a sprostredkovatelia investičných služieb (fyzické osoby) budú novému úradu platiť od 1 000 Sk do 5 000 Sk a právnické osoby od 1000 do 30 000 Sk. Burze cenných papierov v Bratislave a centrálnemu depozitárovi Stredisku cenných papierov SR vznikne povinnosť prispievať do rozpočtu úradu sumou do 200 000 Sk.

Zákon o cenných papieroch a investičných službách

Návrh zákona o cenných papieroch a investičných službách, ktorý priniesol rozsiahlu rekodifikáciu Zákona o cenných papieroch, by mal mať podľa navrhovateľa (MF SR) rozhodujúci vplyv na fungovanie kapitálového trhu na Slovensku. Zákon upravuje okrem problematiky cenných papierov aj investičné služby, investičné nástroje (deriváty) a vzťahy súvisiace s činnosťou obchodníkov s cennými papiermi (o.c.p.). Zákon zaviedol silnejšie regulačné opatrenia, ktoré by mali zvýšiť kultúru na kapitálovom trhu a znížiť riziko investorov pri jeho využívaní. Najdôležitejšie navrhované zmeny sa týkali evidencie cenných papierov, depozitára cenných papierov, systému ochrany klientov obchodníkov s cennými papiermi, verejnej obchodovateľnosti cenných papierov a činnosti nebankových finančných inštitúcií. Pre obchodníkov s cennými papiermi určil zákon minimálnu kapitálovú primeranosť, ktorú bude ÚFT (od 1.4. ÚDFT) sledovať na konsolidovanej báze. O.c.p. musí preukázať pôvod základného imania, uviesť akcionárov a osoby s úzkymi väzbami, odbornú spôsobilosť a bezúhonnosť štatutárnych orgánov. Na sprostredkovateľov (makléri, agenti) sú kladené vyššie nároky na vzdelanie, prax alebo vykonanie odbornej skúšky a potrebné je aj poistenie zodpovednosti za škodu do výšky 5 mil. Sk, čo MF SR odôvodnilo snahou obmedziť „okrádanie“ občanov tzv. podomovými obchodníkmi. Návrh zákona predpokladal novú právnu úpravu centrálného depozitára, ktorý by mal fungovať na členskom princípe. Prístup klientov o.c.p. už nebude možný. O.c.p. si budú sami viesť evidenciu zmien na majetkových účtoch klientov. Depozitár mal prevziať funkcie a pôsobnosť Strediska cenných papierov (SCP) SR a okrem základnej evidencie cenných papierov by mohol najskôr však od roku 2003 organizovať systém zúčtovania a vyrovnania obchodov s investičnými nástrojmi (akcie, dlhopisy, podielové listy, nástroje peňažného trhu, deriváty). Tie ešte v roku 2001 vykonávala Burza cenných papierov v Bratislave (BCPB). Podľa MF SR nie je správne, ak burza ako organizátor obchodov s cennými papiermi realizuje aj ich zúčtovanie. Centrálny depozitár ako akciová spoločnosť licencovaného typu bude podliehať výraznej regulácii ÚFT. Regulačný orgán môže ukladať sankcie aj subjektom, ktoré sú súčasťou konsolidovaného celku licencovaného o.c.p. a bude mať právomoc zaviesť na o.c.p. nútenú správu. Návrh zákona sa zaoberá aj nelicencovanými nebankovými subjektmi, ktoré zhromažďujú peňažné prostriedky od verejnosti. Tieto prostriedky budú môcť získať len na základe verejnej ponuky, ktorej náležitosť bude schvaľovať ÚFT. Pred zverejnením ponuky musí vyhlasovateľ vypracovať tzv. prospekt investície, ktorý má obsahovať spôsob sľubovaného zúčtovania peňazí, podrobnosti o firme, jej akcionároch, ako i o možných rizikách. Firmy budú povinné informovať dozorný orgán o hospodárskych výsledkoch, ktoré budú musieť byť auditované. Všetky reklamné materiály, ktoré spoločnosti použijú, budú musieť obsahovať rovnaké informácie ako samotný prospekt, vrátane upozornenia na riziká možnej straty. ÚFT bude môcť zakázať distribúciu neúplných a zavádzajúcich materiálov, ako aj tie, ktorých pravdivosť sa nedá hodnoverne dokázať. Novinkou v návrhu zákona je aj zriadenie garančného fondu investícií, do ktorého budú prispievať o.c.p. . V prípade insolventnosti obchodníka bude klient odškodnený až do výšky 90% hodnoty „chránených“ investičných prostriedkov, najviac však do 20 000 EUR. Predstavitelia kapitálového trhu vyjadrili mnohé výhrady voči návrhu zákona, pričom najviac kritizovali systém zaknihovaných cenných papierov, nedostatočné riešenie otázky nebankových nelicencovaných subjektov a úpravu činnosti sprostredkovateľov predaja cenných papierov. Zároveň mali výhrady aj proti nedostatočnému vymedzeniu zmluvných vzťahov a nedomyslenej úprave verejných príslužkov. Podľa Asociácie obchodníkov s cennými papiermi sa činnosť o.c.p. po prijatí tohto návrhu zákona stala najregulovanejším podnikaním v SR, dokonca aj v porovnaní s bankami, čo môže mať za následok kolaps kapitálového trhu. Schválenie zákona bolo podmienkou pre udelenie 2. a 3. tranže pôžičky EFSAL od Svetovej banky a taktiež bolo nutné pre vstup do EÚ.

Komentár hodnotiacej komisie

Návrh sprevádzali rôzne názory členov komisie. Najviac sa zhodovali pri hodnoteniach ustanovení zákona, ktoré ukladajú verejne dokladovať spôsob sľubovaného zúčtovania vkladov, uvádzať podrobnosti o firme a o jej akcionároch. Jasnejšie pravidlá by mali zvýšiť ochranu investorov a posilniť kontrolné mechanizmy. Rizikom je podľa viacerých hodnotiacich stanovienie únosnej miery regulácie, nakoľko jej prekročenie sa môže prejaviť až v paralyzovaní kapitálového trhu a trhov EÚ a zohľadnili iba záujem skupiny úradníkov o presadenie kontroly nad tokmi kapitálu v spoločnosti. Zákon podľa nich nerešpektuje ekonomické podmienky získavania kapitálu na trhu a poskytovanie finančných

služieb a odráža neznalosť úlohy kapitálového trhu v ekonomike, nerieši problematiku vlastníctva cenných papierov, nedostatočne definuje finančné služby a investičné nástroje. Spolu s nejasnými kompetenciami a koncepciou dozoru nad trhom prehnane reguluje a predraží činnosť kapitálového trhu.

Návrh zákon o cenných papieroch a investičných službách bol NR SR schválený a nadobudol účinnosť 1. januárom 2002. Zákon uložil ÚFT povinnosť od januára 2002 prehodnocovať doteraz platné povolenia obchodníkov s cennými papiermi. ÚFT očakáva výrazný pokles počtu povolení na výkon činnosti obchodníka s cennými papiermi a ukončenie procesu tzv. prelicencovania v priebehu prvého polroka 2002. Ustanovujúca schôdza Garančného fondu investícií, kde budú zvolené jeho orgány sa uskutoční v júni 2002. Pravidelné príspevky majú pokrývať len udržiavanie fondu. Budú závisieť od poplatkov, ktoré účtujú o.c.p. svojim klientom (nevychádzajú z hodnoty zvereného majetku). V prípade bankrotu o.c.p. náhrady za nedostupný majetok budú vyplatené z mimoriadneho príspevku obchodníkov s cennými papiermi. O ich výške pravidelných i mimoriadnych príspevkov bude rozhodovať Rada fondu ako jeho najvyšší orgán.

Novela zákona o ochrane vkladov

Návrh novely zákona o ochrane vkladov prinášal zníženie krytia chránených vkladov. V tom čase dostával klient skrachovanej banky od Fondu ochrany vkladov (FOV) 100% chráneného vkladu, ktorý predstavoval 30-násobok priemernej mesačnej mzdy v hospodárstve. Vláda odsúhlasila v návrhu náhradu chránených vkladov do výšky 90%. Od 1. júla 2002 sa mal limit chránených vkladov zvýšiť na 40-násobok priemernej mzdy. V EÚ je tento limit 20-tisíc EUR, vyše 860-tisíc Sk. Predmetom kritiky sa stal návrh MF SR na 100%-né krytie vkladov do výšky 5-násobku priemernej mesačnej mzdy na Slovensku za posledné 3 štvrtroky (56-tisíc Sk). Takýto krok by podľa kritikov mohol viesť k rozkladaniu vkladov do viacerých bánk, čím by si vkladateľ zabezpečil 100%-nú ochranu svojich peňazí, a neprinútil by ho k uváženejšiemu postupu a uvedomeniu si investičného rizika. Tento návrh MF SR sa v novele neuplatnil. Cieľom novely bolo aj zosúladienie doterajšieho zákona s požiadavkami EÚ v oblasti ochrany bankových vkladov. V záujme toho sa navrhlo, aby sa zákonná ochrana bankových vkladov postupne rozšírila aj na právnické osoby. V prvej etape sa zákonná ochrana vkladov rozšíri zatiaľ iba na bankové vklady vybraných druhov nepodnikateľských právnických osôb neziskového charakteru (nadácie, neinvestičné fondy, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, združenia občanov a spoločenstvá vlastníkov bytov a nebytových priestorov), ako aj na fyzické osoby - podnikateľov. Návrh v rámci ustanovenia o ročných a mimoriadnych príspevkoch bánk do FOV predpokladal zvýšenie príspevkov z doterajšieho rozpätia 0,1% až 0,3% na 0,1% až 1% z hodnoty chránených vkladov, pričom v čase, keď FOV spláca úver (dnešný stav), odvody bánk mali byť na hornej hranici rozpätia príspevku. Odvody mali stúpnuť aj kvôli rozšíreniu ochrany vkladov na niektoré neziskové právnické subjekty a podnikajúce fyzické osoby. Podľa MF SR boli príspevky bánk v porovnaní s okolitými štátmi nízke a zvýšenie odvodov malo optimalizovať príjmy FOV a zabrániť problémom s vyplácaním náhrad za nedostupné vklady v skrachovaných bankách. Banky nesúhlasili so zvyšovaním odvodov do FOV a považovali toto riešenie za zbavovanie sa zodpovednosti štátu za situáciu vo fonde, za nedostatočnú kontrolu a neschopnosť predchádzať, či vyvodiť dôsledky zo zlého hospodárenia skrachovaných bánk. Hlavná ťarcha vyplácania vkladov klientov skrachovaných bánk a následný problém nedostatku prostriedkov vo FOV leží podľa bankárov len na pleciach komerčných bánk, čo narúša konkurenčnú súťaž a presahuje zdravú mieru nevyhnutnej solidarity bankových inštitúcií. Návrh novely zrovnoprávňoval výšku odvodov (dovtedy polovičná sadzba) a limit ochrany vkladov (doposiaľ 60-násobok priemernej mesačnej mzdy) stavebných sporiteľní s klasickými komerčnými bankami. Banky v minulom roku odvedli do FOV 1,6 mld. Sk. FOV vyplatil v rokoch 1999 – 2001 takmer 20 mld. Sk klientom 4 skrachovaných bánk - AG banky, Slovenskej kreditnej banky, Dopravnej banky a Devín banky. Použil na to všetky svoje finančné rezervy a od NBS si musel ešte požičať cca 15 mld. Sk.

Komentár hodnotiacej komisie

Väčšina hodnotiacej komisie považuje zníženie náhrady nedostupných vkladov v prípade krachu banky na 90%, resp. zavedenie spoluúčasti vkladateľov na investičnom riziku, za krok správnym smerom. Zvýšením zodpovednosti vkladateľa by sa malo predísť morálnemu hazardu, teda špekulatívnemu

vkladaniu peňazí do nekvalitných bankových inštitúcií ponúkajúcich nereálne úrokové zhodnotenie. Zaznela i pochybnosť o potrebe akejkoľvek formy povinnej ochrany vkladov, nakoľko zvyšuje náklady zdravých komerčných bánk a poškodzuje ich klientov. Kritizovaný bol neskorý príchod novely, v dôsledku ktorej sa mohlo zvýšením rizikovosti vysoko úročených vkladov v nezdravých bankách zabrániť ich prudkému rastu, a následným vysokým stratám Fondu ochrany vkladov po krachu bankových inštitúcií.

Novela zákona o ochrane vkladov (492/2001 Z.z.) bola schválená NR SR 9.10. 2001. Účinnosťou nadobudla 1. decembra 2001 (niektoré ustanovenia budú platné k vstupu SR do EÚ). FOV bude určovať ročný príspevok v rozpätí od 0,1% do 0,75% a mimoriadny príspevok v rozpätí od 0,1% do 1,0% z hodnoty vkladov v banke chránených týmto zákonom. Tejto novele predchádzal zákon 397/2001 schválený NR SR 4.10. 2001, ktorým sa novelizoval zákon o ochrane vkladov a zákon o konkurze a vyrovnaní. Tento sa presnejšou definíciou snažil zvýšiť ochranu veriteľských práv Fondu ochrany vkladov. V podstate bol reakciou na rozhodnutie Najvyššieho súdu SR, ktorý poprel pohľadávku FOV, keď rozhodol, že FOV nie je veriteľom Dopravnej banky napriek vyplateniu náhrad z nedostupných vkladov klientom tejto banky.

Zákon o poisťovníctve

Novela zákona o poisťovníctve z apríla 2000 priniesla napr. povinnosť zamestnávať zodpovedných aktúarov - poisťných matematikov, rozdelila novovznikajúce poisťovne na životné alebo neživotné, zadefinovala povinnosti poisťných maklérov. Ministerstvo financií (MF) SR kvôli podmienkam vstupu do EÚ a nedostatkom v existujúcom zákone vypracovalo úplne novú právnu normu. Návrh tejto novely zavádzal dohľad nad poisťovňami na konsolidovanom základe, ktorý umožňuje dozornému orgánu (ÚFT) kontrolovať dcérske spoločnosti a riziká vyplývajúce z týchto vzťahov pre poisťovňu. Novela zákona o poisťovníctve (95/2002 Z.z.) bola v navrhovanej podobe schválená NR SR 1. 2. 2002. Na základe novely vznikol taktiež tzv. garančný fond (minimálne 40 mil. Sk pre životné poistenie, 20-40 mil. Sk pre neživotné v závislosti od poisťného druhu). Novela zaviedla pojem zaistovne (inštitúcia zdieľajúca s poisťovňami časť rizík vyplývajúcich z uzatvorených poisťných zmlúv), ktorej minimálne základné imanie je 1 mld. Sk. Nový zákon stanovil podrobné podmienky na udelenie poisťnej licencie a vyžaduje okrem zdokladovania aj preukázanie dôveryhodného pôvodu základného imania, preukázanie dôveryhodnosti a odbornej spôsobilosti ľudí navrhovaných do výkonných funkcií v spoločnosti, pričom dôveryhodnosť je taxatívne vymedzená (bezúhonné osoby nepodielajúce sa v ostatných desiatich rokoch na rozhodovaní v poisťovniach či zaistovniach, ktoré prešli do nútenej správy či do konkurzu). Nový zákon požaduje aj prehľadnosť vzťahov kvalifikovaných akcionárov v rámci skupiny (právnických alebo fyzických osôb, ktoré sú navzájom majetkovo kontrolované), taktiež detailne stanovuje potrebu tvorby jednotlivých druhov technických rezerv a spôsob ich umiestnenia. Dozorný orgán môže udeliť pokutu do výšky 20mil.Sk (dnes 15mil.Sk) a môže uložiť poisťovni alebo zaistovni nespĺňajúcej podmienky zákona vykonať opatrenia na ich nápravu, navrhnúť ozdravný plán, vyžadovať preukazovanie osobitných výkazov či správ, zakázať spoločnosti nepovolenú činnosť, obmedziť činnosť poisťovne či odňať povolenie pre určitý poisťný druh, prikázať prevod časti poisťného kmeňa na inú poisťovňu, prípadne až zaviesť nútenú správu alebo odňať licenciu. Novela rozšírila povinnosti sprostredkovateľov poistenia (poisťný makléri) o potrebu uzavrieť poistenie zodpovednosti za škody vyplývajúce z ich činnosti na minimálne 5mil.Sk a počítala s vytvorením registra poisťovacích agentov. Každý agent musí mať aspoň štvorročnú prax v poisťovníctve a v prípade nedostatočnej doby poisťnej praxe je povinný zložiť skúšky vykonávané dozorným orgánom.

Komentár hodnotiacej komisie

Nová úprava harmonizujúca oblasť podnikania v tejto oblasti na štandardy EÚ by podľa hodnotiacej komisie mala zvýšiť bezpečnosť klientov a stabilitu subjektov podnikajúcich v oblasti poisťovníctva. Kladne hodnotená bola možnosť konsolidovaného dohľadu, ktorá by mala zamedziť prípadným rizikám vyplývajúcim z majetkových účastí v dcérskych subjektoch, a tak zreálniť pohľad na stav materskej spoločnosti. Polemiky zazneli na adresu nových povinností (poistenie hmotnej zodpovednosti, garančný fond, nakoľko zvyšujú ich náklady. Nové posilnenie právomocí dozorného orgánu nad poisťovníctvom (ÚFT) by malo zvýšiť efektívnosť regulácie, no jej kvalita bude výrazne závisieť od skúseností a odbornej úrovne jeho personálu.

Demonopolizácia zákonného poistenia motorových vozidiel

Vláda SR rozhodla ukončiť monopol Slovenskej poisťovne v oblasti zákonného poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla už od 1.7.2001, čím zároveň schválila prechod od systému zákonného poistenia na povinne zmluvné poistenie. Schválená koncepcia predpokladala aj inštitút minimálneho poistného, ktorý mal brániť prípadnej cenovej vojne. Konkurenčný boj totiž mohol podľa vlády viesť k nedostatočnému výberu poistného použiteľného na náhradu škôd. Povinné zmluvné poistenie mali poskytovať viaceré komerčné poisťovne, avšak so súhlasom Úradu pre finančný trh. Poisťovne sa pripravovali na pôvodný termín demonopolizácie zákonného poistenia motorových vozidiel - na začiatok roku 2002, a preto bolo pre ne rozhodnutie vlády neočakávaným krokom. Odmietavý postoj poisťovní k skoršiemu termínu vyplýval z nedostatku času na prechod na nový systém, čo sa podľa nich mohlo odraziť na úrovni kvality. V prospech posunutia termínu podľa nich hovoril aj fakt, že v tom čase nebol dokončený ani príslušný zákon. Ministerstvo financií nevyhlásilo kvôli týmto okolnostiam odsunutie zrušenia monopolu na poistenie zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla a prechodu na nový systém na koniec roku 2001, prípadne začiatok roku 2002.

Zákon o povinnom zmluvnom poistení motorových vozidiel

Zákon 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla, ktorý schválila 4.9.2001 NR SR priniesol koniec monopolu Slovenskej poisťovne, a.s. (SP) na tento druh poistenia, avšak až od 1.1.2002. Licencie na vykonávanie povinne zmluvného poistenia vydáva Úrad pre finančný trh (ÚTF). Podľa pôvodného návrhu demonopolizácie mali poisťovne počítat s trojročným obdobím regulácie výšky poistného. Cena poistenia nemohla totižto prekročiť súčasnú úroveň o viac ako 30%, čo bolo pre poisťovne nevýhodné, lebo nebola povolená úprava ceny poistenia v závislosti od vývoja inflácie a škodovosti (deficit rezerv SP prevýšil v roku 2001 asi 3 mld. Sk). Podľa Slovenskej asociácie poisťovní mohlo nerešpektovanie ekonomických súvislostí priniesť aj kolaps systému povinného poistenia (v ČR dosiahol deficit rezerv po demonopolizácii poistenia s regulovanými cenami 6 mld. Kč). Poslanci NR SR prijali pozmeňujúce návrhy, ktoré výrazne oslabili reguláciu výšky ceny za zákonné poistenie. V roku 2002 bude minimálne poistné (snaha obmedziť pohyb cien smerom dole v súvislosti s tvrdým konkurenčným bojom - dumping) totožné s poistným v roku 2001, pričom poisťovne budú môcť zvýšiť túto cenu o max. 30%. V ďalších dvoch rokoch bude možné minimálnu sadzbu poistného upraviť o výšku inflácie, a ak škodovosť prevýši ročnú mieru inflácie, tak aj o tento rozdiel. Strop poistného bude do konca roka 2004 na úrovni 30% nad jeho upravovaným minimom. Od roku 2005 bude povinné poistenie motorových vozidiel úplne liberalizované. Nový zákon stanovil minimálnu výšku ručenia na 19 mil. Sk za škodu na zdraví a 5 mil. Sk za škodu na majetku. Parlamentom prešiel aj poslanecký návrh, ktorý určuje poisťovníam povinnosť odvádzať 8% z prijatého poistného za predchádzajúci kalendárny rok na osobitný účet ministerstva vnútra. Prostriedky z tohto účtu sa rozdelia jednotkám požiarnej ochrany na úhradu nákladov spojených s obstarávaním, údržbou a s prevádzkovaním prostriedkov na záchranu ľudských životov a materiálnych hodnôt v cestnej doprave. Tento návrh sa stretol s kritikou tak MF SR, ako aj komerčných poisťovní. Ministerka financií tvrdila, že pozmenenia zákona iba predražia toto poistenie, a že zvýšenie jeho ceny o 40% v minulosti bolo dostatočnou prípravou na rozbeh demonopolizácie. Kvôli terminologickým nepresnostiam a obave z prudkého nárastu cien za povinné poistné sa prezident rozhodol vrátiť zákon na opätovné prerokovanie do parlamentu. Ten ho po parlamentných prázdninách opätovne schválil v rovnakej podobe, len dátum jeho účinnosti sa posunul na 1. októbra 2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Napriek pochybnostiam, ktoré vyvolávala rýchlosť zavedenia opatrenia a chýbajúca legislatíva, ako aj skutočná technická pripravenosť poisťovní väčšina komisia súhlasila s návrhom demonopolizácie, nakoľko bola potrebná a k diverzifikácii poistných služieb a vytvoreniu konkurenčného prostredia malo prísť ešte skôr. Rozdielne názory boli na reguláciu výšky poistného. Na jednej strane sa prezentoval názor, že len postupným zvyšovaním poistného na trhovú hodnotu sa môže predísť nepredvídateľným skokom vo vývoji cien. Oponenti označili snahu o regulovanie cien v trhovom prostredí za škodlivú, na čo v konečnom dôsledku doplatí práve chránená osoba - spotrebiteľ. Kritizovaná bola požiadavka

odvodu 8% z prijatého poistného na osobitný účet MV SR. Ojedinele bolo upozorňované na zbytočnosť Niektorí členmi inštitút minimálneho poistného vnímali ako zbytočnú konkurenciu obmedzujúcu reštrikciu. Vyzdvihnutý bol fakt, že sa vláda v záujme vyššej predajnej ceny Slovenskej poisťovne neuchýľila k udržaniu jej monopolu, ako to bolo v prípade Slovenských telekomunikácií. Podľa komisie sa pravdepodobne dôsledkom nového systému sa zvýšia sadzby povinného poistného, ale celkové spoločenské náklady sa znížia.

Nový systém poistenia zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla začal fungovať od 1.1.2002. S týmto poistným produktom začalo podnikáť 8 poisťovní, pričom objem predpísané poistného má v roku 2002 dosiahnuť 5,5 mld. Sk.

4.3.4. Ostatné

Predaj Reštitučného investičného fondu

Fond národného majetku (FNM) a Slovenský pozemkový fond (SPF) v novembri 2001 spolu predali 38,59% akcií Reštitučného investičného fondu (RIF), pričom FNM získal za 28,59% vyše 507 mil. Sk (811 za akciu) a SPF 10%-ný podiel predal za takmer 170,6 mil. Sk (780 za akciu). V lete 2001 sa FNM formou priameho predaja vopred určenému investorovi pokúšal predáť akcie fondu existujúcemu akcionárovi (11,09%) - finančnej skupine The Brookdale Group. Tieto individuálne rokovania sa skončili neúspešne a nasledovala verejná súťaž, v ktorej predávané podiely kúpilo konzorcium spoločností J&T Banka, Prvá penzijná správcovská spoločnosť a The Brookdale Group. FNM si ponechal 13,67% a SPF 5,7% na zabezpečenie blokačného práva štátu v prípade strategických rozhodnutí, na ktoré je treba 85% súhlas akcionárov, čo bude podľa FNM stačiť na zachovanie jeho reštitučného statusu, no spôsobí že bez súhlasu FNM a SPF nebudú môcť investori rozhodnúť o likvidácii – teda speňažení akcií fondu. FNM si taktiež zachováva exkluzivitu pri prípadnom zvyšovaní ZI, pričom noví vlastníci predaného podielu boli povinní vypísať ponuku na odkúpenie akcií RIF od ostatných akcionárov (verejný príslub vyhlásili koncom decembra 2001 pri cene 780 Sk/akcia). Na kapitálovom trhu sa cena akcií RIF pohybovala od 500 do 800 Sk, no podľa ÚFT pripadal na 1 akciu majetok prevyšujúci 1850 Sk. Podľa výročnej správy RIF za rok 2000 bola čistá hodnota portfólia fondu 3,8 mld. Sk. Nespokojnosť so spôsobom a cenou predaja vyjadřilo niekoľko členov vlády SR, nakoľko tendra sa nakoniec zúčastnil iba jeden záujemca, čo mohlo spôsobiť spomínaný rozdiel v predajnej cene a skutočnej hodnote jednej akcie. Víťaz súťaže argumentoval, že ponúknutá cena za akciu zahŕňa riziko vyplývajúce z toho, že podiely fondu vo viacerých spoločnostiach nie sú ocenené v trhových cenách a sú zaúčtované v nominálnej hodnote (napr. Slovenské Elektrárne), ako aj riziko vyplývajúce z nadštandardných minoritných práv FNM a SPF. V médiách bola na základe podozrenia z možného klientelistického prepojenia pracovníkov FNM a jedného z členov konzorcia, ktorí mohli mať záujem na predaji podielu RIF, spochybňovaná potreba a čas predaja RIF. Podľa MF SR by likvidáciou fondu akcionári mohli teoreticky získať vyššiu sumu pripadajúcu na akciu. Kritizovaný boli i fakt, že RIF vlastní podiely v spoločnostiach, ktoré sú boli v tom čase privatizované či reprivatizované (napr. Slovenské Elektrárne, Kúpele Piešťany, Istrochem, Slovenská plavba a prístavy), a jeho predaj s týmito podielmi môže spôsobiť komplikácie týchto procesov. Podľa FNM predaj vychádzal z vládneho harmonogramu privatizácie, podľa ktorého vláda rátala s predajom celých podielov FNM a SPF v RIF, pričom o predaji v konečnom dôsledku rozhodovala medzirezortná komisia a nakladanie s akciami Slovenských elektrární v portfóliu RIF je ošetrené zmluvnými dodatkami. Navyše FNM bol v zlej finančnej situácii a rýchly predaj bol jedinou možnosťou, ako doplniť zdroje na vyplácanie dlhopisov, pričom RIF nemohol byť daný do likvidácie, pretože podľa zákona musí Fond národného majetku uspokojovať reštituentov len akciami RIF. RIF vznikol v roku 1993 ako súčasť programu majetkového odškodnenia obetí komunistického režimu, kedy postihnuté osoby dostali akcie tohto fondu, do ktorého boli automaticky presúvané 3% privatizovaných firiem. V súčasnosti viac ako 2000 drobných akcionárov vlastní cca 19 % RIF.

Komentár hodnotiacej komisie

Zámer privatizovať štátny podiel v RIF bol správny, no zaznel široký nesúhlas so samotným spôsobom jeho predaja, ktorého dôsledkom bola pravdepodobne nižšia cena ako možný výnos, ktorý by získali akcionári pri spežaní aktív fondu. Špekulácie o klientelistických záujmoch a transparentnosti predaja neboli zo strany FNM a SPF (Slovenský pozemkový fond) dostatočne vyvrátené. Niektorí členovia považujú za dôležité, aby Úrad pre finančný trh (dozorný orgán) dôsledne monitoroval ďalší vývoj v RIF-e s cieľom zabrániť prípadnému poškodeniu minoritných akcionárov.

4.4. Podnikateľské a investičné prostredie

Poradie (1 – 174)	HESO (2.štvrt'rok 2000 – 4.štvrt'rok 2001)	RATING [-300; 300]	Hodnotené (štvrt'rok/rok)	Prijaté (štvrt'rok/rok)
2	Novela zákona o konkurze a vyrovnaní	228,6	2/2000	2/2000
4	Zlepšenie právneho, regulačného a daňového rámca na podporu podnikania a investícií	193,6	3/2000	3/2000
7	Návrh novely Obchodného zákonníka	176,5	2/2001	4/2001
26	Koncepcia reformy záložného práva	125,2	2/2001	2/2001
38	Návrh zákona o priemyselných parkoch	99,4	3/2000	2/2001
48	Návrh novely živnostenského zákona	88,6	1/2001	2/2001
53	Návrh novely protimonopolného zákona	80,8	4/2000	1/2001
69	Postoj Protimonopolného úradu k vstupu MOL do Slovnaftu	70,5	3/2000	3/2000
71	Návrh zákona o investičných stimuloch	67,6	2/2001	4/2001
75	Zákon o cestovných kanceláriách	65,4	2/2001	2/2001
81	Vládne opatrenia na podporu vstupu US Steel do VSŽ, a.s.	59,3	2/2000	2/2000
106	Zmena daňových úľav pre investorov	39,4	4/2000	4/2000
125	Zmena podmienok pre vstup zahraničných investorov	25,4	2/2000	2/2000
138	Vládny program podpory slovenských výrobkov	-3,0	3/2000	3/2001
152	Návrh zákona o obchodných reťazcoch	-23,7	3/2000	-

4.4.1. Podnikateľské prostredie**Novela zákona o konkurze a vyrovnaní**

Systémové riešenie na zlepšenie podnikateľského prostredia na Slovensku mala ponúkať prijatá novela zákona o konkurze a vyrovnaní, ktorej hlavným cieľom bolo urýchlenie konkurzného procesu a jeho skrátenie na 18 mesiacov. Novela výrazne posilnila postavenie veriteľov počas priebehu konkurzného konania. Novinkou bolo ustanovenie, podľa ktorého, ak dlhujúci podnik nezaplatí dlžnú sumu do 30 dní po uplynutí jej splatnosti, tak veritelia získavajú právo podať návrh na konkurz. Ďalšie urýchlenie spočívalo v povinnosti zvolať schôdzu veriteľov (subjekty s nadpolovičnou väčšinou pohľadávok voči podniku v konkurze) do 80 dní od podania návrhu na konkurz. Tí majú rozhodnúť, či budú viesť podnik v konkurze cestou oživenia alebo likvidácie. Po vyhlásení konkurzu má byť ustanovená rada veriteľov, ktorá má mať výrazný vplyv na fungovanie a na zmenu správcu konkurznej podstaty. Novela zákona umožnila, aby podnik fungoval aj po vyhlásení konkurzu v režime existujúceho podniku. Nový zákon mal podľa predkladateľov otvárať priestor na poskytovanie nových bankových úverov a mal aj sprehľadniť právne prostredie na Slovensku. Novela zákona o konkurze a vyrovnaní je účinná od 1.8.2000 a ustanovenie o 30-dňovej lehote od februára roku 2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Novela zákona o konkurze a vyrovnaní bola odborníkmi hodnotená veľmi pozitívne hlavne pre zmenu charakteru konkurzu z pôvodnej likvidačnej na ozdravnú procedúru. Zrýchlením a zjednodušením priebehu konkurzného konania malo podľa hodnotiacej komisie prísť k jednoznačnému sprehl'adneniu a ozdraveniu podnikovej sféry a odstráneniu medzipodnikovej zadlženosti. Ojedinele bolo novele vytýkané predovšetkým nejasné postavenie správcu konkurznej podstaty a príliš veľké kompetencie veriteľov.

Zlepšenie právneho, regulačného a daňového rámca na podporu podnikania a investícií

Ambíciu navrhovať v jednotlivých oblastiach systémové riešenia na zatraktívnenie podnikateľského a investičného prostredia na Slovensku mal koncepčný materiál Zlepšenie právneho, regulačného a daňového rámca na podporu podnikania a investícií. Bol inšpirovaný odporúčaniami konzultantov Svetovej banky (FIAS - Poradenská služba pre zahraničné investície). Dopĺňal a prehľboval Stratégiu podpory prílevu zahraničných investícií do Slovenskej republiky prijatú vládou v marci 1999, ako aj dokument Opatrenia na podporu významných zahraničných investícií prijatý vládou v máji 2000. Materiál zrovnoprávňoval postavenie domácich a zahraničných investorov a zosúlaďoval právny poriadok SR s odporúčaniami OECD a pravidlami EÚ. Navrhované zmeny mali zjednodušovať podmienky pri zakladaní a fungovaní firiem. Dotýkali sa obchodného registra (napr. zrýchlenie konania pred registrovým súdom, zlepšenie prístupu k informáciám (pozri Obchodný register SR na internete, kapitola 4.14.1), povolení na pobyt cudzincov, práva obchodných spoločností (napr. zväčšenie informačných povinností akciových spoločností, spresnenie povinností členov štatutárnych orgánov, zlepšenie ochrany menšinových akcionárov) (pozri nižšie Návrh novely Obchodného zákonníka), nehnuteľností (napr. zrýchlenie práce katastrálnych úradov), záložného práva na hnutel'né veci (napr. ústredný register pre záložné právo na hnutel'né veci) (pozri nižšie Reforma záložného práva), súdneho a mimosúdneho riešenia sporov (zefektívnenie súdnictva, zvýšenie právomocí rozhodcovských súdov) a pracovného práva (dávky nemocenského poistenia). Jednotlivé zmeny mali začať nadobúdať účinnosť v priebehu roku 2001. Kroky na zatraktívnenie slovenského daňového prostredia malo separátne vypracovať ministerstvo financií.

Komentár hodnotiacej komisie

Navrhované systémové opatrenia v koncepčnom materiáli Zlepšenie právneho, regulačného a daňového rámca na podporu podnikania a investícií získali silnú podporu u členov hodnotiacej komisie. Široko koncipovaný materiál považovali za veľmi dobre spracovaný. Kritika sa zniešla na pomalé tempo realizácie jeho opatrení. Problematickosť implementácie predpokladala väčšina členov hodnotiacej komisie.

Návrh novely Obchodného zákonníka

Nová úprava Obchodného zákonníka z októbra 2001 zaviedla princípy OECD v správe a riadení obchodných spoločností (angl. corporate governance), najmä čo sa týka problematiky zodpovednosti a správania sa členov orgánov spoločností a predstavovala okrem iného aj posun v aproximácii slovenského obchodného práva s legislatívou EÚ. V rámci právnej úpravy Obchodného registra SR sa zaviedla tzv. verejná zbierka listín. Jej vytvorením sa mnohé listiny (spoločenské zmluvy a stanovky s výslovnou povinnosťou dopĺňať aj všetky zmeny, účtovné a audítorské správy, posudky znalcov ohodnocujúcich nepeňažné vklady do spoločnosti, rôzne rozhodnutia orgánov spoločnosti o zlúčení, splynutí a pod.) stanú verejnými. To umožní, aby bolo až približne 60% údajov o obchodných spoločnostiach voľne dostupných všetkým záujemcom. Okresné obchodné sudy v krajských sídlach mali zriadiť osobitné miestnosti s paralelnými spismi, ktoré budú obsahovať verejne prístupné informácie. Jednotliví záujemcovia budú môcť v týchto spisoch voľne listovať a kopírovať ich. Vzhľadom na náklady (zabezpečenie potrebných priestorov a technického vybavenia registrových súdov), ktoré sa odhadovali na 23 mil.Sk, sa stanovila účinnosť novely na 1. január 2002. Sankcie za neplnenie povinností budú môcť byť registrovým súdom uložené aj konkrétnym osobám, ktoré za spoločnosť konajú. Relevantným časovým momentom pre právny účinok voči tretím osobám sa stalo zverejnenie v Obchodnom vestníku, nie zapísanie do Obchodného registra. Novela stanovila presné podmienky na zlúčenie, splynutie a rozdelenie spoločností a rovnako sa zaoberala aj problematikou

zrušenia obchodnej spoločnosti likvidáciou, bez likvidácie a zmenou právnej formy. Novela riešila aj niektoré aplikačné problémy z praxe, ktoré súvisia s jednotlivými typmi spoločností (s.r.o., a.s., tiché spoločenstvo). Akcionári získali právo väčšej informovanosti pred konaním valného zhromaždenia - k dispozícii by im mali byť aj návrhy uznesení. Posilnili sa taktiež práva minoritných akcionárov. Návrh znižoval kvalifikáciu na menšinu na 5% (doposiaľ 10%). Ďalšou zmenou je možnosť menšinových akcionárov zvolávať valné zhromaždenie a požadovať, aby dozorná rada uplatnila nároky spoločnosti voči členom predstavenstva, ktorí jej spôsobili škodu a v prípade jej nečinnosti budú môcť malí akcionári spoločnosť žalovať na súde. Novela Obchodného zákonníka určila zákaz konkurencie členov predstavenstva a.s. a rozšírila právnu úpravu o zodpovednosti členov predstavenstva a dozornej rady o povinnosť konať v záujme spoločnosti ako celku a v záujme všetkých jej akcionárov na základe všetkých dostupných informácií. Nová právna úprava Obchodného zákonníka riešila aj oblasť zvyšovania a znižovania základného imania spoločností. Oproti doterajšej praxi sa rozšírila možnosť exekúcie aj na podiel v obchodnej spoločnosti.

Komentár hodnotiacej komisie

Vládny návrh novely Obchodného zákonníka predstavoval podľa hodnotiacej komisie jednoznačne pozitívny posun smerom k vyššej úrovni správy a riadenia obchodných spoločností (corporate governance), zvyšoval zodpovednosť orgánov spoločností, zlepšoval ochranu a posilňoval práva minoritných akcionárov. Návrh podporoval väčšiu transparentnosť v podnikateľskom sektore a v zmluvných vzťahoch. Jasnejšie pravidlá a rozsiahlejšia povinnosť zverejňovania údajov obchodných spoločností vytvárajú lepšiu možnosť kontroly. Nevyjasnené zostalo však riziko zneužitia povinne zverejnených údajov firiem. Pozitívny účinok sa očakával od ustanovení o zlúčení, splynutí a rozdelení spoločnosti, resp. jej likvidácii, čiže od oblastí, ktoré boli v minulosti často zneužívané pri rôznych pololegálnych aktivitách. Možnosť exekúcie podielu v obchodnej spoločnosti, ako aj nadobudnutie právneho účinku voči tretím osobám od zverejnenia v Obchodnom vestníku, a nie od zapísania do Obchodného registra by mali zvýšiť právnu istotu v podnikaní. Zmeny v Obchodnom zákonníku budú mať podľa členov hodnotiacej komisie pozitívny vplyv na podnikateľské, ako aj na investičné prostredie. Zvýšiť by sa mala napríklad dôležitosť akcionárskeho systému financovania.

Koncepcia reformy záložného práva

Vláda prijala Návrh legislatívneho zámeru komplexných zmien právnej úpravy záložného práva, ktorého cieľom bolo vytvorenie takého právneho a inštitucionálneho rámca pre záložné právo, ktorý povedie k rozšíreniu možností financovania podnikateľských aktivít, najmä v sektoroch malého a stredného podnikania. Úlohou reformy záložného práva je vypracovanie právnej úpravy, ktorá rozšíri možnosti zriadiť záložné právo k hnutel'ným veciam (napr. stroje, technológie, kamióny a iné motorové vozidlá, inventár a zásoby), umožní najmä zriadenie neposesórneho záložného práva (t.j. bez odovzdania veci alebo majetku), zabezpečí transparentnosť a vykonanie záložných práv a zrovnoprávni všetkých záložných veriteľov tak, aby platila zásada prednosti skôr zriadeného záložného práva. V praxi totiž prednostný charakter daňového záložného práva spôsobuje problém tým spôsobom, že zabráňuje veriteľom presne ohodnotiť svoje budúce riziko z poskytnutého úveru. Predpokladom na fungovanie takéhoto záložného práva je zriadenie centrálného registra záložných práv k hnutel'nému majetku, ktorý by mala viesť Notárska komora SR. Notári budú pripravení vykonávať úlohu registračných miest a na požiadanie i spisovať záložné zmluvy vo forme notárskych zápisníc. Súčasná právna úprava záložného práva je obsiahnutá v Občianskom zákonníku, ako aj v osobitných právnych úpravách. Slovensko, Česká republika a Chorvátsko sú tri posledné krajiny v našom regióne, ktoré ešte nezreformovali svoj právny rámec pre záložné právo. Tradičné kontinentálne právne systémy, napr. Nemecka, Rakúska a Francúzska, neumožňujú vznik záložného práva k hnutel'ným veciam bez odovzdania tejto veci (tzv. neposesórne záložné právo). Slovenská koncepcia reformy záložného práva (hlavne v oblasti neposesórneho záložného práva) bola inšpirovaná najmä anglosaskou tradíciou.

Komentár hodnotiacej komisie

Odborníci ohodnotili legislatívny zámer reformy záložného práva ako modernú koncepciu, ktorá by mala zvýšiť dostupnosť finančných zdrojov pre podnikateľskú sféru, hlavne pre malých a stredných podnikateľov. Rozšírenie možnosti získať finančné prostriedky, napríklad založením hnutelnej veci bez odovzdania a jej následného využívania vo výrobnom procese, by mohlo byť prínosom pre rozvoj podnikania a pre vytváranie nových pracovných príležitostí. Konštituovanie centrálneho registra záložných práv by malo priniesť väčšiu prehľadnosť a právnu istotu. Výhrada sa týkala vedenia registra Notárskou komorou SR. Okrem väčšinového pozitívneho hodnotenia zásady prednosti skôr zriadeného záložného práva pri vymáhaní pohľadávok, vyplývajúcich z tohto práva, sa objavil i ojedinelý protikladný názor, preferujúci doteraz uplatňovaný prednostný charakter daňového záložného práva, pretože by v opačnom prípade štát mohol prísť o mnoho finančných prostriedkov.

Návrh novely živnostenského zákona

Návrh novely živnostenského zákona znižoval počet koncesovaných živností zo 47 na 15, počet reglementačných živností zo 164 na 98, a taktiež skracoval dobu úradného vybavovania živnostenského oprávnenia zo 60 na 30 dní. Novela ďalej posilnila kompetencie Slovenskej živnostenskej komory (SŽK), živnostenským odborom okresných úradov dala možnosť odobrať živnostenské povolenie tým subjektom, ktorí zamestnávajú pracovníkov v rozpore s príslušnými predpismi, čo malo pomôcť eliminovať „čiernu prácu“. Novela živnostenského zákona zo 14. júna 2001 nadobudla účinnosť 1. septembra 2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Opatrenia, zvyšujúce liberalizáciu, čiže aj zníženie počtu koncesovaných a reglementačných živností, sa stretli v hodnotiacej komisii so súhlasom. Zazneli však pochybnosti o schopnosti dodržiavať skrátenú dobu úradného vybavovania živnostenského oprávnenia (zo 60 na 30 dní) v praxi. Eliminácii čiernej práce by namiesto novej kompetencie živnostenských odborov okresných úradov (odobratie živnostenského povolenia subjektom zamestnávajúcim v rozpore s príslušnými predpismi) pomohlo zníženie daňového a odvodového zaťaženia, ako aj širšie možnosti pružných pracovných zmlúv (dohoda o vykonaní práce, dohoda o pracovnej činnosti a pod.).

Návrh novely protimonopolného zákona

Návrh novely zákona o ochrane hospodárskej súťaže mierne zvyšoval právomoci Protimonopolného úradu (PMÚ) SR pri postupe voči štátnym a samosprávnym orgánom, ktoré prostredníctvom rôznych vyhlášok, predpisov alebo nariadení obmedzovali hospodársku súťaž. Podľa dovtedajšej legislatívy mohol PMÚ iba upozorniť a požiadať o odstránenie nevhodného stavu. Návrh novely umožňoval predsedovi úradu v prípade nevyhovenia jeho žiadosti informovať vládu, ktorá môže zakročiť. Dovtedy o zvolení a odvolaní šéfa PMÚ rozhodovala vláda, podľa nového zákona bude mať túto právomoc na návrh vlády prezident. Predseda úradu bude volený na 5 rokov. Návrh zvyšoval správne poplatky pre fúzujúce subjekty či pre subjekt kupujúci iný subjekt. Pri koncentrácii nad 1 mld. Sk by sa malo platiť 100tis.Sk (predtým 50tis.), pri menších obratoch 30tis.Sk (dovtedy 10tis.). Hranica spoločného obratu, pri ktorom bude koncentrácia firiem podliehať kontrole úradu sa zvýšila z 300 mil. Sk na 0,5 mld.Sk, ak aspoň dvaja účastníci zlúčenia dosiahli obrat každý aspoň 150 mil.Sk. Ich podiel na trhu zároveň musí presiahnuť 25% (dovtedy 20%). Novela presnejšie vymenovala hlavné dohody obmedzujúce hospodársku súťaž a praktiky, ktoré sú zneužitím dominantného postavenia, zároveň predĺžila lehotu na výkon rozhodnutia úradu z 3 na 5 rokov. Novela bola schválená a nadobudla účinnosť 1.5. 2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Pri hodnotení tohto opatrenia hodnotiaca komisia nedospela k jednoznačnému stanovisku. Kladne bolo hodnotené posilnenie kompetencií Protimonopolného úradu (PMÚ) SR voči štátnym orgánom a obciam, posilnenie nezávislosti úradu, ako i fakt, že nás nový protimonopolný zákon priblížil k trendom prevládajúcim v súčasnosti v európskych krajinách. Kritici mu vyčítali, že neriešil problematiku nezávislosti PMÚ komplexne a takisto sa s nevôľou pozerali na zvyšovanie správnych poplatkov pri fúziách ako na ďalšie zvyšovanie transakčných nákladov. Prevládala skepsa týkajúca sa implementácie a možných efektov tohto zákona.

Návrh zákona o obchodných reťazcoch

Legislatívny zámer ministerstva hospodárstva (MH SR) a ministerstva pôdohospodárstva (MP SR) schváliť novú právnu normu - zákon o obchodných reťazcoch a veľkých obchodných prevádzkach vyvolal rozpory medzi výrobcami, obchodníkmi a úradníkmi. Cieľom návrhu bolo regulovať správanie obchodných reťazcov, aby sa tým predišlo nekalým obchodným praktikám a zneužívaniu ekonomickej sily zo strany obchodných gigantov. Kvôli masívnej kritike sa z návrhu vypustila smernica (tzv. regulatívy obchodu), podľa ktorej sa mala obmedzovať možnosť výstavby nových veľkoplošných predajní (supermarketov a hypermarketov) v závislosti od demograficko-sociálnych a stavebných zásad v regióne. V návrhu naopak zostala pasáž, ktorá ukladala obchodným reťazcom povinnosť odoberať v každej tovarovej skupine, ktorú by určilo MP SR, výrobky minimálne od troch výrobcov. Dôvodom tohto opatrenia bola snaha zabrániť prílišnej dominancii jedného dodávateľa. Návrh určoval aj minimálny podiel slovenských výrobkov na sortimente určitých skupín tovarov. Kritici vyčítali návrhu, že namiesto kontroly pôsobenia obchodných reťazcov obmedzoval voľnú súťaž, diskriminoval ich, a tým bránil zvyšovaniu konkurencie v sektore obchodu. Zákon o obchodných reťazcoch bol odmietnutý, no neustále sa v nepravidelných intervaloch objavovali a objavujú snahy o jeho prijatie. Vo februári 2002 predložila skupina koaličných poslancov nový návrh zákona o obchodných reťazcoch, ktorý by mal byť upravenou verziou pôvodného návrhu MH SR.

Komentár hodnotiacej komisie

Zákon o obchodných reťazcoch by podľa odborníkov v hodnotiacej komisii výrazne obmedzil voľnú súťaž, bránil by rastu konkurencie v odvetví, chránil by záujmy výrobcov, čo by všetko pôsobilo proti cieľom spotrebiteľa, ktorými sú minimálne ceny a maximálny výber.

Vládný program podpory slovenských výrobkov

Vláda v druhej polovici roku 2000 predbežne odsúhlasila vyčlenenie 2 miliónov korún na zabezpečenie vlastnej reklamnej kampane, ktorá mala podporiť zvýšenie odbytu domácej produkcie tým, že by presviedčala ľudí, aby kupovali slovenské výrobky. Projekt vypracovalo ministerstvo hospodárstva (MH SR). Do vlády sa mal dostať koncom septembra a následne mala prebehnúť verejná súťaž na plošnú značku, zvučku a slogan, ktorými sa mali tuzemské výrobky označovať a prezentovať v médiách. Z výberového konania mala taktiež vziť reklamná agentúra, ktorá mala kampaň realizovať, a ktorá sa mala stať aj správcom celoplošnej značky. Tú by potom umožnila domácim producentom za poplatok používať na svojich výrobkoch. Nakoniec vláda nevyčlenila požadované prostriedky na rozbehnutie projektu, a tak sa MH SR rozhodlo uskutočniť program podpory slovenských výrobkov vo vlastnej réžii. Podpora predaja domáceho tovaru sa uskutočňuje v rôznych podobách aj v niektorých iných krajinách.

Komentár hodnotiacej komisie

Niektorými hodnotiteľmi bola určitá podpora domácich podnikateľov považovaná za potrebnú, no väčšinou bol program podpory slovenských výrobkov hodnotený ako diskriminačný, nesystémový a populistický krok s nízkou efektívnosťou. Vládla zhoda, že štát by nemal používať svoje prostriedky na takéto reklamné kampane, ktoré nič neriešia. Slovenský spotrebiteľ si svoje preferencie určí hlavne na základe kombinácie ceny a kvality sám. Vláda by preto mala podľa názorov členov hodnotiacej komisie venovať svoje úsilie skvalitňovaniu právneho rámca a podmienok pre rast konkurencieschopnosti slovenských producentov, čím by takýmto spôsobom podporovala aj predaj slovenských produktov.

Zákon o cestovných kanceláriách

NR SR schválila niekoľko rokov pripravovaný zákon o organizovaných zájazdoch, podmienkach podnikania cestovných kancelárií a cestovných agentúr, čím splnila časový harmonogram kapitol v prístupových rokovaniach s EÚ (kapitola o ochrane spotrebiteľa). Podľa nového zákona budú musieť cestovné kancelárie (CK) po celý čas podnikania mať uzavretú zmluvu o poistení zájazdu pre prípad nepredvídaných okolností, úpadku alebo krátkodobej platobnej neschopnosti CK. Zákon takisto cestovným kanceláriám uložil povinnosť zloženia kaucie do výšky min. 2% z objemu plánovaných ročných tržieb z predaja zájazdov a dohodnúť povinné zmluvné poistenie zájazdu na poistnú sumu vo

výške minimálne 30% ročných plánovaných tržieb. CK bude môcť jednostranne zvýšiť cenu zájazdu iba do 21. dňa pred jeho začatím a len v prípade zvýšenia nákladov spojených s dopravou a pri zmene kurzu koruny prevyšujúcej v priemere 5%. Klientom dala táto nová právna úprava okrem väčšej istoty (návrat z krajiny a vrátenie finančných prostriedkov) aj možnosť odstúpiť od zmluvy bez stornopoplatkov pri akejkoľvek zmene zmluvných podmienok. Organizovať zájazdy budú môcť iba CK, cestovné agentúry budú môcť len sprostredkovať ich predaj. Zákon, ktorý bol parlamentom prijatý v júni 2001, nadobudol účinnosť už od 1. októbra 2001, čo vzbudilo nevôľu cestovných kancelárií, ktoré mali obavy, že nebudú schopné do tohto termínu splniť ustanovenia zákona. Dozor nad dodržiavaním zákona o cestovných kanceláriách má vykonávať Slovenská obchodná inšpekcia (SOI) a Úrad pre finančný trh (ÚFT). V Čechách po účinnosti podobného zákona prišla asi každá desiatka CK o svoju licenciu.

Komentár hodnotiacej komisie

Niektorí členovia hodnotiacej komisie očakávali, že by nový zákon mohol priniesť do podnikania cestovných kancelárií (CK) jasné pravidlá a mohol by odstrániť z trhu neseriózne subjekty. Zvýšenie ochrany klienta zo strany štátu však so sebou podľa viacerých hodnotiteľov prinesie zvýšenie nákladov CK, následkom čoho budú musieť mnohé trh opustiť a služby CK sa stanú drahšími a menej dostupnými, na čo doplatí v konečnom dôsledku klient. Medzi hodnotiacimi zaznel viackrát názor, že každé slobodné podnikanie so sebou nutne nesie istú mieru rizika, ktoré musí podstúpiť predávajúci a tiež kupujúci. Každé opatrenie, ktoré sa snaží umelo a dirigisticky toto riziko eliminovať je teda podľa kritikov a priori škodlivé.

4.4.2. Investičné prostredie

Zmena podmienok pre vstup zahraničných investorov

Vláda prijala začiatkom mája 2000 balík opatrení zvýhodňujúcich zahraničných investorov. Okrem 10-ročných daňových prázdnin mal investor po prijatí príslušných noviel zákonov získať aj finančný príspevok na novovytvorené pracovné miesta a prístup k pozemkom s infraštruktúrou. Výhody pre zahraničné subjekty nadväzovali na opatrenia na podporu vstupu zahraničných investícií platných od roku 1999. Nakoľko sa niektoré z pôvodných kritérií ukázali ako prítvrdé, rozhodla sa ich vláda zmäkčiť, pričom stimuly uplatnila len voči zahraničným investorom na rozdiel od pôvodného návrhu, ktorý rátal aj s domácimi podnikateľmi. Hlavné zmeny sa týkali najmä zníženia (približne na polovicu) výšky základného imania novozaložených spoločností ako jednej z podmienok na udelenie investičných stimulov. Významným zahraničným investorom s nárokom na 10-ročné daňové prázdniny sa mal stať subjekt s vkladom minimálne 100 mil.Sk do základného imania (dovtedy 5 mil. EUR). V okresoch s nezamestnanosťou nad 10% sa mohol vklad znížiť na 50 mil.Sk. Zahraničný investor už nemusel exportovať 60% svojej produkcie. Štatút významného zahraničného investora malo byť možné získať len do termínu vstupu SR do EÚ. V závislosti od miery nezamestnanosti v oblasti mal mať investor možnosť získať príspevok až do výšky 160-tisíc Sk na novovytvorené pracovné miesto. Tieto opatrenia sa mali začať realizovať od októbra 2000 po zmenách súvisiacich právnych predpisov. Konečnú podobu investičných úľav priniesli až zákony o daniach z príjmov, o investičných stimuloch a o priemyselných parkoch (pozri nižšie).

Komentár hodnotiacej komisie

Balík vládnych opatrení na podporu vstupu zahraničných investorov nebol odborníkmi hodnotený veľmi pozitívne. Vládla všeobecná zhoda, že účinnejšie ako jednostranné úľavy pre zahraničných investorov by bolo vytváranie štandardného podnikateľského prostredia. Kritizované bolo hlavne vytváranie nerovných podmienok pre domácich a zahraničných podnikateľov a deformovanie hospodárskej súťaže. Objavil sa dokonca i názor, že opatrenia boli motivované snahou o rozpredanie republiky za lukratívnych podmienok bez zváženia možných dopadov.

Zmena daňových úľav pre investorov

NR SR schválila 5. decembra 2000 vládnu novelu zákona o daniach z príjmov (466/2000 Z.z.), ktorou sa okrem iného (pozri Zmena odpočítateľných položiek (na deti a doplnkové dôchodkové poistenie), kapitola 4.9.1) menili podmienky na priznanie daňových prázdnin investorom. Novela riešila predovšetkým podporu zahraničných investícií. Poslanci znížili minimálnu výšku podielu vkladu zahraničného investora na základnom imaní spoločnosti, ktorá čerpá daňový úver, z vládou navrhnutých 75% na 60%. Zároveň však zvýšili sumy peňažného vkladu do základného imania daňovníka z vládou schválených 3,5 miliónov EUR na 4,5 mil. EUR pri výrobe tovaru (dovtedy 5 mil. EUR), z 2 mil. na 3 mil. EUR vo výrobe tovaru v okresoch s viac ako 10%-nou nezamestnanosťou (dovtedy hranica 15%) a z 1,5 mil. na 2 mil. EUR pri vybraných službách (cestovný ruch). Novela takisto vypustila podmienku, aby aspoň 60% produkcie podniku smerovalo na export. Podmienky spĺňajúcim daňovníkom mala byť potom poskytnutá 100%-ná daňová úľava na maximálne 5 bezprostredne po sebe nasledujúcich zdaňovacích období (namiesto navrhovaných 10 rokov). Po splnení ďalších stanovených podmienok si mohli daňovníci čerpať aj nový daňový úver vo výške 50% počas ďalších 5 rokov. Podmienky na získanie daňových úľav podľa tejto novely mali platiť pre podnikateľské subjekty, ktoré vzniknú do 31.12.2003. Podľa slov ministerky financií sa takýmito zmäčkujúcimi zmenami snažila vláda motivovať aj stredne veľké podniky a aspoň v rámci možností chcela zrovnoprávniť domácich a zahraničných investorov. Slovensko muselo podľa nej reagovať na opatrenia susedných štátov, ktoré takisto zvýhodňujú zahraničné investície. Novela zákona o daniach z príjmov nadobudla účinnosť 1.1.2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Opatrenie bolo členmi hodnotiacej komisie vnímané na jednej strane ako potrebné vzhľadom na medzinárodnú súťaž, v ktorej sa Slovensko musí snažiť stať sa konkurencieschopnou krajinou aj pri získavaní zahraničného kapitálu, krajinou s väčšou investičnou atraktivnosťou. Na druhej strane boli daňové úľavy pre investorov vnímané ako selektívne, nesystémové opatrenie, ktoré aj napriek opačnej snahe vlády znevýhodňuje domácich investorov, deformuje hospodársku súťaž a je neštandardným nástrojom na získavanie investícií. Kritici tvrdili, že prijaté zmeny výrazne neovplyvnia prílev zahraničných investícií. Väčšina členov hodnotiacej komisie sa zhodla v názore, že skôr ako poskytovanie daňových výhod je dôležitejšie zlepšiť celé podnikateľské prostredie (vymáhateľnosť a garantovanie práva, ochrana práv veriteľa, pružnosť a odbyrokratizovanie úradov, odstránenie administratívnych bariér, plošný, prehľadný a motivačný daňový systém, zníženie daňového a najmä odvodového zaťaženia, príprava infraštruktúry na investície a pod.) a stabilitu politickej scény. V takom prípade by sa prílev investícií podnietil zdravším spôsobom. Negatívne bola hodnotená skutočnosť, že sa nenaplnili očakávania investorov v súvislosti s vládou pôvodne avizovanými 10-ročnými daňovými prázdninami. Objavil sa i názor, že sa prijaté zmeny mali viac propagovať v zahraničí.

Návrh zákona o investičných stimuloch

Zákon o investičných stimuloch upravoval podmienky poskytovania štátnej pomoci na rozvoj regiónov formou investičných stimulov pre podnikateľské subjekty, ich druhy, postup a pôsobnosť orgánov štátnej správy pri ich udeľovaní. Norma stanovila podmienky, za akých možno investičné stimuly poskytnúť. Sú nimi zriadenie novej prevádzkarne, rozšírenie alebo modernizácia existujúcej prevádzkarne s cieľom zaviesť novú výrobu, prípadne nové služby. Zákon oproti pôvodnému návrhu umožnil poskytnúť investičné stimuly aj v prípade modernizácie existujúcej výroby alebo služieb, prípadne pri zásadnej zmene výrobného procesu, teda nielen v prípade výstavby na tzv. zelenej lúke. Ďalšou podmienkou je vynaloženie najmenej 400 miliónov Sk na obstaranie hmotného investičného majetku (táto výška sa zníži až o polovicu v prípade, ak bude investor rozvíjať podnikanie v regióne, kde miera nezamestnanosti prevyšuje celoštátny priemer aspoň o 10%), z čoho najmenej 200 miliónov Sk musí byť krytých vlastnými prostriedkami príjemcu. Aj keď boli kritériá stanovené zákonom, udelenie investičného stimulu je podmienené schválením vo vláde. Posudzovanie žiadostí je v kompetencii ministerstva hospodárstva (MH SR) v spolupráci s agentúrou SARIO. Nová právna úprava priznala zahraničným i domácim investorom dlho sľubované 10-ročné daňové prázdny, čím sme sa vyrovnali Maďarsku, Česku či Poľsku. Investičné stimuly sa môžu poskytnúť formou úľavy na

dani z príjmov právnických osôb, príspevku na rekvalifikáciu zamestnancov (10-tisíc korún na zamestnanca) a príspevku na vytvorenie nového pracovného miesta (od 30-tisíc do 160-tisíc korún podľa miery nezamestnanosti v regióne). Zákon o investičných stimuloch nerozlišoval medzi domácim a zahraničným investorom, čo bola významná zmena oproti pôvodnému zámeru, ktorý predpokladal poskytovanie investičných stimulov výhradne zahraničným subjektom. Nesúhlasné stanovisko k 10-ročným daňovým prázdninám vyjadrila Európska komisia. Slovenská vláda očakávala, že aj vďaka tomuto zákonu by sme mohli v najbližších rokoch dosiahnuť najvyšší prílev zahraničných investícií na obyvateľa spomedzi transformujúcich sa krajín strednej a východnej Európy. Zákon o investičných stimuloch schválil parlament v decembri 2001 a od 1.1.2002 nadobudol účinnosť.

Komentár hodnotiacej komisie

Aj keď investičné stimuly vo forme daňových úľav a dotácií nepredstavujú prvoradé kritérium pri alokácii investície (nezanedbateľné pri investičnom rozhodovaní sú napr. faktory ako bariéry podnikania, legislatíva, infraštruktúra, politická stabilita atď.), prijatím zákona sa splnil viacročný prísľub vlády ohľadne 10-ročných daňových prázdnin a zároveň sa Slovensko v tejto oblasti dostalo na úroveň okolitých krajín, najmä Česka a Maďarska. Viacerí členovia hodnotiacej komisie boli názoru, že zákon o investičných stimuloch prišiel so značným oneskorením, keď už bol dopyt zo strany zahraničných investorov z veľkej časti saturovaný v susedných krajinách. Pozitívom bol fakt, že zákon a priori nezvýhodňuje zahraničných investorov a vytvára rovnosť šancí, aj keď podmienkou na udelenie investičného stimulu je vynaloženie najmenej 400 miliónov Sk na obstaranie hmotného investičného majetku, čo by mohlo byť pre domáceho investora určitou nevýhodou. Podľa niektorých hodnotiacich treba daňové úľavy vnímať ako investície do regiónov a ako nádej na odvrátenie časovanej bomby v zaostalých oblastiach. Skeptici považovali koncepciu podpory investícií za celkovo chybnú, keďže iba suplovala nedostatky daňového, odvodového systému a absenciu vynútiteľnosti práva a zúžila priestor pre systémové plošné riešenia na zatraktívnenie podnikateľského a investičného prostredia. Problém videli aj v skutočnosti, že investičné výhody bude svojím rozhodnutím poskytovať vláda, a preto sa nedá vylúčiť politický tlak a podplácanie politických strán. 10-ročné daňové prázdny boli pre niektorých, vzhľadom na stav našej ekonomiky, zbytočne veľkým luxusom.

Návrh zákona o priemyselných parkoch

Prilákať veľké investície mal dopomôcť zákon o priemyselných parkoch z mája 2001. Zákon z dielne ministerstva hospodárstva (MH SR) stanovoval podmienky zriadenia priemyselného parku, pričom jeho ťažisko spočívalo vo vytváraní motivačných podmienok pre regióny. Samotné mestá a obce mali potom vytvárať konkrétne podmienky pre vstup investorov do priemyselných parkov. Štátny rozpočet v roku 2000 podporil rozvoj priemyselných parkov celkovou sumou 10 miliónov korún. Predmetom štátnej podpory majú byť dotácie poskytované mestám a obciam na vybudovanie infraštruktúry, na výkup a prenájom pozemkov a na úhradu pozemkov vyňatých z pôdohospodárskeho pôdneho fondu. Výška podpory môže dosiahnuť až 70% celkových nákladov, najviac však 210 Sk/m² pri výkupe pozemkov. Pri vyňatí z pozemkového fondu má byť maximálny príspevok takisto 70%, najviac však 50 Sk/m². Ostatných najmenej 30% nákladov musia pokryť obce. Zákon stanovoval aj postup, ako sa majú obce o štátnu podporu uchádzať. V období schvaľovania návrhu zákona sa na území SR pripravovali štyri priemyselné parky, z toho dva boli situované na Záhori (pre potreby subdodávateľov automobilky Volkswagen Slovakia a tzv. mikroelektronický), jedna priemyselná zóna sa plánovala v oblasti Jarovce – Kitsee a jedna tzv. silikátová zóna pri Lučenci. Celkovo mali priemyselné parky na Slovensku vytvoriť v priebehu 7 rokov dovedna 25-tisíc nových pracovných miest. Zákon nadobudol účinnosť 1.6.2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Pozitívne bola hodnotená snaha zvýšiť investičnú atraktivnosť SR a vyrovnať deficit v tejto oblasti oproti ČR, Poľsku a Maďarsku. Za správnu bola označená i deľba nákladov na vybudovanie priemyselného parku medzi štát a obec. Niektorí hodnotiaci považovali podporu zo strany štátu v roku 2000 za nedostatočnú. Na druhej strane bol kritizovaný nenávratný charakter vládnej pomoci.

Vládne opatrenia na podporu vstupu US Steel do VSŽ, a.s.

Akcionári Východoslovenských železiarní (VSŽ), a.s. Košice, na riadnom valnom zhromaždení schválili 84,2%-ou väčšinou odchod oceliarskeho jadra do novej spoločnosti, ktorej vlastníkom sa mal stať americký investor US STEEL. Tento krok mal zabrániť možnému bankrotu firmy (VSŽ sa dostali do cross-defaultu). Podľa schváleného memoranda o porozumení uzavretého koncom marca 2000 medzi VSŽ, US Steel a vládou, mal americký investor zaplatiť za akcie Steel Košice 60 mil. USD, prebrať dlh voči bankám vo výške 325 mil. USD, dlh voči daňovému úradu v objeme 15 mil. USD a poskytnúť v prospech VSŽ, a.s., cenné papiere v hodnote 25 až 75 mil. USD, ktoré mali byť splatné do dvoch až troch rokov a ich výška mala závisieť od zisku pred zdanením, úrokov a odpisov. K začatiu realizácie vyššie uvedených krokov malo dôjsť v auguste alebo septembri 2000. Pred konaním valného zhromaždenia, na ktorom sa malo posúdiť memorandum o porozumení medzi VSŽ a US Steel, skúpil štát akcie VSŽ predovšetkým prostredníctvom vtedy štátom vlastnenej spoločnosti Transpetrol, a.s., aby si zabezpečil majoritu pri dôležitom rozhodovaní. Memorandum o porozumení bolo základom pre vstup US Steel do hutníckej výroby v Košiciach. Kritizovaný bol postup Transpetrolu pri kúpe 7% akcií VSŽ po 295 Sk za akciu od Invest Brokers, o.c.p.,a.s., ktorý ich nakúpil tesne pred transakciou za cenu pod 100 Sk za akciu. Čistý výnos obchodníka s cennými papiermi z tejto transakcie činil cca 250 mil.Sk. Minoritní zahraniční akcionári kritizovali štát, že im neposkytol rovnakú ponuku na odkúpenie akcií, akú poskytol slovenským akcionárom a domnievali sa, že manažment VSŽ a slovenskí vládni predstavitelia po celý čas uprednostňovali US Steel pred inými potenciálnymi záujemcami bez ohľadu na finančné aspekty alternatívnych návrhov, ktoré predložili. Podľa ich slov získal americký investor aktíva VSŽ veľmi lacno.

Komentár hodnotiacej komisie

Vládne opatrenia na podporu vstupu US Steel do VSŽ boli hodnotené kontroverzne. Na jednej strane bol ocenený vstup silného investora so všetkými pozitívnymi dôsledkami, ktoré prináša, na strane druhej sa však predmetom kritiky stal charakter a rozsah štátnej investície, narúšajúcej princíp rovnocennej súťaže, ako i netransparentnosť celej transakcie a nekoordinovanosť a neefektívnosť činnosti štátnych orgánov pri získavaní štátnej majority vo VSŽ pred valným zhromaždením.

Protimonopolný úrad SR k vstupu MOL do Slovnaftu

V marci 2000 podpísal Slovnaft, a.s., zmluvu o akvizícii jeho 36,2% akcií maďarskou rafinérsko-plynárenskou spoločnosťou MOL, ktorá za túto operáciu mala zaplatiť 262 miliónov USD. Zmluva umožnila MOL-u využiť po dvoch rokoch právo na odkúpenie ďalších akcií minimálne do výšky najmenej 50% plus jeden hlas. Protimonopolný úrad (PMÚ) SR schválil koncentráciu koncernu MOL a Slovnaftu s dvoma podmienkami. Obidve spoločnosti nebudú môcť do roku 2004 zvyšovať počet (333) svojich čerpacích staníc a Slovnaft nebude môcť zvyšovať svoj trhový podiel výstavbou nových čerpacích staníc. Podľa údajov PMÚ patrilo Slovnaftu v roku 2000 48,6% všetkých čerpacích staníc. Slovnaft a MOL mali po dokončení fúzie kontrolovať vyše 50% čerpacích staníc na Slovensku. Rozhodnutie PMÚ znamenalo, že spoločnosti museli znížiť svoj podiel na trhu pod 40%. Predstavitelia Slovnaftu považovali stanovisko PMÚ za korektné. Maďarský protimonopolný úrad povolil koncentráciu bez obmedzujúcich podmienok.

Komentár hodnotiacej komisie

Väčšina odborníkov hodnotila opatrenie pozitívne, i keď sa vyskytli aj názory, že rozhodnutie Protimonopolného úradu SR k vstupu maďarského MOL-u do Slovnaftu bolo málo razantné a smerovalo proti spotrebiteľovi. V hodnotiacej komisii vládla zhoda, že zabránenie výraznej koncentracii v distribúcii pohonných hmôt je dôležitou podmienkou existencie konkurencie.

4.5. Plynárenstvo a elektroenergetika

Poradie (1 – 174)	HESO (2.štvrťrok 2000 – 4.štvrťrok 2001)	RATING [-300; 300]	Hodnotené (štvrťrok/rok)	Prijaté (štvrťrok/rok)
35	Koncepcia reštrukturalizácie a transformácie plynárenstva SR	105,9	2/2000	2/2000
45	Zvýšenie regulovaných cien pre rok 2001	94,2	4/2000	4/2000
52	Zámer postupu privatizácie a reštrukturalizácie SPP, š.p.	81,4	3/2000	3/2000
56	Návrh modelu transformácie elektroenergetiky SR	80,0	3/2000	3/2000
73	Zámer a postup privatizácie Transpetrolu, a.s.	66,0	3/2000	3/2000
88	Návrh zákona o regulácii sieťových odvetví (multiregulátor)	54,4	4/2000	2/2001
94	Zmluva s EBRD o grante na odstavenie JE V-1 Jasl. Bohunice	49,6	4/2001	4/2001
101	Zvýšenie cien plynu pre rok 2002	44,0	4/2001	4/2001
102	Materiál o zabezpečení palív pre potreby SR do roku 2005	43,5	3/2000	3/2000
110	Návrh na zvýšenie cien plynu pre rok 2001	38,2	3/2000	-
113	Privatizácia Transpetrolu, a.s.	31,8	4/2001	4/2001
173	Návrh na zmenu spôsobu privatizácie SPP	-95,8	4/2001	4/2001

4.5.1. Plynárenstvo

Zabezpečenie palív pre potreby SR na roky 2000-2005

Podľa materiálu schváleného vládou v roku 2000 až do roku 2005 zostane Ruská federácia dominantným partnerom SR pri dodávkach zemného plynu. V roku 2000 Slovensko dovážalo z Ruska asi 97% svojej spotreby plynu aj kvôli cenovej výhodnosti a dlhodobého kontraktu s ruskou spoločnosťou Gazprom (Gazexport Moskva). S väčšou diverzifikáciou by sa malo začať v horizonte rokov 2005-2007, kedy by podiel dodávok plynu z diverzifikovaných zdrojov mal predstavovať 5-20%. V záujme prípravy na diverzifikáciu začal SPP pracovať na niektorých medzinárodných projektoch, ktoré by umožňovali prepravovať plyn do strednej Európy z neruských trhov (Adria LNG, Iran Gas Europe, Interconnector). No napriek tomu sa strategickým záujmom a prioritou SR stalo vybudovanie vetvy ruského plynovodu Jamal, ktorá by mala prechádzať cez slovenské územie a zásobovať južnú Európu. Plynovodom Jamal by sa mal prepravovať ruský plyn do západnej a poprípadne aj do južnej Európy cez Bielorusko, Poľsko a príp. i Slovensko, čím by sa z tranzitu dodávok vynechala Ukrajina. V prípade vedenia južnej vetvy plynovodu cez naše územie by sa zvýšila tranzitná kapacita Slovenska, čo by okrem ekonomickej výhodnosti (SR by sa stala jedným z najväčších prepravcov plynu na svete) pozitívne vplývalo aj na rast ceny SPP pred jeho privatizáciou.

Komentár hodnotiacej komisie

Pozitívom je, že sa vôbec vytvorila stratégia v tejto oblasti. Kritizovaný bol fakt, že materiál nepočíta s väčšou diverzifikáciou zdrojov skôr než po roku 2005. Postup slovenskej exekutívy v snahe dobudovania južnej vetvy plynovodu JAMAL bol neprofesionálny a zbytočne skomplikoval vzťahy s Ukrajinou.

Rozhodnutie o výstavbe novej vetvy ropovodu JAMAL (plynovod prechádzajúci cez Bielorusko, Poľsko a Slovensko), ktorý by mal obchádzať Ukrajinu bolo viackrát odložené, pričom najskôr sa rozhodne v polovici roku 2002. Potenciálni investori v roku 2002 skúmali aj možnosť upustiť od tohto plánu a postaviť namiesto neho plynovod pod Baltským morom.

Koncepcia reštrukturalizácie a transformácie plynárenstva SR

Koncepcia reštrukturalizácie a transformácie plynárenstva SR vychádzala z reorganizácie Slovenského plynárenského priemyslu, š.p., (SPP) na vertikálne integrovanú akciovú spoločnosť. Transformácia na akciovú spoločnosť sa mala uskutočniť k 31. Decembru 2000. Nový podnik mal mať divizionálne členenie a jednotnú právnu subjektivitu, alebo malo ísť o holdingovú spoločnosť s dcérskymi

spoločnosťami špecializovanými v určitých oblastiach činnosti. Cieľom mala byť privatizácia 49% podniku, oddelenie tranzitu, distribúcie a obchodu s plynom v účtovníctve spoločnosti ako i liberalizácia zahraničného obchodu a otvorenie vnútorného trhu s plynom a odstránenie systému „krížových dotácií“, ktorý dotoval cenu pre domácnosti z výnosov tranzitu zemného plynu. Predaj akcií sa mal uskutočniť priamym predajom jednému investorovi, konzorciu strategických investorov, umiestnením akcií na kapitálovom trhu alebo kombináciou týchto alternatív.

Zámer a postup privatizácie majetkovej účasti štátu v spoločnosti Slovenský plynárenský priemysel (SPP)

Zámer a postup privatizácie majetkovej účasti štátu v spoločnosti SPP (uznesenie Vlády SR č. 577/2000) vychádzal z Koncepcie reštrukturalizácie a transformácie plynárenstva SR. Národná rada SR zobrala tento zámer uznesením č. 1017 zo dňa 14. 9. 2000 na vedomie. O konkrétnej forme usporiadania podniku a forme privatizácie sa malo rozhodnúť na základe odporúčaní privatizačného poradcu. Výber strategického partnera pre SPP sa mal zrealizovať do konca marca 2001 a v apríli mal byť na rokovanie vlády predložený návrh na rozhodnutie o privatizácii SPP. Celý proces mal byť uzavretý v prvej polovici roku 2001. Predbežný záujem o privatizáciu 49%-ného balíka v SPP v roku 2000 vyjadrili vo forme konzorcia francúzsky Gaz de France, nemecký Ruhrgas a taliansky SNAM. Privatizácia SPP bola mnohými analytikmi označená za najväčší privatizačný projekt v SR. Výnos z predaja odhadovali na úrovni 3 až 5 miliárd USD.

Komentár hodnotiacej komisie

Privatizácia SPP bola hodnotiacou komisiou označená ako jedno z najdôležitejších deetatizačných opatrení s veľkým ekonomickým a politickým významom, ktoré povedie k zvýšeniu efektivity tohto podniku, odstráni značné možnosti korupcie a klientelizmu. Koncepcii bola vytýkaná absencia špecifikácie vecnej cenovej regulácie. Značnú podporu mal spôsob privatizovať časť SPP na kapitálovom trhu. Väčšina členov komisie akceptovala potrebu privatizácie, pričom niektorí odporúčali privatizovať väčšinový až 100% podiel zabezpečujúci vyšší relatívny výnos, i keď zaznel názor spochybňujúci potrebu samotnej privatizácie. Zdôraznené bolo, že predpokladom privatizácie je vytvorenie efektívneho regulačného rámca a, že príjmy z predaja SPP budú kľúčové vo financovaní nákladnej reformy dôchodkového systému.

Návrh na zmenu spôsobu privatizácie SPP

Vítazom súťaže na poradcu pri privatizácii SPP sa stala dňa 22. 12. 2000 spoločnosť Credit Suisse First Boston (CSFB; zmluva podpísaná 26. 2. 2001). Na základe odporúčania poradcu v júni 2001 vláda rozhodla, že vo výberovom konaní predá celý balík strategickému investorovi. Transformácia štátneho podniku SPP na akciovú spoločnosť sa uskutočnila až 1.7. 2001 a 30. 8. 2001 bol v renomovaných denníkoch The Financial Times a Handelsblatt uverejnený inzerát, v ktorom vláda SR oznámila svoj zámer predat' 49% akcií SPP. Koncom roku 2001 po čoraz častejšie z rôznych politických zoskupení prichádzajúcich výziev na prehodnotenie postupu privatizácie SPP bol ministrom práce, sociálnych vecí a rodiny predložený návrh na zmenu spôsobu privatizácie SPP. V tom čase bol privatizačný proces už vo svojej záverečnej fáze. 14 záujemcov si prebralo informačné memorandá a 9 spoločnostiam bolo umožnené vykonať hĺbkový audit (due diligence). Podľa nového návrhu mal byť zahraničnému investorovi predaný 24%-ný podiel a zvyšných 25% sa malo formou podielových listov presunúť do portfólia Sociálnej poisťovne. Zo zhodnocovania podielových listov na kapitálovom trhu sa potom mala postupne financovať reforma dôchodkového systému. Minister podotkol, že privatizáciu SPP netreba urýchľovať, nakoľko 55 miliárd korún, ktoré mali smerovať na dôchodkovú reformu nemusia prísť okamžite. Predtým je nevyhnutné schváliť zákon o sociálnom poistení a až v roku 2003 bude potrebné uvoľniť prvé financie na reformu. Podľa ministra bolo treba dôkladnejšie prediskutovať akým spôsobom, v akých časových horizontoch, komu a v akých balíkoch bude štát akcie odpredávať, nakoľko taká závažná privatizácia nemôže byť záležitosťou jednej politickej garnitúry, a preto je dôležité nájsť celospoločenský konsenzus. Návrh počítal so zmenou akcií na podielové listy, čo by si podľa odborníkov vyžiadalo rozsiahlu prípravu, ktorá by posunula samotný predaj do agendy ďalšej vlády. Štátny rozpočet na rok 2002 ráatal s príjmami z predaja SPP. Tie majú byť použité na zníženie štátneho dlhu (102 mld. Sk), na financovanie dôchodkovej reformy (55 mld. Sk), na štátne záruky (3

mld. Sk), na splatenie dlhov v životnom prostredí (2 mld. Sk) a na dlhy a činnosť Železníc SR 4,4 mld. Sk. Do pléna NR SR sa dostal na rokovanie aj návrh, aby bolo vyhlásené referendum o privatizácii SPP a ďalších prirodzených monopolov. Ľudové hlasovanie malo podľa návrhu priniesť odpoveď na otázku, či má mať parlament právo odobriť predaj dôležitých podnikov aspoň trojpäťtinovou väčšinou. Predkladateľ návrhu pokladal SPP za nedotknuteľný národný záujem SR, o osude ktorého nemá právo rozhodovať vláda s nízkou podporou verejnosti. Kritizoval aj ponechanie väčšiny manažérskych právomocí budúcemu vlastníkovi akcií, keďže ten bude vlastniť len menšinový - 49%-ný podiel. Privatizačný poradca tvrdil, že predaj menšinového balíka akcií bez možnosti mať hlavné slovo vo vedení, a tým aj bez možnosti efektívneho riadenia podniku by vyselekoval požadovaného strategického investora a nepriniesol očakávanú výšku výnosu. Podľa návrhu akcionárskej zmluvy si štát ponechá rozhodujúce zastúpenie v dozornej rade a bude mať aj právo veta pri rozhodnutiach o dôležitých otázkach. Ministerstvo pre správu a privatizáciu národného majetku SR v predkladacej správe k návrhu na zmenu privatizácie SPP odôvodnilo svoj nesúhlas tým, že jeho schválenie by obmedzilo ústavou priznanú pôsobnosť vlády. Ústava totiž vládu oprávňuje rozhodovať nielen o programovej orientácii prevodu majetku štátu na iné osoby, ale aj o prevode konkrétneho majetku štátu na konkrétne osoby. Tento návrh bol zamietnutý aj v NR SR.

Komentár hodnotiacej komisie

Hodnotiaca komisia odborníkov považovala akékoľvek diskusie, ktoré by v záverečnej fáze privatizačného procesu menili schválený a prebiehajúci spôsob predaja SPP, za veľmi škodlivé. Zastavenie alebo zmena podmienok privatizácie v období po vypísaní medzinárodného tendra, keď užšia skupina záujemcov vykonáva hĺbkový audit v spoločnosti a pripravuje záväzné ponuky, môže mať za následok obrovské škody. Investori môžu stratiť dôveru a záujem o krajinu, výrazne sa môže znížiť privatizačný výnos, čo môže spôsobiť ďalšie meškanie dôchodkovej reformy, problémy s financovaním štátneho dlhu ale aj pokles kurzu slovenskej koruny. O iných spôsoboch privatizácie sa malo diskutovať v minulosti, tak ako o variantoch, či ísť cestou predaja jednému strategickému investorovi, cez kapitálový trh alebo ich kombináciou. Samotný návrh premeny akcií na podielové listy je zmätočný, nakoľko naša legislatíva takýto postup nepozná. Nie je jasné, o aké podielové listy malo vlastne ísť (podielové listy v zmysle príslušného zákona vydávajú totižto správckovské spoločnosti svojim podielnikom), či akým spôsobom mali byť zhodnocované. Navyše, v prepočte na jednu akciu SPP by investor zaplatil pravdepodobne menej pri menšom balíku ako pri kúpe celých 49% akcií. Najväčší prínos privatizácie bude, ak nový akcionár bude mať väčšinu manažérskych právomocí, ktorými bude môcť riadiť podnik, nakoľko v minulosti štát aj v prípade SPP dokázal, že je neschopným vlastníkom. Určitou brzdou však môže byť ponechanie si majority akcií v rukách štátu a právo veta v kľúčových otázkach. Hodnotiaca komisia je presvedčená o potrebe rýchlej privatizácie, lebo jedine zmena vlastníctva v štátnych monopoloch môže zmeniť ich správanie, problémy s ich riadením, aj keď hrozba súkromného monopolu predstavuje tiež isté riziko. Voči existujúcej korupcii v štátnych podnikoch odvetvia energetiky je to však riziko zanedbateľné. Väčšina hodnotiacej komisie zastávala názor, že spochybňovanie a snaha o prehodnotenie spôsobu, či dokonca zastavenie privatizácie SPP je vyjadrením záujmov len úzkych skupín, ktoré by profitovali z oddialenia, resp. zrušenia privatizácie SPP. Objavil sa však aj názor, ktorý považoval vládou schválenú koncepciu a postup privatizácie SPP z hľadiska dosiahnutia výhodnej privatizačnej ceny za rizikovejší, ako je návrh ministra práce, sociálnych vecí a rodiny. Verejné priznanie akútnej potreby finančných prostriedkov z predaja SPP na splatenie dlhov a dôchodkovú reformu, a to predovšetkým prostredníctvom zakomponovania privatizačných výnosov do príjmov štátneho rozpočtu na rok 2002 totižto podľa tohto názoru znižuje privatizačný výnos. Pri predaji "rodinného striebra" považuje za potrebný širší politický konsenzus a verí, že aj po zmene spôsobu privatizácie SPP – druhý najväčší prepravca plynu v Európe nestratí na atraktivnosti.

20.2. 2002 Vláda SR jednomyselne rozhodla, že spôsob privatizácie SPP sa nezmení. Zmenila však výšku privatizačného výnosu určeného pre Sociálnu poisťovňu. Tá namiesto pôvodných 55 mld. Sk získa na dôchodkovú reformu sumu zodpovedajúcu hodnote 25 % akcií. Na vyrovnanie štátnych dlhov bude použitý výnos za zvyšných 24 % akcií. Podľa vládou schválených výberových kritérií 75%-nú váhu mala mať cena za predávaný podiel, 25 % váhu mali strategické zábery investora a spôsob, akým zhodnotí zvyšnú časť akcií SPP. Koncom februára 2002 napriek očakávaniam siedmich ponúk, konečnú ponuku predložilo len konzorcium spoločností Gaz de France, Ruhrgas a Gazprom. Americký Williams, nemecký E.ON, francúzsky TotalFinaElf a taliansky Snam zo súťaže odstúpili. Konzorcium

ponúklo za 49 percent akcií 2,7 mld. USD, t.j. približne 130 mld. Sk. Táto ponuka bola nižšia ako dolná hranica privatizačného výnosu odhadovaná analytikmi na úrovni 3 mld. USD. Nespokojnosť s výškou ponúkanej ceny prejavil Prezident SR i časť politického spektra. Ekonomickí analytici boli jedinou ponukou prekvapení, ale cenu považovali za korektnú a adekvátnu podmienkam súťaže. Komisia pre riadenie a koordináciu v procese privatizácie SPP poverila privatizačného poradcu vlády spoločnosť CSFB, aby rokoval s konzorciom troch záujemcov o zvýšenie ponúkanej ceny. Konzorcium považovalo ponúknutú cenu za maximum, no akceptovalo viacero zmien v transakčných dokumentoch. V sedemčlenom predstavenstve budú 4 zastupovať konzorcium a 3 štát. V dozornej rade bude mať majoritu štát, pričom jej súhlas bude potrebný pri znižovaní zamestnanosti o viac ako 10% a pri schvaľovaní všetkých transakcií nad 150 tis. USD (týka sa to aj schvaľovania výšky tranzitných poplatkov). Na krytie možných rizík (napr. Duckého zmenky, niekoľko miliardový dlh Kerametalu, skryté daňové a environmentálne dlhy) vyčlení slovenská strana maximálne 20 % z kúpnej ceny za akcie SPP (cca 26 mld.Sk). Konzorcium taktiež súhlasilo so zmenou podmienok pri uzatváraní zmlúv s tretími stranami a zaviazalo sa k maximalizácii tranzitu plynu cez Slovensko. Členovia komisie ponuku jednomyselne schválili a Vláde SR odporučili vydať v nadväznosti na toto rozhodnutie o privatizácii SPP. Napriek nespokojnosti niektorých vládnych politických subjektov s ponúkanou cenou sa očakával väčšinový súhlas vlády. Tá 14. Marca 2002 vydala rozhodnutie o predaji 49 % akcií SPP konzorciu Gaz de France-Ruhrigas-Gazprom. Vláda sa zaviazala, že konzorcium bude mať predkupné právo na ďalšie akcie SPP.

Zámer a postup privatizácie spoločnosti Transpetrol

Vláda SR v roku 2000 prerokovala a s pripomienkami vzala na vedomie Zámer a postup privatizácie spoločnosti Transpetrol, a.s. Zámer predpokladal, že 51% akcií ostane vo vlastníctve štátu a 49% akcií sa ponúkne na privatizáciu, pričom sa nepočíta s rozdelením spoločnosti z dôvodu centralizácie dispečingu a skladovania ropy. Materiál počítal s predajom 34%-ného balíka strategickému investorovi a umiestnením 15% na kapitálovom trhu. Spôsob privatizácie ako aj určenie podielu priameho predaja strategickému investorovi bude predmetom posúdenia privatizačným poradcom. Konečný vstup investora do Transpetrolu sa mal pôvodne uskutočniť do konca apríla 2001. Očakával sa však neskorší termín, nakoľko meškalo vypísanie tendra na privatizačného poradcu a jeho následný výber. Návrh predložili Ministerstvo hospodárstva SR a Ministerstvo pre správu a privatizáciu národného majetku SR. Cena mala podľa Ministerstva hospodárstva vychádzať predovšetkým z faktu, že odpredaný bude iba minoritný balík.

Privatizácia Transpetrolu

Na základe odporúčania Komisie pre privatizáciu spoločnosti Transpetrol, ktorá určila víťaza verejnej súťaže o menšinový podiel v spoločnosti Transpetrol, Vláda SR koncom roku 2001 rozhodla, že 49%-ný podiel predá ruskej spoločnosti YUKOS. Od pôvodne plánovaného spôsobu predaja (34% akcií investorovi, 15% umiestnením na kapitálovom trhu) bolo po odporúčaní privatizačného poradcu Deloitte & Touche upustené. Za podiel v spoločnosti vlastniacej slovenské ropovody má zaplatiť YUKOS 74 mil. USD. Druhý účastník tendra, ktorý predložil záväznú ponuku – Slovnaft, a.s., ponúkol 65,4 mil. USD a bezodplatný prevod 3 skladovacích zásobníkov ropy (podľa Slovnaftu v hodnote 20 mil. USD). Ťažobná spoločnosť Yukos ako aj rafinérsky koncern Slovnaft sa zaručovali diverzifikovať dodávky ropy. Slovnaft vyjadril obavu, že prvoradým záujmom ťažobnej spoločnosti bude dopravovať vlastnú ropu, čím sa obmedzí možnosť prístupu k diverzifikovaným zdrojom ruskej, kazašskej, či inej ropy. Slovnaft ponúkol štátu v prípade víťazstva kooperáciu v oblasti strategických zásob ropy a ropných produktov. Podmienky tendra však nezohľadňovali vecné plnenia a návrhy riešenia núdzových zásob ropy, pričom ponúknutá cena mala 60 % váhu pri rozhodovaní o výhodnosti ponúk. Komisia dospela k názoru, že Slovnaft nemá motiváciu zlepšovať prepravné podmienky svojim konkurentom. Otázny je aj jeho záujem o diverzifikáciu vzhľadom na rozsiahlu investíciu na spracovanie ropy s vysokým obsahom síry - teda menej kvalitnej ruskej ropy. Yukos v ponuke deklaroval naplnenie prepravných kapacít ropovodu Družba (dnes využívané na cca 30%) do roku 2006 na takmer 100 %. Podľa ministra hospodárstva 51%-ný podiel štátu zabezpečuje strategický zámer diverzifikovať dodávky a dostatok ropy pre rafinériu Slovnaft. Privatizačná zmluva obsahovala možnosť uplatniť si predkupné právo na ďalšie akcie, a mala obsahovať záväzok predat' 21%-ný podiel Transpetrolu vo VSŽ., ten však bol predaný na burze CP 21.12. v pomere 160,-Sk za akciu. K podpísaniu zmluvy by

malo dôjsť v budúcom roku po právnom doriešení zablokovania akcií Transpetrolu a súdnych sporov so slovenskou spoločnosťou C.S.I-CD. Yukos je akciovou spoločnosťou, ktorej trhovú kapitalizáciu aktív dosahovala v roku 2001 10 mld. USD. Akcie spoločnosti vlastnilo 48 tis. akcionárov, pričom podiel vlastníctva bývalých i súčasných manažérov dosahoval 60 %. V roku 2000 vykázal Yukos čistý zisk 3,2 mld. USD pri tržbách 8,5 mld. USD. Transpetrol je na Slovensku dominantným prepravcom ropy z Ruskej federácie na trhy strednej a západnej Európy prostredníctvom ropovodov Družba a Adria. Na rok mal naplánované celkové výnosy vo výške 2,225 mld. Sk, hrubý zisk cca 297 mil. Sk, pričom základné imanie spoločnosti predstavovalo 1,9 mld. Sk.

Komentár hodnotiacej komisie

Zámer bol považovaný za správny, nakoľko kroky smerujúce k odštátneniu dôležitých sektorov ekonomiky, by mali priniesť vyššiu efektivitu ako aj elimináciu novej korupcie v podniku. Kritizované však bolo, že privatizácia prebieha neskoro a že nie je privatizovaný väčšinový balík až 100% akcií. Zaznel však aj názor, že Transpetrol, a.s. je jedným z podnikov, ktoré nemajú byť vôbec privatizované. Samotný predaj časti štátneho podielu v spoločnosti Transpetrol sa stretol s pozitívnym ohlasom. Ruská spoločnosť YUKOS – bola považovaná za oprávneného víťaza, nakoľko vzhľadom na podmienky tendra, ktoré kládli dôraz najmä na cenu, jej ponuka bola lepšia než ponuka druhého účastníka – spoločnosti Slovnaft. Viacerí hodnotiaci spomenuli, že kritické ohlasy poukazujúce na negatívny zahranično-politický aspekt demonizujúci predaj do rúk ruskej spoločnosti nie sú oprávnené, nakoľko Rusko sa dnes stáva v niektorých oblastiach štandardnou krajinou rýchlejšie ako Slovensko. Kritizované boli nedoriešené súdne spory, no hlavne nevýhodný a netransparentný predaj akcií VSŽ z portfólia Transpetrolu. Touto transakciou podľa komisie štát opäť dokázal vlastný nezaujem zveľaďovať majetok daňových poplatníkov, resp. vlastnú neschopnosť v úlohe podnikateľa.

Transpetrol v roku 2000 nakúpil (v rámci vládnych opatrení na podporu vstupu US Steel do VSŽ) 21,24 % (3 494 017 ks) akcií VSŽ za cca 730 miliónov Sk (209 Sk/akcia). Začiatkom decembra 2001 VSŽ vyplatili dividendy, ktoré Transpetrolu priniesli približne 504 mil. Sk. 21. 12. 2001 Transpetrol previedol svoj podiel v anonymnom obchode pri cene 160 Sk za jednu akciu, pričom za predaj utŕžil cca 559 milióna Sk. Zisk Transpetrolu z tejto investície predstavoval zhruba 333 mil. Sk. Akcie získal Stredoeurópsky maklérsky dom, o.c.p. Ten ich však neskôr predal. 9,38 % predal SMD dvom o.c.p. a 11,87-% získala Poštová banka. Balík akcií si nakoniec rozdelili spoločnosti J&T, Penta a Istrokapitál. Potreba predaja 21,24 % akcií VSŽ v držbe Transpetrolu sa po schválení predaja 49 % akcií Transpetrolu ruskému Jukosu stala nevyhnutnou. V posledných týždňoch pred predajom na burze došlo k prudkému poklesu kurzu akcií VSŽ, ktorý bol však dôsledkom obchodov s malými objemami akcií. Cena akcií klesla z 285 Sk za akciu v novembri 2002 na menej ako polovicu ku koncu decembra, pričom VSŽ nezverejnilo informácie o významnej zmene v hospodárení. Preto 19. decembra po rokovaní vlády minister hospodárstva SR Ľubomír Harach ako predstaviteľ 100-percentného akcionára Transpetrolu vyhlásil, že vzhľadom na nízku cenu akcií sa dočasne pozastavuje predaj týchto akcií. 21. decembra 2002 hodinu pred ukončením obchodovania bez predchádzajúcej informácie o odblokovaní obchodu dal Transpetrol pokyn na prevod akcií. Na obchod za viac ako pol miliardy korún však podľa viacerých obchodníkov nemohli byť všetci účastníci trhu pripravení. Úrad pre finančný trh (ÚFT) predbežným opatrením z 8. januára uložil Burze cenných papierov v Bratislave (BCPB) pozastaviť vyrovnanie obchodov s akciami VSŽ na dobu 30 dní. Úrad v rámci monitorovacej činnosti zistil, že vývoj kurzu akcií VSŽ na BCPB v decembri 2001 a okolnosti uzatvorenia kurzotvorných obchodov s nimi zakladali dôvodné podozrenie, že niektoré burzové obchody boli uzatvorené za účelom manipulácie kurzu. 6.2. 2002 Úrad pre finančný trh (ÚFT) konštatoval, že pominuli dôvody na pozastavenie zúčtovania a vyrovňania kurzotvorných obchodov s akciami VSŽ z 21. decembra 2001. Na základe tohto rozhodnutia 8.2.2002 BCPB burza povolila vyrovnanie obchodu s akciami VSŽ a obchod zúčtovaný a vyrovnaný nasledujúci týždeň. V januári 2002 dala Generálna prokuratúra pokyn na trestné stíhanie za zneužívanie informácií vo veci predaja akcií VSŽ, kvôli podozreniu z možného úniku informácií z obchodného styku. Preverovaní sú všetci účastníci decembrového obchodu s akciami VSŽ (Transpetrol, Ministerstvo hospodárstva SR, BCPB, Poštová banka, Stredoeurópsky maklérsky dom a spoločnosti Penta a J&T). Spoločnosť U.S. Steel považuje predaj 21,24 % akcií VSŽ z portfólia Transpetrolu bez informovania U.S. Steel cez burzu spoločnosti, ktoré akcie ďalej predala, za nekorektný. V súčasnosti vlastní U.S. Steel vlastní 24 % akcií VSŽ. Rokovania s U.S. Steel, ktorý disponoval 24,5 percentami akcií VSŽ o predaji akcií VSŽ z portfólia Transpetrolu stroskotali začiatkom

decembra 2001 kvôli cene. U.S. Steel ponúkal za akcie VSŽ pred vyplatením dividend 130 Sk na akciu resp. 300Sk pred vyplatením dividendy (170 Sk), pričom štát, ktorý v tom čase kontroloval 51 % VSŽ, podľa U.S. Steel požadoval 730 Sk za akciu.

4.5.2. Elektroenergetika

Návrhu modelu transformácie elektroenergetiky

Podľa Návrhu modelu transformácie elektroenergetiky SR a spôsobu privatizácie časti majetku podnikov elektroenergetiky, ktorý vypracovalo Ministerstvo hospodárstva SR (MH SR) malo z troch rozvodných energetických štátnych podnikov a Slovenských elektrární (SE), a.s., vzniknúť po ukončení procesu transformácie a reštrukturalizácie 14 nových akciových spoločností. Z tohto počtu malo byť deväť teplárenských a tri distribučné podniky, zvyšné dve spoločnosti mali vzniknúť z transformácie prenosovej sústavy a výrobných závodov SE. Kľúčové bude oddelenie výroby elektrickej energie od prenosových a rozvodných sietí. Kritické hlasy preferovali ponechanie energetického sektora v celku. Návrh modelu transformácie odporúčal u elektrární i rozvodných podnikov prehodnotiť existujúce blokačné ustanovenia zákona o veľkej privatizácii, ktoré neumožňuje privatizovať viac ako 49% akcií energetických podnikov. MH SR pritom neodporučilo zabezpečiť čiastočnú majetkovú účasť zamestnancov a manažmentu vo forme zamestnaneckých akcií. Slovenské elektrárne mali v roku 2000 dlh vo výške cca 70 mld. Sk a ďalšie prostriedky mohli získať len so štátnou zárukou.

Komentár hodnotiacej komisie

Na jednej strane vláda zhoda, že ide o veľmi dôležité deetatizačné opatrenie. Kritické hlasy však tvrdili, že elektroenergetika by mala ostať v celku a mala by sa zachovať aj majorita štátu. Väčšina členov komisie sa však zhodovala v názore, že vstup konkurencie do elektroenergetiky je nevyhnutný. Privatizácia je potrebná, nakoľko liberalizácia trhu tohto odvetia vytvorí v budúcnosti tvrdšie podmienky pre všetky subjekty a pre v súčasnosti štátne podniky by bolo veľmi problematické obstať v konkurencii bez silnejšieho zahraničného partnera.

V decembri 2001 mimoriadne valné zhromaždenie Slovenských elektrární rozhodlo o rozdelení na tri nové spoločnosti. Výroba elektrickej energie ostala združená v novovytvorenej spoločnosti Slovenské elektrárne so základným imáním (ZI) 38,2 mld. Sk. Prenosovú sieť bude vlastníť Slovenská elektrizačná prenosová sústava (SEPS), a.s., Bratislava (ZI 2,5 mld. Sk). Najmenšou spoločnosťou s kmeňovým kapitálom zhruba 1,1 mld. Sk sa stala Tepláreň Košice (Teko), a.s., Košice, ktorá získala košickú tepláreň a preklenovací zdroj v Prešove. Spoločnosti vznikli 21. januára 2002. Približne 45-percentný podiel nových SE bude ponúknutých zahraničnému investorovi. Vláda SR v polovici marca oznámila časový sklz v procese privatizácie SE a termín na predloženie konštrukcie privatizácie na koniec apríla, čo odsunie aj pôvodne na leto 2002 plánovaný výber strategického investora. Za rok 2001 SE očakávali pri tržbách 41,5 mld. Sk a výške bankových úverov a výpomocí v sume 59,6 mld. Sk zisk 33,6 mil. Sk. Na konci roka 2000 predstavoval zisk SE 84,3 mil. Sk, tržby 37,7 mld. Sk a celkové bankové úvery a výpomoci boli na úrovni 63,3 mld. Sk. Reštrukturalizáciou dlhov a predajom majetku (predaj podielu v a.s. Globtel) sa podľa vedenia SE darí ozdravovať, no kontraproduktívne bolo rozhodnutie vlády nezvyšovať v roku 2002 cenu elektriny, nakoľko príjmy nestačia pokrývať náklady SE.

Transformácia rozvodných energetických podnikov na akciové spoločnosti sa uskutočnila v októbri 2001 (ZSE), koncom roka 2001 (SSE) a začiatkom roku 2002 (VSE). Pôvodné energetické podniky boli rozdelené na distributérovi elektrickej energie a teplárenské spoločnosti. 51%-ný podiel v každej z nich si FNM ponechá v trvalej majetkovej účasti. 49 % akcií teplárenských spoločností bude bezodplatne prevedených na príslušné mestá, alebo budú ponúknuté investorom, ak o ne prejavia záujem. Privatizovaný má byť 49 %-ný podiel vo všetkých 3 distributéroch elektrickej energie. Strategickí partneri prevezmú operatívne záležitosti a štátu ostane právo veta pri strategických rozhodnutiach, pričom sa neráta s predajom viacerých spoločností jednému investorovi. Poradcami pri privatizácii rozvodných podnikov sú v prípade ZSE CA IB Securities, a.s., o.c.p., poradcom pre SSE sa stala HSBC Investment Bank plc a pre odštátnenie väčšej časti VSE bola vybratá BNP Paribas. Záujem o vstup do

všetkých troch distribútorov prejavila nemecká spoločnosť RWE Plus, česká ČEZ a belgický Electrabel. Nemecký E.ON Energie a francúzsky Electricité de France nespresnili, o ktoré spoločnosti majú záujem. Nemecká Energie Baden-Württemberg, ako aj česká distribučná spoločnosť - Severomoravská energetika sa chcú uchádzať iba o ZSE. Rakúska spoločnosť EVN sa chce na privatizácii podieľať spoločne s Wien Energie. Okrem Union Fenosa sa očakáva záujem aj ďalších španielskych a talianskych spoločností. Privatizáciu plánuje vláda SR uzavrieť do júna 2002. Podniky ZSE, VSE, SSE v roku 2001 dosiahli spolu pri výnosoch vyše 50 mld. Sk zisk cca 4 mld. Sk.

Zmluva s EBRD o grante na odstavenie JE V-1 Jaslovské Bohunice

Vláda SR podpísala 17. októbra 2001s Európskou bankou pre obnovu a rozvoj (EBRD) Rámcovú dohodu týkajúcu sa aktivít Medzinárodného podporného fondu pre odstavenie jadrovej elektrárne V-1 v Jaslovských Bohuniciach. Vláda SR sa uznesením zo septembra 1999 (801/99) zaviazala k odstaveniu dvoch blokov jadrovej elektrárne V-1 Jaslovské Bohunice (JEBO) – 1. blok do roku 2006 a 2. blok do roku 2008. Tento harmonogram bol kompromisným riešením v súvislosti s tlakom Európskej únie, a hlavne Rakúska, nepokračovať v predstupových rokovaniach so Slovenskom dovtedy, kým sa nevyrieši problém odstavenia JEBO V-1. Rakúski ochranári uvádzali, že práve V-1 v Bohuniciach je najnebezpečnejšia jadrová elektráreň z okolitých krajín. Predošlá vláda schválila v roku 1994 odstavenie elektrárne najneskôr do roku 2000. Európska komisia (EK) vyčlenila na kompenzáciu nákladov spojených s rozhodnutím o odstavení JEBO V-1 finančné prostriedky vo výške 150 mil. EUR (približne 6,45 mld. Sk) na obdobie rokov 1999-2006. V rámci programu PHARE bolo v roku 1999 na tento účel alokovaných 10 mil. EUR, v roku 2000 20 mil. EUR a každoročne, až do roku 2006, má Slovensko získať z prostriedkov PHARE ďalších 20 mil. EUR. Uvedené prostriedky budú poskytované prostredníctvom EBRD - Medzinárodného podporného fondu pre odstavenie Bohuníc (International Decommissioning Support Fund), ktorý bol pre tento účel zriadený. Schválením Rámcovej dohody medzi SR a EBRD sa vytvorili predpoklady na presun prostriedkov z EK do Fondu. Na Rámcovú dohodu nadviažu jednotlivé dohody o poskytnutí grantov, ktoré budú uzatvorené medzi EBRD a prijímateľmi, ktorí budú zabezpečovať proces odstavenia JEBO V-1. Slovenská republika však bude rozhodovať, na ktoré projekty bude možné uzatvárať grantové dohody. Rámcová dohoda má teda charakter strešnej grantovej zmluvy, ktorá nič nehovorí o podmienkach odstavenia elektrárne. Proces likvidácie jadrovej elektrárne bude trvať niekoľko desaťročí a následne bude financovaný hlavne zo slovenských zdrojov. Celý proces ukončenia prevádzky potrvá do roku 2011 a likvidácia zariadení na "zelenú lúku" až do roku 2098. Podľa analýzy ministerstva hospodárstva budú celkové náklady na likvidáciu JEBO V-1 predstavovať výšku 14,816 mld. Sk. Počas vyradovania reaktorov z prevádzky bude ešte možné získať dodávky tepla a taktiež vybudovať zariadenie vyrábajúce "nejadrovú" energiu (napr. paroplynový cyklus). Po odstavení V-1 ostanú v Jaslovských Bohuniciach činné ešte zvyšné dva bloky V-2 (19,6%-ný podiel na výrobe elektriny v SR). Vláda vzala na vedomie projekt modernizácie 3. a 4. bloku V-2. Slovenské elektrárne majú preinvestovať na tento účel v časovom horizonte 10 až 11 rokov 12,624 mld. Sk. Cieľom modernizácie je zvýšiť bezpečnosť reaktorov, čím by sa životnosť V-2 zvýšila o 10 rokov, teda približne do roku 2034. Vo výrobe elektrickej energie si v SR zachovávajú jadrové elektrárne dominantné postavenie - v 1. polroku 50% celkovej energie. JEBO V-1 sa v roku 2000 podieľala na produkcii elektriny v SR 17,5%-ami. Do parlamentu sa dostala na prerokovanie Informácia o procese prípravy, schvaľovania a súčasnom stave uzatvorenia rámcovej zmluvy medzi SR a EBRD k čerpaniu grantových prostriedkov na predčasné ukončenie prevádzky JEBO V-1. Niektorí poslanci navrhovali odstaviť dva bloky JE V-1 v Jaslovských Bohuniciach až vtedy, keď nebudú zodpovedať spôsobilosti plniť medzinárodné bezpečnostné štandardy. Elektráreň spĺňa podľa nich všetky bezpečnostné a technické predpoklady, aby mohla fungovať až do roku 2015. JEBO V-1 bola uvedená do prevádzky v roku 1978 a jej životnosť sa vtedy odhadovala na 30 rokov. Kritizovali, že rozhodnutie odstaviť JEBO V-1 je neekonomické, lebo elektráreň je dnes podľa nich bezpečná a na jej rekonštrukciu a modernizáciu sa investovalo takmer 10 mld. Sk. Ďalej tvrdia, že tlak EÚ na odstavenie Bohuníc je motivovaný snahou umiestniť prebytkovú energiu na náš trh. Ak by sa vláde nepodarilo podpísať Rámcovú dohodu s EBRD do konca roku 2001 hrozilo by prepadnutie prostriedkov EÚ (10 mil. EUR). Ďalším dôvodom pre urýchlené uzatvorenie zmluvy boli rokovania o vstupe SR do EÚ v rámci negociačnej kapitoly Energetika, ktorú sa následne po podpise aj podarilo uzatvoriť.

Komentár hodnotiacej komisie

Jedna skupina hodnotiteľov vnímala podpísanie rámcovej dohody a odstavenie jadrovej elektrárne V-1 v Jaslovských Bohuniciach ako nutný krok nielen z hľadiska naplnenia vládneho uznesenia a pokroku rokovaní SR o vstupe do EÚ, ale najmä kvôli zachovaniu jadrovej bezpečnosti. Čím skôr sa začne likvidácia zamorených častí, tým lepšie pre budúcnosť ďalšej generácie. JEBO ostane aj po svojom odstavení trvalým nebezpečenstvom a finančným bremenom pre obyvateľov Slovenska. Hoci finančné kompenzácie EÚ za odstavenie elektrárne nepokryjú všetky náklady spojené s úplnou likvidáciou prevádzky a jadrového odpadu, nemalo by to spochybniť Slovenskou republikou prijaté záväzky, na ktoré Vláda SR pristúpila pri rokovaníach s EÚ, a kvôli ktorým sa podarilo uzatvoriť kapitolu Energetika v rámci predvstupových negociácií. Druhá skupina hodnotiacich si myslí, že odstavenie JEBO V-1 je najmä z ekonomických dôvodov diskutabilné, že sa Slovensko nemalo zaviazat' k tomu, k čomu sa nemuselo, malo rokovať ďalej, a že tlak zahraničia na odstavenie Bohuníc bol motivovaný úmyslom o umiestnenie vlastnej prebytočnej energie na slovenský trh. Väčšinou hodnotiacich boli snahy o spochybňovanie a prehodnotenie záväzku SR týkajúceho sa odstavenia JEBO V-1 kritizované a považované za záujem «atómovej a energetickej lobby».

4.5.3. Cenová regulácia

Návrh na zvýšenie cien plynu pre rok 2001

Slovenský plynárenský priemysel, š.p., (SPP) navrhol v roku 2000 zvýšiť ešte v tomto roku ceny plynu na slovenskom trhu pre domácnosti o 25% a pre veľkoodberateľov o 45%, pričom argumentoval prudkým nárastom cien plynu na svetových trhoch. Tie sa dostali na desaťročné maximá, čo spôsobilo, že SPP nakupoval plyn drahšie, ako ho potom predával. Navrhované zvýšenie cien plynu pre domácnosti odmietlo Ministerstvo financií (MF), pretože vo februári 2000 vláda sľúbila občanom, že sa tak toho roku už nestane. MF nesúhlasilo ani so zvýšením cien pre veľkoodberateľov o 45%, nakoľko by to považovala za neúnosné. Zástupcovia priemyslu navrhli kompromis vo výške 5%-ného zvýšenia, čo bolo však pre SPP nedostačujúce. Maximálnu cenu plynu pre domácnosti určovalo v tom čase Ministerstvo financií SR po dohode s Ministerstvom hospodárstva SR. V prípade zvyšovania cien pre veľkoodberateľov sa vyžadovalo len informovanie zo strany SPP, keďže ide o tzv. vecne regulovanú cenu, no vláda sa zaviazala pred rastom cien rokovať so sociálnymi partnermi. SPP za prvý polrok 2000 nakúpil zemný plyn za 17,7 mld. Sk, za jeho predaj však zinkasoval 14,7 mld. Sk. Hospodárske výsledky SPP tak dlhodobo zachraňovali príjmy za tranzit ruského plynu.

Zvýšenie regulovaných cien pre rok 2001

V poslednom štvrtroku 2000 Vláda SR rozhodla s platnosťou od 1. februára 2001 o zvýšení regulovaných cien za plyn pre domácnosti o 20%, maloodberateľov o 15%, veľkoodberateľov o 25%. Na návrh ministerstva hospodárstva taktiež rozhodla o zvýšení cien elektrickej energie pre domácnosti o 15% a podniky o 12%. Rovnako sa zvýšila cena vodného a stočného v priemere o 20,3% a nájomného v obecných bytoch o 45%. Toto zvýšenie sa týkalo 6–7% domácností. Návrhy ŽSR a SAD boli prijaté bez výhrad (ŽSR - +15%, SAD - +20%) s výnimkou zníženia zľavy na žiacke lístky na 60% namiesto pôvodne navrhovaných 50%. Cena poštovného sa zvýšila o 9,9%. Od 1. januára 2001 sa zvýšila maximálna cena za teplo o 20% na 420 Sk/GJ. Tieto opatrenia mali mať podľa vlády dopad na priemernú domácnosť vo forme zvýšenia mesačných výdavkov o cca 500 Sk mesačne. Do 15. januára 2001 mala vláda pripraviť kompenzačné opatrenia pre sociálne skupiny najťažšie postihnuté dereguláciou. NBS pôvodne predpokladala nárast inflácie o 3,5%. Pri pôvodnom deregulačnom návrhu zvýšila svoj odhad na 6,9 - 8,5%. Keďže zvýšenie cien bolo nižšie, NBS v Menovom programe na rok 2001 odhadovala infláciu v pásme 6,7 - 8,2%. Podľa analytikov sa dal očakávať pri takomto náraste cien i mierny rast reálnych miezd.

Komentár hodnotiacej komisie

Návrh i samotné zvýšenie regulovaných ceny bolo označené ako nevyhnutný a vzhľadom na rast svetových cien plynu a potreby deregulácie, aj ako ekonomicky zdôvodniteľný krok. Kritizované boli krížové dotácie, ktorými sa na účet SPP robila sociálna politika. Kritizovaná bola cenotvorba v štátnych monopoloch, nakoľko sa ich ceny nestanovili na základe transparentných analýz výdavkov, ako aj fakt, že na tieto podniky nie je vyvíjaný dostatočný tlak, ktorý by ich nútil k efektívnemu správaniu. Naznačená bola potreba zmeny mechanizmu regulácie cien plynu, i jej vplyv na predajnú cenu privatizovaného podielu v SPP. Kritizovaná bola absencia deregulačného kalendára, ktorý by uľahčil inflačné ciele NBS, ako aj rozhodovanie a plánovanie súkromným podnikom o investíciách do energetických technológií. Niektorí členovia komisie vyslovili obavy z možných sociálnych dopadov deregulácie, no väčšina sa zhodovala v názore, že zrealizovanie cien a ich postupný prechod k trhovým je nevyhnutný krok.

Zvýšenie cien plynu pre rok 2002

Vláda SR schválila Návrh postupného prechodu cien zemného plynu na úroveň pokrývajúcu oprávnené náklady a primeraný zisk a rozhodla, že jedinou regulovanou cenou, ktorú sa zvýši od začiatku roku 2002 bude cena plynu pre veľkoodberateľov. Podľa dohody koalíčných strán sa v tomto volebnom období už nebude zvyšovať cena plynu pre domácnosti. Ceny plynu pre podniky teda zvýšila o 19,3%. Plynári a MH SR pôvodne navrhovali 25%-né zvýšenie cien zemného plynu pre podniky od októbra 2001 a 30%-né pre domácnosti, čo malo vytvoriť predpoklady na postupný prechod cien plynu na úroveň pokrývajúcu oprávnené náklady a primeraný zisk. Podľa SPP dosiahnu straty z predaja plynu v dôsledku nezvyšovania cien do konca roku 2001 výšku 19-20 mld. Sk. Rozhodnutie vlády o 19,3%-nom zvýšení ceny plynu na výrobnú spotrebu by malo zvýšiť tržby SPP z predaja plynu približne o 5 miliárd korún. SPP však bude naďalej kupovať plyn z Ruska drahšie (6,07 Sk za m³), ako ho na Slovensku predáva (pred zvýšením v priemere 4,72 Sk za m³, po zdražení priemerne 5,65 Sk). Ak by predajná cena mala pokrývať náklady a primeraný zisk, museli by podniky za jeden m³ zemného plynu zaplatiť 7,70 Sk. Podľa vicepremiéra pre ekonomiku sa opatrením vlády zmiernili nepriame dotácie štátu a daňových poplatníkov smerujúce do podnikateľskej sféry. Straty z nákupu plynu z Ruska a jeho predaja 48 najväčším odberateľom (43 z nich boli súkromné podniky) dosahovali ročne 4-9 mld. Sk (z toho napr. 1 miliarda korún pripadala na krížovú dotáciu pre Duslo Šaľa, a.s. - najväčšieho odberateľa zemného plynu). Priame dôsledky zvýšenia ceny plynu pre podniky pocítili aj rodiny (28% domácností) odoberajúce teplo od spracovateľov plynu nárastom životných nákladov mesačne o 151 Sk. Asi pre 60% takýchto rodín bola vládou pripravená kompenzácia vo výške 500 mil. Sk vo forme úpravy príspevku na bývanie. Priemernej rodine náklady mali vzrásť o 40 Sk. Odporcovia zvýšenia ceny plynu argumentovali nízkou životnou úrovňou a zlou ekonomickou situáciou obyvateľstva a boli názoru, že opatrenie bude mať negatívny dopad na hospodársky vývoj SR. MH SR sa obávalo, že spomalenie narovňavania pokrivených cien môže výrazne oslabiť záujem o privatizáciu SPP a odzrkadliť sa na zníženom privatizačnom výnose. MF SR tvrdilo, že zvýšenie cien plynu môže viesť k spomaleniu rastu HDP, k rastu spotrebiteľských cien, môže znížiť ziskovosť podnikateľskej sféry a kúpyschopnosť obyvateľstva. Zvýšenie cien plynu o 19,3% a následné zvýšenie cien tepla sa podľa prognózy Štatistického úradu SR prejaví na raste spotrebiteľských cien o 1,1%. Podľa niektorých analytikov sa v roku 2002 dá očakávať nárast reálnych miezd, ktorý súvisí s očakávanou nízkou mierou inflácie. Tá je výsledkom aj spomalenia deregulácií cien. To podľa nich však znamená, že v roku 2003 príde k skokovému nárastu inflácie a výraznejšiemu zníženiu reálnych miezd, čo bude vyvolané neodkladnou potrebou liberalizovať ceny. Aj Národná banka Slovenska očakáva v roku 2002 v súvislosti so zastavením procesu dôslednej deregulácie cien výrazné spomalenie tempa rastu spotrebiteľských cien (priemerná inflácia 4,1%-4,9%), čo však zo strednodobého hľadiska bude znamenať v roku 2003 nárast inflácie. Deregulácia cien plynu bude podľa rozhodnutia vlády pokračovať od roku 2003, kedy by cena plynu mala dosiahnuť 90% budúcej regulovanej ceny (približne 15%-né zvýšenie) a od roku 2004 100% (10%-né zvýšenie). Cenová regulácia, ktorá spadala pod MF SR, prejde od januára 2003 do kompetencie nezávislého Úradu pre reguláciu sieťových odvetví. Ten bude vydávať konečné rozhodnutia (bude určovať regulovanú cenu), ktoré nebude môcť revidovať žiadny orgán štátnej správy.

Zákon o regulácii sieťových odvetví

Na základe Návrhu zákona o regulácii sieťových odvetví mal vzniknúť multisektorový regulačný orgán, na ktorý prejdú postupne všetky kompetencie cenovej regulácie, ktoré dovtedy vykonávala vláda (energetické rozvody - od apríla 2001, plynové rozvody, rozvody vody - od januára 2002). Systém multiregulátora by mal podľa predkladateľa v podmienkach sprivatizovaných prirodzených monopolov nahradiť konkurenciu. Úrad pre reguláciu sieťových odvetví mal prevziať aj kompetencie nedávno vzniknutého Telekomunikačného úradu, ktorý vykonával reguláciu telekomunikačných sietí.

Komentár hodnotiacej komisie

V trhovej ekonomike by mali platiť ekonomické pravidlá, a tým pádom aj reálne ceny. Je nemysliteľné žiadať od akéhokoľvek podnikateľského subjektu aby predával za ceny nižšie, než za aké daný tovar nakupuje. Schválené zvýšenie cien plynu o kompromisných 19,3% len pre veľkoodberateľov prišlo neskoro a je podľa väčšiny hodnotiacich nedostatočné. Zvýšenie sa malo týkať aj domácností, a keďže je rozsah deregulácií vo volebnom roku 2002 veľmi nízky, môže to prehĺbiť problémy v oblasti vonkajšej ekonomickej nerovnováhy (nárast reálnych miezd, zvýšenie deficitu obchodnej bilancie a následný tlak na kurz koruny). Rozhodnutie vlády v roku 2002 nezvyšovať regulované ceny pre domácnosti bolo hodnotené ako predvolebný populistický krok, ktorý môže slovenskú ekonomiku vystaviť šoku už v roku 2003, nakoľko sa v nasledujúcich rokoch budú musieť o to razantnejšie narovnávať pokrivené regulované ceny. Ceny nemajú slúžiť ako nástroj sociálnej politiky, na to sú určené jednotlivé sociálne dávky, keďže danú komoditu (napr. zemný plyn) spotrebávajú za nízku cenu všetci spotrebitelia bez ohľadu na svoju príjmovú situáciu. Kriticky bolo vnímané, že aj napriek zvýšeniu cien plynu o 19,3% pre podniky bude naďalej pokračovať nepriame dotovanie ceny plynu štátom a daňovými poplatníkmi. Keďže sa plyn stále bude nakupovať z Ruska za viac, ako sa následne predá, bude SPP vykazovať stratu z predaja plynu, čo adekvátne zníži privatizačný výnos. Navyše argumenty o sociálnom dopade zvyšovania cien sú zvrátené, pretože je nemysliteľné, aby štátny podnik subvencoval zo svojich príjmov súkromné podniky, ktoré sú najväčšími odberateľmi plynu. To znižuje ochotu podnikov šetriť na nákladoch a prispôbovať sa, čo v konečnom dôsledku povedie k tomu, že po vstupe SR do EÚ a po definitívnej liberalizácii cien prestanú byť konkurencieschopné. Hodnotiaca komisia privítala prechod cenovej regulácie od januára 2003, ktorá dovtedy spadala pod gesciu MF SR, do kompetencie nezávislého Úradu pre reguláciu sieťových odvetví. Vznik nového úradu by mal však sprevádzať adekvátny pokles pracovníkov, či zánik útvarov, ktoré túto činnosť dovtedy vykonávali na MF SR, MH SR či Telekomunikačnom úrade. Obavy zazneli nad dostatočnosťou a presným vymedzením budúcich kompetencií nového úradu i nad obsadením inštitúcie kvalifikovanými a politicky nezávislými odborníkmi. Podľa niektorých členov komisie nový Úrad pre reguláciu sieťových odvetví rozšíri priestor pre klientelizmus a korupciu. Zaznel i názor, ktorý principiálne odmietol úrad regulujúci ceny akéhokoľvek odvetvia ako negatívny zásah deformujúci slobodné ekonomické prostredie.

Zákon o regulácii sieťových odvetví (276/2000) bol schválený 14. júna 2001. Úrad pre reguláciu sieťových odvetví (URSO) vznikol 1. augusta 2001. Podobné regulačné úrady fungujú v okolitých v mnohých krajinách EÚ i postsocialistických krajinách. Slovenský URSO bude zatiaľ regulovať výrobu, výkup, tranzit a rozvod elektriny, plynu a tepla (napr. v pobaltských krajinách patrí do kompetencie regulačného úradu napríklad aj regulácia cien odvozu odpadu, mestskej hromadnej dopravy, ale aj telekomunikačných služieb). Kompetencie URSO by sa mali v roku 2002 rozšíriť o reguláciu vodárenských podnikov, v budúcnosti by mohol regulovať o oblasť telekomunikačných sietí. URSO vydal v decembri 2001 tzv. regulačný vzorec, ktorý sa týka regulácie spôsobu výpočtu maximálnych cien za dodanie zemného plynu odberateľom. Úrad použil metódu stimulačnej regulácie obmedzenia výnosnosti (metóda obvyklá v zahraničí), ktorú mu odporučili poradcovia z Veľkej Británie a USA. Táto metóda okrem povinného oddelenia účtovníctva firmy na jednotlivé podnikateľské činnosti metóda delí nákladové položky na ovplyvniteľné a neovplyvniteľné. Medzi neovplyvniteľné patria napr. nákupné ceny surovín, výška daní a odvodov. Do ovplyvniteľných položiek patria napr. investičné a mzdové náklady, pričom ich výška je regulovaná. Vo vzorci na výpočet priemernej ceny sa využívajú tri skupiny vstupných údajov - ekonomické výsledky podniku za predchádzajúce obdobie, makroekonomické ukazovatele, ktoré zahŕňajú predovšetkým mieru inflácie a BRIBOR, a ceny vstupov. URSO pravdepodobne použije túto metódu aj pri regulácii v elektroenergetike a teplárstve.

4.6. Opatrenia v oblasti dopravnej politiky

Poradie (1 – 174)	HESO (2.štvrťrok 2000 – 4.štvrťrok 2001)	RATING [-300; 300]	Hodnotené (štvrťrok/rok)	Prijaté (štvrťrok/rok)
49	Projekt transformácie a reštrukturalizácie Železníc SR	88,6	3/2000	4/2000
83	Koncepcia transformácie a privatizácie štát. podnikov SAD	57,7	3/2001	3/2001
92	Projekt výstavby diaľnic a rýchlostných ciest	51,7	1/2001	1/2001
136	Poskytnutie štátnej záruky na úver pre Železnice SR	0,0	2/2001	2/2001
163	Tender na predaj Slovenskej plavby a prístavov, a.s.	-40,6	2/2001	2/2001

Projekt transformácie a reštrukturalizácie ŽSR

Projekt transformácie a reštrukturalizácie Železníc SR (ŽSR), ktorý by mal trvať do roku 2005, počítal s ich rozdelením na dve nástupnícke spoločnosti. ŽSR mala ostať divízia dopravnej cesty (koľaje a príslušné zariadenia) spolu s obslužným aparátom, s tým, že sa pretransformujú na akciovú spoločnosť. Od železníc sa mala odčleniť Železničná spoločnosť, a.s., pod ktorej vedenie budú spadať tri divízie: osobná, nákladná a koľajové vozidlá (osobné, nákladné, rušne). Cieľmi transformácie bolo predovšetkým dosiahnutie ekonomickej efektívnosti železníc ako podnikateľského subjektu orientovaného na zisk, vytvorenie hospodárskej súťaže vnútri železníc a podmienok na vstup zahraničného kapitálu. Po roku 2005 by mala byť možná úplná privatizácia obchodnej činnosti v osobnej a nákladnej doprave. V roku 2000 boli ŽSR so 47-tisíc pracovníkmi najväčším zamestnávateľom na Slovensku. Transformácia mala byť spojená s prepustením 10- až 13 000 zamestnancov. Celková zadlženosť železníc sa vyšplhala na 40 mld. Sk. Dosiahnutie vyrovnaného hospodárskeho výsledku očakávalo vedenie ŽSR v roku 2004.

Komentár hodnotiacej komisie

Stav ŽSR v roku 2000 považovala väčšina členov komisie za akútny. Transformácia ŽSR by mala v prvom rade vytvoriť zo železníc ekonomicky efektívny subjekt orientovaný na zisk a zabezpečiť podmienky pre privatizáciu obchodnej činnosti v osobnej a nákladnej doprave. Potrebné je podľa respondentov odstránenie prezamestnanosti a pravdepodobne určitá redukcia neefektívnych tratí resp. ich privatizácia, na čo však treba prekonať silný možný politický odpor i odpor zo strany ŽSR. Medzi členmi komisie prevládali obavy z neskorej realizácie, či zastavenia tohto projektu.

Zákon 259/2001 o Železničnej spoločnosti, a.s. Z.z. bol schválený NR SR 14. júna 2001. ŽS vznikla odčlenením od ŽSR 1. januára 2002 ako vykonávateľ dopravných a obchodných činností. ŽSR ostali správcom dopravnej cesty. Zakladateľom ŽS je ako 100% akcionár štát, pričom v jeho mene bude konať Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR. V prípade, že sa v budúcnosti bude rozhodovať o možnej privatizácii majetkovej účasti štátu na podnikaní ŽS, zákon ukladá povinnosť zachovať trvalú minimálne 51 %-nú účasť štátu.

Poskytnutie štátnej záruky na úver pre ŽSR

Vláda SR poskytla v roku 2001 štátnu záruku na úver pre Železnice SR (ŽSR) vo výške 10,5 mld. Sk. Úver poskytla Tatra banka vo výške 3 mld. Sk, konzorcium vytvorené VÚB a Poštovou bankou v sume 5,5 mld. Sk a Poľnobanka zvyšné 2 mld. Sk. Úver je splatný o 10 rokov s trojročným odkladom splácania. Pri úvere od konzorcia VÚB – Poštová banka predstavuje odklad 39 mesiacov. Úroková miera bola dohodnutá na úrovni trojmesačnej medzibankovej sadzby (3M-BRIBOR) plus 1%. V prvom polroku 2001 z tohto úveru bolo použitých 720 mil. Sk - na splatenie dlhopisov (600 mil. Sk) a na modernizáciu trate Cífer - Trnava (120 mil. Sk). Čerpaním úverov mali ŽSR preklenúť obdobie uhrádzania 10-miliardového štátneho dlhu za výkony vo verejnom záujme za roky 1994-1997. Vláda svojím uznesením rozhodla, že proces tohto oddlžovania sa skončí v roku 2005 postupným uhrádzaním dvoch miliárd ročne. Ďalšie úvery mali železnice podľa plánu čerpať od Európskej investičnej banky (EIB), Európskej banky pre obnovu a rozvoj (EBRD) a časť od Svetovej banky. Získané finančné prostriedky majú použiť železnice na ďalšiu reštrukturalizáciu úverového portfólia,

investičné akcie, rekonštrukciu dopravnej cesty, kúpu koľajových vozidiel, na projektovanie a prípravu ďalších stavieb (rekonštrukcia celého koľajiska v Čiernej nad Tisou, výmena mosta cez Bodrog). K 31.12.2000 dosiahla zadlženosť ŽSR výšku 41,3 mld. Sk, pričom bankové úvery dosiahli výšku 22 mld. Sk. Najväčšiu časť úverového portfólia tvorili zahraničné úvery so štátnou zárukou, z toho dva v objeme 136,2 mil. USD a tri v objeme 445 mil. EUR. Predpokladaná splátka úverov ŽSR v roku 2001 mala byť 4,171 miliardy Sk. Napriek zabráneniu hrozby priamych defaultov v ŽSR prevzatím štátnej záruky vo výške 325 miliónov EUR a realizáciou splátky voči Fuji Bank v roku 2000 poukazovalo MF SR na existenciu deficitu financií na plnenie splatných záväzkov, a preto bol vládou zvýšený limit na prevzatie štátnych záruk na uvedených 10,5 mld. Sk. Toto navýšenie malo súvislosť aj s úverom poskytnutým železničiarom na ich rozvoj od EIB (180 mil. EUR - vyše 7,8 mld. Sk), ktorá požadovala, aby štát zabezpečil finančnú sanáciu a transformáciu ŽSR. Železnice vykázali v roku 2000 stratu vo výške 4,03 mld. Sk. V roku 2001 ŽSR predpokladali hospodáriť so stratou na úrovni 3,8 mld. Sk pri plánovanej dotácii zo štátneho rozpočtu vo výške 3,62 mld. Sk.

Komentár hodnotiacej komisie

Niektorí hodnotiaci síce poukázali na to dôležitosť existujúcich pracovných miest, avšak drvivá väčšina sa zhodla v názore, že poskytovanie jednorazových záruk a priama finančná pomoc neriešia komplexne problémy ŽSR. Tie sa dajú odstrániť len systémovou a nekompromisnou reštrukturalizáciou tohto štátneho podniku. Pokiaľ nebude ukončená, je podľa viacerých členov komisie neefektívne poskytovať akúkoľvek finančnú pomoc, nakoľko by priniesla len ďalšiu záťaž verejných financií. Na druhej strane je poskytnutie záruky na úver považované za menej škodlivé ako poskytnutie priamej finančnej pomoci. Úroková miera vo výške 3M-BRIBOR +1% bola vzhľadom na štátnu garanciu označená niektorými hodnotiacimi za privysokú.

Na základe rozhodnutia Vlády SR z 19.12. 2001 previedol v decembri FNM na ŽSR 800 mil. Sk z celkových 2 mld. Sk, ktoré sú určené na úhradu strát z výkonov vo verejnom záujme za rok 2001. Z objemu 2 mld. Sk na úhradu časti dlhu voči Sociálnej poisťovni malo smerovať 600 mil. Sk, 400 mil. Sk na splatenie záväzkov voči Spoločnej zdravotnej poisťovni, 370 mil. Sk Národnému úradu práce, 230 mil. Sk daňovým úradom a zvyšných 400 mil. Sk na úhradu záväzkov z obchodných vzťahov. Prevod zvyšných 1,2 mld. Sk z FNM sa má uskutočniť v roku 2002. Dlh za výkony vo verejnom záujme predstavoval ku koncu roku 2001 stále viac ako 10 mld. Sk.

Projekt výstavby diaľnic a rýchlostných ciest

Vláda SR schválila koncepciu tzv. Nového projektu výstavby diaľnic a rýchlostných ciest, ktorý nadviazal na prijatú koncepciu rozvoja diaľničnej infraštruktúry z marca 1999, ale rozšíril ju o výstavbu rýchlostných ciest. Výstavba diaľnic a rýchlostných ciest by mala do roku 2010 pokračovať tempom 16-17 km za rok a zamestnať by mohla približne 7-8 tisíc ľudí. Do roku 2006 by sa malo postaviť 65 km diaľnic, 80 km rýchlostných ciest a 20 km diaľničných privádzačov. Podľa projektu si výstavba vyžiada do roku 2006 67-68,5 mld. Sk. Štátny rozpočet mal v roku 2001 na začatie 6,9 km diaľnic a 13,6 km rýchlostných ciest poskytnúť 9,2 mld. Sk. V roku 2002 by to malo byť 10,8 mld., o rok neskôr 10,9 mld. a v roku 2004 11,3 mld. korún. Výhľad na roky 2005 až 2006 predpokladá ročné výdavky 12,6 až 13,6 mld. Sk. Na financovanie diaľnic plánovala vláda využiť viacero zdrojov (štátne dlhopisy, nové úvery od EIB, EBRD, Kreditanstalt für Wiederaufbau, predvstupový fond EU ISPA, 80% výnosu spotrebnej dane od roku 2002, prostriedky získané z diaľničných nálepiek od roku 2003). Podľa rezortu dopravy, ktorý projekt vypracoval, sa majú nové cestné komunikácie zapojiť do medzinárodných dopravných koridorov, ako i vyriešiť preťaženosť niektorých úsekov. Schválením projektu došlo tiež k presadeniu tzv. považsko-kysuckého variantu s predpokladanými nákladmi 62,5 mld. Sk. So schváleným variantom nesúhlasili niektoré mestá a obce, ako aj mimovládne organizácie Banskobystrického a Košického kraja, nakoľko je podľa nich výhodnejšie postaviť diaľnicu prechádzajúcu stredným Slovenskom. Trasa polprofilovej diaľnice s jednorúrovňovými dvojpruhovými tunelmi cez Kysuce by si podľa ich názoru vyžiadala náklady vo výške 77 mld. Sk, čo je približne o 40 mld. Sk viac, ako by stála štvorprúdová stredoslovensko-oravská trasa na osi Nitra-Banská Bystrica-Ružomberok-Trstená (37,25 mld. Sk). Plánovaný považsko-kysucký variant diaľnice pri plnom profile a so všetkými tunelmi Považím je podľa nich drahší o približne 100 mld. Sk (celkové náklady 143,657 mld. Sk), zatiaľ čo stredoslovensko-oravská trasa by si vyžadovala necelých 40 mld. korún a obslúžila

by o 1,2-1,5 milióna obyvateľov viac. Podľa ich prepočtov „konkurenčný“ hraničný priechod Český Těšín využijú ročne 3 milióny automobilov, na slovenskom území cez Oravu prejde ročne 1,9 milióna automobilov a diaľnicou smerom na Skalitz bude ročne využívať len 400-tisíc áut. Považsko-kysucká trasa sa podľa kritikov postaví za 10-15 rokov, naproti tomu stredoslovensko-oravský variant by sa dal vybudovať za 3-4 roky, nakoľko by sa znížil počet kilometrov novovybudovaných tunelov, ktoré spolu s mostmi a kaskádami predstavujú najvyššie náklady pri stavbe diaľnic a rýchlostných ciest. Kritikom sa nepáči ani investičné uprednostňovanie prihraničných západných regiónov na úkor ostatných oblastí (hlavne južných a východných), čím sa podľa nich prehľbujú regionálne rozdiely Slovenska.

Komentár hodnotiacej komisie

Projekt sa podľa hodnotiacej komisie týka strategickej investície, ktorá značne ovplyvní rozvoj regiónov, no chýbala mu kvalitnejšia diskusia, presvedčivé zdôvodnenie zvolenej trasy a komplexné porovnanie výhod a nevýhod oboch variantov (považsko-kysucký vs. stredoslovensko-oravský variant). Vzhľadom na to, že podľa niektorých hodnotiacich je štát ako investor menej efektívny a je potenciálnym zdrojom korupcie a klientelizmu, mal byť projekt vypracovaný tak, aby jadrom jeho financovania nebol štátny rozpočet, ale zdroje súkromných investorov.

Na výstavbu diaľnic a rýchlostných ciest je určený na rok 2002 limit výdavkov v objeme 10,597 mld. Sk. V porovnaní s navrhovanými výdavkami obsiahnutými v Novom projekte výstavby diaľnic a rýchlostných ciest je limit výdavkov nižší o 200 mil. Sk. Postup výstavby diaľnic a rýchlostných ciest by mal v roku 2002 rešpektovať stanovený harmonogram začatia a odovzdania stavieb do užívania podľa Nového projektu s prihliadnutím na dosiahnutú rozostavanosť v rokoch 2000 a 2001. Finančné prostriedky na začatie plánovaných stavieb sú vytvorené. Výnimkou je stavba R1 Rudno - Žarnovica, ako aj začatie stavieb na území Bratislavy a Košíc. Tieto neboli v roku 2001 začaté z dôvodov zložitosti obstarania rozhodnutí v zmysle stavebného zákona. Ide o začatie stavieb R1 Nová Baňa - Rudno vo februári tohto roka, D1 Bratislava Viedenská cesta - Prístavný most, R4 Košice križovatka Prešovská - Sečovská II. a III. etapa, D2 Bratislava Lamačská cesta - Staré Grunty a Diaľničný privádzač Žilina - juh I. etapa. V novembri 2002 sa plánuje začatie stavieb R2 Figa - Tornaľa a R3 Oravský Podzámok - obchvat. Začatie stavby R1 Rudno - Žarnovica sa presúva na rok 2003 z dôvodov, že stavba je spolufinancovateľná z úverových zdrojov Európskej investičnej banky. Úverový rámec v návrhu štátneho rozpočtu na rok 2002 nebol vytvorený. Do užívania budú odovzdané v tomto roku stavby Stredisko správy a údržby diaľnic Behárovce v júni, D1 Behárovce - Branisko, pričom tunel začne skúšobnú prevádzku od júla. V auguste budú odovzdané stavby D1 Ladce - Sverepec po privádzači Púchov a Diaľničný privádzač Púchov po závod Matador. Ďalej to bude stavba D1 Bratislava Mierová - Senecká v septembri a R4 Košice, Južné nábrežie v decembri. Ukončenie stavby D3 Čadca - obchvat sa posúva na rok 2003 z dôvodu nepredvídaných prác v zložitých geologických podmienkach. U ostatných rozostavaných stavieb dôjde v tomto roku k miernemu zníženiu objemu prác a dodávok oproti pôvodným predpokladom.

Tender na predaj Slovenskej plavby a prístavov, a.s.

Výkonný výbor Fondu národného majetku (FNM) SR zmenil svoje pôvodné rozhodnutie, ktorým určil za víťaza tendra na privatizáciu 86,99%-ného balíka Slovenskej plavby a prístavov (SPaP), a.s. spoločnosť Dunajservis Slovensko, s.r.o. a zrušil verejnú obchodnú súťaž. Urobil tak v dôsledku odporúčania vlády, ktoré nenamietalo výsledok tendra, ale jeho súťažné podmienky. Rozhodujúcimi kritériami pri výbere bola ponúkaná cena (50%-ný význam), platobné podmienky (40%) a podnikateľský zámer (10%). Spomedzi 7 uchádzačov o privatizáciu SPaP štyria (Penta Investment Ltd. ponúkala 260 mil. Sk, ruský Lukoil Arktik Tanker - 340 mil. Sk, rakúsky DDSG-Cargo, GmbH - 300 mil. Sk a slovenské Konzorcium, a.s. - 700 mil. Sk) nespĺnili podmienky verejnej súťaže a boli z nej v 1.kole vyradení. Do užšieho výberu sa tak dostali slovenské Emteco, s.r.o., ktoré ponúklo najvyššiu cenu - 1,1 mld. Sk, ale v tomto roku by splatilo len 5 mil. Sk a zvyšok v splátkach do roku 2012, ďalej český Charles Capital, a.s. - 385 mil. Sk, ktorý ale požadoval vykonanie dodatočného komplexného právneho a ekonomického auditu (tzv. due diligence), po ktorom by spoločnosti vzniklo právo eventuálne znížiť ponúkanú cenu o primeranú čiastku. Víťazom zrušeného tendra sa však stal Dunajservis, za ktorým stojí Penta Group, lebo napriek najnižšej cene bol schopný splatiť celú kúpnu cenu (311 mil. Sk) do 30 dní od uzavretia zmluvy, čím aj podľa názoru ekonomických ministrov z

ekonomickej stránky tendra predstihoval zvyšné 2 ponuky. Dunajservis vznikol 7.9.2000 so základným imaním vo výške 41 mil. Sk. Predmetom činnosti spoločnosti je okrem dopravy aj faktoring, forfaiting a veľkoobchod. Kriticky bolo verejnosťou vnímané, že víťaz tendra je neznáma firma s nejasnými prepojeniami, ktorej prekladiskový terminál v bratislavskom prístave predstavuje jedinú skúsenosť s lodnou dopravou. Niektorí investori sa sťažovali, že súťaž nebola organizovaná tak, aby umožňovala vstup sektorovým silným strategickým investorom, ale zvýhodňovala finančných investorov so špekulatívnym kapitálom. Iní vytýkali absenciu možnosti posúdiť technický stav plavidiel, prístavov a priestorov SPaP. Z druhej strany vychádzali negatívne vyjadrenia na adresu zrušeného tendra, ktoré bolo označované ako politické rozhodnutie, ktoré môže byť nebezpečným precedensom pre budúce organizovanie výberových verejných súťaží, keďže podmienky tendra boli splnené a najlepšia ponuka zvíťazila. Okrem FNM mali majetkovú účasť v spoločnosti SPaP mesto Bratislava, ktoré vlastnilo 7,01% akcií, a 3% malo vo svojom vlastníctve mesto Komárno a Reštitučný investičný fond (RIF). Úctovná hodnota majetku SPaP presahovala 2,5 mld. Sk, trhová hodnota bola však podstatne nižšia. Dôvodom bol zlý stav jej aktív (zastaraný lodný park a budovy) a potreba zásadnej reštrukturalizácie celého podniku. Osobitnými aktívami však boli lukratívne pozemky, na ktorých sa nachádzal majetok SPaP. Základné imanie SPaP dosahovalo takmer 2,55 mld. Sk. V roku 2000 dosiahla spoločnosť čistý zisk 15,1 mil. Sk. SPaP vlastní približne 240 riečnych nákladných plavidiel, 9 osobných riečnych lodí, jednu jachtu a 3 námorné nákladné lode.

Komentár hodnotiacej komisie

Snahu o privatizáciu akéhokoľvek štátom vlastneného podnikateľského subjektu je možno podľa väčšiny komisie hodnotiť pozitívne, avšak v prípade SPaP došlo k viacerým chybným krokom. Politické tlaky negatívne ovplyvnili samotný tender. Nemalo by sa spochybňovať, ak podľa dopredu určených kritérií zvíťazila najlepšia ponuka. Vytvára to zlý obraz o Slovensku a môže vyvolať zbytočnú opatrnosť a zneistenie investorov zaujímajúcich sa o privatizáciu štátnych firiem, čo môže mať dopad aj na budúce výnosy. Členovia hodnotiacej komisie vytýkali podozrenie z korupcie, nezvládnutý a netransparentný postup FNM pri tvorbe kritérií tendra a následné politické rozhodnutie pri jeho zrušení. Niektorí však videli zrušenie tendra na základe odporúčenia vlády, ktorá mala námietky voči súťažným podmienkam, ako jedinú možnú cestu nápravy precedensu, keďže za nadobúdateľa SPaP bola pôvodne vyhlásená malá firma s nejasným pozadím a nastrčeným vlastníkom. V rámci rozhodujúcich kritérií pri výbere bola váha podnikateľského zámeru iba 10%-ná, čo bola podľa nich, pri privatizácii podniku ako SPaP, neadekvátne nízka hodnota. Tender by mal byť podľa niektorých hodnotiteľov koncipovaný tak, aby SPaP získal silný strategický investor so skúsenosťami v oblasti vodnej dopravy.

Opakovanú verejnú súťaž na predaj majetkového podielu v SPaP vyhlásil FNM v polovici decembra 2001. Verejná súťaž sa mala uzavrieť do konca februára 2002 a v priebehu marca by mal byť majetkový podiel FNM v spoločnosti sprivatizovaný. Dunajservis Slovensko, s.r.o. – pôvodný víťaz tendra znovu požiadal o vykonanie hĺbkového auditu v SPaP. Mandátnu zmluvu na zastupovanie Dunajservisu mala v novom tendri ako poradca opäť uzavrieť spoločnosť Penta Group. FNM vyhlásil ďalšiu verejnú obchodnú súťaž na predaj 86,99 % základného imania SPaP 2. januára 2002. Záujem o vykonanie hĺbkového auditu v SPaP prejavilo v novom tendri 6 spoločností. Záujemcovia mali ponuky odovzdať do 4. marca 2002. Vo februári 2002 Penta Group podala na FNM SR žalobu o uložení vôle súdom v prípade prvého tendra na predaj akcií SpaP, ktorým chce dosiahnuť, aby FNM musel uzavrieť zmluvu o predaji SPaP navrhovanú v zrušenom tendri. Kritériá opakovanej súťaže sú podľa Penta Group menej transparentné než pri prvom tendre. V prvej súťaži na 90 % rozhodovala cena a 10%-nú váhu mal podnikateľský plán. V druhom kole cena rozhoduje na 80 %, 10%-nú váhu pri rozhodovaní má opäť podnikateľský plán a zvyšných 10 % tvorí hodnotenie profilu záujemcu. Posledné 2 kritériá vytvárajú podľa Penta Group priestor na subjektívne rozhodovanie. Spoločnosť SPaP dosiahla v roku 2001 predbežný neauditovaný zisk vo výške 27,2 mil. Sk pri celkových výnosoch 1,538 mld. Sk a nákladoch 1,511 mld. Sk. V roku 2002 SPaP svoj zisk odhaduje na úrovni 75 mil. Sk.

Koncepcia transformácie a privatizácie Slovenskej autobusovej dopravy (SAD)

Vládou SR schválená Aktualizácia koncepcie transformácie a privatizácie štátnych podnikov Slovenskej autobusovej dopravy (SAD) mala slúžiť na urýchlenie postupu transformácie a privatizácie 17 podnikov SAD. Materiál obsahoval spôsob stanovenia kúpnej ceny, vrátane postupu jej splácania, a zmluvné podmienky určenia predkupného práva pre nadobúdateľa 49% akcií. Do privatizácie mali vstúpiť podniky SAD s celým svojim majetkom. Po vypracovaní privatizačných projektov sa pred samotnou privatizáciou mali pretransformovať všetky štátne podniky SAD na akciové spoločnosti s majoritou Fondu národného majetku (FNM) SR. Prvé zo 17 podnikov sa mali transformovať na akciové spoločnosti už od 1. októbra 2001. Prvá etapa privatizácie predpokladala predaj 49% akcií transformovaných akciových spoločností SAD metódou priameho predaja vopred vybranému nadobúdateľovi. Podkladom na určenie základu kúpnej ceny má byť účtovná hodnota majetku uvedená v základnom privatizačnom projekte. Keďže si vozidlový park SAD vyžaduje okamžitú obnovu, má byť pri rokovaniach o cene zohľadnený aj záväzok investora zvýšiť základné imanie privatizovaného podniku SAD peňažným vkladom. Kúpna cena by mala mať dve zložky. Prvá sa má pri jednotlivých podnikoch líšiť podľa stavu vozidlového parku a ekonomickej situácie. Táto zložka preto bude variovať od 1% do 10% z kúpnej ceny. Kupujúci ju bude musieť v hotovosti splatiť do 30 dní. Zvyšnú časť ceny bude musieť preinvestovať počas 2 až 4 rokov na kúpu autobusov pre mestskú a prímestskú dopravu. V druhej etape privatizácie bude z ostávajúceho 51%-ného balíka, ktorý bude podľa aktualizácie koncepcie dočasne v portfóliu FNM SR, prevedených 34% akcií na vyššie územné celky (VÚC) a zvyšných 17% bude ďalej privatizovaných, pričom si investori prvej etapy budú môcť uplatniť predkupné právo na tieto akcie. Predkladatelia aktualizácie koncepcie transformácie a privatizácie SAD považovali dočasnú účasť FNM SR v podnikoch SAD za potrebnú kvôli zachovaniu verejného záujmu v oblastiach cenovej regulácie cestovného, priznávania zliav a úhrad strát za výkony vo verejnom záujme. S krokmi vlády nesúhlasili odborári, nakoľko noví vlastníci nebudú podporovať stratové činnosti (mestskú a prímestskú dopravu), čoho dôsledky budú znášať občania. O podniky SAD prejavilo záujem približne 200 subjektov. FNM SR predpokladá, že z privatizácie SAD získa 80 až 90 miliónov korún. Vozidlový park podnikov SAD tvorí 5 000 autobusov, z ktorých 4 000 premáva v mestskej a prímestskej doprave. Priemerný vek vozidiel je viac ako 11 rokov. V lehote technickej životnosti do 8 rokov sa nachádzalo v roku 2001 iba 17% autobusov.

Komentár hodnotiacej komisie

Podľa hodnotiacej komisie bolo potrebné urýchliť transformáciu a privatizáciu SAD, no vzhľadom na zachovanie dopravnej obslužnosti územia bola zdôraznená sociálna citlivosť tejto privatizácie, ktorej neúspech by mohol spôsobiť i celospoločenské problémy. V koncepcii chýbala presná definícia spôsobu, akým budú zabezpečované výkony vo verejnom záujme. Niektorí členovia komisie by uprednostnili, keby štát predal hneď celý svoj podiel v nových transformovaných spoločnostiach.

V januári 2002 bolo 8 z celkovo 17 podnikov SAD transformovaných na akciové spoločnosti. V troch podnikoch SAD pretrvávali problémy s vysporiadaním majetku. Z ôsmich už pretransformovaných akciových spoločností SAD by podľa MDPT mala mať nového 49 %-ného vlastníka už v prvom štvrtroku 2002 SAD Bratislava a SAD Dunajská Streda. Úvodné fázy procesu predaja podnikov SAD v Nitre, Nových Zámkoch, Banskej Bystrici, Košiciach, Prešove a Humennom sa mali začať vo februári 2002. Balíky akcií jednotlivých transformovaných spoločností by mal FNM predávať prostredníctvom výberových konaní, ktorých výsledky však musí schváliť Vláda SR. Za SAD, a. s., Bratislava ponúkla švédsku spoločnosť Connex Transport AB približne 541 mil. Sk. Táto suma predstavuje súčet ceny zaplatenej za 49 % akcií, ktoré investor získa po podpise kúpnej zmluvy a za 17 % akcií, ktoré môže na základe opcie získať po uplynutí šiestich mesiacov. Za 66 % akcií SAD, a. s., Dunajská Streda, ponúkla firma Dunajskostredská autobusová doprava (DSAD), s. r. o. 53,8 mil. Sk. O predaji týchto spoločností mala vláda rozhodnúť do konca marca 2002. Všetky podniky SAD vykázali z dotovanej mestskej a prímestskej dopravy za január – november 2001 stratu 57 mil. Sk, zisk z diaľkovej tuzemskej a zahraničnej dopravy však stratu vykompenzoval a podniky skončili v miernom zisku.

4.7. Opatrenia v oblasti telekomunikačnej a poštovej politiky

Poradie (1 – 174)	HESO (2.štvrťrok 2000 – 4.štvrťrok 2001)	RATING [-300; 300]	Hodnotené (štvrťrok/rok)	Prijaté (štvrťrok/rok)
24	Privatizácia Slovenských telekomunikácií, a.s.	127,2	3/2000	3/2000
25	Zákon o telekomunikáciách	126,0	2/2000	2/2000
27	Predaj licencií FWA (Fixed Wireless Access)	122,7	2/2001	2/2001
90	Vznik štátnej telekomunikačnej spoločnosti Energotel	53,1	1/2001	1/2001
112	Regulácia cien káblových distribučných systémov TÚ SR	36,7	1/2001	2/2001
146	Návrh na použitie výnosov z privatizácie ST, a.s.	-13,6	3/2000	3/2000
166	Zákon o poštových službách	-45,8	4/2001	4/2001

Zákon o telekomunikáciách

NR SR 19.5. 2000 schválila vládny návrh zákona o telekomunikáciách (195/2000 Z.z.), ktorého cieľom bolo prispôbiť právne prostredie dynamickému vývoju telekomunikačného trhu. Zákon bol významný aj z hľadiska privatizácie Slovenských telekomunikácií, nakoľko jeho schválenie bolo podmienkou vstupu zahraničných investorov do podniku. Zákon upravil postavenie Telekomunikačného úradu SR a rozšíril jeho kompetencie. TÚ, ako rozpočtová organizácia, vykonáva štátnu reguláciu telekomunikačných činností, zabezpečuje medzinárodné vzťahy v oblasti telekomunikácií na úrovni regulačných orgánov, spolupracuje s Radou Slovenskej republiky pre rozhlasové a televízne vysielanie v oblasti rozhlasového a televízneho vysielania a retransmisie. Reguláciou sa rozumie povoľovanie telekomunikačných činností, regulácia prevádzkovania telekomunikačných sietí, telekomunikačných zariadení a poskytovania verejných telekomunikačných služieb, regulácia obmedzených zdrojov, regulácia cien, schvaľovanie technickej spôsobilosti telekomunikačných zariadení, povoľovanie prevádzkovania rádiových zariadení a vykonávanie štátneho dohľadu nad telekomunikačnými činnosťami. Zákon nadobudol s výnimkou niektorých ustanovení účinnosť 1.7.2000.

Privatizácia Slovenských telekomunikácií, a.s.

Vláda rozhodla o privatizácii 51% spoločnosti Slovenské telekomunikácie, a.s. (ST). Inzeráty s ponukou v domácej a zahraničnej tlači sa objavili 25. Novembra 1999. V máji medzirezortná komisia poverila poradcu pre privatizáciu ST, aby určil priebeh predloženia a schválenia definitívnych ponúk tak, aby Ministerstvo dopravy, pôšt a telekomunikácií SR dostalo definitívne ponuky do konca júna 2000. Ako jediný predložil záverečnú ponuku Deutsche Telekom AG. Z procesu privatizácie postupne odstúpili nórsky Telenor, holandský KPN Royal Dutch Telecom a rakúsky Telekom Austria. 12. júla 2000 Vláda SR vydala rozhodnutie, na základe ktorého sa vlastníkom 51% akcií ST stala nemecká spoločnosť Deutsche Telekom AG za úhrnnú cenu 1 mld. EUR (cca. 42 mld. Sk). Cena pozostávala z kúpnej ceny 600 mil. EUR za prevedené akcie a 400 mil. EUR vo forme zvýšenia základného imania. Približne 17 mld. Sk tak získali samotné ST vo forme kapitálového posilnenia a 25 mld. Sk bolo príjmom štátu. Privatizačný poradca vlády – Deutsche Bank – pôvodne odhadoval prínos z predaja pre štát na 30 až 40 mld. Sk, čo bolo menej než zrealizovaná konečná suma. Na základe podmienok zmluvy prevzal Deutsche Telekom kontrolu riadenia v ST. Takisto sa zaviazal v nasledujúcich troch rokoch k celkovým investíciám vo výške 1 mld. Sk, k zvýšeniu hustoty telefónnych prípojek pevnej siete do konca roku 2004 z vtedajších zhruba 30% na 45%, k ich digitalizácii a k výraznému zníženiu počtu čakateľov na zavedenie pevnej linky.

Návrh na použitie finančných prostriedkov získaných z privatizácie ST, a.s.

Z výnosu z privatizácie sa späť do Slovenských telekomunikácií (ST) vrátilo vo forme zvýšeného základného imania 17 mld. Sk. Návrh ekonomických ministrov na použitie finančných prostriedkov získaných z privatizácie akcií ST rozdelil výnos cca 25 mld. Sk nasledovne:

- na rozvojové programy 9,709 mld. Sk (Prename cca. 996 mil. Sk, bytová výstavba 2,3 mld. Sk, školstvo 496 mil. Sk, program srdcovocievnych ochorení a onkologický 540 mil. Sk,

- pôdohospodárstvo 1,16 mld. Sk, ŠFŽP 400 mil. Sk, stavba SND 259 mil. Sk, informačné technológie 200 mil. Sk, daňový a colný informačný systém 120 mil. Sk, zmluva o výkone vo verejnom záujme (ŽSR) cca. 1,5 mld. Sk, bankový sektor cca. 1,7 mld. Sk),
- na štátne záruky za bankové úvery (memorandová položka) 10 mld. Sk (ZŤS TEES Martin, ZŤS Dubnica, PT Žilina, Calex Zlaté Moravce, Solivary Prešov, Vodohospodárska výstavba Bratislava, Slovenské elektrárne Bratislava a Železnice SR),
 - na záväzky v zdravotníctve 3 mld. Sk (1,5 mld. pre sociálnu poisťovňu, 1,5 mld. Sk zdravotným poisťovňam),
 - na záväzky ŠFCH 1,06 mld. Sk,
 - na úhradu prémie privatizačnému poradcovi ST 0,5 mld. Sk,
 - na záväzky FNM 745 mil. Sk,
 - späť do Slovenských telekomunikácií sa vráti 1,7 mld. za akcie Poštovej banky.

Kritici (napr. aj MMF) upozorňovali na "prejedanie" privatizačných príjmov a odporúčali ich použiť na splatenie dlhov a naštartovanie potrebných systémových zmien.

Komentár hodnotiacej komisie

Na Zákone o telekomunikáciách bol hodnotiacimi ocenený najmä jeho efekt na privatizáciu ST. Kritizované bolo zachovanie výsadného postavenia ST, ako aj fakt, že zákon neriešil problematiku monopolov komplexne. Privatizácia ST by mala podľa hodnotiacej komisie zabezpečiť rýchlejší a lacnejší rozvoj, modernizáciu telekomunikačnej siete SR a v konečnom dôsledku bola pozitívnym signálom zahraničným investorom. Odstrániť by sa mala korupcia a klientelizmus v tomto podniku. Procesu privatizácie bola vyčítaná nedostatočná transparentnosť výberu privatizačného poradcu. Vzhľadom na faktické odstúpenie dvoch z troch uchádzačov o podiel v ST a koniec monopolu v roku 2003 bola cena primeraná. Niektorí členovia komisie považovali za vhodnejší predaj 100%-ného podielu, čo by zabezpečilo vyšší absolútny i relatívny výnos z predaja ST. Použitie prostriedkov na splatenie štátnych záruk, dlhov a realizáciu systémových zmien malo jednoznačnú podporu. Negatívne bolo hodnotené financovanie bežných výdavkov ako i dotovanie nereformovaných odvetví, nakoľko budú vytvárať ďalšie dlhy (zdravotníctvo, Slovenské elektrárne a.s., ŽSR a.s.).

Monopol Slovenských telekomunikácií na základnú hlasovú službu sa skončí 31. decembra 2002. ST však už dnes prakticky čelí konkurencii mobilných operátorov a spoločností poskytujúcich telefonovanie cez internet (VoIP), ktoré podľa smernice Európskej komisie nie je verejnou hlasovou službou a nespadá do monopolu ST. Zámerom pripravovanej novely zákona o telekomunikáciách (poslanecký návrh), ktorá by mala prísť do parlamentu v júni 2002, je podľa predkladateľov vytvorenie rovnakých podmienok na podnikanie pre všetky subjekty na slovenskom telekomunikačnom trhu. Do júna 2002 by mal TÚ udeliť nové licencie na poskytovanie služieb mobilnej komunikácie v sieťach GSM a UMTS. Jednu celoplošnú licenciu na zriaďovanie a prevádzkovanie verejnej mobilnej telekomunikačnej siete GSM v pásme 900 a 1800 MHz a UMTS v pásme 1900 - 2170 MHz za cenu 1,5 mld. Sk. Udelené by mali byť ešte dve celoplošné licencie na zriaďovanie a prevádzkovanie verejnej mobilnej telekomunikačnej siete UMTS za cenu 1,499 mld. Sk. Globtel aj EuroTel oficiálne deklarovali záujem o získanie licencie UMTS. TÚ v rokoch 2000 a 2001 vydal niekoľko rozhodnutí o regulácii cien rádiokomunikačných služieb, telekomunikačných služieb, či cien služieb šírenia rozhlasového a televízneho vysielania káblovými rozvodmi. TÚ taktiež vydal viacero audiotextových licencií, licencií FWA, licencií na prenájom optických vlákien, prenájom telekomunikačných okruhov, licencií na zriaďovanie a prevádzkovanie verejnej telekomunikačnej siete, zriaďovanie a prevádzkovanie rádiových zariadení. Zástupcovia EuroTelu, Globtelu a Slovenských telekomunikácií považujú TÚ za nedostatočne silného regulátora, poukázali na potrebu vyššej profesionality a nezávislosti TÚ od rozpočtu MDPT. Riešením by mohlo byť vytvorenie samostatnej rozpočtovej kapitoly TÚ. S vytvorením samostatnej rozpočtovej kapitoly TÚ sa však podľa MDPT do roku 2004 nepočíta.

Regulácia cien káblových distribučných systémov Telekomunikačným úradom SR

8. januára 2001 Telekomunikačný úrad SR vydal rozhodnutie o regulácii cien služieb šírenia rozhlasového a televízneho vysielania káblovými rozvodmi. Podľa tohto rozhodnutia môže medziročné zvýšenie cien dosahovať maximálne ročný index inflácie vykazovaný Štatistickým úradom SR za

predchádzajúcich 12 mesiacov, počnúc odo dňa úpravy cien. Rozsah možného zvýšenia cien vo väzbe na vývoj inflácie sa preukazuje prepočtom na kalkulačnú jednotku (účastníka televízneho káblového rozvodu). Rozsah a kvalita základného a rozšíreného súboru musia podľa rozhodnutia TÚ zostať zachované. Rozhodnutie bolo vydané po tom, čo UPC zvýšilo ceny za základný a rozšírený súbor. V roku 2000 bola presunutá regulačná funkcia z Ministerstva financií SR, ktorého predpis jasne limitoval výšku a frekvenciu zvyšovania cien, na Telekomunikačný úrad. Platný telekomunikačný zákon však výšku a frekvenciu zvyšovania cien nestanovuje.

Komentár hodnotiacej komisie

Rozhodnutie TÚ SR bolo vnímané ako účelové opatrenie, naprávajúce zlyhania iných štátnych orgánov a ktoré vo svojich dôsledkoch obmedzuje konkurenciu, pretože vytvára bariéry pre prípadných konkurentov UPC. Otázne je podľa niektorých členov komisie to, či je vôbec potrebná akákoľvek regulácia v tejto oblasti. Naviazanie maximálneho povoleného zvyšovania cien na index inflácie nie je objektívne, pretože náklady káblových distribučných systémov môžu byť značne iné ako inflácia vykazovaná štatistickým úradom, no na druhej strane je lepšie ceny viazať na infláciu ako ich prenechať úradníckemu rozhodovaniu.

22. 8. 2001 UPC podalo na Najvyšší súd SR opravný prostriedok proti rozhodnutiu TÚ SR. Zástupcovia UPC však 30.1.2002 zobrali späť opravný prostriedok voči rozhodnutiu TÚ v celom rozsahu. UPC tak musí na základe rozhodnutia TÚ z júla 2001 zaplatiť pokutu 25 miliónov korún a so spätnou účinnosťou od 10. januára 2001 upraviť cenník služieb v súlade s cenovým regulačným opatrením TÚ. TÚ SR pripustil, že spôsob určovania maximálnej ceny navyšovaním o výšku ročnej inflácie je len provizórium, ktoré sa však zmení až keď UPC, resp. ostatní operátori dodajú TÚ kvalifikované podklady na zistenie ich nákladovosti. Rokovania TÚ a UPC o výpočte maximálnej ceny pomocou analýzy nákladovosti operátora už prebiehajú. Predloženie týchto kalkulácií je potrebné na to, aby TÚ v budúcnosti mohol pripraviť nové rozhodnutie o regulácii cien. Operátor aj regulátor sa zhodujú v tom, že treba vychádzať zo zákona o cenách a príslušnej vyhlášky rezortu financií, ktorá negatívne vymedzuje to, čo nemôže byť zahrnuté do nákladov firmy. Koncom februára 2002 Protimonopolný úrad (PMÚ) SR začal z vlastného podnetu správne konanie voči spoločnosti UPC Slovensko vo veci zneužívania dominantného postavenia na relevantnom trhu služby retransmisie televízneho a rozhlasového vysielania prostredníctvom káblových rozvodov. PMÚ by mal vo veci zneužívania postavenia rozhodnúť v priebehu 1. polroka 2002. Podnetom k preskúmaniu veci bolo odpájanie užívateľov káblovej televízie zo strany UPC, ktorí nepoukázali na účet spoločnosti úhradu za služby prislúchajúcu cenníku UPC, ale len platby vo výške starej ceny, zvýšené o percento inflácie. Začiatkom marca 2002 sa UPC a TÚ dohodli na splátkovom kaledári úhrady pokuty vyrúbenej v júli 2001.

Predaj licencií FWA (Fixed Wireless Access)

Víťazmi tendra na predaj troch licencií na poskytovanie služieb pevných bezdrôtových telekomunikačných sietí FWA (Fixed Wireless Access) v pásme 26 GHz, vypísaného Telekomunikačným úradom (TÚ) SR, sa stali spoločnosti GiTyCom, a.s., Nextra Wireless, a.s. a Callino, s.r.o. Záujem o licencie na Slovensku prejavilo viac ako 10 subjektov, no konkrétnu ponuku podali iba piati záujemcovia. Za vydanie licencie na zriadenie a prevádzkovanie sietí FWA mal zaplatiť každý držiteľ 70 mil. Sk. Z výberového konania na predaj licencií boli vylúčení existujúci traja telekomunikační operátori v SR (Slovenské telekomunikácie, Globtel, Eurotel) s cieľom posilnenia konkurencie na slovenskom telekomunikačnom trhu. Neskôr sa však budú môcť súčasní operátori uchádzať o licencie FWA v pásme 3,5 GHz. TÚ SR hodnotila ponuky na základe skúseností uchádzačov s prevádzkovaním sietí FWA, termínov začatia poskytovania služieb, technického riešenia celoplošnej siete i sietí v jednotlivých lokalitách, ako aj podľa výšky cien za poskytované služby. Držitelia licencií boli povinní spustiť prevádzku siete a začať poskytovať telekomunikačné služby aspoň v jednej lokalite do 6 mesiacov. Z troch víťazov tendra v Českej republike do prvého polroka 2001 rozbehla prevádzku kvôli finančnej náročnosti FWA zatiaľ iba jedna spoločnosť. Štandard FWA je určený na poskytovanie dátových spojení, ktoré budú využívať hlavne veľké spoločnosti s rozvetvenými sieťami pobočiek na efektívnejšiu komunikáciu. Siete FWA majú umožniť aj vysokorýchlostný prístup k internetu a v oblasti hlasových prenosov by sa mohli stať konkurentom pre niektoré služby poskytované existujúcimi mobilnými operátormi.

Komentár hodnotiacej komisie

Spustenie prevádzky služieb pevných bezdrôtových telekomunikačných sietí FWA bude podľa hodnotiacich prínosom pre konkurenčné prostredie na slovenskom telekomunikačnom trhu a krokom k väčšej informatizácii spoločnosti. Zo strednodobého hľadiska by malo prispieť k trendu, bežnému vo vyspelých západných krajinách, ktorým je postupný pokles cien za telekomunikačné služby. Na druhej strane bol vyslovený názor, že cena za licencie bola privysoká (70 mil. Sk), čo môže mať za následok vysoké ceny výslednej služby pre konečného spotrebiteľa, nakoľko držiteľia licencií budú nútení zohľadniť v cene náklady na získanie oprávnenia poskytovať telekomunikačné služby v pásme 26 GHz, ako aj potrebné investície. Očenené bolo, že výberové konanie sa konalo formou verejného tendra. Niektorí kritizovali rozhodnutie TÚ SR, ktorý vylúčil zo súťaže o licencie troch súčasných telekomunikačných operátorov.

Vznik štátnej telekomunikačnej spoločnosti Energotel

Vláda vo februári 2001 schválila návrh vzniku telekomunikačnej spoločnosti Energotel, ktorý mal vzniknúť na základe voľných telekomunikačných kapacít slovenskej energetiky, ktoré disponovali vysokovýkonnými optickými sieťami v dĺžke asi 5000 kilometrov. Akcionármi Energotelu sa mali stať Slovenské elektrárne, Západoslovenské, Stredoslovenské a Východoslovenské energetické závody, SPP a Transpetrol. Návrh predpokladal spojenie prenosových telekomunikačných kapacít v majetku SPP, Transpetrolu, SE a troch rozvodných energetických podnikov. Cieľom opatrenia bolo vytvoriť konkurencieschopného alternatívneho operátora pre dovtedy jediného poskytovateľa (Slovenské telekomunikácie) a silný tlak na znižovanie cien telekomunikačných služieb. Vláda musela schváliť výnimku z uznesenia z mája 1998, podľa ktorého štátne podniky alebo podniky, v ktorých štát vykonáva akcionárske práva nemohli presúvať svoj majetok na tretie subjekty v prípade, že čerpajú úvery so štátnymi zárukami, čo bol prípad SE a SPP. Ministerstvo hospodárstva predpokladá, že Energotel bude v budúcnosti sprivatizovaný.

Komentár hodnotiacej komisie

Vznik štátnej telekomunikačnej spoločnosti Energotel sa nestretol s jednoznačným prijatím. Na jednej strane zaznela nádej, že nový operátor prispeje ku konkurencii a tlaku na znižovanie cien telekomunikačných služieb, na druhej strane skeptici poznamenali, že štát by sa nemal angažovať v podnikaní. Takmer jednohlasne zaznela požiadavka Energotel čo najskôr sprivatizovať.

Energotel vznikol v novembri 2001 transformáciou spoločnosti Transtel, a.s., Bratislava, ktorá bola pôvodne 100% dcérou Transpetrolu. Každý z nových akcionárov (Slovenské elektrárne, tri regionálne rozvodné podniky a SPP Bratislava) zvýšil jeho základné imanie o 11 mil. Sk, čím dosiahlo 66 mil. Sk. Ďalšie navýšenie základného imania Energotelu by sa malo uskutočniť vkladom optických telekomunikačných sietí zo strany akcionárov. Hlavným zámerom firmy je poskytovanie voľných telekomunikačných kapacít.

Zákon o poštových službách

Pôvodným zámerom zákona o poštových službách, ktorý nahradil poštový zákon z roku 1946, mala byť liberalizácia trhu. Zákon mal za cieľ sformovať trh a zabezpečiť jeho reguláciu tak, aby bola udržaná konkurencia v neregulovaných poštových službách, ktoré poskytujú okrem Slovenskej pošty aj súkromné dopravné firmy, Železnice SR, leteckí dopravcovia a iní. Zákon schválený NR SR 6.11. 2001 (507/2001Z.z) definoval monopol Slovenskej pošty na prepravu zásielok do 1kg a stanovil zriadenie Poštového úradu (ako rozpočtovej organizácie) od 1.1.2002. Ten má byť nezávislým regulačným orgánom, ktorý vykonáva štátnu reguláciu poštových služieb, štátny dohľad nad poskytovaním poštových služieb a zabezpečuje medzinárodné vzťahy v oblasti poštových služieb na úrovni regulačných orgánov. Prípadné straty pošty spojené s univerzálnou poštou, t.j. prepravou zásielok do všetkých sídel v krajine, majú kompenzovať poplatkami ostatné firmy pôsobiace na trhu. Poštový zákon bol vystavený kritike Protimonopolného úradu i Európskej komisie, nakoľko posilnil monopol Slovenskej pošty a prekročil dokonca aj mieru regulácie obvyklú v krajinách EÚ, kde je monopol pošty stanovený len pri zásielkach do 350g. Kritici poukazovali na nejasné znenie zákona, ktoré môže spôsobiť, že kompenzačné poplatky bude musieť platiť každý, kto prepraví zásielku do

31,5kg. Navyše existuje riziko, že zákon prinesie do právneho stavu zmätok, nakoľko bude jedna oblasť regulovaná naraz dvoma právnymi normami (Obchodný zákonník a Zákon o poštových službách) a medzinárodnými dohovormi.

Komentár hodnotiacej komisie

Odmietnuté bolo hodnotiacimi nielen stanovenie monopolu Slovenskej pošty (SP) na prepravu zásielok do 1kg, ale aj stanovovanie monopolu na určité služby vôbec. Kritike bol podrobený i kompenzačný mechanizmus strát vznikajúcich realizáciou univerzálnej služby (poskytovanie poštových služieb do miest, kde sú stratové), nakoľko na ich kompenzáciu majú vďaka nejasnému zneniu zákona (nedefinuje pojmy poštová služba, univerzálna služba a poštová zásielka) v prospech SP prispievať všetci prepravcovia zásielok do 31,5 kg (súkromné dopravné firmy, letecké spoločnosti, ŽSR atď.). Otázka je podľa členov komisie ekonomická potrebnosť zriadenia Poštového úradu i nutnosť samotnej regulovania cien poštových služieb. Zákon podľa komisie chráni Slovenskú poštu a nepovedie k nižším cenám a kvalitnejším službám, pričom táto ochrana len spomalí proces, kedy bude SP vďaka silnejúcej konkurencii nútená začať v záujme vlastného prežitia prehodnocovať štruktúru svojich nákladov a ponúkaných služieb.

Pripravovaná je poslanecká novela zákona by mala vyňať expresnú službu z kategórie univerzálnej poštovej služby a skrátiť Slovenskej pošte (SP) dobu monopolného prepravovania zásielok s hmotnosťou do 1 kg do konca roku 2002.

4.8. Pôdohospodárstvo • Životné prostredie

Poradie (1 – 174)	HESO (2.štvrťrok 2000 – 4.štvrťrok 2001)	RATING [-300; 300]	Hodnotené (štvrťrok/rok)	Prijaté (štvrťrok/rok)
36	Návrh zákona o odpadoch	104,6	4/2000	2/2001
41	Transformácia vodární a kanalizácií	96,5	4/2000	1/2001
95	Vládna pomoc poľnohospodárom	49,3	2/2000	2/2000
141	Koncepcia agrárnej a potravinovej politiky do roku 2005	-7,6	3/2000	3/2000
143	Ochrana domáceho trhu s cukrom	-9,4	2/2001	2/2001

Transformácia vodární a kanalizácií

Transformácia štátnych podnikov vodární a kanalizácií na akciové spoločnosti so 100%-nou účasťou štátu sa mala začať vo februári 2001 ako prvý krok smerom k ich privatizácii. O približne dva roky mal previesť FNM majetok na obecné vodárenské spoločnosti. Návrh ministerstva pôdohospodárstva o prevode majetku hovoril o 14 obecných vodárenských podnikoch. Tie mali získať majetok od FNM na základe predložených privatizačných materiálov. Transformačný model ministerstva pôdohospodárstva rátať s podielníctvom všetkých obcí v regióne na majetku spoločnosti podľa dohodnutého kľúča (napr. počtu obyvateľov), a tým aj s ich účasťou na jej riadení. Vstup obcí do vodárenskej spoločnosti má vychádzať z princípu dobrovoľnosti, bez ohľadu na to, či vlastní alebo nevlastní majetok charakteru infraštruktúry. Privatizácia vodární a kanalizácií (hodnota v roku 2001 sa odhadovala na 35 mld. Sk) sa pravdepodobne uskutoční spolu s cenovou liberalizáciou. Cena sa bude odvodzovať z prevádzkových a investičných nákladov jednotlivých vodárenských spoločností. Čo v praxi znamená, že voda v oblastiach s nerozvinutou alebo so zanedbanou infraštruktúrou by mala byť drahšia ako vo vyspelých častiach Slovenska. Prevodom majetku vodární a kanalizácií na samosprávy sa otvoril priestor aj zahraničným investorom. Strategickí zahraniční investori už prejavili záujem spolupracovať s obcami, mestami a ich združeniami vo forme partnerstva. Mestá a obce si majú ponechať majetok vodární a kanalizácií, investori ich budú prevádzkovať a investovať do rozvoja infraštruktúry. Odborníci tvrdia, že vodárenský priemysel si vyžaduje viac ako stomiliardové investície predovšetkým do vybudovania nových a rekonštrukcií starých čistiarní odpadových vôd. Ceny vodného a stočného majú určovať majitelia (obce) na návrh prevádzkovateľov (investori) v závislosti od vývoja prevádzkových a investičných nákladov, aby sa zachoval regulovaný zisk. Štátne podniky vodární a kanalizácií dosiahli v prvom polroku 2001 stratu 33,34 mil. korún.

Komentár hodnotiacej komisie

Transformáciu VaK bola potrebná, ale bez jasného komplexného regulačného rámca by mohla priniesť množstvo problémov (zneužívanie postavenia prirodzeného monopolu, neodôvodnený rast cien). Rozdielne názory sa objavili pri otázke formy, rozsahu a časového horizontu odštátnenia a privatizácie vodární a kanalizácií. Niektorí členovia komisie podporovali vstup zahraničných investorov iba v prípade, že si obce a mestá, resp. obecné/mestské vodárenské spoločnosti ponechajú väčšinu vlastníctva. Ďalší boli názoru, že mestá a obce nie sú o nič lepší vlastníci ako štát, a preto by mali byť VaK v súkromných rukách. Zahraniční investori by mohli priniesť nutné investície do rekonštrukcie, údržby a rozvoja vodárenskej infraštruktúry, na ktoré štát nemá dostatok prostriedkov. Požadovalo sa aj urýchlenie celého procesu do konca volebného obdobia súčasnej koalície.

Pôvodne plánovaný počet obecných akciových vodárenských spoločností bol na návrh Ministerstva pôdohospodárstva vládou znížený zo 14 na 6. Proces transformácie štátnych podnikov VaK a ich prevod na mestá a obce by sa mal skončiť do konca júna 2002. O podniky vodární a kanalizácií sa zaujíma niekoľko zahraničných investorov pôsobiacich vo vodárskom priemysle (Suez Lyonnaise des Eaux, Vivendi Water, Berlinwasser).

Koncepcia agrárnej a potravinovej politiky do roku 2005

Vláda 13.októbra 2000 na druhý krát schválila Koncepciu agrárnej politiky do roku 2005, ktorú predložilo Ministerstvo pôdohospodárstva SR (MP SR). Oproti pôvodnej verzii kalkulujúcej so 124 mld. Sk sa požiadavky MP SR v upravenom návrhu na krytie nákladov spojených s realizáciou koncepcie znížili na 105 mld. Sk. Výdavky budú hradené prostriedkami štátneho rozpočtu a iných zdrojov verejných financií. Hlavným dôvodom neodporúčania prvej verzie koncepcie bola výška požadovaných prostriedkov, ktorá podľa vlády presahovala možnosti verejných financií. Pôvodnému návrhu sa tiež vyčítalo, že dotácie presahovali pridanú hodnotu, ktorú dokáže agrosektor v nasledujúcich rokoch vyprodukovať a neefektívnosť ich prerozdelenia. Koncepcia sa opiera o päť základných pilierov. Od roku 2002 chce vytvoriť trhový poriadok pre základné komodity, do ktorého by štát zasahoval prostredníctvom intervenčnej agentúry (Intervenčná poľnohospodárska agentúra vznikla 1.1.2002 transformáciou zo Štátneho fondu trhovej regulácie) v podobe úprav cien pomocou kompenzačných príplatkov (udržiavania vysokých cien potravín tam, kde by mohli klesnúť pod intervenčnú cenu) a intervenčných nákupov potravín (ktoré nik nechce kúpiť). Druhým pilierom koncepcie je priama dotačná podpora na hektár pôdy znevýhodneným poľnohospodárom, ktorí hospodária v horších podmienkach. Ďalšie prostriedky majú byť vyčlenené na modernizáciu strojov a vyrovnanie vlastníckych vzťahov. Na všeobecné služby a prípravu na vstup do EÚ sa uvoľnia prostriedky na zlepšenie monitorovania, vybavenia úradov a administratívnych nástrojov a na iné nevýrobné programy. Environmentálne opatrenia budú predstavovať investície napr. do pôdy ohrozovanej záplavami, na zlepšenie práce s odpadmi alebo na chov vzácných plemien zvierat a pestovanie okrajových odrôd rastlín. Na posledné dva piliere by sa mali používať aj prostriedky Európskej únie. Medzi sprievodné finančné opatrenia ministerstvo zaradilo predovšetkým príspevky na platenie úrokov z úverov, príspevky na poistenie a daňové úľavy.

Komentár hodnotiacej komisie

Niektorí hodnotiaci považovali materiál za prijateľný kompromis, no väčšina komisie sa zhodovala v názore, že bude mať veľmi negatívny dopad na verejné financie. Samotný materiál bol považovaný aj za nekvalitný, dokonca za výsledok tlaku poľnohospodárskej lobby, ktorý neprinesie žiadnu pozitívnu zmenu do neudržateľného smerovania poľnohospodárskej politiky.

Verejné prostriedky v r. 2000 tvorili podľa Direktoriátu OECD pre potraviny takmer 22 % hrubých príjmov slovenských poľnohospodárov (v r. 1999 24%). Podpora agrosektora podľa tohto ukazovateľa mierne prevýšila stredoeurópsky priemer. Štruktúra pomoci poľnohospodárom sa na Slovensku výrazne odlišuje od priemerných hodnôt v rámci OECD. Dominantným nástrojom pomoci farmárom zostali priame platby zo štátneho rozpočtu. Najviac sa dotujú vstupy do výroby. V roku 2000 došlo k výraznej redukcii cenovej podpory bravčového mäsa, cukru a vajec. Ďalšími významnými nástrojmi podpory boli priame platby na hektár pôdy alebo kus zvierat a dotácie vychádzajúce z celkových príjmov farmárov. K zvýšeniu priamych platieb v roku 2000 prispeli aj kompenzácie dôsledkov sucha.

Vládna pomoc poľnohospodárom

Vláda SR v roku 2000 schválila pomoc poľnohospodárom na riešenie dôsledkov sucha vo výške 5,9 mld. Sk, ktorá mala pokryť približne 50% celkových škôd spôsobených dlhotrvajúcim suchom. Zo sumy 5,9 mld. Sk bolo 4,9 mld. Sk nenávratnou pomocou a jedna miliarda predstavovala návratnú pôžičku Štátnemu fondu trhovej regulácie (ŠFTR) na úverovanie zásob obilia uložených vo verejných skladoch. Z nenávratnej pomoci mala byť ŠFTR poskytnutá 1 mld. Sk na krytie rozdielov medzi zahraničnou nákupnou cenou a domácou predajnou cenou obilnín a na úhradu nákladov na skladovanie obilia. Na založenie budúcej úrody vláda poskytla 2,1 mld. Sk. Na opravy, údržbu a modernizáciu hydromelioračných zariadení bolo vyhradených 600 mil. Sk a na úhradu vyčíslených škôd poľnohospodárskych podnikov 1,2 mld. Sk.

Komentár hodnotiacej komisie

Vyskytli sa názory, že pomoc domácim výrobcam potravín a poľnohospodárstvu je nevyhnutná, no na druhej strane zaznela kritika väčšiny na adresu poľnohospodárstva ako veľmi neefektívneho odvetvia. Kritizované tiež bolo, že opatrením sa zvyhodňuje malá skupina osôb na úkor zvyšku spoločnosti.

Vláda v januári 2002 predĺžila termín na vrátenie obilia do zásob SŠHR z pôvodné (koniec roku 2001) na 31. október 2002. Zrnoviny uvoľnené pre domáci agropotravinársky sektor zo zásob Správy štátnych hmotných rezerv (SŠHR) po zaťažujúcich suchách v roku 2000 s cieľom eliminovať vtedajšie obilné deficity má MP vrátiť späť až po tohtoročnej žatve. Okrem obilia z najbližšej žatvy bude MP predmetné záväzky k SŠHR riešiť aj prebytkami kýmnych zrnovín z dovozov v roku 2001 realizovaných ŠFTR. Tieto problémové prebytky drahého obilia, ktoré fond dovážal pri cenách presahujúcich úroveň 6 000 Sk/t, zostali v jeho skladoch po tom, čo nie všetci agropodnikatelia odobrali svoje vopred nahlasované objemy. MP už ku koncu vlnajška pristúpilo pri takýchto subjektoch ku kráteniu výplaty dotácií, pretože fondu ich prístupom vznikli finančné straty. Reálne ceny importovaných prebytkov sa totiž pohybovali pod hranicou 4 000 Sk/t. Štátna intervenčná agentúra eviduje vo svojich zásobách z týchto dovozov cca 50-tisíc ton zrnovín. Do skladov SŠHR by mal MP vrátiť zhruba 73-tisíc ton.

Ochrana domáceho trhu s cukrom

1.5.2001 vstúpili do platnosti množstevné obmedzenia dovozu trstinového a repného cukru i chemicky čistej sacharózy na slovenský trh. Ročná kvóta bola stanovená na 3 500 ton na dovoz z Poľska a 400 t z ostatných krajín. Tieto obmedzenia sa nevzťahujú na rozvojové krajiny, ktoré nie sú členom Svetovej obchodnej organizácie (WTO) a na Českú republiku, s ktorou má SR uzavretú obojstrannú bezcolnú kvótu v objeme 3 500 t. Kvóty sa zabezpečujú vydávaním neautomatických licencií. Ich účinnosť sa končí 31.12.2004 a vo februári 2003 bude preverená ich opodstatnenosť. Podľa MH SR, Slovenského cukrovarníckeho spolku (SCS) a Zväzu pestovateľov cukrovej repy Slovenska boli ochranné opatrenia nutné, nakoľko dumpingové ceny importov z Poľska (priemerná úroveň ceny cukru od začiatku roka 2001 bola 7 Sk/kg) a vývoj dovozu cukru (1997 - 8 315 t, 1999 - 13 940 t) spôsobovali pokles domácej výroby (1997 - 213 318 t, 1999 - 151 909 t), zníženie predaja slovenských cukrovarov na tuzemskom trhu (1997 - 163 000 t, 1999 - 147 000 t) a rast nezamestnanosti v odvetví (o 1400 pracovníkov). Slovenskí cukrovarníci tak chcú garantovať spotrebiteľom a odberateľom svojich produktov stabilné ceny a eliminovať ich prudký nárast. Celkové obchodné straty slovenských producentov cukru predstavovali za roky 1997-1999 1,14 mld. Sk, po troch rokoch stratového hospodárenia zaznamenali v roku 2000 zisk po zdanení cca 50 miliónom korún. SCS je za liberalizáciu trhu s cukrom, ale za takú, ktorá sa bude týkať všetkých krajín vyrábajúcich cukor z cukrovej repy, a nie iba Slovenska. Dovoz cukru do SR bol v roku 2001 zaťažený 59,5%-ným clom, zatiaľ čo v Maďarsku to bolo 115%, v Českej republike 130% a v EÚ v závislosti od cien cukru na svetových trhoch až 200%. MH SR uvažovalo zvýšiť clo na cukor na 150%. Vláda pôvodne zvažovala aj alternatívu zrušiť súčasnú 40%-nú preferenčnú sadzbu clo pre poľský cukor a zaviesť zmluvné clo na úrovni 59,5%. Nespokojní so zavedením kvót sú obchodníci (Zväz obchodu SR), ktorí upodozrievajú štátnych úradníkov MH SR, že podľa hli tlaku "cukrovarníckeho kartelu" na uvalenie embarga na dovoz cukru, čím sa podľa nich opäť zvýšia ceny nielen cukru, ale aj sladkostí a nealkoholických nápojov.

Komentár hodnotiacej komisie

Zavedenie množstevných obmedzení dovozu cukru bolo vnímané ako výsledok činnosti dobre organizovanej lobby, ktorý v konečnom dôsledku priniesie obmedzenú hospodársku súťaž, deformované a vyššie ceny cukru a celého reťazca súvisiacich potravinárskych produktov pre spotrebiteľa. Na druhej strane však niekoľko hodnotiacich označilo opatrenie za jedinú účinnú ochranu proti dumpingovým cenám destabilizujúcim tuzemský trh s cukrom a ohrozujúcim zamestnanosť v slovenských cukrovaroch. Upozornili tiež na to, že ochrana proti dovozu cukru stále nedosahuje výšku obvyklú v okolitých krajinách. Niektorí považujú podporovanie potravinárstva v dlhodobom horizonte za neefektívne.

V októbri 2001 Protimonopolný úrad (PMÚ) uložil trom cukrovarom (Word, Juhocukor a Slovenské cukrovary) pokutu vo výške 500 tis. Sk za porušenie zákazu uzavrieť dohodu obmedzujúcu súťaž vo forme zosúladených postupov pri cenotvorbe. PMÚ zakázal aj dohodu obmedzovať dovoz cukru samotnými cukrovarmi. Cukrovary sa voči tomuto rozhodnutiu PMÚ odvolali.

Podľa Asociácie spracovateľov a spotrebiteľov sladidiel (ASSS) na jeseň 2001 pretrvávala fixácia cien cukru napriek prebytkom a neochota dodávateľov jednať o výške cien. Podľa Slovenského cukrovarníckeho spolku (SCS) sú však ceny cukru na Slovensku stále nižšie ako v Maďarsku, Poľsku alebo Českej republike, pričom v roku 2001 sa vôbec nezvyšovali. Podľa ASSS výsledky cukrovarov za prvý polrok 2001 v podobe rastu ziskov sú v rozpore s vyhláseniami cukrovarov o hroziacom hospodárskom kolapse odvetvia. SCS konštatovalo, že cukrovarnícke spoločnosti musia znášať naakumulované straty z predchádzajúcich rokov, ktoré prekročili 1,3 mld. Sk a podľa predbežných odhadov cukrovary prvý raz od roku 1995 dosiahnu zisk, pričom ich rentabilita bude na úrovni 2,5 %. Podľa ASSS sú ochranné opatrenia na dovoz cukru v podobe dovozných kvót zrušením rozhodujúceho faktora konkurencie na trhu s cukrom. 19.02. 2002 cukrovarníci a pestovatelia repy podpísali petíciu, ktorá obsahuje opatrenia na ochranu a regulácie trhu na slovenskom trhu, ako aj návrh na akceptovanie kvót pre cukor navrhované Európskou komisiou pre SR (cukor kvality A na úrovni 189 760 ton, v kvalite B 18 976 ton). Dôvodom podpísania petície bola hlavne nedostatočná ochrana vnútorného trhu s cukrom pred prebytkami na svetových trhoch. V roku 1995 sa na Slovensko doviezlo 16 000 ton cukru na prepracovanie v režime aktívneho zušľachtovania, v roku 2001 to bolo 61 000 ton. Nárast dovozov cukru v uvedenom režime o 45 000 ton zapríčinil podľa účastníkov petície zníženie výmery pestovateľských plôch cukrovej repy asi o 7 500 hektárov a znížil využitie kapacít slovenských výrobcov cukru.

Návrh zákona o odpadoch

Návrh zákona o odpadoch predpokladal zásadnú zmenu právnej úpravy celého odpadového hospodárstva a značné posilnenie právomoci i zodpovednosť obcí za zabezpečenie nakladania s komunálnym odpadom na území obcí. Nový zákon, na rozdiel od vtedajšej právnej úpravy, zaradil medzi producentov odpadov aj občana, ktorému má obec právo všeobecne záväzným nariadením stanoviť povinnosť separovať odpad. Obec má takisto právo vyberať poplatok za zber, prepravu a zneškodňovanie komunálnych odpadov a drobných stavebných odpadov, a to vo výške 70 až 800 Sk na osobu za rok. V prípade neplnenia alebo porušenia zákona má obec možnosť začať vec riešiť v priestupkovom konaní a môže vyrúbiť fyzickej osobe pokutu až do výšky 5-tisíc korún. O výške pokuty pre právnické osoby (až do 20-tisíc Sk) rozhodne Okresný úrad. Pokuty budú príjmami obcí. Zákon vytvára ekonomické predpoklady na ekologické nakladanie s odpadmi, čo by sa malo odraziť predovšetkým na predchádzaní vzniku, separácii a recyklácii odpadu. Na podporu investícií do zhodnocovania odpadu a na podnecovanie odpadovo úsporných technológií bol zákonom zriadený recyklačný fond a fond na rekultiváciu skládok. Do prvého budú povinne prispievať dovozcovia a výrobcovia vybraných tovarov (napr. za 1kg batérií a akumulátorov 8 Sk, za 1kg odpadových olejov 0,50 Sk, za pneumatiky 4,7 Sk/kg, za PET-flaše 10 Sk/kg, za tetrapakové obaly 7 Sk/kg, za papier 0,60 Sk/kg, za sklo 0,62 Sk/kg, za jedno auto 5000 Sk). Podľa výrobcov je pravdepodobné, že prísnejšie opatrenia nového zákona voči pôvodcom odpadu budú mať dopad na spotrebiteľské ceny. Fond na rekultiváciu skládok sú povinní vytvárať prevádzkovatelia skládok komunálnych odpadov. Prostriedky z fondu môžu byť čerpané až po uzavretí skládky. Značná časť kritiky v oblasti životného prostredia v hodnotiacej správe Európskej komisie sa týkala absencie tejto právnej normy na Slovensku. Nový zákon o odpadoch mal vstúpiť do platnosti 1. marca 2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Navrhovaná norma bola komisiou hodnotená ako posun vpred v našej legislatíve, ako aj integrácii SR do EÚ. Celý proces však bude v našich podmienkach ešte veľmi dlhý a bude vyžadovať trpezlivú prácu s občanom ako pôvodcom odpadu. Zákon by mal vyriešiť nejasnosti v zodpovednosti za odpad, mala by sa zlepšiť situácia v nakladaní s odpadmi a skvalitniť ich spracovanie.

Zákon č. 223/2001 Z.z. o odpadoch bol schválený NR SR 15. mája 2001. Účinnosť okrem niektorých ustanovení nadobudol 1.7.2001. Zákonu je po uvedení do praxe vyčítaná nejednoznačnosť niektorých paragrafov vytvárajúcich priestor na subjektívne interpretácie (napr. forma, akou sa vyberajú recyklačné poplatky). Pôsobnosť Recyklačného fondu nie je podľa Podnikateľskej aliancie Slovenska jednoznačne definovaná a jeho činnosť nebude dostatočne transparentná. Nejasný je i spôsob a kontrola využitia zhromaždených finančných prostriedkov a chýba mechanizmus, ktorým sa bude merať účelnosť jeho výdavkov.

4.9. Sociálna politika

Poradie (1 – 174)	HESO (2.štvrťrok 2000 – 4.štvrťrok 2001)	RATING [-300; 300]	Hodnotený (štvrťrok/rok)	Prijatý (štvrťrok/rok)
13	Koncepcia reformy sociálneho poistenia SR	159,9	3/2000	3/2000
47	Novela zákona o doplnkovom dôchodkovom poistení	89,3	4/2000	4/2000
59	Návrh ústavného zákona o použití výnosov z privatizácie na dôchodkovú reformu a splatenie dlhopisov FNM	78,4	2/2001	-
60	Návrh novely zákona o sociálnom zabezpečení (SZČO)	77,4	1/2001	2/2001
63	Harmonogram zvýšenia dôchodkového veku žien	74,9	4/2001	4/2001
78	Úľavy na podporu zamestnávania dlhodobo nezamestnaných	61,7	4/2001	4/2001
100	Novela zákona o zamestnanosti (verejnoprospešné práce)	45,0	3/2000	3/2000
103	Zvýšenie minimálnej mzdy v roku 2000 (4 400 Sk)	43,1	3/2000	3/2000
105	Návrh nového Zákonníka práce	41,8	1/2001	3/2001
109	Zmena odpočítateľných položiek (na deti a doplnkové dôchodkové poistenie)	38,4	4/2000	4/2000
111	Zvýšenie dôchodkov o 7% (r. 2001)	37,4	3/2001	3/2001
117	Novela zákona o sociálnej pomoci	29,2	4/2000	4/2000
123	Zvýšenie dôchodkov o 10% (r. 2000)	25,6	2/2000	2/2000
132	Návrh na náhradný príspevok štátu na výživné	3,5	2/2001	-
134	Opatrenia KDH na zníženie nezamestnanosti a naštartovanie hospodárstva – „Veľký tresk“	1,5	3/2001	-
144	Návrh na plošné vyplácanie prídavkov na deti	-10,9	4/2001	-
155	Návrh novely zákona o prídavkoch na deti (návrh SNS)	-25,4	3/2000	-
156	Stravné lístky	-27,9	4/2001	4/2001
161	Návrh na deň voľna v mesiaci pre matky s dieťaťom	-33,0	2/2001	-
169	Návrh na zrušenie inštitútu dohody o vykonaní práce	-60,4	2/2000	-
170	Návrh na zvýšenie odvodov do verejných fondov	-69,1	3/2000	-
172	Zvýšenie odvodov za zamestnancov	-89,4	4/2000	4/2000

4.9.1. Sociálne zabezpečenie

Koncepcia reformy sociálneho poistenia SR

Vláda v auguste 2000 prijala Koncepciu reformy sociálneho poistenia v Slovenskej republike. Cieľom reformy je vytvoriť systém účasti na sociálnom poistení založený na kombinácii priebežného a kapitalizačného systému financovania a povinného systému prispievania do poistných fondov s dobrovoľným (daňovo zvýhodnené doplnkové pripoistenie a komerčné pripoistenie). Prvým pilierom má byť doteraz praktizované priebežne financované základné povinné poistenie, v ktorom by mali príspevky v cieľovom stave predstavovať dve tretiny súčasných príspevkov do Sociálnej poisťovne. Druhým pilierom by malo byť kapitalizované základné povinné poistenie, kde tretina súčasných príspevkov by mala zabezpečiť na osobných účtoch až 50% dôchodku. Tretím pilierom má byť dobrovoľné a daňovo zvýhodnené doplnkové dôchodkové poistenie, kde zamestnanci a zamestnávateľia na základe vzájomnej dohody platia príspevky na osobné účty zamestnancov v doplnkovej dôchodkovej poisťovni. Mimo tohto systému sa ráta aj s dobrovoľným individuálnym pripoistením sa v komerčnej poisťovni. Prvý a druhý pilier by mal zabezpečiť dôchodok vo výške 50-60% celoživotnej priemernej čistej mesačnej mzdy, tretí pilier by mal pridať ďalších 20-25%. Nový systém by mal v dlhodobej perspektíve zvýšiť osobnú zainteresovanosť každého poistenca, ako aj výšku dôchodkov. Sprievodným javom by malo byť minimalizovanie počtu občanov, ktorí budú odkázaní na formy sociálnej pomoci či niektorých častí štátnej sociálnej podpory. Koncepcia reformy sociálneho poistenia počítala aj s predĺžením veku odchodu do dôchodku (pozri nižšie). Náklady na vytvorenie potrebných legislatívnych a inštitucionálnych podmienok nového sociálneho systému a na zavedenie povinného kapitalizačného fondu, kde by si mali pracujúci zhromažďovať peniaze, ktoré im budú vyplácané po odchode do dôchodku, by mali do roku 2006 dosiahnuť 50 miliárd korún. Ukončenie celej transformácie systému sa očakávalo v roku 2013. Legislatívnym záverečným reformy má byť prijatie zákona o sociálnom poistení, ktorý sa momentálne nachádza v legislatívnom procese (vláda ho schválila vo februári 2002). V pripomienkovom konaní je legislatívny zámer na vypracovanie návrhu zákona o kapitalizačnom pilieri dôchodkového poistenia.

Komentár hodnotiacej komisie

Včasná reforma systému sociálneho poistenia bola odborníkmi považovaná za nevyhnutnú. Kritizované bolo, že vláda nerozhodla o spôsobe reformy, že výnosy z privatizácie, ktoré by mali slúžiť práve na realizáciu takéhoto opatrenia používa na krytie bežných výdavkov. Predmetom kritiky niektorých hodnotiacich sa stal diskriminačný charakter doplnkového dôchodkového poistenia, ktoré neumožňovalo pripojiť sa samostatne zárobkovo činným osobám a zamestnancom rozpočtovej a príspevkovej sféry (pozn. novelou zákona o doplnkovom dôchodkovom poistení (pozri nižšie) sa toto obmedzenie odstránilo). Výhrady boli aj k neuznaniu daňového zvýhodnenia komerčného pripoistenia. Zaznel i názor, že reforma by mala mať len jeden pilier (napr. odpočítateľnosť z daňového základu). Členovia hodnotiacej komisie vyjadrili poľutovanie nad tým, že sa nevyužil reformný potenciál a pripravenosť občanov na razantnú zmenu, ktorý nastal hneď po voľbách v roku 1998. Dá sa totižto predpokladať, že s približujúcimi sa parlamentnými voľbami bude zároveň klesať odhodlanie politikov presadiť „nepopulárne kroky“, ktoré si zmysluplná dôchodková reforma vyžaduje.

Harmonogram zvýšenia dôchodkového veku žien

Vláda SR prerokovala harmonogram vyrovnávania veku odchodu do dôchodku žien a mužov a zároveň schválila realizáciu postupného vyrovnávania veku odchodu do dôchodku žien a mužov podľa „rýchlejšej“ alternatívy. Ženy a muži by mali podľa tohto variantu odchádzať do dôchodku v rovnakom veku 60 rokov od roku 2018. Prechod na dôchodkovú hranicu 60 rokov by trvalo 15 rokov a začalo by sa v roku 2003, od ktorého by si ženy podľa schváleného harmonogramu mali pripočítavať k svojmu pôvodnému dôchodkovému veku istý počet mesiacov. Postupne by sa malo odstrániť aj zohľadňovanie počtu vychovaných detí na vek odchodu do dôchodku. Na trhu práce by tak malo ročne pribudnúť asi 16 000 ekonomicky aktívnych žien a miera nezamestnanosti by tým ročne vzrástla o 0,11%. Pri druhej „pomalšej“ alternatíve by prišlo k vyrovnaniu dôchodkového veku žien a mužov až v roku 2027. Uvažovalo sa aj o raste veku odchodu do dôchodku o 3 roky iba u mužov. Potrebu zvýšenia dôchodkového veku žien vláda odôvodňovala princípom rovnoprávnosti mužov a žien,

nepriaznivým demografickým vývojom slovenskej populácie a neudržateľnosťou súčasného dôchodkového systému, v ktorom odvody každoročne čoraz užšej skupiny pracujúcich v budúcnosti nepostačia na vykrytie dávok pre neustále sa zväčšujúcu masu dôchodcov. Prijatie harmonogramu vyrovnávania dôchodkového veku žien a mužov považovali niektorí kritici iba za ústupok vlády vzhľadom na záväzok voči Medzinárodnému menovému fondu (MMF). Iní postrádali zvýšenie veku odchodu do dôchodku u mužov a ďalší zasa navrhovali pomalší postup pri zvyšovaní dôchodkového veku aj kvôli stabilizácii nezamestnanosti. Vzhľadom na skutočnosť, že v najbližších rokoch na trh práce nastúpia demograficky silné ročníky, nehrozí podľa nich starnutie populácie a bezprostredné problémy s vyplácaním starobných dôchodkov. Harmonogram vyrovnávania dôchodkového veku žien a mužov bol zapracovaný do návrhu zákona o sociálnom poistení. Vláda nakoniec schválila tento zákon vo februári 2002 s „pomalšou“ alternatívou 2 predlžovania veku odchodu do dôchodku žien.

Komentár hodnotiacej komisie

Dlhodobý demografický vývoj, starnutie populácie Slovenska a s tým spojená dlhodobá neudržateľnosť priebežného systému financovania dôchodkov naznačuje potrebu riešiť zásadne celý systém sociálneho zabezpečenia, najmä však dôchodkového poistenia. Jedným z opatrení súvisiacim so zvyšujúcou sa priemernou dĺžkou života, ktorá navyše u žien dosahuje vyššie hodnoty, je aj postupné zvyšovanie veku odchodu do dôchodku u žien. Nezohľadňovanie počtu vychovaných detí na výšku veku odchodu do dôchodku bolo terčom kritiky niektorých hodnotiacich. Podľa iných by sa malo pristúpiť k zvýšeniu dôchodkového veku aj u mužov napriek určitému negatívne dopadu na nezamestnanosť. Na Slovensku je veková hranica odchodu do dôchodku nižšia nielen v porovnaní so štátmi EÚ, ale aj s kandidátskymi krajinami. Rozdiely v štruktúre dopytu a ponuky po práci však naznačujú, že zvyšovanie veku odchodu do dôchodku nie vždy musí viesť k vytlačaniu mladých ľudí z trhu práce „oddialenými dôchodcami“. Hodnotiaca komisia vyslovila názor, že zvýšenie dôchodkového veku žien predstavuje nevyhnutné systémové opatrenie, ktoré je dôležitou súčasťou reformy dôchodkového systému. Malo by byť silne naviazané aj na demografické odhady a politiku zamestnanosti. Odborníci tvrdili, že problém budúcich dôchodcov nespočíva vo veku ich odchodu do dôchodku, ale v súčasnom stave stále nereformovaného priebežného systému dôchodkového poistenia. Čo najskôr by sa preto malo prejsť na systém osobných kapitalizačných účtov – na systém individuálneho dôchodkového poistenia.

Návrh ústavného zákona o použití výnosov z privatizácie na dôchodkovú reformu a splatenie dlhopisov FNM

Poslanecký návrh ústavného zákona o použití výnosov z privatizácie majetku štátu Jána Langoša by obmedzoval použitie privatizačných príjmov výlučne na splatenie dlhopisov Fondu národného majetku (FNM) SR a na reformu dôchodkového zabezpečenia. Predkladateľ zdôvodnil potrebu zákona existenciou rizika, že tieto mimorozpočtové zdroje nebudú použité na štrukturálne reformy, pričom reforma penzijného systému je jednou z tých najdôležitejších a najdrahších, ale na krytie bežných výdavkov, resp. deficitov v štátnom rozpočte alebo ako jednorazové pomoci pre zadlžené a neprosperujúce štátne podniky. Ústavný zákon parlament neschválil v októbri 2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Návrh bol hodnotiacou komisiou prijatý vcelku pozitívne ako možnosť zabráneniu jednému z najväčších súčasných makroekonomických rizík v podobe nehospodárneho nakladania s jednorazovými príjmami z privatizácie štátneho majetku. Členovia komisie ocenili snahu zabrániť budúcemu „prejedaniu“ privatizačných výnosov. Niektorými však bolo kriticky vnímané obmedzenie použitia týchto príjmov len na výplatu dlhopisov a dôchodkovú reformu, keďže je podľa nich potrebné uskutočniť i ďalšie reformy v iných oblastiach. Ako efektívnejší postup bolo považované negatívne vymedzenie použitia privatizačných príjmov tak, aby nemohli byť minuté na bezprostrednú spotrebu. Viackrát zaznel názor, že by sa príjmy mali okrem iného použiť aj na znižovanie predovšetkým zahraničného dlhu štátu. Bolo však vyslovené aj podozrenie, že forma opatrenia (ústavný zákon) mala za cieľ populisticky získať lacný politický kapitál.

Novela zákona o doplnkovom dôchodkovom poistení

Od 1. januára 2001 začala byť účinná novela zákona o doplnkovom dôchodkovom poistení, ktorou možnosť pripojiť sa v jednej zo štyroch doplnkových dôchodkových poisťovní (DDP) získali aj samostatne zárobkovo činné osoby (SZČO), zamestnanci rozpočtovej a príspevkovej sféry (s výnimkou policajtov, colníkov, vojakov a pod.). Účast' na pripoistení je dobrovoľná, pričom prispievať má zamestnanec i zamestnávateľ. V prípade, že zamestnávateľ nemá s DDP uzatvorenú zmluvu a zamestnanec chce byť pripoistený, zamestnávateľ mu musí prostredníctvom učtárne sumu mesačne zrážať zo mzdy. Zamestnanec má právo uzatvoriť zmluvu o doplnkovom dôchodkovom poistení už tri mesiace po nástupe do zamestnania. V predošlej právnej úprave to bolo až po dvanástich mesiacoch. Novelu zákona o doplnkovom dôchodkovom poistení schválila NR SR koncom októbra 2000.

Komentár hodnotiacej komisie

Za správne bolo hodnotiacou komisiou označené upustenie od povinnej účasti zamestnávateľa na doplnkovom dôchodkovom poistení a možnosť individuálneho poistenia zamestnanca, čo je krok smerom k dobrovoľnej kapitalizácii príjmov. Niektorí hodnotiaci považovali za potrebné zlepšiť nedokonalú kontrolnú funkciu ministerstva financií a ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny vo vzťahu k doplnkovým dôchodkovým poisťovniam. Opatrenie bolo vnímané ako mierne zlepšenie, ale jeho dôležitosť je neporovnateľná s potrebou neodkladného uskutočnenia komplexnej reformy dôchodkového systému.

Zmena odpočítateľných položiek (na deti a doplnkové dôchodkové poistenie)

5. decembra 2000 schválená novela zákona o dani z príjmu (466/2000 Z.z.) pre fyzické osoby zmenila maximálnu hranicu, ktorú si môžu poistenci doplnkovej dôchodkovej poisťovne ročne odpísať z daní. Daňový základ si poistenci môžu znížiť o 10% z hrubého celoročného príjmu, maximálne však o 24-tisíc korún. Táto zmena by mala zabrániť prípadných špekuláciám. Priemerná výška ročnej dávky klienta do všetkých štyroch doplnkových dôchodkových poisťovní je zhruba 5-tisíc Sk. Novela zákona naďalej neumožnila daňové zvýhodnenie poistencom komerčných poisťovní, hoci sa o tom uvažovalo. Zvýšili sa tiež odpočítateľné položky od základu dane z príjmov na nezaopatrené deti z 11 400 na 16 800 Sk, ale až s účinnosťou od 1.1.2002.

Komentár hodnotiacej komisie

Prevládal súhlas s potrebou zvýšenia odpočítateľných položiek na deti, i keď účinnosť valorizácie mohla byť skoršia. Negatívne vnímaný bol veľmi nízky strop i existencia samotného limitu odpočítateľnosti položky na dôchodkové pripoistenie znižujúce jeho atraktivitu, čo spôsobuje nižší záujem a nižšie zdroje v oblasti doplnkového dôchodkového poistenia. Kritizovaná bola i pokračujúca diskriminácia neumožňujúca daňové zvýhodnenie poistencom komerčných poisťovní.

Novelou zákona o daniach z príjmov (466/2000 Z.z.) sa okrem zmeny odpočítateľných položiek upravovali aj podmienky na priznanie daňových prázdnin investorom (pozri Zmena daňových úľav pre investorov, kapitola 4.4.2).

Návrh novely zákona o sociálnom zabezpečení (SZČO)

Zámerom poslaneckej novely zákona o sociálnom zabezpečení z konca mája 2001 bolo odstrániť diskrimináciu samostatne zárobkovo činných osôb (SZČO) s ročnými príjmami nepresahujúcimi 100-tisíc Sk, ktorí si podľa pôvodne schválenej novely nemali možnosť od 1.1.2001 hradiť nemocenské poistenie a nemali nárok na dávky sociálneho poistenia. Predošlú právnu úpravu považovalo viacero kritikov za protiústavnú, nakoľko podľa nich narúšala rovnosť práv občanov. Poslanecká novela umožnila SZČO s príjmami pod 100 000 Sk pokračovať v platení nemocenského poistného rovnako, ako je tomu v prípade dôchodkového poistenia, teda dobrovoľne. Novela nadobudla účinnosť 1.7.2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Hodnotiaca komisia ocenila, že sa novela zákona o sociálnom zabezpečení snažila eliminovať závažnú chybu predchádzajúcej novely tohto zákona, v dôsledku ktorej nemohli samostatne zárobkovo činné osoby (SZČO) s ročnými príjmami nepresahujúcimi 100-tisíc korún pokračovať v platení nemocenského poistenia a strácali nárok na nemocenské dávky. Predovšetkým sa však zhodla v názore, že je zarážajúce predloženie a schválenie neprofesionálnej novely, ktorá si vyžiadala v krátkom čase ďalšie opravy. Bola však vyslovená i obava zo zneužitia novelizovaného zákona, keďže sa živnostník bude môcť rozhodnúť platiť nemocenské poistenie až v prípade jeho bezprostrednej potreby, nakoľko podľa zákona nárok na nemocenské dávky vzniká okamžite.

Zvýšenie dôchodkov o 10% (r. 2000)

Podľa zákona prichádza k zvyšovaniu dôchodkov, ak je splnená jedna z dvoch podmienok, ktorými sú minimálne 5%-ný rast priemernej nominálnej mzdy v hospodárstve od poslednej valorizácie dôchodkov a 10%-ný rast životných nákladov. Podmienky na zvýšenie dôchodkov v roku 2000 boli splnené, zákon však neurčoval kedy a o koľko sa musia dôchodky zvýšiť, a tak sa rozpútala ostrá verejná diskusia. Návrh novely zákona o zvýšení dôchodkov v roku 2000, predložený vládou, počítal so 7%-ným zvýšením dôchodkov. Predkladateľ zákona, minister práce, sociálnych vecí a rodiny Peter Magvaši spolu s opozíciou navrhoval zvýšenie o 19,4%, jeho materská strana SDĽ preferovala 10% a ministerka financií Brigita Schmögnerová sa prikláňala k vládnomu návrhu. Nakoniec bolo v júni 2000 Národnou radou SR schválené zvýšenie dôchodkov v priemere o 10% s platnosťou od 1.8.2000, ktoré si vyžiadalo cca 2,75 mld. Sk.

Zvýšenie dôchodkov o 7% (r. 2001)

NR SR schválila v septembri 2001 novelu zákona o zvýšení dôchodkov v roku 2001 a o úprave dôchodkov priznaných v roku 2002, podľa ktorej sa od októbra 2001 zvýšili dôchodky v priemere o 7%. Jedna zo zákonných podmienok na uskutočnenie zvýšenia dôchodkov bola splnená už v prvom polroku 2001. Zvýšenie sa vzťahovalo na starobné dôchodky (+378 Sk), invalidné dôchodky (+348 Sk), čiastočné invalidné dôchodky, dôchodky za výsluhu rokov, vdovské dôchodky (+254 Sk) a sirotské dôchodky (+112 Sk). Vláda navrhla zvýšenie o 5%, ktoré by bolo možné pokryť zo zdrojov Sociálnej poisťovne (SP) za predpokladu naplnenia rizikových zdrojov, čiže úspešného predaja pohľadávok SP (pozri Realizácia pohľadávok verejných inštitúcií, kapitola 4.1.4) a zvýšenia príjmov poisťovní, ktoré malo byť motivované odpúšťaním penále. Nebol prijatý ani návrh opozície, ktorá navrhovala nárast o 12%, čím by sa pokryla inflácia a zabezpečil by sa reálny rast dôchodkov. Sociálna poisťovňa upozorňovala, že na schválené zvýšenie o 7% budú musieť byť použité prostriedky rezervného fondu a s najväčšou pravdepodobnosťou aj štátneho rozpočtu. Vyšší rast dôchodkov oproti vládnomu návrhu zvýšil náklady na valorizáciu v roku 2001 z 900 mil.Sk na takmer 1,3 mld.Sk. Na finančné krytie dopadu zvýšenia dôchodkov o 5% (vládný návrh) v roku 2002 bola v návrhu štátneho rozpočtu vyčlenená suma 3,7 mld.Sk. Sociálna poisťovňa však bude potrebovať na výplatu dôchodkov vyše 5 mld.Sk.

Komentár hodnotiacej komisie

Životná úroveň dôchodcov bola vnímaná ako vážny sociálny problém, no zvyšovanie dôchodkov bez náležitého finančného krytia, nereflektujúc reálne možnosti verejných zdrojov, bolo nezodpovedné. Licitovanie o čo najvýraznejšie zvýšenie dôchodkov bolo prevažnou časťou hodnotiacej komisie označované ako populizmus politikov. Kritizovaný bol i mechanizmus výpočtu starobných dôchodkov, nakoľko rozdiely v počte odpracovaných rokov a platbách odvedených do systému sociálneho zabezpečenia počas produktívneho veku sú neadekvátne zohľadňované vo výške starobných dôchodkov, medzi ktorými sú len nepatrné rozdiely. Takmer jednohlasne bola odborníkmi zdôrazňovaná akútna potreba spustenia reformy sociálneho poistenia, bez ktorej budú starobné dôchodky naďalej rásť len nepatrne, resp. budú stagnovať.

V roku 1999 minula Sociálna poisťovňa na výplatu dôchodkov 63,5 mld. korún, čo predstavovalo približne 8% HDP. Starobné dôchodky sa vyplácali okolo 790 000 dôchodcom, pričom za posledných 10 rokov vzrástol ich podiel na obyvateľstve o 2,7%. Poberateľov invalidných dôchodkov bolo

225 000, ich podiel mierne klesol. Priemerný starobný dôchodok v roku 1999 bol 4 878 korún. V roku 2000 bolo zrejmé, že na finančné krytie zvýšenia dôchodkov o 10% nebude mať Sociálna poisťovňa dostatok zdrojov, preto sa koncom roku pristúpilo k zvýšeniu povinných príspevkov zamestnancov – odvodov na dôchodkové zabezpečenie (pozri nižšie).

Návrh na zvýšenie odvodov do verejných fondov

Jedným z opatrení vlády, ktorým chcela kompenzovať v roku 2000 parlamentom schválené 10%-né zvýšenie dôchodkov (pozri vyššie), bolo aj značne diskutované zvýšenie odvodov do sociálnych fondov. V prípade, že by sa v roku 2001 uskutočnilo aspoň 4%-né zvýšenie dôchodkov, bol by potrebný najmenej 3,7%-ný nárast odvodov do Sociálnej poisťovne, aby sa finančne pokrylo vyplácanie zvýšených dôchodkov. Odvody do zdravotnej poisťovne sa popri tom mali zvýšiť z dovtedajších 13,7% na 14,7% alebo 15,5%.

Zvýšenie odvodov za zamestnancov

Novela zákona o Sociálnej poisťovni (467/2000 Z.z.) zvýšila od 1.1.2001 odvody do základného fondu dôchodkového poistenia z 5,9% na 6,4% z vymeriavacieho základu pre zamestnancov a na 28% pre samostatne zárobkovo činné osoby (SZČO). Celkové sociálne odvody za zamestnancov tak stúpili na 28%. Novela znovu zaviedla odvodovú povinnosť pre pracujúcich dôchodcov, ich zamestnávateľov a poberateľov starobných dôchodkov, ktorí sú SZČO. Od platenia poistných fondov boli oslobodení živnostníci, ktorých ročný príjem nepresiahne 100-tis. Sk. Novela zaviedla inštitút dobrovoľného pokračovania v dôchodkovom zabezpečení fyzických osôb, ktoré odvádzali poistné aspoň jeden rok. Týka sa to napríklad tých, ktorí sa starajú o bezvládnú blízku osobu alebo manželských partnerov zamestnancov, vysielaných na zastupiteľské úrady v zahraničí. V nadväznosti na zákon o sociálnej pomoci sa od roku 2001 zrušil príplatok k dôchodku pre bezvládnosť. Táto zmena mala priniesť Sociálnej poisťovni v roku 2001 približne 1 mld.Sk. Novela zákona o zdravotnom poistení (448/2000 Z.z.) zvýšila od 1.1.2001 sadzbu poistného z 13,7% na 14% z vymeriavacieho základu. Zvýšenie sa týkalo len zamestnancov, ktorých povinnosť sa zvýšila z 3,7% na 4%. Odvod zamestnávateľa ostal nezmenený. Zvýšila sa i hranica vymeriavacieho základu z 27-tisíc Sk na 32-tisíc Sk. Pre poistencov štátu sa vymeriavací základ znížil na 2 400 Sk. Zvýšenie malo v roku 2001 priniesť rezortu zdravotníctva asi 1,6 mld. Sk.

Komentár hodnotiacej komisie

Zvýšenie odvodov do poistných fondov bolo hodnotené veľmi negatívne. Napriek tomu, že niektorými členmi hodnotiacej komisie bolo zvýšenie považované za nutné, kritizovaný bol hlavne jeho nesúlad s proklamovanou snahou vlády znižovať daňové a odvodové zaťaženie. Prevažoval názor, že daňové a odvodové zaťaženie sa má naopak znižovať. Opačný trend totižto zvyšuje cenu práce a pôsobí preto kontraproduktívne pri znižovaní nezamestnanosti a znevýhodňuje ekonomicky aktívnych občanov. Zazneli hlasy volajúce po znižovaní výdavkovej stránky rozpočtu, čo by následne viedlo k znižovaniu daňového a odvodového zaťaženia a miery prerozdelenia v ekonomike. Členovia komisie sa zhodli v názore, že samotné zvyšovanie odvodov bez príslušnej reformy zdravotníckeho a sociálneho systému nič nerieši a predstavuje iba obyčajné vyhodenie peňazí do veľkej čiernej diery. Niekoľkí hodnotiaci považovali za správne riešenie zrušenie príspevku za bezvládnosť, ktorý sa podľa nich často zneužíval a bol zdrojom korupcie.

4.9.2. Štátna sociálna podpora a sociálna pomoc

Novela zákona o sociálnej pomoci

NR SR schválila koncom novembra 2000 novelu zákona o sociálnej pomoci, ktorou chcel štát ušetriť 1 miliardu korún z rozpočtových výdavkov a reformovať vyplácanie sociálnych dávok. Novela určovala, že si občan musí platiť poistenie v nezamestnanosti 3 za sebou nasledujúce mesiace, aby mal v prípade hmotnej núdze (t.j., ak jeho príjem nedosahuje životné minimum) nárok na zaradenie do

skupiny poberateľov sociálnych dávok z objektívnych príčin. Občan, ktorý spĺňa kritériá objektívnej hmotnej núdze, má nárok na vyplácanie sociálnych dávok v plnej výške. Naopak človek, ktorý sa ocitne v hmotnej núdzi zo subjektívnych dôvodov, teda pre nedostatočnú snahu zamestnať sa, dostane iba polovicu. Toto opatrenie malo podľa navrhovateľov vylúčiť zneužívanie sociálneho systému, keď sa občan zamestná len formálne na veľmi krátke obdobie, čím by podľa dovtedy platnej právnej úpravy splnil podmienku pre uznanie hmotnej núdze z objektívnych dôvodov. Novela zmiernila podmienky posudzovania hmotnej núdze a vyplácanie sociálnych dávok pre matky detí, voči ktorým nie je určené otcovstvo. Podľa prijatej novely možno občanovi s ťažkým zdravotným postihnutím poskytnúť príspevok na osobnú asistenciu od 6. do 65. roku života. Výkon osobnej asistencie sa zvýšil z navrhovaných 16 hodín na 20 hodín na 1 deň. Príbuzní môžu vykonávať osobnú asistenciu maximálne 3 hodiny denne, ak majú postihnutí schválený nárok na asistenciu vyše 14 hodín denne. Príspevok na zaobstaranie automobilu sa znížil z 230-tisíc na 200-tisíc Sk, príspevok na prepravu zo 4 000 na 2 500 Sk mesačne a takisto sa znížil aj príspevok na úpravu bytu. Ťažko zdravotne postihnutí občania novelu kritizovali, rovnako ako aj fakt, že nebol pre nich prijatý osobitný zákon. Nespokojné boli i neštátne organizácie poskytujúce sociálne služby, ktoré tvrdili, že vykonávajú väčší rozsah služieb a príspevok štátu na ich činnosť je len 121 miliónov korún z celkových 3,6 miliardy korún vynakladaných štátom na sociálne služby. Novela zákona o sociálnej pomoci nadobudla účinnosť 1.1.2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Novela bola hodnotená iba ako malý krok k reforme sociálneho systému. Podľa členov hodnotiacej komisie treba namiesto čiastkových opatrení prijať komplexné, zásadnejšie a systémové zmeny v sociálnej sfére. Za pozitívum bola označená snaha o zabránenie zneužívania sociálneho systému a motivačný charakter tejto normy. Negatívne bolo vnímané obmedzenie výkonu osobnej asistencie príbuznými, zníženie kompenzačných príspevkov štátu pre ťažko zdravotne postihnutých občanov a skrytá diskriminácia neštátnych poskytovateľov sociálnych služieb.

Návrh novely zákona o prídavkoch na deti (návrh SNS)

Parlament zamietol návrh Slovenskej národnej strany (SNS), ktorý predpokladal odstupňovanie prídavkov na deti v závislosti od ich počtu. Po štvrté dieťa mali prídavky geometricky narastať na každé dieťa, no po zvýšení počtu detí na päť a viac sa už prídavky na každé dieťa mali zmenšovať. Viacdetné rodiny zamestnaných sa mali motivovať zvyšovaním odpočítateľnej položky dane z príjmu v závislosti od počtu detí. Podľa navrhovateľov sa príjmy z poskytovania prídavkov na viacero detí navzájom kumulujú aj s inými sociálnymi príspevkami a príjmami domácnosti a pri veľkom počte detí môže ísť mesačne o relatívne vysoké sumy. Navrhovateľ chcel týmto návrhom zabrániť zneužívaniu detí na „zárobkový obchod,,, riešiť demografický vývoj rómskej populácie, a tak napomôcť k riešeniu rómskej otázky. Oporcovia označili návrh za diskriminačný a duplicitný k dovtedy platnej legislatíve.

Komentár hodnotiacej komisie

Návrh SNS bol označený ako diskriminačný až rasistický krok voči rómskej menšine. Na druhej strane však viacerí členovia hodnotiacej komisie uznali, že súčasný sociálny systém preferujúci mnohodedné rodiny prídavkami na deti má chyby. Prídavky by sa mali nahradiť zvýšenými odpočítateľnými položkami. Nižšími daňami by sa tak motivovala rodina.

Návrh na plošné vyplácanie prídavkov na deti

Legislatívna rada vlády (LRV) odporučila vláde schváliť návrh novely zákona o prídavkoch na deti a o príplatku k prídavkom na deti, ktorý by od júla 2002 zavádzal vyplácanie prídavkov na všetky deti bez ohľadu na príjem rodiny. Od výšky príjmu rodičov by tak záviselo iba vyplácanie príspevku k prídavku na dieťa. Výška prídavku na dieťa by bola jednotná - pre deti do 6 rokov 480 Sk, od 6 do 15 rokov 590 Sk a nad 15 rokov (max. 25 rokov) 620 Sk. Ak by príjem rodičov neprevyšoval 1,3-násobok životného minima, rodina by mala nárok aj na príspevok k prídavkom, ktorý je stanovený na 200 až 270 Sk s ohľadom na vek dieťaťa. Predkladateľ novely zákona obhajoval zavedenie univerzálnych prídavkov na deti tvrdením, že v súčasnom nepriaznivom demografickom vývoji si musí štát vážiť všetky rodiny, ktoré vychovávajú deti, bez ohľadu na ich príjem. Odmietol návrhy, aby sa prídavky

dávali len po určitý počet detí. Oponenti návrhu zastávali názor, že cieľom poskytovania prídavkov na deti by malo byť zachovanie princípu adresnosti a odstupňovaním ich výšky v závislosti od príjmu rodiny, aby sa od poberania prídavkov vylúčili tie rodiny, ktoré na to nie sú odkázané. Ku koncu roku 2000 nemalo nárok na poberanie prídavkov viac ako 30% detí. Kým pred šiestimi rokmi bol priemerný počet poberateľov (rodín) 680-tisíc, v roku 2000 ich bolo 534-tisíc. V súčasnosti poberanie prídavkov na deti závisí od príjmu rodiny a veku dieťaťa. Ich mesačná suma dosahuje 480 Sk až 890 Sk na jedno dieťa. Maximálny vek dieťaťa, ktoré má nárok na poberanie prídavkov, je od 1.7.2001 stanovený na 25 rokov, pričom predtým bol 28 rokov. Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny tiež navrhovalo od novembra 2002 upraviť rodičovský príspevok na 3 790 Sk (výška životného minima), ktorý sa nezvyšoval 4 roky a jeho výška je dnes 2 740 Sk. Príspevok sa poskytuje rodičovi, ktorý sa doma stará o dieťa do 3 rokov (ak je ťažko zdravotne postihnuté, do 7 rokov). Novinkou bol návrh, aby príspevok dostávali aj tí rodičia, ktorí pracujú. Ich príspevok by bol 1 200 Sk. Ministerstvo financií prezentovalo stanovisko, že by mohli nastať problémy s finančným zabezpečením v roku 2003.

Komentár hodnotiacej komisie

Návrh, ktorým by sa zavádzalo vyplácanie prídavkov na všetky deti bez ohľadu na príjem rodičov, bol hodnotiacou komisiou kritizovaný kvôli chýbajúcej adresnosti poskytovania týchto sociálnych dávok. Adresný spôsob vyplácania sociálnych príspevkov je potrebné používať vždy, pokiaľ náklady na adresnosť neprevyšujú úspory vzniknuté adresnosťou. Argument, podľa ktorého plošná výplata príspevkov na deti pomôže demografickému vývoju, bol považovaný za nesprávny, nakoľko práve bohatší ľudia majú často menej detí, preto na vyplácanie prídavkov na deti „bohatým“, na Slovensku nie je dôvod a navyše výška prídavkov nie je pre potenciálnych rodičov motivačným faktorom. Plošné vyplácanie prídavkov vlastne vedie k tomu, že sociálne slabšie skupiny de facto podporujú vyššie príjmové skupiny obyvateľstva. Adresnosť a závislosť vyplácania prídavkov od výšky príjmu rodiny nielen šetrí prostriedky štátneho rozpočtu, ale je v súlade s princípom solidarity – poskytnúť prostriedky tam, kde skutočne chýbajú. Plošné vyplácanie prídavkov na deti bolo väčšinou hodnotiacich považované v súčasnosti za luxus. Zaznel aj opačný názor, ktorý obhajoval plošné vyplácanie prídavkov z principiálneho hľadiska. Keďže prídavky na deti nie sú určené pre rodičov, ale pre deti, malo by mať na ne každé dieťa nárok. Nie je možné predsa dieťa trestať za to, aký príjem majú jeho rodičia. Na druhej strane vzhľadom na obmedzené verejné zdroje, by sa malo pristúpiť k ďalšiemu zníženiu vekovej hranice dieťaťa poberajúceho prídavky a zamyslieť sa nad zrušením daňovo odpočítateľnej položky na vyživované dieťa od určitej výšky príjmu rodiča. Niektorí členovia hodnotiacej komisie apelovali na uskutočnenie zmeny v systéme prídavkov, ktorý nevedie ľudí k individuálnej zodpovednosti za vlastné deti. Prídavky by sa mali podľa nich nahradiť väčšími daňovými úľavami pre pracujúcich, ktoré sa v porovnaní s prídavkami vyznačujú aj nižšími administratívnymi nákladmi, a solidárnou adresnou podporou objektívne sociálne slabších.

Vláda koncom januára 2002 schválila s pripomienkami návrh novely zákona o prídavkoch na deti a o príplatku k prídavkom na deti a návrh novely zákona o rodičovskom príspevku. Momentálne obe právne normy prerokúva parlament.

Návrh na náhradný príspevok štátu na výživné

Podľa návrhu politickej strany SMER mal štát (príslušný okresný úrad) v prípade neplatenia výživného jedným z rodičov (2 mesiace za sebou), ktoré je právoplatne uložené súdom, poskytnúť dieťaťu zákonom nárokovateľný náhradný príspevok. Štát by sa tak stal veriteľom osoby, ktorá si vyživovaciu povinnosť neplní a dlžné splátky by boli od nej vymáhané, a to aj prostredníctvom exekúcií. Súčasťou tohto opatrenia mala byť aj novela Trestného zákona, ktorá mala skrátiť súčasnú 6-mesačnú lehotu, na 2 mesiace, po uplynutí ktorých je neplnenie si vyživovacej povinnosti považované za trestný čin. V Českej republike vláda podobný návrh na zavedenie inštitútu tzv. náhradného výživného odmietla, pretože by znamenal značnú záťaž štátneho rozpočtu a zvýšenie administratívy štátnej správy. Objavili sa aj obavy, že takáto intervencia štátu by mohla pôsobiť asociálne, nakoľko by sa neplatiči výživného spoliehali na štát. Predkladateľ návrhu argumentoval, že vymáhanie "alimentov" štandardnou súdnou cestou je spojené so značnou časovou náročnosťou, nepružnosťou a bezmocnosťou postihnutých. Výdavky štátneho rozpočtu by neboli podľa navrhovateľa ohrozené, pretože štátne peniaze by boli priebežne vymáhané. Návrh nakoniec nebol v predložení v pléne NR SR.

Komentár hodnotiacej komisie

Návrh bol hodnotený rozporuplne. Niektorí členovia hodnotiacej komisie uznali, že angažovanosť štátu pri ochrane slabých je nevyhnutná. Predmetom kritiky sa stala snaha návrhu nesytemovo suplovať nedostatočnú vymáhateľnosť práva na Slovensku priamou finančnou pomocou zo strany štátu. Boli vyslovené obavy z možných dopadov opatrenia na štátny rozpočet a z ďalšieho neúnosného zvyšovania daňového zaťaženia občanov, ako i rozrastania sa ďalšej administratívnej činnosti. Kritické hlasy poukázali aj na to, že návrh by vo svojich dôsledkoch mohol spôsobiť, že sa neplatiči začnú spoliehať v plnej miere na štát, a že opatrenie teda prinesie len zhoršenie situácie v oblasti vymáhania výživného. Za účinnejšie a zmysluplnejšie považovala hodnotiaca komisia zjednodušenie vymáhania výživného súdnou cestou, čo súvisí s dlhodobým a všeobecným zlepšovaním právneho prostredia a vymáhateľnosti práva.

Návrh na deň voľna v mesiaci pre matky s dieťaťom

V priebehu diskusie o novom Zákonníku práce bol verejnosti predložený návrh strany SMER, ktorý mal žene či mužovi s maloletým dieťaťom do 15 rokov umožniť nárokovat' si jeden deň voľna v mesiaci. Koncipient návrhu zdôvodňoval jeho potrebu vážnym deficitom sociálneho postavenia matiek a nedostatkom voľného času rodiča pre dieťa, rodinu a tiež vlastnú psychohygienu. Riziko znevýhodnenia matiek s dieťaťom na trhu práce a ich potenciálnej diskriminácie v dôsledku vzniknutých vyšších nákladov by sa dalo podľa navrhovateľa znížiť kompenzáciou vo forme daňových úľav pre zamestnávateľov. Návrh nakoniec nebol pri prerokovávaní Zákonníka práce predložený v pléne NR SR.

Komentár hodnotiacej komisie

Návrh na deň voľna v mesiaci pre matky s dieťaťom bol zhodnotený veľmi kriticky. Bol označený ako čisto populistický a v zásade nič neriešiaci krok. V konečnom dôsledku by podľa členov hodnotiacej komisie bol návrh voči rodičom s deťmi diskriminačný a viedol by k ich zvýšenej nezamestnanosti, pretože by zamestnávateľia neboli pri rovnakých mzdových nákladoch motivovaní zamestnávať niekoho, komu musia tolerovať ešte dodatočné dni voľna. Navrhované daňové úľavy ako kompenzáciu pre zamestnávateľov väčšina členov komisie odmietla ako nedostatočnú a nesytemovú.

Stravné lístky

Inštitút stravných lístkov vznikol pred viacerými rokmi v dôsledku novely Zákonníka práce, ktorá vtedy zaviedla povinnosť zamestnávateľov prispievať zamestnancom na stravu („...teplé hlavné jedlo vrátane nápoja...“). Táto povinnosť je dnes realizovaná formou priameho poskytovania stravovacích služieb zamestnávateľom (závodné jedálne) alebo prostredníctvom tretích subjektov poskytujúcich stravovacie služby. Za tieto služby inkasujú tzv. gastrolístky, ktoré zamestnávateľia nakupujú pre svojich zamestnancov od emitujúcej spoločnosti, ktorá ich následne týmto tretím subjektom prepláca. Na základe poslaneckej iniciatívy bol v novembri 2001 v NR SR prijatý pozmeňujúci návrh k novele zákona o dani z príjmov týkajúci sa stravných lístkov, ktorý mal presnejšou definíciou od januára 2002 obmedziť ich používanie výlučne na kúpu teplej stravy. Návrh mal zabezpečiť vykonávanie pôvodného zmyslu úpravy – zabezpečenie teplej stravy zamestnancom a zamedziť dnes častému používaniu stravných lístkov na kúpu tovarov iného charakteru, či na iné účely než stravovanie (napr.: potraviny, alkohol, drogistický tovar, benzín atď.). Stravné lístky sú dnes vydávané viacerými spoločnosťami v ročnom objeme 6 mld.Sk, pričom ich provízia predstavuje 3%-6% z nominálnej hodnoty emitovaných gastrolístkov. Na tejto hodnote sa 55% podieľajú zamestnávateľia, pričom tento náklad je pre spoločnosť daňovo uznateľnou položkou, zvyšných 45% platia zamestnanci priamo a časť aj nepriamo cez sociálny fond (tvorený z 1% hrubých miezd). Vďaka silnému odporu verejnosti bol po vrátení zákona prezidentom do NR SR tento pozmeňujúci návrh z novely vypustený, čím sa zachovala súčasná nejednoznačná úprava umožňujúca gastrolístkami uhrádzať okrem stravovacích služieb aj iné tovary. Predkladatelia kritizovali stav, keď daňovo zvýhodnený inštrument nie je využívaný výlučne na svoj verejnoprospešný účel – na nákup teplej stravy. Kritici z druhej strany navrhovali zrušiť povinnosť poskytovania stravy, nakoľko je to regulácia zvyšujúca náklady na pracovníkov, ktoré si firmy kompenzujú nižšími mzdami a nižším počtom prijatých pracovníkov.

Komentár hodnotiacej komisie

Hodnotiaci sa zhodli, že návrh odstraňujúci používanie gastrolístkov na iné ako stravné účely bol racionálny, ale obmedzenie ich použitia len na teplú stravu by diskriminovalo ľudí uprednostňujúcich iné druhy požívatín. Niektorí hodnotiaci však považovali používanie stravných lístkov na iné ako stravné účely len za vedľajší problém a inštitút gastrolístkov navrhovali napriek ich verejnej obľube celkom zrušiť, nakoľko sú neefektívnou reguláciou, z ktorej profitujú len spoločnosti vydávajúce stravné lístky. Gastrolístky sú pre zamestnancov v podstate peniazmi, ktorých vydanie financuje štát, zamestnávateľ i zamestnanec. Štát ich daňovo zvýhodňuje tým, že príspevok zamestnávateľa je odpočítateľnou položkou zo základu dane z príjmu, zamestnanci z tohto príjmu neodvádzajú ani daň z príjmu, ani odvody do fondov sociálneho zabezpečenia. Zamestnávateľia síce prispievajú tiež, avšak z dlhodobého hľadiska si tieto náklady čiastočne kompenzujú znížením miezd zamestnancom, resp. ich nižším zvýšením. Zamestnanci formálne prispievajú časťou ich hodnoty, no znášajú aj nižšie mzdy v budúcnosti. Problémom tejto regulácie je, že suma uvedených príspevkov je vyššia ako hodnota samotných gastrolístkov, nakoľko je treba pokryť administratívne náklady na ich vydanie a distribúciu, ako aj provízie spoločnostiam vydávajúcim tieto lístky. Tento rozdiel znáša hlavne štát – nižším výnosom dane z príjmu, nižšími odvodmi do fondov sociálneho zabezpečenia, a na druhej strane zamestnanci nižšími mzdami. Podľa viacerých hodnotiacich by o forme zvýhodnenia a motivácie zamestnancov mala firma rozhodovať sama a dobrovoľne s ohľadom na svoje možnosti a potreby zamestnancov.

4.9.3. Politika zamestnanosti

Priemerná miera evidovanej nezamestnanosti na Slovensku vzrástla v roku 2000 o takmer jeden percentuálny bod na úroveň 18,2%. Na začiatku roku 2000 evidovalo 10 okresov 30%-nú mieru nezamestnanosti, v ďalších 39 okresoch prevyšovala miera nezamestnanosti 20%-nú hranicu. Ku koncu januára 2002 zaznamenal Národný úrad práce mieru nezamestnanosti vo výške 19,7%. Evidovaných bolo 563 946 nezamestnaných.

Novela zákona o zamestnanosti (verejnoprospešné práce)

Vládna novela zákona o zamestnanosti umožňovala mestám, obciam, občianskym združeniam, nadáciám, zdravotníckym zariadeniam, cirkvám, ale aj rozpočtovým a príspevkovým organizáciám a pod. vytvárať od 1. augusta 2000 verejnoprospešné pracovné miesta pre dlhodobo nezamestnaných (v evidencii úradu práce vyše roka). Na projekt verejnoprospešných prác (VPP) boli vyčlenené zo štátneho rozpočtu 2 miliardy korún, ktoré boli pôvodne určené na vyplácanie dávok sociálnej pomoci. Takmer polovicu peňazí dostal Košický a Prešovský kraj. Okresné úrady práce mali z pridelených financií hradiť zamestnávateľom, ktorí vytvorili miesto na VPP, mzdové i poistné náklady. Peniaze sa však nemohli použiť na samotné vytvorenie, resp. technické zabezpečenie pracovného miesta. Napriek veľkému záujmu o VPP (do konca septembra sa zamestnalo približne 50 000 ľudí, do konca roku sa umiestnilo 67 301 dlhodobo nezamestnaných, čím klesla aj nezamestnanosť pod 20%-nú hranicu - 18,35%) sa využilo asi len 1,3 mld.Sk. Zvyšok sa musel vrátiť späť do štátneho rozpočtu. Bez ohľadu na druh práce dostali zamestnanci mesačne za 8-hodinový pracovný čas 4 537 Sk. Odvody za nich zaplatil úrad práce. Nezamestnaní, ktorí odmietli nastúpiť na VPP boli vyradení z evidencie úradu práce, a tým pádom nemohli poberať plnú výšku sociálnej podpory. U zástancov inštitútu VPP prevládali názory, že opatrenie pomáhalo odhaľovať prácu „načierno“, a že ďalším dôležitým efektom VPP bolo získavanie pracovných návykov dlhodobo nezamestnanými. Kritici naopak zdôrazňovali, že umelé vytváranie dočasných pracovných miest bolo nesystémovým krokom znižovania nezamestnanosti. Projekt VPP mal trvať predbežne iba do konca roku 2000, dakedy boli vyčlenené finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu, no realizoval sa aj v nasledujúcom roku. V roku 2001 sa uvažovalo o uvoľnení 3 miliárd korún na VPP.

Komentár hodnotiacej komisie

Novela zákona o zamestnanosti bola hodnotená ako nesystémové opatrenie, ktoré síce dočasne opticky znížilo mieru nezamestnanosti, ale vytváralo tiež neproduktívne pracovné miesta financované daňovými poplatníkmi. Ich o tento „príspevok“ nižšie príjmy prispeli k zníženiu výdavkov na tovary aj slovenských producentov, a tak pôsobilo toto opatrenie presne opačne, ako deklarovalo, čiže proti zamestnanosti. I napriek uvedenej kritike bol inštitút verejnoprospešných prác akceptovaný vďaka pozitívam vo forme obnovy pracovných návykov dlhodobo nezamestnaných a lepšej možnosti odhaľovať čiernu prácu.

Zvýšenie minimálnej mzdy v roku 2000 (4 400 Sk)

V roku 2000 sa zvýšila minimálna mzda z dovtedajších 4 000 Sk na 4 400 Sk. Podľa podpredsedu vlády pre ekonomiku bolo toto zvýšenie kompromisom medzi ekonomickým, politickým a sociálnym hľadiskom. Odborári navrhovali zvýšenie minimálnej mzdy na úroveň 4 510 Sk. V roku 2000 predstavovala priemerná mesačná mzda zamestnanca hospodárstva SR 11 430 Sk (v roku 2001 - 12 365 Sk).

Komentár hodnotiacej komisie

Zvýšenie minimálnej mzdy nebolo hodnotené jednoznačne. Prevládal názor, že sa opatrenie dotýka len malej časti populácie a neprinesie prakticky žiadny efekt. Zazneli však aj obavy, že vyššia minimálna mzda bude mať za následok zvyšovanie miery nezamestnanosti a zamestnávania „na čierno“. Očenené bolo, že sa zvýšil rozdiel medzi podporou v nezamestnanosti a minimálnou mzdou, čo mohlo pôsobiť motivujúco.

Opatrenia KDH na zníženie nezamestnanosti a naštartovanie hospodárstva - „Veľký tresk“

Kresťansko-demokratické hnutie (KDH) predložilo v máji 2001 na prerokovanie návrhy na zníženie alebo oslobodenie od platieb daní a odvodov do Sociálnej poisťovne, zdravotných poisťovní a iných verejných fondov, ako aj návrhy na riešenie nezamestnanosti. Návrh pozostával z balíka 14 opatrení:

- povinné uvádzanie údajov na výplatnej páske zamestnanca, ktoré predstavujú súčet hrubej mzdy zamestnanca a odvodov, ktoré platí za zamestnanca jeho zamestnávateľ (pozri nižšie Návrh nového Zákonníka práce)
- odpustenie platieb poistného na zdravotné, nemocenské, dôchodkové poistenie a poistenie v nezamestnanosti zamestnávateľom za každého novoprijatého zamestnanca, ktorý bol predtým dlhodobo nezamestnaný, alebo bol absolventom - nezamestnaným dlhšie ako 6 mesiacov (pozri nižšie Úľavy na podporu zamestnávania dlhodobo nezamestnaných)
- hradenie nákladov spojených so zamestnaním každého nezamestnaného absolventa, t.j. mzdy a odvodov až do 1,8 násobku životného minima (pozri nižšie Úľavy na podporu zamestnávania dlhodobo nezamestnaných)
- preplácanie cestovných nákladov nezamestnaným v prípade, že si nájdu prácu mimo miesta svojho trvalého bydliska (pozri nižšie Úľavy na podporu zamestnávania dlhodobo nezamestnaných)
- zvýšenie odpočítateľnej položky na jedno dieťa na úroveň 22 800 Sk (otec rodiny s dvoma deťmi a s manželkou, ktorá sa o ne stará v domácnosti, by mal nulovú daň z príjmu až do výšky takmer 8 000 Sk mesačného príjmu)
- zníženie odvodov zamestnávateľov zo súčasných 38% mzdových nákladov na 29%
- zníženie dane z príjmu právnických osôb zo súčasných 29% na 19% (pozri Vládny návrh daňových zákonov, kapitola 4.2.1)
- zníženie najnižšej sadzby dane z príjmu fyzických osôb z 12% na 10% (pozri Vládny návrh daňových zákonov, kapitola 4.2.1)
- učinenie úrokov z hypoték, zo stavebného sporenia a z príspevku Štátneho fondu rozvoja bývania odpočítateľnými položkami zo základu dane z príjmov fyzických osôb
- vystavovanie ročných živnostenských listov nezamestnaným na požiadanie na živnosť, ktorá spadá pod paušálnu daň a s podmienkou, že budú súčasne vyradení z evidencie Okresného úradu práce; držitelia týchto živnostenských listov by boli na rok oslobodení od platenia odvodov do poisťovní fondov a tiež by boli oslobodení od platenia dane z príjmov

- pokutovanie zamestnávateľov, ktorí by boli pristihnutí pri zamestnávaní načierno, od 100-tis. Sk až do 5 mil.Sk; 20% tejto pokuty by bolo zosobnených štatutárovi zamestnávateľa, ak by nepreukázal, že o zamestnávaní načierno rozhodol bez jeho vedomia niekto iný
- pokutovanie nezamestnaných „prichytených“ pri čiernej práci vo výške dvojročných priemerných sociálnych dávok
- zákon o čiernej práci; by obsahoval definíciu čiernej práce, sankcie pre zamestnanca a zamestnávateľa, zriadenie pracovnej polície
- možnosť rozhodnúť o použití každej štvrtej koruny (25%), ktorú občan odvádza na dani z príjmu fyzických osôb; o tieto prostriedky by sa mohli uchádzať neziskové organizácie, zriaďované obcami, ale aj cirkvami, rôzne spolky, organizácie a nadácie, ale aj verejné inštitúcie (pozri Určenie 1% dane z príjmu občanmi na verejnoprospešné účely, kapitola 4.17)

Komentár hodnotiacej komisie

Viaceré z balíka opatrení, napríklad opatrenia proti čiernej práci, možnosť rozhodnúť o časti daňovej povinnosti, povinné údaje na výplatnej páske, úroky zo stavebného či hypotekárneho úveru ako odpočítateľná položka, boli hodnotené ako progresívne. Odpustenie odvodov do fondov, či preplácanie cestovného boli označené ako nesystémové, selektívne a trh práce deformujúce opatrenia. Radikálne znižovanie daňového a odvodového zaťaženia považuje časť hodnotiacej komisie za nereálne a verejné financie ohrozujúce, nakoľko najprv musí dôjsť k významnejšiemu poklesu verejných výdavkov, resp. zastaveniu každoročného deficitného hospodárenia verejnej vlády, ako aj k reforme zdravotníctva a sociálneho zabezpečenia. Kritizovaný bol spôsob predloženia opatrení bez predbežnej dohody koalíčných strán, keďže predkladateľ je jedným z vládnych politických subjektov, čo spôsobilo odmietnutie viacerých z navrhovaných opatrení.

Národnou radou SR bol schválený návrh na povinné uvádzanie ceny práce na výplatnej páske zamestnanca (pozri nižšie Návrh nového Zákonníka práce). Poslanci zamietli zníženie odvodov zamestnávateľov do verejných fondov na úroveň 29%, zníženie dane z príjmu právnických osôb na 19% (NR SR schválila zníženie na 25% (pozri Vládny návrh daňových zákonov, kapitola 4.2.1). Rovnako odmietli aj zvýšenie odpočítateľnej položky na jedno dieťa vo výške 22 800 Sk. V máji 2001 vláda schválila opatrenia na boj proti čiernej práci podobné tým, ktoré sú obsiahnuté vo Veľkom tresku. Opatrenia týkajúce sa riešenia zamestnávania dlhodobo nezamestnaných schválil parlament v novembri 2001 v rámci novely zákona o zamestnanosti (pozri nižšie Úľavy na podporu zamestnávania dlhodobo nezamestnaných).

Úľavy na podporu zamestnávania dlhodobo nezamestnaných

Poslanecká novela zákona o zamestnanosti z novembra 2001, inšpirovaná programom „Veľký tresk“ (pozri vyššie), určila Národnému úradu práce povinnosť preplácať dlhodobo nezamestnanému cestovné náklady do výšky 1 500 Sk mesačne po dobu jedného roka v prípade, že si nájde prácu mimo miesta svojho trvalého bydliska. Okresný úrad práce do 30 dní od vzniku pracovného pomeru má uzatvoriť so zamestnancom, ktorý bol evidovaný ako nezamestnaný najmenej 12 mesiacov, alebo so zamestnancom, ktorý po absolvovaní školy bol evidovaný ako nezamestnaný najmenej 6 mesiacov, dohodu o náhrade cestovných výdavkov. Náhrada cestovných výdavkov sa má poskytovať z účelovej dotácie zo štátneho rozpočtu. Štát podľa navrhovateľa výmenou za investíciu 1 500 Sk mesačne ušetril platenie odvodov a sociálnych dávok v sume od 1 800 do 3 500 Sk mesačne. Parlament schválil aj návrh, ktorý zaviedol v platnom zákone o zamestnanosti dva nové nástroje štátnej politiky zamestnanosti. Prvým bolo dohodnutie pracovného miesta pre absolventa školy na určitú dobu. Dohodnuté pracovné miesto pre absolventa je každé pracovné miesto, na ktoré bol prijatý absolvent školy, ktorý bol evidovaný ako nezamestnaný najmenej 6 mesiacov, a to na základe dohody uzatvorenej medzi okresným úradom práce a zamestnávateľom najviac na 3 mesiace. Úrad práce má zamestnávateľovi z účelovej dotácie zo štátneho rozpočtu poskytnúť príspevok na úhradu mzdy alebo platu zamestnanca vo výške mesačnej minimálnej mzdy a príspevok na úhradu poistného na zdravotné poistenie, nemocenské poistenie a dôchodkové zabezpečenie. Príspevok sa neudelí, ak má zamestnávateľ nižší počet zamestnancov ako 6 mesiacov pred podaním žiadosti. Druhým opatrením v prospech zamestnanca bolo odpustenie odvodov platených zamestnávateľom do poisťovních fondov počas 5 mesiacov, ak zamestnávateľ uzatvoril s dlhodobo nezamestnaným (evidovaný min. 12

mesiacov) a nezamestnaným absolventom školy (evidovaný min. 6 mesiacov) pracovnú zmluvu na aspoň 5 mesiacov. Táto právna úprava reagovala podľa navrhovateľa na súčasný systém aktívnej politiky zamestnanosti, ktorý je z dôvodu nedostatku finančných prostriedkov na jej realizáciu nefunkčný. Novelizovaný zákon o zamestnanosti nadobudol účinnosť 1. januára 2002.

Komentár hodnotiacej komisie

Novela zákona o zamestnanosti priniesla opatrenia, ktoré sa snažia riešiť problém vysokej nezamestnanosti na Slovensku. Podľa hodnotiacej komisie by mohli zvýšiť mobilitu pracovnej sily a šance dlhodobo nezamestnaných zamestnať sa. U nezamestnaných absolventov škôl narástla šanca na získanie praxe, ktorej absencia býva neskôr prekážkou ďalšieho uplatnenia. Za situácie, kedy miera nezamestnanosti dosahuje vysokých hodnôt a súčasne existujú značné, regionálne podmienené, rozdiely medzi dopytom a ponukou práce, išlo o opatrenia, ktoré by prechodne síce mohli napomôcť zvýšiť uplatnenie nezamestnaných, no diskutabilnou ostala ich praktická efektívnosť, nakoľko v panujúcich podmienkach ponuky voľných pracovných miest a jej geografickej skladbe bude finančný príspevok využiteľný asi iba pre malý počet nezamestnaných. Ďalej bola tiež otázná výška administratívnych nákladov a prípadná zneužívateľnosť systému úľav. Pozitívom opatrení bola jednoznačná sledovanosť adresnosti príspevkov. Hodnotiaca komisia označila opatrenia za selektívne a čiastkové, ktoré nepriniesli zásadné systémové zmeny. Problém nezamestnanosti je možné na Slovensku dlhodobo úspešne vyriešiť napríklad plošným znižovaním odvodov, daní, dereguláciou nájomného a zásadným zvýšením pružnosti trhu práce, napríklad podporou zamestnávania na skrátenej úväzky alebo odstránením nadmernej ochrany zamestnanca, čím by sa docielilo vytváranie nových pracovných miest.

V roku 1999 evidovali úrady práce 231 233 viac ako 1 rok nezamestnaných, čo predstavovalo 43,2% všetkých evidovaných nezamestnaných. Viac ako 2 roky sa nezamestnalo 117 402 ľudí (21,9%). V roku 2000 bolo viac ako rok bez práce 43,6% a viac ako 2 roky 21,6% celkového počtu evidovaných nezamestnaných. Priemerný čas trvania evidencie nezamestnanosti dosiahol 13,7 mesiaca.

Návrh na zrušenie inštitútu dohody o vykonaní práce

Návrh mal za cieľ v rámci novely Zákonníka práce (pozri nižšie) riešiť obchádzanie inštitútu klasického pracovného pomeru, ktorý sa často nahrádzal dohodami o vykonaní práce. Inštitút dohôd o vykonaní práce bol zamestnávateľmi využívaný pre svoju flexibilitu, nakoľko zamestnanec na dohodu nebol zaťažený odvodmi na dôchodkové, nemocenské či zdravotné poistenie a nemal nárok na odstupné. Dohodami o vykonaní práce sa podľa navrhovateľov ich zrušenia zakrýval skutočný pracovný pomer a takíto zamestnanci boli spravidla evidovaní ako nezamestnaní, ktorí poberali ešte aj sociálne dávky. Práce menšieho rozsahu, ktoré si zamestnávateľ nechával vykonávať pracovníkmi na dohodu o vykonaní práce, mali byť riešené formou pracovného pomeru na čiastočný úväzok alebo uzatváraním pracovného pomeru na určité obdobie. Novela bola nakoniec navrhovateľmi stiahnutá z legislatívneho procesu.

Komentár hodnotiacej komisie

Návrh na zrušenie inštitútu dohody o vykonaní práce bol odborníkmi hodnotený ako nesystémový, pretože neriešil príčinu nezamestnanosti a čiernej práce. Návrh by znepružnil situáciu na trhu práce, skomplikoval by situáciu v rozpočtových, príspevkových, ale aj v súkromných organizáciách a znemožnil by niektorým sociálnym skupinám vylepšiť si príjmy príležitostnou prácou.

Návrh nového Zákonníka práce

Zákonník práce (ZP) predstavoval druhú etapu reformy pracovného práva, ktorá mala zabezpečiť optimálne fungovanie trhového hospodárstva. V tomto zmysle sa v novom zákonníku mal znižovať rozsah donucujúcich ustanovení a prehlbovať princíp zmluvnej voľnosti zamestnávateľov a zamestnancov. Nová právna úprava mala tiež približovať slovenské pracovné právo normám Európskej únie. V zákonníku boli podľa nového upravené minimálne pracovné podmienky (minimálna dĺžka dovolenky, prestávky v práci, maximálna dĺžka pracovného času a pod.), pričom priaznivejšie podmienky si budú môcť zamestnanci dohodnúť v rámci kolektívneho vyjednávania. Zákonník stanovil

maximálnu dĺžku pracovného času na 40 hodín týždenne (tzv. čistý pracovný čas bez prestávok na jedlo a odpočinok). Pracovný čas zamestnanca vrátane práce nadčas môže byť najviac 48 hodín týždenne, aj keď pracuje pre viacerých zamestnávateľov. Dĺžka dovolenky zostala zachovaná v rozsahu najmenej 4 týždne za rok, ktorá sa po odpracovaní 15 rokov predlžuje o ďalší týždeň. Pri prvom skončení pracovného pomeru, po nadobudnutí nároku na starobný dôchodok, invalidný dôchodok alebo dôchodok za výsluhu rokov sa stanovila povinnosť poskytnúť zamestnancovi odchodné najmenej v sume jeho priemerného mesačného zárobku. Zamestnancovi, s ktorým zamestnávateľ skončí pracovný pomer výpoveďou alebo dohodou z dôvodov nadbytočnosti alebo reorganizácie, resp. úplného zrušenia činnosti zamestnávateľa, patrí pri skončení zamestnania odstupné najmenej v sume dvojnásobku ich priemerného mesačného zárobku. Novinkou v ZP je zriadenie zamestnaneckých rád (u zamestnávateľov, ktorí zamestnávajú najmenej 20 osôb), prípadne zamestnaneckého dôverníka (najmenej 5 zamestnancov) v podnikoch, kde nepôsobia odborové organizácie. Zamestnanecká rada má zastupovať všetkých zamestnancov, ktorí budú oprávnení prostredníctvom zamestnaneckej rady uplatňovať svoje práva vyplývajúce z pracovnoprávneho vzťahu. Zamestnanecká rada bude mať vo vzťahu k zamestnávateľovi právo na prerokovanie, a to aj v tých prípadoch, v ktorých odborový orgán má právo spolurozhodovania, ďalej právo na informácie a právo kontroly dodržiavania pracovnoprávnych predpisov. Nový ZP umožnil vykonávať ľahšie špecifické práce aj deťmi mladšími ako 15 rokov. Polemiku vyvolalo ustanovenie o zrušení inštitútu dohody o pracovnej činnosti. Nahradíť by ho mal klasický skrátený pracovný úväzok, pri ktorom treba okrem daní hradiť aj všetky povinné poistné odvody v plnej výške, čím sa výrazne odlišuje od dohody o pracovnej činnosti. Hlavné argumenty predkladateľa - ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny – za zrušenie tohto inštitútu boli: zamedzenie zneužívania dohôd o pracovnej činnosti zamestnávateľmi, snaha obmedziť nelegálnu prácu, posilnenie ochrany zamestnancov štandardnou výpovednou lehotou a nárokom na dovolenku, približovanie sa právneho stavu v EÚ. S návrhom novej právnej úpravy nesúhlasili zamestnávatelia a aj niektorí poslanci NR SR. Kritici upozorňovali, že sa týmto krokom znižuje flexibilita trhu práce, zdražuje sa pracovná sila, čím sa zvýši nezamestnanosť a o doplnkovú prácu prídu niektoré skupiny občanov (študenti, dôchodcovia). Inštitút dohody o vykonaní práce sa v zákonníku ponechal, pričom rozsah týchto prác sa zvýšil zo 100 na maximálne 300 hodín ročne (zvýšenie na 500 hodín v parlamente neprešlo). ZP bol v NR SR schválený 2. júla 2001 a účinnosť má nadobudnúť 1. apríla 2002 v nadväznosti na zákony o verejnej a štátnej službe (pozri kapitola 4.12.1).

Komentár hodnotiacej komisie

Návrh nového Zákonníka práce bol hodnotený rozporuplne. Podľa viacerých komentárov odborníkov nový Zákonník práce nespôsobuje deklarované zvýšenie flexibility trhu práce, ba práve naopak, niektorými ustanoveniami zdražuje a znižuje pružnosť pracovnej sily a obmedzuje konkurenciu. Unisono zaznela výhrada k zrušeniu inštitútu dohody o pracovnej činnosti. Týmto krokom sa iba zvýši nezamestnanosť a rozsah čiernej práce, čím sa znížia výnosy dane z príjmov fyzických osôb, odvodové príjmy zdravotných poisťovní a Sociálnej poisťovne a zvýšia výdavky na podporu v nezamestnanosti.

Oproti pôvodnému návrhu Zákonníka práce bolo parlamentom schválených mnoho pozmeňujúcich poslaneckých návrhov. Poslanci schválili okrem iného aj návrh, ktorý odporúčal, aby sa na výplatnej páske objavoval údaj o „celkovej cene práce,,,“ čo je súčet hrubej mzdy a odvodov, ktoré za zamestnanca platí zamestnávateľ (pozri vyššie Opatrenia KDH na zníženie nezamestnanosti a naštartovanie hospodárstva - „Veľký tresk“). Ďalší prijatý pozmeňujúci návrh, ktorý bol reakciou na zrušenie dohôd o pracovnej činnosti, umožnil študentom zamestnať sa na základe nového inštitútu - dohody o brigádnickej práci študentov. Na základe takejto dohody bude možné vykonávať prácu v rozsahu neprekračujúcom v priemere polovicu určeného týždenného pracovného času. Zakázalo sa predlžovanie skúšobnej lehoty, ktorá môže trvať najviac 3 mesiace, nahradila sa povinnosť zamestnávateľa prerokovať isté záležitosti s odbormi povinnosťou nechať si ich odbormi schváliť, zakázali sa nadčasy v prípade rizikovej práce a stanovilo sa zaratúvanie odpracovaných rokov pre potrebu výpočtu dĺžky dovolenky až od dovŕšenia 18. roku života. Nový Zákonník práce zakázal diskrimináciu zamestnancov alebo uchádzačov o zamestnanie na základe ich pohlavia, veku, zdravotného a rodinného stavu, národnosti, farby pleti, vierovyznania, sociálneho pôvodu, majetku, politickej či odborovej príslušnosti a pod., no poslanci nezakázali diskrimináciu na základe sexuálnej orientácie. Neschválili ani ustanovenie, aby niektoré právomoci odborových orgánov prináležali aj zamestnaneckým radám.

S približujúcim sa termínom nadobudnutia účinnosti (1.4.2002) nového Zákonníka práce silneli tlaky na jeho odsunutie. Napríklad aj Podnikateľská aliancia Slovenska (PAS) (združuje vybrané podnikateľské subjekty vyznávajúce hodnoty etickosti, otvorenosti, principiálnosti, solidárnosti a zákonnosti) – stála konferencia Centra pre hospodársky rozvoj (CPHR) o zlepšovaní podnikateľského prostredia navrhovala odloženie účinnosti nového Zákonníka práce. Zároveň chce presadzovať jeho komplexné prehodnotenie. Uplatnenie nového Zákonníka práce by podľa PAS negatívne ovplyvnilo podnikateľské prostredie a trh práce na Slovensku. Podniky združené v PAS sa zhodli, že medzi hlavné nedostatky novej úpravy Zákonníka práce patrí obmedzenie pružnosti pracovného času a nadčasov (pozn. toto opatrenie najviac postihne učiteľov, zdravotníkov, umelcov, zamestnancov dopravných podnikov), zrušenie dohôd o pracovnej činnosti, neúmerne zvyšovanie nákladov na rozhodovanie a fungovanie podnikateľských subjektov a obmedzujúce predzmluvné vzťahy. Negatívne dopady nového Zákonníka práce by sa mohli prejavovať zvyšovaním celkových výrobných nákladov podnikov, zhoršením konkurencieschopnosti slovenských firiem, zvýšenou neochotou zamestnávateľov uzatvárať nové pracovné zmluvy, rastom nezamestnanosti a následným znížením kvality života na Slovensku. Tripartita na svojom rokovaní, napriek nesúhlasu odborov, rozhodla o pozastavení účinnosti zákonníka s tým, že na dopracovanie zákona potrebuje minimálne rok. V parlamente sa medzitým objavili návrhy noviel z dielni pravicových strán, koaličná rada však rozhodla, že účinnosť zákonníka sa neodloží. Niektoré nedostatky nového Zákonníka práce má dočasne vyriešiť malá novela, ktorú schválili poslanci v 20. marca 2002. Novela zvýšila rozsah týždenného pracovného času vrátane nadčasovej práce zo 48 na 58 hodín, pričom zamestnanci budú môcť pracovať týždenne 18 hodín nadčas. Ide o prechodné ustanovenie, ktoré by malo spolu so zachovaním dohôd o pracovnej činnosti platiť do konca marca 2007. Novela sa zaoberala tiež prácou zamestnancov zdravotníctva, dopravy a kultúrnych inštitúcií v soboty a nedele. Ich pracovný odpočinok by sa mal určovať iným spôsobom než v pôvodne schválenom Zákonníku práce. Poslanci tiež odhlasovali, že v prípade mimoriadnych udalostí a naliehavých prác, pri ktorých hrozí nebezpečenstvo ohrozujúce život alebo zdravie, sa nadčasová práca nebude započítavať do zákonom stanoveného limitu pre prácu nadčas. Na znení novely sa dohodla vláda so zamestnávateľmi a odbormi.

4.10. Zdravotníctvo

Poradie (1 – 174)	HESO (2.štvrťrok 2000 – 4.štvrťrok 2001)	RATING [-300; 300]	Hodnotený (štvrťrok/rok)	Prijatý (štvrťrok/rok)
85	Koncepcia reformy zdravotníctva	57,2	1/2001	1/2001
131	Novela zákona o zdravotnom poistení	6,9	2/2001	2/2001
135	Návrh nového cenového výmeru v zdravotníctve	0,0	3/2001	4/2001
137	Návrh monopolizácie základného zdravotného poistenia	-1,5	1/2001	-
140	Priority nového ministra zdravotníctva	-7,0	3/2000	-
145	Zákaz exekúcií zdravotných poisťovní a zdrav. zariadení	-12,2	3/2001	3/2001
165	Predĺženie zákazu exekúcií zdrav. poisťovní a zdrav. zariadení	-45,7	4/2001	4/2001

Podľa údajov ministerstva zdravotníctva predstavovali výdavky na zdravotníctvo v SR v roku 2000 59,3 mld.Sk (bez použitých mimoriadnych zdrojov z privatizácie vo výške 3,5 mld.Sk), čo zodpovedalo 6,7% z HDP. V roku 2001 disponovalo slovenské zdravotníctvo približne objemom 70 mld. korún. Dlh zdravotníctva dosiahol v roku 2000 sumu asi 15 miliárd korún, niektorí odborníci však hovoria o podstatne vyššej hodnote presahujúcej 20 mld.Sk a o neustálom narastaní dlhu o vyše 700 mil.Sk mesačne. Zdravotnícki pracovníci tvrdia, že je nevyhnutné dofinancovať sektor, ktorý je dlhodobo finančne podvyživený. Na druhej strane je slovenské zdravotníctvo vnímané verejnosťou ako odvetvie s jednou z najvyšších mier korupcie v spoločnosti (Peter Pažitný a Rudolf Zajac odhadujú výšku úplatkov v zdravotníctve, tzv. neformálne platby, na úrovni 12 mld. korún). Odborná verejnosť poukazuje aj na obrovské rezervy v hospodárení rezortu a na potrebu zásadnej reformy.

Priority nového ministra zdravotníctva

Po škandalóznom liečení ochorenia prezidenta SR sa vzdal minister zdravotníctva Tibor Šagát svojho kresla a uvoľnenú funkciu po ňom prevzal Roman Kováč. Nový minister zdravotníctva si dal za cieľ urýchliť transformáciu systému zdravotnej starostlivosti. To predpokladalo dokončiť racionalizáciu (redukciu) siete zdravotníckych zariadení a zmenu spôsobu ich riadenia. Nemocnice sa mali odštatniť a pretransformovať na verejnoprospešné neziskové organizácie. Centrálny spôsob riadenia sa mal zmeniť na samosprávny a kompetencie mali prejsť na samotných zdravotníkov. Štát si mal ponechať iba kontrolu. Malo sa rozvinúť viaczdrojové financovanie zdravotníctva, čo predpokladalo prijať nové zákony o zdravotnom poistení a o zdravotnom pripoistení. Tieto kroky by si vyžiadali i nepopulárne znižovanie spotreby liekov, zdravotníckych zariadení a počtu pracovníkov v zdravotníctve.

Komentár hodnotiacej komisie

Priority neboli hodnotené pozitívne hlavne pre malú politickú vôľu k zásadnej reforme zdravotníctva. Hodnotiacim chýbala snaha redukovať počet štátnych zdravotných poisťovní, ktoré si aj tak nemôžu konkurovať, keďže poskytujú rovnaké služby. Chýbala im aj snaha zaviesť systém povinného poistenia a pripoistenia s kontrolovateľnými výdavkami poisťovní. Za nevyhnutnú bola považovaná väčšia deetatizácia zdravotníctva.

Koncepcia reformy zdravotníctva

Jedným z výsledkov protestných akcií zdravotníckych pracovníkov (viac informácií pozri kapitola 4.12.1), ktorí okrem iného žiadali do konca roku 2000 prijať v NR SR reálnu koncepciu transformácie zdravotníctva, bola dohoda, ktorá zaväzovala ministerstvo zdravotníctva (MZ SR) podať parlamentu správu o situácii v zdravotníctve. Po vypracovaní tejto správy ministerstvo predložilo komplexný materiál pod názvom Analýza hospodárenia systému zdravotnej starostlivosti a návrh opatrení na zlepšenie hospodárenia a finančnej situácie systému zdravotnej starostlivosti. Tento koncepčný materiál, ktorý nasledoval po zásadnom dokumente – Transformačné kroky na roky 1999-2002 v rezorte zdravotníctva (október 1999), a ktorý mal byť aktualizáciou transformačného programu, bol vyhotovený v prvej verzii v novembri 2000, potom bol výrazne prepracovaný v januári 2001 a ešte raz v marci 2001, kedy bol schválený vládou. Materiál okrem analýzy súčasného stavu obsahoval základné ciele reformy, opatrenia a podmienky ich realizácie. V koncepcii figurovalo medzi základnými cieľmi reformy zdravotníctva vyrovnanie bilancie hospodárenia systému, zvýšenie verejných zdrojov (podiel verejných zdrojov na financovaní zdravotníctva bol v roku 2001 na Slovensku 92,3%, v EÚ 75%-80%), zvýšenie aktívnej ekonomickej účasti občana na zdravotnej starostlivosti (ZS), nárast podielu súkromných zdrojov vo výdavkoch (materiál však nenaznačil žiadny konkrétny podiel), zníženie rozsahu zdravotnej starostlivosti poskytovanej zo zdrojov povinného zdravotného poistenia (pokrývajúceho takmer celú škálu výkonov ZS) a racionalizačné opatrenia. Zdravotné poistenie sa malo rozčleniť na základné povinné poistenie pokrývajúce základný štandard ZS, dobrovoľné doplnkové poistenie pokrývajúce ZS nehradenú zo základného poistenia, no definovanú v zákone o Liečebnom poriadku (LP) a pripoistenie na hradenie výkonov, ktoré v LP definované nebudú (napr. vyšší štandard vo vybavení nemocničnej izby). Od roku 2002 sa mal zaviesť príspevok štátu na nepoistiteľné riziko (transplantácie orgánov, onkologické ochorenia, rýchla zdravotnícka pomoc), zvýšiť vymeriavací základ pre výpočet zdravotného poistenia, ktoré za ekonomicky neaktívnych občanov platil štát zo štátneho rozpočtu. Ďalej sa mala znížiť poistná sadzba štátu z 14% na 10% z vymeriavacieho základu, teda na výšku poistnej sadzby zamestnávateľov. Zaviesť sa mali platby poistného za práceneschopných občanov z prostriedkov fondu nemocenského poistenia spravovaného Sociálnou poisťovňou a spoluúčasť pacienta na úhrade nákladov kúpeľnej liečby, dopravnej zdravotnej služby a využívání služieb spoločných vyšetřovacích a liečebných zložiek (röntgen, biochemické laboratórium atď.). Zracionalizovať systém malo poskytovanie ZS formou dennej diagnostiky a liečby, čo malo skrátiť priemerný ošetrovací čas, ďalej zníženie počtu akútnych postelí v lôžkových zdravotníckych zariadeniach na európsky priemer 5 na 1000 obyvateľov (v SR 6 akútnych postelí na 1000 obyv., v Bratislave 11,2), presunutie kompetencií v oblasti regulácie cien zdravotníckych služieb a tovaru na MZ SR, znižovanie spotreby liečiv usmerňovaním lekárov k efektívnejšiemu rozhodovaniu o liekových výdavkoch. Tieto zmeny si vyžadovali novelizáciu Liečebného poriadku a zákona o zdravotnom poistení.

Komentár hodnotiacej komisie

Rozčlenenie zdravotnej starostlivosti (ZS) na základnú - financovanú zo zdrojov povinného poistenia a rozšírenú - financovanú dobrovoľným poistením, teda zo súkromných zdrojov bolo hodnotiacou komisiou považované za správny krok. Nebol však definovaný, pre reformu podstatný, konkrétny rozsah služieb základnej, resp. štandardnej ZS, a z neho vyplývajúci podiel verejných a súkromných zdrojov. Už dlho potrebné bolo zvýšenie platieb štátu za ekonomicky neaktívnych občanov aspoň na úroveň priemerných nákladov na poistenca. Vyrovnanie hospodárenia systému ZS by sa nemalo dosahovať len zvyšovaním podielu verejných zdrojov. Viacerí hodnotiaci považovali za nutné úplne zrušiť postavenie štátu ako monopolného odberateľa, ktorý diktuje rozsah služieb ZS a ceny, ktoré za ne uhrádza, čo v dnešných podmienkach spôsobuje trvalý nárast deficitu systému ZS. Usmerňovanie lekárov pri rozhodovaní o liekových výdavkoch bolo vnímané ako nesystémové opatrenie, ktoré nebude mať výraznejší efekt.

Návrh monopolizácie základného zdravotného poistenia

Ministerstvo zdravotníctva SR (MZ SR) navrhlo, že po rozčlenení súčasného zdravotného poistenia bude základné povinné poistenie vyberať jedna, štátom určená zdravotná poisťovňa (ZP), pričom na doplnkové, zabezpečujúce istý nadštandard, si budú poistenci priplácať v neštátnej ZP podľa vlastného výberu. Návrh nepočítal so zvyšovaním poistného za základný balík služieb, naopak, príspevok na zdravotné poistenie sa mal znížiť a občania mali sami rozhodovať v akej oblasti zdravotníckych služieb sa pripoistia. Združenie zdravotných poisťovní (ZZP) odmietlo alternatívu, aby poisťovne mohli vykonávať len doplnkové zdravotné poistenie, nakoľko by sa pri existujúcich komerčných poisťovniach na trhu nemali šancu uplatniť. ZP chceli vyberať povinné spolu s doplnkovým poistením. Zástupcovia ZP upozorňovali, že zámer monopolizácie nebol podložený ekonomickou analýzou. Zrušenie plurality mohlo ohroziť stabilitu ZP, návrat k systému jednej ZP mohol trvať 2 až 3 roky a nezaobišlo by sa to bez prepoisťovacieho chaosu 1,8 miliónov poistencov. Podľa ZZP k zlepšeniu situácie v zdravotníctve príde iba v prípade posilnenia aktívnej ekonomickej účasti občana na financovaní zdravotnej starostlivosti, keďže na finančné krytie rozsahu služieb stanovených Liečebným poriadkom nie je dostatok zdrojov. ZZP tiež upozorňovala, že systém zdravotného poistenia deformuje štát zlými kritériami prerozdelenia i nízkymi platbami za svojich poistencov (dôchodcovia, študenti), ktorých je z celého kmeňa 63%, keď odvádza len 336 Sk za poistenca, pričom priemerné náklady boli cca. 800 Sk. Podľa názoru MZ SR registrácia poistencov v jednej ZP mala umožniť efektívnejšie nakladať s výdavkami a poskytnúť všetky informácie pre analytické a riadiace procesy. Zámer zdôvodňovalo aj tým, že pluralita by mala význam, ak by sa ZP stali poisťovňami so všetkými atribútmi, čo je v systéme povinného zákonného zdravotného poistenia nemožné. Ministerstvo argumentovalo ďalej neschopnosťou zhody pri prerozdeľovaní financií získaných z poistenia, počtom vykazovaných poistencov všetkých ZP presahujúci v istom čase počet obyvateľov SR o 0,5 milióna a nefunkčnosťou kontrolných systémov piatich poisťovní, ktoré zaťažujú zamestnávateľov i zamestnancov systémom piatich miest na vyberanie poistenia. Systém jednej ZP na povinné poistenie mal začať fungovať koncom roka 2001, ale monopolizácia základného zdravotného poistenia sa neuskutočnila a bola odmietnutá.

Komentár hodnotiacej komisie

Viacero hodnotiacich súhlasilo s monopolizáciou základného zdravotného poistenia, nakoľko rozsah a cenu poskytovaných služieb nemôže ovplyvniť ani jeden z účastníkov vzťahu poisťovňa - poistený, a preto je aj vznik konkurencie prakticky nemožný. Na druhej strane, podľa značnej časti hodnotiacej komisie, nebola monopolizácia dostatočne zdôvodnená a nepomôže vyriešiť problémy systému zdravotníctva. Návrhu chýbala definícia rozsahu základnej zdravotnej starostlivosti.

Novela zákona o zdravotnom poistení

Pôvodný vládny návrh novely zákona o zdravotnom poistení, financovaní zdravotného poistenia, o zriadení Všeobecnej zdravotnej poisťovne a o zriaďovaní rezortných, odvetvových, podnikových a občianskych zdravotných poisťovní vyvolal tvrdú kritiku poskytovateľov zdravotníckej starostlivosti. Slovenská lekárska komora (SLeK), Slovenská lekárska komora, Asociácia súkromných lekárov, Slovenská komora zubných lekárov a Združenie zdravotných poisťovní vyzvali poslancov, aby

nepodporili vládny návrh novely, podľa ktorého sa nezaplatené záväzky zrušenej poisťovne mali uhrádzať iba vo výške vymožených pohľadávok a z iných účelovo určených zdrojov. Lenže tieto mimorozpočtové bližšie nešpecifikované zdroje (nebol určený ani časový horizont splatenia dlhov) neboli isté a záviseli od mnohých premenných, napríklad od úspechu alebo neúspechu privatizácie, tvrdili kritici. Novela zákona o zdravotnom poistení sa týkala aj zrušenej Družstevnej zdravotnej poisťovne (DZP) Perspektíva. Takto sa štát chcel podľa kritikov pôvodného návrhu zbaviť nielen starých a budúcich dlhov voči poskytovateľom zdravotníckej starostlivosti, ale aj ústavnej povinnosti za zodpovednosť poskytovania tejto starostlivosti občanom SR. Podľa nich sa neustále porušovalo ústavné právo zdravotníckych zariadení, pretože ich štát zákonmi stále nútil poskytovať zdravotnú starostlivosť, povinnosť zaplatiť za ňu však už nezaručoval, čo mohlo ohroziť funkčnosť systému zdravotného poistenia na Slovensku. To sa preukázalo, keď ostali verejné lekárne (súkromné a štátne) protestne zatvorené z prevádzkových dôvodov - pre nedostatok finančných prostriedkov na zabezpečenie základného sortimentu liekov. SLeK zdôraznila, že minister zdravotníctva napriek opakovaným sľubom nedokázal zrealizovať systémové opatrenia na zlepšenie stavu v zdravotníctve a nesplnil sa ani verejný prísľub premiéra z leta 2000 o splatení dlhov lekárníkov. Zdravotné poisťovne (ZP) dlhovali lekárniam približne 6 mld.Sk. Zložitú situáciu zhoršovalo neustále predlžovanie splatnosti faktúr (4-6 mesiacov, podľa zákona je splatnosť faktúr 30 dní) zo strany niektorých ZP, najmä však Všeobecnej zdravotnej poisťovne (VŠZP). Predstavitelia SLeK upozornili, že ak sa hovorilo o oddlžovaní v celom zdravotníctve, prečo sa prijímali zatiaľ iba opatrenia na jeho zadlžovanie a postupy, ktoré iba presúvali túto ťarchu na ostatných poskytovateľov zdravotnej starostlivosti (nedostatočné platby štátu za svojich poistencov, nové nedostatočne finančne kryté cenové opatrenia MF SR týkajúce sa maximálnych a minimálnych cien pre jednotlivé zdravotnícke zariadenia ústavnej starostlivosti (pozri nižšie Návrh nového cenového výmeru v zdravotníctve), ako aj finančne nepokryté zvyšovanie plátov zdravotníckych pracovníkov (pozri kapitola 4.12.1)). Poslanci NR SR nakoniec čiastočne vypočuli hlasy kritikov a koncom mája 2001 prijali novelu zákona o zdravotnom poistení s pozmeňujúcim návrhom, ktorý mal garantovať splatenie všetkých dlhov po zrušených poisťovniach z vymožených pohľadávok, ale aj zo zdrojov určených v štátnom rozpočte a z iných štátom účelovo určených zdrojov do 24 mesiacov od schválenia účtovnej uzávierky zrušenej poisťovne ku dňu jej vstupu do likvidácie alebo do 24 mesiacov od nadobudnutia účinnosti vyhlásenia konkurzu na poisťovňu. S takýmto znením však nebola spokojná SLeK, nakoľko nebol predvídateľný a často mohol byť aj účelovo predlžovaný termín schválenia účtovnej uzávierky alebo vyhlásenia konkurzu, ako tomu bolo v prípade likvidácie DZP Perspektíva, a tým sa mohla splatnosť dlhov posúvať ďaleko do budúcnosti. Ďalšou zmenou v zákone bol spôsob vymenovania likvidátora pri zrušených ZP. Podľa novely má vymenúvať aj odvolávať likvidátora minister zdravotníctva. Dovtedy ich totiž vymenúval minister a odvolával súd. Predstavitelia profesijných organizácií kritizovali, že rezortné ministerstvo návrh tejto novely nedalo stavovským organizáciám k dispozícii na pripomienkovanie, pričom jej text sa neobjavil ani na internete. Novela nadobudla účinnosť 1.7.2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Hodnotitelia sa zhodli, že prijatá novela bola nesystémovým opatrením, ktoré neriešilo situáciu v zdravotníctve, skôr ešte viac vyostrovalo napätie medzi jednotlivými poskytovateľmi zdravotnej starostlivosti. Nepodaril sa vyriešiť problém splatenia záväzkov voči zdravotníkom a lekárníkom v prípade krízovej situácie. Obavy súkromných zubárov a lekárníkov boli podľa hodnotiacej komisie existenčne oprávnené. Kým bude štát trvať na uplatňovaní ústavného práva na poskytovanie „bezplatnej“ zdravotnej starostlivosti a bude vynucovať od súkromníkov v zdravotníctve zabezpečovanie týchto služieb, musí počítať aj so svojou povinnosťou zabezpečiť legitímne požiadavky na vyrovnanie ich pohľadávok. Problém bolo treba riešiť aj z pohľadu plátieb štátu za svojich poistencov.

Návrh nového cenového výmeru v zdravotníctve

Ministerstvo zdravotníctva (MZ) SR pripravilo nový cenový výmer, podľa ktorého mali byť realizované úhrady za poskytovanie zdravotníckych služieb. Nové cenové opatrenie navrhovalo, aby bolo možné lekárom kapitačnú platbu (pravidelná platba za každého pacienta v evidencii) nielen zvýšiť, ale v prípade neracionálneho predpisovania liekov aj znížiť. Dovtedy platné rozpätie ceny bodu za úkon u ambulantného špecialistu - 30 až 40 halierov sa malo zmeniť na 20 až 50 halierov. Nakoniec bola v

decembri 2001 prijatá cena bodu v rozpätí 32-65 halierov. O tom, aké rozpätie sa použije budú rozhodovať zdravotné poisťovne, čo podľa lekárov pri dnešnom finančnom stave poisťovní predstavuje riziko, nakoľko je viac ako pravdepodobné, že tie využijú dolnú hranicu. Návrh nového cenového opatrenia vyvolal protesty súkromných lekárov, ktorí požadovali zlepšiť finančné ohodnotenie svojej práce zvýšením ceny bodu za výkon. Nedodržaná dohoda s ministrom zdravotníctva znela, že minimálna cena bodu bude 50 halierov. Asociácia súkromných lekárov, ktorá združuje asi 3000 neštátnych lekárov, vyzvala na protestné akcie (zatvorenie ambulancií, demonštratívne predpisovanie najdrahších liekov), ktorými chcela upozorniť na stav financovania ambulantnej sféry v zdravotníctve. Nový cenový výmer odmietli aj zástupcovia Asociácie nemocníc Slovenska. Nemocniciam mali byť hradené tri druhy činností. Paušálne by mali byť platené úhrady za hospitalizovaných pacientov na dohodnuté časové obdobie, bodovým systémom výkon špecializovaných ambulancií a spoločné vyšetrovacie a liečebné výkony (biochemické, röntgenové vyšetrenia). Navrhované cenové opatrenie naznačovalo podľa niektorých pozorovateľov žiaduci smer vedúci k odmeňovaniu zdravotníkov podľa vykonanej práce - za diagnózu.

Komentár hodnotiacej komisie

Návrh nového cenového výmeru považovala väčšina členov hodnotiacej komisie iba za kozmetickú ad hoc úpravu, ktorá nahrádzala nesystémovú prácu ministerstva zdravotníctva lavírujúcu podľa momentálnej finančnej situácie v rezorte. Nový cenový výmer síce podľa hodnotiteľov sledoval správny smer - odmeňovanie zdravotníkov podľa vykonanej práce - za diagnózu, no v praxi pravdepodobne príde k zneužívaniu situácie zdravotnými poisťovňami, ktoré budú na platby za úkony lekárov využívať prevažne len dolnú hranicu ceny bodu. Objavil sa aj názor že podobné opatrenia nebudú mať dovedty reálny efekt, pokiaľ nebude reformovaný systém zdravotného poistenia a v zdravotníctve nebudú zavedené konkurenčné vzťahy. Výdavky lekára by mali kontrolovať súkromné poisťovne, ktoré by pôsobili v konkurenčnom prostredí.

Zákaz exekúcií zdravotných poisťovní a zdravotníckych zariadení

NR SR schválila 4. júla 2001 novelu zákona o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti, takzvaný Exekučný poriadok. Predovšetkým zastavenie exekučných súdnych skrátenejších konaní v oblasti zdravotníctva v dôsledku dôsledného uplatnenia zákona o konkurze a vyrovnaní, a tým zabránenie kolapsu zdravotníckej starostlivosti a získanie časového priestoru na zabezpečenie 9,5 miliardy korún z privatizácie bolo zámerom novely. Jej cieľom bolo podľa ministra zdravotníctva zastaviť únik finančných zdrojov určených na bežnú prevádzku zdravotníckych zariadení. Minister vyslovil presvedčenie, že veci týkajúce sa ochrany a záchrany zdravia ľudí majú byť vyňaté z exekúcií. Zdravotnícke zariadenia a poisťovne mali podľa prijatej novely možnosť požiadať súd o odklad exekúcie, ak by neodkladná exekúcia mohla zabrániť poskytovať alebo zabezpečovať zdravotnú starostlivosť. Súd mal rozhodnúť o odklade do 30 dní od podania návrhu. Z exekúcií boli vylúčené finančné prostriedky na účtoch zdravotných poisťovní z poisťného na zdravotné poistenie, finančné prostriedky na účtoch zdravotníckych zariadení, ktoré boli určené na poskytovanie zdravotnej starostlivosti a v súvislosti so zabezpečovaním zdravotnej starostlivosti, majetok zdravotných poisťovní a zdravotníckych zariadení, bez ktorého nemohli plniť svoje úlohy, ak bol obstaraný z prostriedkov poisťného na zdravotné poistenie, lieky a zdravotnícke pomôcky. Prijatú novelu nepovažoval minister zdravotníctva za systémové riešenie vzhľadom na jej obmedzenú polročnú platnosť. Novela nadobudla účinnosť 26. júla 2001 a niektoré jej ustanovenia stratili platnosť 31. januára 2002.

Komentár hodnotiacej komisie

Zámer novely vylúčiť na 6 mesiacov majetok zdravotníckych zariadení a zdravotných poisťovní z exekúcií, a tým zabrániť kolapsu zdravotnej starostlivosti a získať časový priestor na zabezpečenie prostriedkov z privatizácie pre zdravotníctvo bol hodnotený ako nesystémové riešenie účelovo hasiace možný „požiar“ v rezorte. Opatrenie zvýhodňovalo subjekty v sektore zdravotníctva a vytváralo nerovnosť medzi zmluvnými partnermi. Unisono zaznel apel komisie, aby sa konečne sformulovala predstava o smerovaní zdravotníctva a zreformoval sa systém jeho financovania. V zreformovanom zdravotníckom systéme, by sa už potom nemuseli prijímať nesystémové účelové niektorú skupinu zvýhodňujúce opatrenia, a potom by tak zdravotné poisťovne, ako aj zdravotnícke zariadenia boli pod rovnakým tlakom zodpovednosti pri riadení a úhrade záväzkov, pod akým sú aj iné subjekty.

Predĺženie zákazu exekúcií zdravotných poisťovní a zdravotníckych zariadení

O niekoľko mesiacov neskôr, v decembri 2001, schválila NR SR ďalšiu novelu zákona o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti (Exekučný poriadok), ktorá do konca roku 2002 zabránila veriteľom zdravotných poisťovní a poskytovateľov zdravotnej starostlivosti vymáhať svoje pohľadávky prostredníctvom súdnych exekútorov. Neexekvovateľnou ostala tá časť majetku, ktorá slúži na plnenie činnosti zdravotnej poisťovne a v zdravotníckych zariadeniach na poskytovanie zdravotnej starostlivosti. V krátkom slede bola prijatá novela už druhou právnou úpravou Exekučného poriadku, ktorá sa zaoberala problémom exekúcií v zdravotníctve. Novela z júla 2001 (pozri vyššie) vylučovala do konca januára 2002 z exekučného konania lieky, zdravotnícke pomôcky, majetok a finančné prostriedky zdravotných poisťovní a zdravotníckych zariadení, ktoré boli určené na poskytovanie zdravotnej starostlivosti. Cieľom novely malo byť zastavenie úniku finančných zdrojov určených na bežnú prevádzku zdravotníckych zariadení, a tým zabránenie kolapsu zdravotníckej starostlivosti a získanie časového priestoru na zabezpečenie 9,5 miliardy korún z privatizácie. Zámerom novely z decembra 2001, ktorá predĺžila zákaz exekúcií do konca roku 2002, bolo podľa predkladacej správy opätovne zabránenie kolapsu a ohrozenia poskytovania zdravotnej starostlivosti občanom, ktorí podľa ústavy majú právo na ochranu zdravia. Novela zákona o exekútoroch vznikla predovšetkým kvôli štátnej Všeobecnej zdravotnej poisťovni (VŠZP), ktorá dlhovala lekárom za lieky okolo 6 miliárd korún a objem jej záväzkov voči lekárom a nemocniciam za ich výkony presahoval 1 miliardu korún. Predkladacia správa tvrdila, že sa novelou predíde aj právnemu chaosu pri prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky, keďže majetok štátnych zdravotníckych zariadení, ktoré prechádzajú do pôsobnosti samospráv, je chránený osobitným spôsobom. Nemožno naň zriadiť záložné právo ani uskutočniť konkurzné a vyrovnacie konanie. Veritelia zdravotných poisťovní vyjadrili s novelou zákona nespokojnosť. Ak boli napríklad doteraz lekárnici voči svojim neplatičom bezmocní, po prijatí novely im už aj zákon prakticky znemožnil vymáhať si svoje pohľadávky.

Komentár hodnotiacej komisie

Novela Exekučného poriadku vylúčila do konca roku 2002 možnosť veriteľov zdravotných poisťovní vymáhať si svoje pohľadávky prostredníctvom súdnych exekútorov, čím sa znevýhodnila jedna skupina veriteľov. Znemožnilo sa tak napríklad vymáhanie pohľadávok lekárníkov voči Všeobecnej zdravotnej poisťovni (VŠZP) vo výške až okolo 6 miliárd korún. Predĺženie zákazu exekúcií zdravotných poisťovní bude mať za následok prehlbovanie korupcie, keďže jediný spôsob, ako si veritelia budú môcť zabezpečiť úhrady, zostanú úplatky. Opatrenie zabránilo prakticky právnemu vymáhaniu pohľadávok, pretože žiadne prípadné rozhodnutia súdov nemôžu byť exekúciami vymáhané. Hodnotiaca komisia považovala prijatú právnu normu za nesystémové opatrenie, ktoré síce zrejme prechodne pomôže zabrániť definitívnemu rozpadu financovania zdravotníctva v SR, na druhej strane nemožnosť veriteľa uplatniť si svoje pohľadávky predstavuje deformáciu ekonomického prostredia a nemotivuje dlžníkov k racionálnemu a efektívnemu hospodáreniu (tzv. morálny hazard). Opatrenie odstraňovalo následky, ale nepokúšalo sa o riešenie príčin. Kým Slovensko nezrealizuje skutočnú reformu financovania zdravotnej starostlivosti, bude tu stále priestor pre mnohé neštandardné, neefektívne „riešenia“ a plátanie dier. Podľa niektorých názorov je absencia snahy komplexne zreformovať financovanie zdravotníctva najväčším zlyhaním politiky vlády, a keďže diskusia na túto tému je už ako obohratá platňa, nemal by sa podľa nich umelo oddaľovať kolaps zdravotníctva, ale radšej by sa malo sústrediť úsilie na vytvorenie od základov nového funkčného a zdravého systému zdravotníctva. Krach by potom možno tiež pootvoril oči značnej časti slovenskej verejnosti a politikom a dopomohol by tak skončiť so sebaklamom o možnosti bezplatnej zdravotnej starostlivosti, ktorý je dokonca zakotvený aj v Ústave SR.

4.11. Školstvo

Poradie (1 – 174)	HESO (2.štvrťrok 2000 – 4.štvrťrok 2001)	RATING [-300; 300]	Hodnotené (štvrťrok/rok)	Prijaté (štvrťrok/rok)
72	Návrh na spoplatnenie externého štúdia na vysokých školách	66,8	4/2001	-
91	Zvýšenie študentov vysokých škôl o 10 %	51,7	3/2000	3/2000
98	Koncepcia rozvoja vysokého školstva pre 21. storočie	46,6	3/2000	3/2000
116	Návrh novely zákona o financovaní zákl. a stredných škôl	29,7	4/2000	4/2001
126	Návrh novely vysokoškolského zákona	24,3	1/2001	1/2002

Slovenské školstvo a veda bude v roku 2002 disponovať približne s objemom vyše 40 mld.Sk. Celkové verejné výdavky na školstvo v roku 2000 predstavovali 38,27 mld.Sk, t.j. 4,31% HDP. Na porovnanie, v roku 1990 bol ich objem 14,15 mld.Sk, t.j. 5,49% HDP. Na financovanie vedy a techniky sa na Slovensku už niekoľko rokov dáva zo štátneho rozpočtu okolo 3,5 mld.Sk, čo predstavovalo v roku 2001 približne 0,35% z HDP (všetky výdavky na výskum a vývoj ako podiel z HDP: SR - vyše 0,8%, priemer EÚ - 1,8%, USA - 2,7%, Japonsko 3,1%, Švédsko 3,8%). Vysoké školy dostali na svoju činnosť v štátnom rozpočte na rok 2002 7,4 mld.Sk, čo je o 1,2 mld.Sk viac ako vlni. Dosiahla sa tým úroveň 0,71% HDP (r.1999 - 5,45 mld.Sk, t.j. 0,7% HDP; r.1992 - 3,25 mld.Sk, t.j. 0,98% HDP).

Koncepcia rozvoja vysokého školstva pre 21. storočie

Väčšina opatrení, týkajúcich sa vysokých škôl, by sa mala v budúcnosti odvíjať od vládou schválenej Koncepcie ďalšieho rozvoja vysokého školstva na Slovensku pre 21. storočie (september 2000). Návrh koncepcie nadväzoval na svetovú deklaráciu o vysokoškolskom vzdelávaní pre 21. storočie, ktorú v októbri 1998 v Paríži prijalo UNESCO a na Bolonskú deklaráciu, ktorú v júni 1999 podpísali ministri školstva z 29 krajín Európy vrátane nášho ministra školstva. Koncepčný materiál definoval cieľ reformy slovenského vysokého školstva, ktorým by malo byť vytvorenie prostredia pre zdravú súťaživosť a diferencovanosť, orientáciu na kvalitu, výkonnosť a zodpovednosť voči spoločnosti a vytvorenie podmienok, ktoré by umožnili slovenským vysokým školám obstať v medzinárodnej konkurencii. Podstatným prvkom, potrebným na uskutočnenie reformy, bola menovaná zmena doterajšieho systému financovania vysokých škôl na systém viaczdvojový. Návrh koncepcie predpokladal počas troch rokov každoročný nárast objemu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre vysoké školy (VŠ) o 0,1% HDP, podobne ako to navrhovala aj Slovenská rektorská konferencia. Cieľom opatrenia bolo zvýšenie výdavkov pre vysoké školy z úrovne okolo 0,6-0,7% HDP na úroveň 1% z HDP v roku 2003. Týmto podielom sme sa mali priblížiť priemernej úrovni vo vyspelých krajinách (priemer krajín OECD - 1,33% HDP). Vláda schválila zámery koncepcie, ktoré navrhovali zvýšiť počet študentov VŠ, zaviesť diferencovaný systém odmeňovania vysokoškolských pedagógov a pretransformovať VŠ z rozpočtových organizácií na tzv. verejné školy, ktoré by boli financované z viacerých zdrojov, nielen zo štátneho rozpočtu, čím by sa zo správcov štátneho majetku zmenili na vlastníkov. Zavedenie poplatkov za štúdium však naďalej ostalo otvorené. Autori návrhu koncepcie predložili dva varianty. Prvý počítal s platbami za všetky formy štúdia a druhý za všetky okrem prvého riadneho denného štúdia. Vláda odmietla predložený variant, na ktorom sa autori zhodli s ministerstvom školstva, podľa ktorého by sa platilo za všetky formy externého a ďalšieho denného štúdia a bezplatné by zostalo len prvé denné štúdium. Rozhodnutie v otázke spoplatnenia vysokoškolského štúdia malo padnúť do novembra 2000 po predložení viacerých alternatív zavedenia poplatkov ministerstvom školstva. No nestalo sa tak. Vláda prijala rozhodnutie o spoplatnení externého štúdia až v novembri 2001. Zákon o vysokých školách (pozri nižšie), ktorý mal okrem iného aj legislatívne potvrdiť formu platby za vysokoškolské štúdium, alebo ho ponechať „bezplatným“, mal prerokovať parlament začiatkom roka 2001. NR SR nakoniec schválila vysokoškolský zákon až vo februári 2002 a z návrhu vylúčila ustanovenia o spoplatnení externého štúdia na VŠ.

Komentár hodnotiacej komisie

Smer transformácie vysokého školstva na Slovensku bol v prieskume hodnotený kladne. Kritizovaná však bola absencia spätosti vysokých škôl s trhom práce, čo určite neprospieva znižovaniu nezamestnanosti. Prevládol názor, že istá forma spoplatnenia vysokoškolského štúdia bola

nevyhnutná, a to aj pre zvýraznenie aspektu vzdelávania ako formy investície a umožnenie štúdia na VŠ všetkým, ktorí preukážu patričné schopnosti. Za negatívum bola považovaná skutočnosť, že súčasný model financovania vysokého školstva na Slovensku zaťažuje všetkých daňových poplatníkov, a že z neho profituje len úzka skupina ľudí.

Zvýšenie počtu študentov vysokých škôl o 10%

Záujem o vysokoškolské vzdelávanie na Slovensku už roky prevyšuje kapacitné a finančné možnosti škôl. Počet študentov na vysokých školách sa od roku 1990 po rok 2000 takmer zdvojnásobil (r.1990 - 63 784; r.2000 - 124 336). Vláda sa preto rozhodla na rok 2000 vyčleniť dodatočné finančné prostriedky v objeme vyše 39 miliónov korún, ktoré mali za cieľ prispieť k zvýšeniu počtu študentov vysokých škôl o 10%. Zvýšenie sa mohlo týkať zhruba 2300 pôvodne neprijatých uchádzačov o vysokoškolské štúdium. Úroveň maturantov sa však znižuje, a preto si vysoké školy (VŠ) kladli otázky, či vôbec chcú niekoho prijať navyše, keďže by následne bolo potrebné zvýšiť aj počet pedagógov, aby sa udržala požadovaná kvalita. Na to však už finančné prostriedky neboli vyhradené. Vláda obhajovala opatrenie potrebou približovania sa európskemu priemeru v počte študentov a absolventov VŠ. Kabinet prisľúbil uvoľniť finančné prostriedky na dodatočné prijatie 10% študentov aj v roku 2001. V školskom roku 2000/2001 bolo na štátne vysoké školy prijatých 24 279 nových študentov. Na Slovensku študuje na VŠ okolo 18% mladej populácie medzi 18 a 24 rokmi (priemer krajín EÚ je približne 23%).

Komentár hodnotiacej komisie

Ciele opatrenia boli odborníkmi hodnotené vcelku pozitívne. Predmetom kritiky sa však stala formálnosť opatrenia. Najzásadnejším problémom súčasného slovenského vysokého školstva nie je nízky počet študentov, ale jeho kvalita. Prevládal názor, že je nevyhnutné vytvárať systémové podmienky zvyšujúce dopyt po vysokoškolsky vzdelaných ľuďoch, a že jednou z potrebných zmien v systéme vysokého školstva je jeho spoplatnenie.

Návrh novely zákona o financovaní základných a stredných škôl

Návrh zákona umožňoval cirkevným a súkromným školám získať 100%-ný štátny príspevok, ktorý dostávajú na bežnú prevádzku štátne školy, čím sa mali vytvoriť podmienky na čiastočné zrovnoprávnenie rôznych typov škôl. Ak však bude cirkevná či súkromná škola pravidelne vyberať poplatky za štúdium (školné), štátny príspevok sa zníži o 30%, a ak sa nebudú uplatňovať učebné plány a učebné osnovy porovnateľné s tými, aké sú na štátnych školách, príde k zníženiu o ďalších 10%. Návrh pôvodne tiež určoval, že ak škola nezabezpečí vzdelávanie v súlade s regionálnymi potrebami, zníži sa jej štátny príspevok o ďalších 10%. Toto ustanovenie však poslancami NR SR nakoniec nebolo schválené. Neštátne školy nebudú mať stále nárok na kapitálové výdavky, ale štát im bude poskytovať formou bezplatnej výpožičky učebnice, počítače a iný hnuťelný majetok. Novela zaviedla normatívne rozdeľovanie prostriedkov vychádzajúce z potrieb jedného žiaka, namiesto rozdeľovania peňazí v školstve v minulosti, ktoré bolo poznačené veľkými rozdielmi medzi krajinami, v rámci krajov i medzi jednotlivými typmi škôl. Zákon bol v novembri 2001 schválený parlamentom a od 1.1.2002 nadobudol účinnosť.

Komentár hodnotiacej komisie

Návrh bol komisiou odborníkov hodnotený ako správny krok smerom k slobodnej voľbe školy. Priniesol čiastočné zrovnoprávnenie rôznych typov škôl v oblasti dotácií na bežné výdavky, čo by mohlo vytvoriť lepšie podmienky na súťaž medzi školami, na ich možný kvalitatívny rast i na rozvoj alternatívneho školstva. Niektorí hodnotiaci však požadovali rovnaké podmienky pre neštátne školy aj v možnosti poskytovania dotácií na kapitálové výdavky. Za prínos bolo považované normatívne financovanie škôl (rovnaký príspevok na žiaka). Návrhu bolo vytýkané, že by bolo možné nepresne a subjektívne posudzovať regionálne potreby ako jednu z podmienok pre poskytnutie nezniženej dotácie štátom (pozn. konečná verzia zákona už túto podmienku neobsahovala), ďalej nutnosť akceptácie ministerstvom školstva stanovených učebných osnov, ako aj možné riziko zneužitia získaných dotácií súkromnými školami.

Spoplatnenie externého štúdia na vysokých školách

Vláda v októbri 2001 schválila pozmeňujúci návrh k novele vysokoškolského zákona (pozri nižšie), ktorým sa mala spoplatniť externá forma štúdia na vysokých školách. Tým sa mal legalizovať a právne regulovať súčasný stav, kedy vysoké školy poplatky za externé štúdium vyberajú prostredníctvom rôznych firiem alebo nadácií a k vysokým školám sa tak dostane len malá časť prostriedkov zaplatených študentmi. Poplatky za štúdium sa mali pohybovať od 10% do 70% bežných nákladov na študenta v predchádzajúcom školskom roku, čo by v súčasnosti bolo od 5,5- do 38,5-tisíc korún. Pri predĺžení stanovenej dĺžky denného štúdia bez udania vážnych dôvodov mal mať študent povinnosť prispievať 40%-ami z celkových nákladov na štúdium. Vysoká škola mala z vybraných financií odvieť 40% do študijného fondu, ktorý mal slúžiť na podporu študentov zo sociálne slabších rodín. Presnú výšku poplatkov mala určiť vláda nariadením na základe nákladovosti a atraktivity štúdia, čo vyvolalo odpor škôl, ktoré chceli o ich výške rozhodovať sami.

Komentár hodnotiacej komisie

Návrh na spoplatnenie vysokoškolského externého štúdia bol hodnotiacou komisiou prijatý ako správny krok. Hodnotitelia sa prakticky zhodli v názore, že vysokoškolské štúdium je predovšetkým tovarom, ktorý musí mať aj svoju cenu, pretože všetko, čo je zadarmo, začne byť skôr či neskôr neefektívne používané, resp. zneužívané. Spoplatnenie malo zvýšiť motiváciu študentov získavať poznatky a zodpovednosť pri rozhodovaní sa o oblasti a rozsahu štúdia. Odstránil by sa stav, keď neštudujúci v plnej výške dotujú štúdium iných. Spoplatnenie externého štúdia by bolo v podstate legalizáciou súčasného stavu, keď sú poplatky za externé štúdium vyberané prostredníctvom rôznych firiem a nadácií. Viacerí hodnotitelia odporúčali zaviesť školné na všetky formy štúdia, nakoľko by nerovnosť spoplatňovania denného a externého štúdia bola diskriminujúca, mohla by byť zdrojom korupcie a zo strany škôl by mohla taktiež viesť k tendencii obmedzovať počty denných študentov v prospech študentov externej formy. Súčasný stav školstva dáva podľa členov hodnotiacej komisie paradoxne jedinečnú šancu na presadenie zásadných zmien týkajúcich sa podielu študentov na spolufinancovaní svojho štúdia. Spoplatnenie malo byť spojené s možnosťou finančnej pomoci formou sociálnych štipendií a úverových programov pre tých talentovaných študentov, ktorí by si neboli schopní štúdium spolufinancovať. Diverzifikácia zdrojov vysokých škôl je pozitívom, no podľa niektorých by mala byť sprevádzaná i zvýšením verejných zdrojov do tejto oblasti, ako aj zmenami zavádzajúcimi konkurenciu v systéme poskytovania vzdelania.

Poslanci NR SR pri prerokovávaní novely vysokoškolského zákona (pozri nižšie) odmietli spoplatnenie externého štúdia na vysokých školách. Pretrval tak súčasný stav „bezplatného“ vysokoškolského štúdia s jednou výnimkou. Ak totiž študent prekročí bežnú dĺžku štúdia, môže mu vysoká škola stanoviť poplatok vo výške maximálne polovice reálnych nákladov školy na študenta. Vysoké školy už nebudú môcť vyberať poplatky za externé štúdium, nakoľko to bude protizákonné. Doposiaľ umožňoval úhrady za externé formy štúdia zákon o ďalšom vzdelávaní. Štúdium sa organizovalo cez rôzne firmy a nadácie (školy oficiálne za štúdium peniaze vyberať nemohli), ktorým prináležala časť poplatkov, zvyšok ostával príjmom škôl. Teraz sa už do škôl nebude môcť dostať z vybraných prostriedkov ani koruna, a tak mnohé vysoké školy uvažujú o ukončení poskytovania externej formy vzdelávania. To by sa mohlo dotknúť až okolo 30-tisíc študentov.

Návrh novely vysokoškolského zákona

Kľúčovým z hľadiska reformy a ďalšieho smerovania slovenského vysokého školstva bola rozsiahla (114 paragrafov) novela vysokoškolského zákona. Návrh vychádzal z Koncepcie ďalšieho rozvoja vysokého školstva na Slovensku pre 21. storočie (pozri vyššie) a prinášal zásadné zmeny v systéme vysokého školstva. Podľa návrhu novely zákona o VŠ, ktorý predložilo ministerstvo školstva (MŠ SR), by mali vysoké školy (VŠ) prestať mať charakter štátnych subjektov a mali by sa stať verejnoprávnymi inštitúciami (tzv. verejné VŠ), čím by sa zo správcov štátneho majetku mali zmeniť na vlastníkov a začať samostatne hospodáriť. To by malo verejným VŠ priniesť iný spôsob účtovníctva a iný vzťah k štátnemu rozpočtu. Ak školy niečo zarobia, alebo ušetrí časť štátnej dotácie, budú si môcť tieto peniaze ponechať. Ak sa však zadlžia, bude môcť byť na ne vyhlásený konkurz. Štát by nemal ručiť za záväzky verejnej VŠ. Posilniť sa tým mala ekonomická a rozhodovacia autonómia vysokých škôl. Návrh zákona predpokladal viaceré spôsoby kontroly nad využívaním finančných prostriedkov - kontrolou

hospodárenia verejnej VŠ prostredníctvom MŠ SR, akademického senátu VŠ a fakulty. Ochranu proti neúčelnému a nehospodárnemu nakladaniu s majetkom získaným od štátu mal zabezpečiť novovzniknutý orgán - Správna rada VŠ. Vytvorenie tohto nového inštitútu sa stalo terčom kritiky, nakoľko mal mať väčšie kompetencie ako akademický senát a časť jeho členov mala byť menovaná ministrom školstva, teda predstaviteľom politickej moci. Výhrady zazneli aj k subjektívnemu zavádzaniu nútenej správy MŠ SR nad univerzitami, k nominácii člena skúšobnej komisie z MŠ SR, štátom obmedzovanému medziročnému nárastu počtu študentov, ku kontrole celého hospodárenia samosprávy univerzity ministerstvom, k prijímaniu výlučne na akreditované študijné odbory, k udeľovaniu univerzitných práv neuniverzitným inštitúciám i k opätovnému zdaňovaniu vedľajšej činnosti VŠ. Novela zaviedla trojstupňové vysokoškolské vzdelávanie – bakalárske štúdium (2-3 roky), magisterské, inžinierske, doktorské štúdium (5-6 rokov) a doktorandské štúdium. Mali by vzniknúť vysoké školy neuniverzitného typu - tzv. odborné vysoké školy, resp. vyššie odborné školy, ktoré sme doteraz nemali. Poskytovať by mali hlavne vzdelávanie v bakalárskom študijnom programe. Podľa návrhu mali popri univerzitách existovať aj tzv. výskumné univerzity. Týmto krokmi chcelo MŠ SR vytvoriť konkurenčné prostredie medzi školami. Vnútorňú konkurenciu malo zabezpečiť nové postavenie kľúčových pedagogických pracovníkov VŠ. Zaviesť sa mali funkčné miesta profesorov a docentov, ktoré mali byť obsadzované konkurzom a na dobu určitú. Ustanovenie do funkcie docenta alebo profesora malo byť možné najviac na 5 rokov. Trvalé funkčné zaradenie malo byť možné získať až po treťom úspešnom absolvovaní výberového konania. Návrh obmedzoval súčasnú mieru autonómnosti fakúlt a presúval odobraté kompetencie na rektora a univerzitu, čo bolo negatívne vnímané nielen veľkou časťou akademickej obce. Odporcovia návrhu tvrdili, že právna subjektivita fakúlt bola jedným z výdobytkov Novembra 1989, a že jej odňatím sa vraciame znovu k centralizácii moci. Krátko po „nežnej revolúcii“ dostali fakulty výrazné právomoci, aby sa zabránilo politickému vplyvu na akademické prostredie. Predkladatelia zákona naopak argumentovali, že vyššia miera centralizácie je v súlade s európskym štandardom, a že posilní vnútornú integritu vysokej školy. Podľa nich by mala umožniť väčšiu vnútroškolskú mobilitu študentov, lepšiu možnosť využívania kreditného systému a efektívnejšie riadenie vysokých škôl. Zrušenie právnej subjektivity fakúlt by sa malo podľa návrhu kompenzovať ustanovením tzv. garantovaných právomocí fakúlt. Fakulty by mali jednak kompetencie patriace do ich vlastnej samosprávnej pôsobnosti a vo veciach týkajúcich sa pôsobnosti VŠ by mali dekaní delegované práva rektorom VŠ. Zákomom o vysokých školách chcelo MŠ SR vytvoriť podmienky pre viaczdrojové financovanie a ponúklo zavedenie poplatkov v troch alternatívach, pričom ťažisko malo zostať naďalej na štátnom rozpočte. Prvý variant ponechával denné štúdium bezplatné, druhý takisto, ale platilo by sa za roky štúdia navyše (napr. druhé štúdium, opakovanie ročníka) a tretí sa opieral o anglický model, kde tretina študentov školné platí, tretina čiastočne a zvyšok je od platenia oslobodený. Novela zavádzala kreditný systém a školám povinnosť od septembra 2004 aplikovať nové študijné programy. Účinnosť novely vysokoškolského zákona bola stanovená na 1.4.2002.

Komentár hodnotiacej komisie

Pozitívom novely bolo podľa členov hodnotiacej komisie posilnenie vonkajšej konkurencie medzi vysokými školami (VŠ), vnútornej medzi pedagógmi, ako aj posilnenie finančnej autonómie VŠ. Výrazný nesúhlas zaznel s presunom viacerých akademických kompetencií obmedzujúcich autonómiu fakúlt a s opätovným zdaňovaním vedľajšej činnosti škôl. Presun kompetencie stanovovať počet študentov na štát by síce mohol ovplyvniť alokáciu prostriedkov v prospech študijných odborov potrebných pre trh práce na úkor tých menej potrebných, no takéto alokovanie zdrojov by sa neuskutočňovalo v trhovom prostredí, a preto by bolo pravdepodobne neefektívne. Neumožnilo by vznik dostatočne pružného systému zániku starých a vzniku nových študijných smerov, ktoré by si vyžiadala trh. Súčasťou systému viaczdrojového financovania malo byť podľa väčšiny hodnotiacich aj spoplatnenie vysokoškolského štúdia. Takmer unisono zaznela potreba zvýšiť celkový objem prostriedkov pre VŠ, nakoľko slabú atraktivitu akademického zamestnania, spôsobujúcu odliv kvalitných pedagógov, by bolo treba zastaviť zlepšením ich materiálnych podmienok.

O podobe vysokoškolského zákona sa viedla už dlho pred jeho schválením v NR SR (február 2002) veľmi bohatá odborná i verejná diskusia. Parlament nakoniec schválil také konečné znenie zákona, ktoré minister školstva označil za kompromis prijateľný pre MŠ SR, ako aj pre akademickú obec. Na odsúvanie jeho prijatia už podľa neho nebol časový priestor. Napriek tomu niektorí pedagógovia

vyjadrili presvedčenie, že zákon o VŠ buď prezident nepodpíše a vráti ho parlamentu na opätovné prerokovanie, alebo ho v krátkej budúcnosti bude čakať nevyhnutná novelizácia. Poslanci väčšinou jedného hlasu rozhodli, že z návrhu zákona boli vylúčené ustanovenia zavádzajúce spoplatnenie externého štúdia (viac informácií pozri vyššie Spoplatnenie externého štúdia na vysokých školách). V nadväznosti schválili pozmeňujúci návrh, aby študenti platili školné v prípade, že bez závažných dôvodov prekročia stanovenú dĺžku štúdia. Neboli prijaté pozmeňujúce návrhy smerujúce k zachovaniu právnej subjektivity fakúlt. Nový zákon uložil školám povinnosť aspoň raz ročne pomocou anonymnej ankety medzi študentmi zisťovať, aký je ich názor na kvalitu pedagógov. Zákon stanovil od 1.1.2003 vyššie platy vysokoškolských pedagógov, čím sa už druhý rok podarilo zvyšovať platy učiteľov rýchlejšie ako ostatných zamestnancov štátu (pozri kapitola 4.12.1).

4.12. Štátni a verejní zamestnanci • Poslanci • Ombudsman

Poradie (1 – 174)	HESO (2.štvrťrok 2000 – 4.štvrťrok 2001)	RATING [-300; 300]	Hodnotené (štvrťrok/rok)	Prijaté (štvrťrok/rok)
67	Návrh zákona o verejnom ochrancovi práv (ombudsman)	71,3	3/2001	4/2001
80	Novela ústavy SR - zavedenie inštitútu ombudsmana	60,2	1/2001	1/2001
99	Návrh zákona o štátnej službe	45,5	1/2001	3/2001
114	Zvýšenie plátov v zdravotníctve a školstve	30,7	2/2001	2/2001
147	Protestné akcie zdravotníckych pracovníkov	-18,4	3/2000	3/2000
149	Zavedenie inštitútu asistenta poslanca	-20,8	4/2000	4/2000
160	Návrh zákonov o štátnej a verejnej službe	-32,6	2/2000	-
167	Novela ústavy SR - imunita poslancov	-46,7	1/2001	1/2001

4.12.1. Štátni a verejní zamestnanci

Návrh zákonov o štátnej a verejnej službe

Návrh zákona o štátnej službe predpokladal, že od júla 2001 sa bude na štátnych zamestnancov vzťahovať tzv. definitíva. K tomuto termínu sa totižto predpokladala účinnosť zákonov o štátnej a verejnej službe. Zákon o štátnej službe mal definovať politické a odborné funkcie v štátnej správe. Návrh rátať s tým, aby politické funkcie, ktoré sa preobšadzujú po každých voľbách (štátni tajomníci, vedúci úradov), boli definované ako dočasné služobné pomery, ku ktorým sa pridávajú aj justiční čakatelia či čakatelia prokuratúry. Definitíva mala okrem iného zúžiť možnosti prepustenia štátnych zamestnancov, ktorí by boli každé dva roky služobne hodnotení a v tomto období by ich nebolo možné prepustiť. V navrhovanom zákone sa predpokladalo prechodné obdobie, v ktorom by sa štátnymi zamestnancami stali pracovníci, ktorí dva roky pracujú v danom úrade alebo v jeho predchodcovi. Legislatívna rada vlády odporúčala rozšírenie na všetkých, ktorí spĺňajú zákonom stanovené podmienky. Návrh zákona počítal s vytvorením Úradu pre štátnu službu, ktorý mal evidovať všetky osoby v štátnych službách, pričom mal zabezpečovať ochranu ich osobných údajov. Štátni zamestnanci mali mať väčšie výhody ako pracovníci vo verejnej službe (v rozpočtových a príspevkových organizáciách, obciach, štátnych fondoch). U štátnych zamestnancov sa predpokladala vyššia úroveň odbornosti a prípravy. Platy tak štátnych zamestnancov, ako aj pracovníkov vo verejnej službe mali byť upravované tarifnými tabuľkami, pričom mal byť zabezpečený mechanizmus rastu miezd. V budúcnosti sa nemalo dať uplatniť zmrazenie plátov. Návrh zákona o verejnej službe začleňoval medzi verejných zamestnancov aj učiteľov, zdravotníckych pracovníkov, špičkových umelcov a vedeckých pracovníkov. Tí mali mať osobitné tarify. Návrh zákona o štátnej službe bol podrobený kritike zo strany Európskej komisie pre jeho nesystémovosť. Kritici presadzovali obmedzenie definitívy zamestnancov v štátnej správe. Proti prijatiu týchto návrhov zákonov o štátnej a verejnej službe sa postavili aj predstavitelia Združenia miest a obcí Slovenska (ZMOS), ktorí presadzovali neskorší termín účinnosti zákonov, až po uskutočnení rozhodujúcich krokov reformy verejnej správy. V opačnom prípade by to podľa nich mohlo viesť aj k zabrzdzeniu reformy verejnej

správy. Návrh zákonov bol prerokovávaný vo vláde, no jeho prijatie bolo odložené a následne bola v roku 2001 schválená jeho pozmenená verzia (pozri nižšie).

Komentár hodnotiacej komisie

Opatrenie bolo odborníkmi hodnotené ako kontraproduktívne, pretože išlo proti duchu vtedy pripravovanej reformy verejnej správy a zavedením princípu definitívy by sa znížila efektívnosť štátnej správy.

Návrh zákona o štátnej službe

Vláda prepracovala pôvodný návrh zákona (pozri vyššie) a schválila nový návrh zákona o štátnej službe, ktorý sa stal súčasťou rozsiahlej reformy pracovného práva (nový Zákonník práce (pozri kapitola 4.9.3), zákon o verejnej službe a novela zákona o kolektívnom vyjednávaní). Zákon sa týkal užšej skupiny verejných zamestnancov - odborných a manažérskych pracovníkov ústrednej a miestnej štátnej správy. Úradníci nemajú prejsť do štátnej služby automaticky. Na základe absolvovania školenia budú musieť zložiť kvalifikačnú skúšku. Pracovné výsledky štátnych zamestnancov sa budú hodnotiť pravidelne každý rok. Na základe týchto hodnotení sa má vyvíjať ich kariéra, pričom ak pracovník nevyhoví, na nápravu bude mať 6 mesiacov. Opakovaná nespokojnosť s jeho prácou bude dôvodom na jeho prepustenie. Zmenou bolo aj stupňovanie hodnotení (5 stupňov), ktoré má umožniť schopným a talentovaným úradníkom pri obzvlášť dobrom ohodnotení urýchliť si platový postup a kariéru (možnosť dosiahnuť najvyššiu platovú tabuľku za 5 rokov a vyššie funkčné postavenie už po 1 roku praxe). Šikovným uchádzačom na stálu službu sa umožnilo skrátiť si čas na prípravu, keďže už po šiestich mesiacoch prípravnej služby (dočasná štátna služba môže trvať 6 mesiacov až 2 roky) si môžu požiadať o nárokovateľnú skúšku odbornej spôsobilosti, po zložení ktorej sa stanú plnoprávnymi štátnymi zamestnancami. V štátnej službe budú môcť byť zamestnávaní už 18-roční občania (pôvodný návrh znel - 21-roční). Zamestnanie a funkcie v štátnej správe budú otvorené aj záujemcom, ktorí v minulosti nepracovali v štátnej správe. Takíto pracovníci budú môcť po roku požiadať o možnosť zložiť skúšku odbornej spôsobilosti. Vedúci ministerských úradov majú byť štátni zamestnanci, nie politickí nominanti. Pôvodný návrh zákona definoval úradníka ako bezúhonného, ak nebol odsúdený za úmyselný trestný čin. Schválený návrh mu však uložil aj povinnosť dodržiavať etický kódex. Za porušenie pracovných povinností sa bude pokladať aj porušenie základných pravidiel morálky, čo by malo podstatne uľahčiť postih pri novej korupcii. Návrh zákona navyše stanovoval, že všetci úradníci budú musieť pravidelne podávať majetkové priznania. V prípade nadbytočnosti bude štátny zamestnanec postavený mimo činnnej služby a rok bude poberať 70%, ďalší polrok 50% platu. Ak sa však v priebehu tohto obdobia opätovne nezamestná, bude zo štátnej služby prepustený, čím sa obmedzil toľko kritizovaný princíp tzv. definitívy. Nemocenské dávky v plnej výške funkčného platu, ktoré mohol zamestnanec podľa pôvodného znenia návrhu poberať v neobmedzenej dĺžke, bude dostávať iba počas prvých 30 dní práceneschopnosti. Štátni zamestnanci, ktorí budú ku koncu roka 2003 v stálej štátnej službe, budú mať po šiestich rokoch pôsobenia v jej štruktúrach nárok na odchodné (až do výšky 10-násobku priemernej mzdy) a špeciálne príplatky k dôchodku (až do výšky 50%) ako kompenzáciu za obmedzenia vyplývajúce z ich postavenia. Celý balík zákonov pracovného práva schválil zákonodarný zbor v polovici roku 2001. Účinnosť zákonov bola určená na 1.4.2002.

Komentár hodnotiacej komisie

Vládny návrh zákona si dal za svoj cieľ spružniť a zefektívniť výkon štátnej služby. Táto snaha bola ocenená, no predmetom kritiky sa stali niektoré ustanovenia, ktoré opäť príliš „zabetónovali“ pracovné miesta v štátnej správe, nakoľko nie je možné rýchlo a lacno prepustiť nekvalitných pracovníkov. Obmedzenie princípu definitívy štátnych zamestnancov bolo vnímané kladne, ale k absolútnej spokojnosti viacerých členov hodnotiacej komisie by prišlo až po jej definitívnom zrušení. Táto právna norma je podľa niektorých hodnotiacich diskriminačná, pretože uprednostňuje určitú skupinu ľudí pred inými, a tak porušuje zásadu rovnosti šancí. Vyskytli sa aj názory, že tento návrh zákona vytvorí podmienky na korupčné správanie skúšobných komisií pri kvalifikačných a hodnotiacich skúškach pracovníkov štátnej správy. Etický kódex štátneho úradníka bol hodnotený ako krok správnym smerom, pri porušení ktorého by však mali nasledovať adekvátne postihy. Návrh zákona však nevyriešil podľa hodnotiacich jeden z dôležitých problémov, a to primeranú úroveň odmeňovania kvalitných štátnych zamestnancov.

Protestné akcie zdravotníckych pracovníkov

V septembri 2000 uskutočnilo Lekárske odborové združenie (LOZ) protestnú hladovku pred parlamentom za riešenie situácie v zdravotníctve. Lekári žiadali vyrovnaný rozpočet pre zdravotníctvo na rok 2001 a lepšie finančné ohodnotenie všetkých zdravotníckych pracovníkov. To podľa nich malo znamenať valorizovať platy o 5% a realizovať tretiu etapu zvyšovania plátov podľa prijatej Dlhodobej stratégie stabilizácie lekárov a zdravotníkov, čo by znamenalo zvýšenie tarifných plátov o 45%. Zvýšenie plátov zdravotníckych pracovníkov sa nakoniec udialo až k 1. júnu 2001 (pozri nižšie). Taktiež požadovali stanoviť pevný valorizačný mechanizmus a každoročne zákonom garantovaný objem finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu, ktorý by bol určený na mzdy. Tieto kroky mali viesť do roku 2004 k skutočnosti, že priemerný tarifný plat lekárov by bol na úrovni trojnásobku priemernej mzdy v národnom hospodárstve. Protestujúci ďalej žiadali od roku 2001 zákonne ustanoviť vyplácanie 13. platu a do konca roku 2000 prijať v NR SR reálnu koncepciu transformácie zdravotníctva. Minister zdravotníctva prisľúbil vyčleniť 1,4 mld.Sk na riešenie akútnych problémov, ale podmienil to nutnou racionalizáciou nadstavov v zdravotníctve. Paralelne sa konala aj „nálepková“ protestná akcia Slovenského odborového zväzu pracovníkov zdravotníctva a sociálnej starostlivosti za zlepšenie materiálno-technického a finančného zabezpečenia sektoru pod názvom „Som za dofinancovanie zdravotníctva a sociálnej starostlivosti“. Priemerný tarifný plat lekárov na Slovensku (10 558 Sk) sa v prvej polovici roku 2000 približne rovnal priemernému platu v národnom hospodárstve, no celkový plat aj s príplatkami sa podľa ministra zdravotníctva mohol u mnohých lekárov pohybovať aj okolo 30 000 Sk.

Komentár hodnotiacej komisie

Protestné akcie zdravotníkov boli hodnotené negatívne, a to napriek ich dôvodom, ktoré boli považované za objektívne. Zazneli obavy zo súčasnej miery korupcie v rezorte zdravotníctva a hlasy volajúce po neodkladnej realizácii zásadnej reformy rezortu.

Zvýšenie plátov v zdravotníctve a školstve

Vláda schválila s účinnosťou od 1. júna 2001 zvýšenie plátov lekárov o 45%, zdravotných sestier o 36% a pomocného zdravotného personálu o 20%. V roku 2001 sa zvýšenie plátov o 7% dotklo aj všetkých pedagogických pracovníkov (o ďalších 16% potom od apríla 2002).

Plošné zvýšenie tarifných plátov zdravotníckych pracovníkov o 3,4 mld.Sk od januára 2001 zakotvili poslanci ako uznesenie do zákona o štátnom rozpočte na rok 2001, lenže na úpravu plátov sa našlo sotva 1,8 mld.Sk. Peniaze na zvýšenie malo byť vyčlenené zo zdrojov zdravotných poisťovní a z vnútorných zdrojov zdravotníckych zariadení. Cieľom bolo prinútiť nemocnice podniknúť transformačné kroky – prepustiť nadbytočných zamestnancov, zredukovať lôžkový fond, zefektívniť poskytovanie zdravotnej starostlivosti. Zdravotné poisťovne odmietali nemocniciam odvádzať sumy, ktoré cenovým výmerom určilo MF SR, lebo by porušovali zákon, keďže mohli garantovať iba sumy schválené parlamentom v rozpočte. Podľa ministra zdravotníctva bol vnútri systému veľký potenciál úspor finančných prostriedkov, a preto nebolo jediným východiskom, ako nájsť zdroje, hromadné prepúšťanie alebo siahanie na osobné ohodnotenia. Rizikovým faktorom však mohlo byť podľa ministra zvyšovanie plátov bez racionalizácie v rezorte. Lekárske odborové združenie (LOZ) bolo nespokojné s platovou úpravou pre zdravotníkov a žiadalo ďalší rast plátov až do výšky trojnásobku priemernej mzdy v národnom hospodárstve. Pred zvýšením bol podľa tabuliek priemerný tarifný plat zdravotnej sestry 6 545 Sk a lekára 10 684 Sk, pričom sestry priemerne zarábali 9 446 Sk a lekári 19 760 Sk (stav k 30.9.2000). Platový strop u lekárov stúpil skoro na 26 000 Sk.

Podľa zvýšenia osobitnej stupnice platových taríf pedagogických zamestnancov sa maximálny plat pedagóga v 14. platovej triede a 12. platovom stupni (asi po 32 rokoch praxe) zvýšil na 18 300 Sk. Vláda zároveň rozhodla, že osobné príplatky budú v roku 2002 napočítané vo výške 6% namiesto plánovaných a pedagógmi spochybňovaných 2% objemu miezd. Odborový zväz pracovníkov školstva vedy na Slovensku predložil požiadavku, aby osobitná tarifná tabuľka pre pedagogických zamestnancov bola totožná s tabuľkou pre zdravotníckych zamestnancov, teda aby tarifný plat v 14. platovej triede a 12. platovom stupni dosahoval výšku 19 220 Sk. Po nadobudnutí účinnosti zákona o verejnej službe v apríli 2002, ktorého súčasťou je aj tarifná tabuľka plátov pedagógov, dôjde k nárastu tarifných plátov učiteľov, zároveň sa však zníži osobné ohodnotenie zo súčasných 9% objemu

miezd na schválených 6% z objemu miezd. Celkovo sa tak od apríla 2002 zabezpečí nárast platov zamestnancov školstva v priemere o asi 25% (tarifný nárast platov v priemere o 30%) oproti súčasnému stavu. Minister školstva sa vyjadril, že týmto rozhodnutím o úprave platov sa pedagogickí pracovníci zaradili medzi špičkových zamestnancov vo verejnej službe. Odborári po úprave platov odložili plánované protestné akcie, ale zotrvali v štrajkovej pohotovosti až do schválenia štátneho rozpočtu na rok 2002. Vláda pridala priamo na odmeňovanie pedagogických pracovníkov 1,7 mld.Sk a spolu s odvodmi zaťaží toto opatrenie štátny rozpočet sumou 2,4 mld.Sk ročne. Priemerná mzda pedagogických zamestnancov predstavovala v roku 2000 11 056 Sk.

Komentár hodnotiacej komisie

Veľká časť hodnotiacej komisie uznala, že pracovníci obidvoch rezortov si zasluhujú lepšie ohodnotenie svojej práce, ale občasné zvyšovanie miezd nie je spôsobom dosiahnutia udržateľného rastu ich životnej úrovne. Súčasný odmeňovanie je demotivujúce, v školstve spôsobuje odliv mladých perspektívnych učiteľov, v zdravotníctve vytvára široký priestor na korupciu. Problémom schváleného zvýšenia platov bolo ich faktické nepokrytie finančnými zdrojmi, absencia dôkladnej reformy obidvoch oblastí, populizmus súvisiaci s blížiacimi sa voľbami a v neposlednom rade aj skutočnosť, že zvýšenie tarifných platov bolo sprevádzané redukciami osobného ohodnotenia, čo nepôsobí motivačne. Zvyšovanie platov u zdravotníkov bude pravdepodobne možné len za cenu prepúšťania, redukcie a racionalizácie zdravotníckych výkonov a dotkne sa aj zdravotných poisťovní, ktoré budú nútené posilniť a zintenzívniť svoju kontrolnú činnosť. Preto bolo opatrenie hodnotené aj ako ľavicové s pravicovo-liberálnymi dôsledkami, čiže politicky elegantné. Budúce úpravy platov si budú vyžadovať vykonanie dôslednej analýzy efektívnosti zamestnávania dnešného počtu zdravotníckych a pedagogických pracovníkov, keďže pri posledných platových opatreniach sa tak nestalo.

4.12.2. Poslanci

Zavedenie inštitútu asistenta poslanca

Poslanecká novela zákona o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov SR z decembra 2000 zaviedla od 1.1.2001 nový inštitút - asistenta poslanca. Asistent má vykonávať pomocné odborné a administratívne práce spojené s prácou poslanca. Kancelárii NR SR vyčlenil schválený štátny rozpočet na tento servis poslancom bežne 100 mil.Sk. V tejto sume je zahrnutý plat asistenta vo výške 80% platu poslanca, čo momentálne predstavuje vyše 26-tisíc korún (poslanec má zákonný nárok na 3-násobok priemerného mesačného platu pracovníka národného hospodárstva) a úhrada výdavkov na prenájom a prevádzku poslaneckých kancelárií vo výške 27-tisíc korún mesačne. Asistenti poslancov majú vykonávať svoju prácu ako živnostníci, a preto si budú musieť sami hrať napr. cestovné, nočľažné, stravné a zo svojej odmeny si budú platiť aj povinné odvody do poisťovní. Poslanci schválili uznesenie, ktoré znemožnilo zamestnať rodinných príslušníkov poslancov ako ich asistentov.

Komentár hodnotiacej komisie

Na zavedenie inštitútu asistenta poslanca mali členovia hodnotiacej komisie rozdielne názory. Celkovo bolo toto opatrenie však hodnotené prevažne negatívne aj z dôvodu zlého načasovania, práve cez obdobie napätého rozpočtového hospodárenia. Kritici argumentovali vyhodnotenými peniazmi daňových poplatníkov, nakoľko sa podľa nich týmto krokom neskvalitní práca súčasných poslancov. Oveľa potrebnéjšie je vytvárať skôr ad hoc expertné tímy, ktoré by pripravovali legislatívne návrhy a robili by analýzy. Obava panovala aj z odbornej spôsobilosti vybraných asistentov. Zástancovia tohto nového inštitútu naopak tvrdili, že pomocou asistentov by poslanci mohli získať lepší prehľad o veciach, o ktorých rozhodujú, čím by sa aj skvalitnil legislatívny proces a umožnila by sa aktívnejšia komunikácia s voličmi. Zlepšenie podmienok na výkon funkcie poslanca predstavuje podľa nich istý bonus, ktorý by mohol znamenať vyššiu atraktivitu verejnej funkcie pre schopných ľudí. Padol aj návrh, že voči tým poslancom, ktorých práca bude naďalej nekvalitná, resp. budú chronickými absentérmi, by mala existovať možnosť odobratia asistenta.

Novela ústavy SR - imunita poslancov

Napriek viacerým výhradám kritikov, že poslanecká imunita je v súčasnosti už prežitkom, ponechali si poslanci aj po novelizácii ústavy (február 2001) jej rozsiahly charakter. Chráni ich nielen na pôde parlamentu, ale aj v občianskom živote. Poslanci nepodporili výrazné obmedzenie poslaneckej imunity v tom smere, aby platila iba na pôde parlamentu. Prijatá bola iba jediná zmena oproti predošlému stavu. Ak NR SR nevydá poslanca na trestné stíhanie, v budúcnosti, keď už nebude mať mandát, je možné trestné stíhanie obnoviť. Poslanci obhajovali len obmedzené okresanie imunity argumentmi, že v inom prípade by sa to mohlo politicky zneužívať a ovplyvňovať chod zákonodarného orgánu podľa toho, kto je momentálne pri moci.

Komentár hodnotiacej komisie

Ustanovenia o imunitě poslancov NR SR neboli vnímané ako prioritné, no napriek tomu väčšina hodnotiacej komisie považovala zmeny týkajúce sa poslaneckej imunity len ako kozmetické úpravy. Vyjadrili sa, že imunita by mala byť oveľa viac obmedzená, alebo úplne zrušená, nakoľko dnes už neplní svoje opodstatnenie, len sa zbytočne zneužíva. Čiastočným pokrokom bola označená možnosť stíhania poslanca po skončení jeho mandátu.

4.12.3. Verejný ochranca práv - ombudsman

Prvý inštitút ombudsmana vytvorilo začiatkom 19.storočia Švédsko, ktoré inšpirované islamským právnym systémom takto nazvalo parlamentný kontrolný orgán. Začiatkom 20.storočia nasledovali Švédov Fíni. Dnes je verejný ochranca práv vo vyše 50 krajín sveta. Z Visegrádskej štvorky ho ako prvé etablovalo v roku 1987 Poľsko, v 1993 Maďarsko a v roku 1999 Česká republika.

Novela ústavy SR - zavedenie inštitútu ombudsmana

Novelizáciou ústavy SR (február 2001) pribudlo aj do našej najvyššej právnej normy úplne nové ustanovenie o verejnom ochrancovi práv (tzv. ombudsman). Ombudsman sa má podieľať na ochrane základných práv a slobôd fyzických aj právnických osôb pred svojvôľou orgánov verejnej správy. Nemá však bezprostrednú rozhodovaciu právomoc. Ombudsman by mal odbremeniť súdnu moc a pomôcť pri domáhaní sa práv občanov. Podrobnosti o jeho pôsobnosti, podmienkach výkonu jeho funkcie ustanovil zákon o verejnom ochrancovi práv (pozri nižšie). Ombudsmana bude voliť NR SR na 5 rokov z kandidátov, ktorých navrhne najmenej 15 poslancov. Kritici poukazovali na fakt, že sa bude musieť vytvoriť ďalší úrad, inštitúcia, ktorá beztak nie je potrebná, nakoľko ochranu základných práv a slobôd zastrešuje v súčasnosti prokuratúra. Slovensko patrí medzi posledné krajiny Európy, ktoré zavádzajú inštitút verejného ochrancu práv - ombudsmana. Ustanovenia o ombudsmanovi nadobudli účinnosť 1.1.2002.

Komentár hodnotiacej komisie

Ombudsman - verejný ochranca práv občanov - tento nový prvok v našej legislatíve bol vnímaný prevažne kladne, nakoľko pri súčasnej turbulentnej politickej situácii na Slovensku, pri nestabilizovanom súdnictve a prokuratúre by sa ombudsman mohol stať reálnym ochrancom ľudských práv a slobôd. Jeho vplyv však podľa komisie značne závisí od jeho právomocí a postavenia v spoločnosti. Otázna bude jeho efektívnosť vzhľadom na vynaložené finančné prostriedky a apolitické vystupovanie. Ombudsman si bude svoj skutočný zmysel plniť podľa niektorých hodnotiacich pravdepodobne najskôr v strednodobom horizonte, a to v kontexte rozvoja občianskej spoločnosti u nás.

Návrh zákona o verejnom ochrancovi práv (ombudsman)

Zákon o verejnom ochrancovi práv z decembra 2001, takzvanom ombudsmanovi stanovil postavenie verejného ochrancu práv, podmienky výkonu jeho funkcie, jeho pôsobnosť, spôsob právnej ochrany a uplatňovanie práv fyzických osôb a právnických osôb. Kancelária ombudsmana, ktorá má mať sídlo v Bratislave a bude v nej asi 16 pracovníkov, z toho polovica právnikov, mala začať fungovať najneskôr

od februára 2002. Je ustanovená ako rozpočtová organizácia so samostatnou kapitolou v štátnom rozpočte. Náklady spojené s činnosťou kancelárie verejného ochrancu práv sa budú pohybovať v roku 2002 na úrovni 16 miliónov Sk. Ombudsman má byť nezávislý, správy o svojej činnosti bude predkladať Národnej rade SR. Bude sa môcť naňho obrátiť každý občan alebo firma, ak sa domnievajú, že orgány verejnej správy (orgány štátnej správy a orgány územnej samosprávy) svojím konaním, rozhodovaním alebo nečinnosťou porušili ich práva alebo princípy demokratického štátu. Oproti pôvodnému zámeru sa právomoci ombudsmana rozšírili smerom k poisťovniam, zdravotníckym inštitúciám a firmám, ktoré sú aktívne vo verejnej správe. Pôsobnosť ochrancu verejných práv sa nevzťahuje na Národnú radu SR, prezidenta, vládu, Ústavný súd, Najvyšší kontrolný úrad, spravodajské služby, veci operačnej a mobilizačnej povahy, na rozhodovacie právomoci vyšetrovateľov Policajného zboru, prokuratúru a súdy, s výnimkou štátnej správy súdov. Verejný ochranca práv bude môcť vstupovať do objektov s tajným charakterom, oboznamovať sa s utajovanými skutočnosťami, v súdnom alebo správnom konaní navrhovať dôkazy a nahliadať do spisu. Ak pri vybavovaní podnetu ombudsman zistí skutočnosti nasvedčujúce tomu, že pri činnosti orgánu verejnej správy bol spáchaný trestný čin, priestupok, iný správny delikt alebo disciplinárne previnenie, alebo že bola porušená povinnosť ustanovená zákonom, oznámi to príslušnému orgánu. Ak považuje vykonané opatrenia za nedostatočné, oznámi túto skutočnosť nadriadenému orgánu. Bude môcť iniciovať zmenu zákonov a nariadení, v prípade, že podľa neho porušujú práva občanov alebo firiem. Fyzické osoby sa budú môcť obracať na verejného ochrancu práv v materinskom jazyku, tlmočenie zaplatí štát. Ombudsmana volí parlament na 5 rokov. Kandidát musí mať dovŕšený vek 35 rokov, musí byť slovenským občanom, nestraníkom a musí byť bezúhonný. Výšku vzdelania zákon necharakterizuje. Otázka ostáva budúcnosť Slovenského strediska pre ľudské práva, ktorého zrušenie parlament nedávno odmietol. Stredisko by malo byť pretransformované v súlade so zákonom proti všetkým formám diskriminácie, plnenie ktorého by kontrolovalo a pripravovalo analýzy a správy o situácii v SR. Hlavná kritika zákona sa týka veľkosti právomoci ombudsmana. Umožniť mu, byť prítomným na ústnom prejednávaní a klásť účastníkom konania a osobám zúčastneným na prejednávaní otázky a mať aj iné procesné práva, je podľa kritikov síce pozitívne, no vážou sa to nevyrovná právu mať možnosť dať návrh na začatie konania, alebo vstúpiť do začatého správneho konania ako účastník konania, čo nebolo v zákone akceptované. Objavili sa aj názory, že zákon prichádza do našej spoločnosti príliš skoro, a že ombudsman je skôr „imidžovým“ ako relevantným orgánom vybaveným skutočnými právomocami. Zákon nadobudol účinnosť 1.1.2002.

Komentár hodnotiacej komisie

Vytvorenie inštitútu ombudsmana bolo jednoznačne vnímané ako pozitívny krok prispievajúci k štandardizácii demokratických princípov na Slovensku a k väčšej ochrane práv občanov a podnikateľských subjektov pred poškodzovaním ich práv zo strany orgánov verejnej správy. Až prax však ukáže, či je okruh právomocí verejného ochrancu práv vymedzený dostatočne. Dá sa predpokladať, že využívanie funkcie ombudsmana nebude spočiatku príliš významné. Podstatná bude aj jeho osobnosť. Ombudsman by mal pomáhať formovať verejnú mienku a spoločnosťou by mal byť akceptovaný. Ak by sa časom ukázalo, že inštitút verejného ochrancu práv sa neosvedčil, mali by jednotlivé štátne orgány vytvoriť úseky, kde by sa občania mohli obracať so svojimi problémami, a kde by bezplatne dostali základný právnický servis.

Vo februári 2002 sa v NR SR uskutočnila prvá voľba verejného ochrancu práv, no zvoliť prvého slovenského ombudsmana sa poslancom nepodarilo, nakoľko žiaden z kandidátov nezískal potrebný počet hlasov. Druhá voľba sa uskutočnila 19. marca 2002 a poslanci v tajnom hlasovaní zvolili poslanca za HZDS Pavla Kandráča.

4.13. Reforma verejnej správy • Samospráva

Poradie (1 – 174)	HESO (2.štvrťrok 2000 – 4.štvrťrok 2001)	RATING [-300; 300]	Hodnotené (štvrťrok/rok)	Prijaté (štvrťrok/rok)
20	Novela ústavy SR – samospráva (VÚC)	133,5	1/2001	1/2001
32	Koncepcia reformy verejnej správy	116,7	2/2000	2/2000
39	Malý kompetenčný zákon (reforma verejnej správy)	99,1	3/2001	3/2001
64	Zákon o samospráve vyšších územných celkov (VÚC)	74,1	3/2001	3/2001
122	Novela o rozpočtových pravidlách - hospodárenie samospráv	26,4	4/2001	4/2001
171	Návrh na odkúpenie košických lesov štátom	-78,0	4/2001	-
174	Odsunutie reformy verejnej správy	-147,0	3/2000	3/2000

4.13.1. Reforma verejnej správy

Jednou z priorít vlády Mikuláša Dzurindu je reforma verejnej správy. Predseda vlády ju dokonca označil za najvýznamnejší reformný krok vlády a jedno z najdôležitejších transformačných opatrení od novembra 1989.

Koncepcia reformy verejnej správy

Schválenou koncepciou reformy verejnej správy (apríl 2000) sa podarilo vo vláde dohodnúť na jej budúcej podobe. Cieľom Koncepcie decentralizácie a modernizácie verejnej správy bolo odporučiť decentralizáciu kompetencií a financií zo štátnej správy na územnú samosprávu, dekoncentráciu kompetencií z ústrednej úrovne na miestne orgány štátnej správy a zo štátnej správy na subjekty samosprávy (prenesený výkon štátnej správy), zníženie výdavkov na verejnú správu a vytvorenie novej organizácie verejnej správy. V koncepcii sa uvažovalo so vznikom 12 nových samospráv vyšších územných celkov (VÚC) - druhý stupeň územnej samosprávy - v pozícii samostatných ekonomických a právnych subjektov, ktoré mali vzniknúť od roku 2002. Ďalej sa mali vytvoriť 4 nové krajské úrady s novou štruktúrou a 8 úradov špecializovanej štátnej správy. Koncepcia počítala so zásadnou redukciou kompetencií na úrovni krajov, decentralizáciou kompetencií a zriaďovateľskej funkcie na územnú samosprávu, s výraznou redukciou počtu zamestnancov na krajských úradoch, so zrušením 79 okresných úradov a ich 45 detašovaných pracovísk, so znížením počtu úradov štátnej správy, ktoré nelogicky kopírovali územné a správne usporiadanie (katastrálny úrad, vojenská správa, zbor hasičskej ochrany, pozemkový a lesný úrad, Slovenská správa ciest, štátny hygienik, štátny lekár, štátny farmaceut), s redukciou rozpočtových a príspevkových organizácií ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy (pozri Audit štátnej správy, kapitola 4.14.2). Decentralizácia správy vecí verejných, ktorá má tri dimenzie: decentralizáciu kompetencií, financií a politickej moci, môže občanovi priniesť prospech iba vtedy, ak sa uskutoční vo všetkých troch dimenziách súčasne. Realizácia len jednej z nich, napr. decentralizácia kompetencií bez decentralizácie financií, zapríčini opačný efekt. Preto mal byť podľa predkladateľov koncepcie proces decentralizácie komplexný. Vláda konštatovala, že je treba ešte dopracovať financovanie reformy, daňových a colných úradov, ako aj jednotlivé etapy presunu kompetencií. Decentralizácia verejnej správy mala byť sprevádzaná odovzdaním potrebného majetku umožňujúceho zabezpečovať odovzdané kompetencie, a to zmenami vo financovaní verejnej správy, dereguláciou a deetatizáciou majetku a činností. Jednorazové výdavky na reformu sa v koncepcii odhadovali na 1,5 – 2,0 mld.Sk. Koncepcia reformy verejnej správy mala byť aj východiskovým podkladom pre legislatívny proces.

Komentár hodnotiacej komisie

Hodnotiaca komisia prijala koncepciu reformy verejnej správy vcelku pozitívne. Vládol, až na malé výnimky, všeobecný konsenzus v tom, že starý systém nebol efektívny a bolo ho treba zmeniť. Kritici novej koncepcii však vytykali legislatívnu nepripravenosť, finančnú nezabezpečenosť a stratu princípu solidarity medzi regiónmi. Na druhej strane bol vyzdvihnutý jej protrhový náboj a fakt, že predstavuje dobrý základ pre budúce efektívnejšie fungovanie verejnej správy.

Odsunutie reformy verejnej správy

Politická nedohoda ohľadne územnosprávneho členenia Slovenska zapríčinila odsúvanie reformy verejnej správy, čo *hodnotiaci ocenili historicky najnižším ratingom*. Diskusia o budúcej podobe verejnej správy sa z odbornej roviny dostala na politickú platformu spochybňovania a opätovného otvárania bodov, ktoré boli vládou uzatvorené už v koncepcii reformy verejnej správy, ako napríklad územná symetrickosť regionálnej samosprávy a štátnej správy (model „12+12“), zrušenie okresných úradov alebo počet a hranice krajov samospráv vyšších územných celkov (VÚC) a krajov pre štátnu správu v územnosprávnom členení SR. Hoci všetky koalíčné politické strany deklarovali, že nechcú brzdiť reformu verejnej správy, napriek tomu ich rozdielne pohľady na reformu priviedli proces decentralizácie verejnej správy do časového sklzu, keďže bol ohrozený a aj sa neplnil harmonogram prác na reforme, ako ho prijala vláda. V dôsledku toho sa mohlo stať splnenie vládneho uznesenia, aby od 1.1.2002 začali fungovať regionálne samosprávy, otáznym, a tým aj realizácia reformy verejnej správy ešte v tomto volebnom období a naplnenie programového vyhlásenia vlády ohľadne decentralizácie verejnej správy. Vláda a parlament meškali tiež s rozhodnutiami v otázkach určenia sídiel VÚC, kompetencií, ktoré sa mali decentralizovať z pôsobnosti orgánov štátnej správy do pôsobnosti samosprávy, volebného systému VÚC, rozpočtových pravidiel atď. Súvisiace právne normy (pozri nižšie) sa podarilo prijať v poslednej chvíli, až v druhej polovici roku 2001, po značnom tlaku niektorých politických strán a odbornej verejnosti. Na reformu verejnej správy mali nadväzovať aj reformy v oblasti zdravotníctva, školstva a kultúry.

Komentár hodnotiacej komisie

Odsúvanie reformy verejnej správy bolo odborníkmi hodnotené veľmi negatívne ako jedna z najväčších prehier súčasnej vládnej koalície. Práve reforma verejnej správy spolu s reformou penzijného systému bola nimi považovaná za najvýznamnejší reformný krok, ktorého politický odklad nie je prípustný.

Novela ústavy SR - samospráva (VÚC)

Vo februári 2001 schválená novela ústavy SR vytvorila ústavné podmienky pre fungovanie dvojstupňovej samosprávnej sústavy. V štvrtej hlave ústavy, týkajúcej sa samosprávy, sa bližšie vymedzili vyššie územné celky (VÚC), čo súviselo s pripravovanou reformou verejnej správy. VÚC získali rovnaké práva ako obce. Obidva stupne sú samostatnými samosprávnymi a správnymi celkami, pričom rozhodujú samostatne, nezávisle od seba. Novela ústavy stanovila, že VÚC, podobne ako obce, samostatne hospodária s vlastným majetkom a svoje potreby financujú predovšetkým z vlastných príjmov, ale aj zo štátnych dotácií. Zákon má určiť, ktoré dane a poplatky budú príjmom VÚC. Voľby obecného zastupiteľstva, „parlamentu“ VÚC, starostu a predsedu zastupiteľstva VÚC sa budú konať každé štyri roky. Na VÚC, tak ako na obec, sa bude môcť preniesť výkon štátnej správy, ktorý kontroluje vláda. Obce a VÚC získali právo združovať sa, aby lepšie zabezpečili spoločné veci. Podrobnejšie túto problematiku, ako aj právo VÚC na jeho území vykonávať referendum, ustanovil zákon o samospráve VÚC (pozri nižšie). Parlamentom neprešlo doplnenie základu územnej samosprávy aj o mestské časti (Bratislava, Košice). Kritici ustanovení o samospráve poukazovali na oslabovanie vplyvu štátu a hrozbu rozdrobenia dokonca až rozkladu Slovenska. Ustanovenia novely ústavy, týkajúce sa samosprávy, nadobudli účinnosť 1.7.2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Členovia hodnotiacej komisie sa zhodli, že decentralizácia štátnej moci je nevyhnutná. Rozdielne názory však boli na spôsob jej realizácie. Menšina hodnotiacich pochybovala, či na dôslednú decentralizáciu máme dostatok finančných prostriedkov. Vníkala zavedenie vyšších územných celkov len ako ďalší medzistupeň riadenia a rozširovania byrokratického aparátu. Väčšina však považovala zmeny v novele ústavy za podstatný predpoklad vytvorenia druhého stupňa samosprávy, čo spolu s posilnením právomocí samospráv môže síce v krátkodobom horizonte priniesť určité problémy, ale z dlhodobého hľadiska prevážia pozitíva vo forme decentralizácie politickej moci, financií, posilnenia demokratických princípov v spoločnosti a ich priblíženie k občanovi. Nadväzujúce zákony o prenose kompetencií a spôsobe a objeme financovania samosprávnych celkov mali byť kľúčové vzhľadom na dôslednosť a kvalitu reformy verejnej správy, ktorá bude podľa viacerých hodnotiacich záležitosťou viacerých volebných období.

Zákon o samospráve vyšších územných celkov (VÚC)

Schválením dvoch dôležitých právnych noriem - zákona o samospráve vyšších územných celkov (VÚC) (zákon o samosprávnych krajoch) a zákona o voľbách do orgánov samosprávnych krajov v júli 2001 sa takpovediac spustila dlho odkladaná a očakávaná reforma verejnej správy na Slovensku. Zákony vytvorili formu pre decentralizáciu kompetencií z orgánov štátnej správy na územnú samosprávu a definovali základné funkcie a právomoci samosprávnych krajov (VÚC) a spôsob voľby do regionálnej samosprávy. Na ich základe vzniklo 8 regionálnych parlamentov. V mene regiónu bude vystupovať predseda (nie župan, ako sa navrhovalo) samosprávneho kraja, ktorého obyvatelia zvolili v decembri 2001 v regionálnych voľbách priamo dvojkoľovým systémom. Zástupcovia (401 poslancov) do regionálnych parlamentov boli volení väčšinovým systémom v 78 jedno- a viacmandátových obvodoch (vládny návrh - 269 poslancov a 121 obvodov). Volebné právo získali aj cudzinci s trvalým pobytom v SR. Vládne návrhy zákonov parlament výrazne pozmenil. Najzreteľnejšou zmenou prešlo územnosprávne členenie, ktoré v pôvodnom vládnom návrhu obsahovalo symetrický model „12+12“ - 12 vyšších územných celkov (Bratislavský VÚC, Trnavský VÚC, Nitriansky VÚC, Trenčiansky VÚC, Žilinský VÚC, Liptovsko-oravsko-turčiansky VÚC, Zvolenský (Banskobystrický) VÚC, Gemersko-novohradský VÚC, Spišský VÚC, Šarišský VÚC, Košicko-áborský VÚC a Zemplínsky VÚC) a 12 krajov. Tento model podporovali okrem splnomocnenca vlády pre reformu verejnej správy, garanta reformy vo vláde a časti koalície aj Združenie miest a obcí Slovenska (ZMOS), Únia miest Slovenska (ÚMS) a taktiež prevažná časť tretieho sektora, ktorá zorganizovala aj petičnú a rôzne ďalšie podporné akcie „Za skutočnú reformu verejnej správy“. Poslanci odsúhlasili nakoniec 8 VÚC, ktoré svojimi hranicami kopírujú územné členenie prijaté v roku 1996, ktoré bolo veľmi kritizované celou vtedajšou opozíciou. Z vyše 70 pozmeňujúcich návrhov boli schválené hlavne tie, ktoré zabezpečovali väčšiu kontrolu a vplyv štátu na samosprávu. Všeobecne záväzné nariadenia VÚC budú môcť byť podľa prijatého pozmeňujúceho návrhu v prípade rozporu nariadenia s národnými záujmami a záujmami iných VÚC alebo obcí vrátené vládou na opätovné prerokovanie. Ak regionálne zastupiteľstvo nariadenie neschváli v súlade s návrhmi vlády, rozhodne o ňom na návrh vlády krajský súd. Tento paragraf (tzv. Cuperov paragraf) bol v následnej novele vypustený, prezident ju však vrátil späť na prerokovanie do parlamentu, ktorému sa ho opakovane nepodarilo zrušiť. Kritici tvrdili, že sa týmto krokom výrazne narušil samosprávny princíp a dal VÚC ešte menej samostatnosti, ako majú obce, keďže ich nariadenia môže zrušiť iba parlament alebo Ústavný súd. Dohoda o spolupráci a členstvo v medzinárodnom združení územných celkov alebo územných orgánov nesmie byť v rozpore s verejným záujmom, inak môže Krajský úrad podať na súd návrh na určenie povinnosti vypovedať dohodu o spolupráci a členstve. Predseda vlády označil prijatie zákonov za dobrú správu pre Slovensko, aj keď pôvodný vládny variant reformy by bol podľa neho pre Slovensko lepší a efektívnejší. Európska komisia privítala prijatie zákona o VÚC, ktorý uľahčí rokovania o regionálnej politike a umožní Slovensku po vstupe do EÚ čerpať prostriedky zo štrukturálnych fondov. Zástupcovia mimovládnych organizácií, boli výsledkom prijatých zákonov sklamaní a argumentovali, že prijatím modelu 8+8 na úkor prirodzenejšieho konceptu 12+12 sa iba ďalej prehĺbi rozdiel medzi chudobnými regiónmi (Gemersko-novohrad, Spiš, Liptov, Zemplín) a centrom ich VÚC, nakoľko sa presadí silnejšie urbanizovaná časť územného celku vďaka väčšiemu počtu svojich poslancov v regionálnom zastupiteľstve.

Komentár hodnotiacej komisie

Zákonom o samospráve vyšších územných celkov sa definoval rámec dlhoočakávanej reformy verejnej správy a stanovili sa základné funkcie a právomoci samosprávnych krajov - vyšších územných celkov. Vytvorila sa druhá úroveň samosprávy - VÚC a príležitosť pre decentralizáciu kompetencií z orgánov štátnej správy na územnú samosprávu. Zákon však zakotvil podľa niektorých členov hodnotiacej komisie nevyhovujúce územnosprávne členenie SR, ktoré svojimi hranicami kopíruje dnešný stav. Rozhodnutie v prospech systému 8 VÚC a krajov na úkor pôvodne navrhovaného modelu „12+12“, bude mať podľa názoru mnohých za následok zakonzervovanie neprirodzených regiónov. To povedie k eliminácii pozitívnych efektov decentralizácie na ekonomický rozvoj týchto regiónov, čo sa odzrkadlí na ich pretrvávajúcom zaostávaní a následne môže vyvolať aj politické a spoločenské napätia. Negatívne boli vnímané niektoré ustanovenia obmedzujúce regionálnu samosprávu. Takisto ako nevyhovujúce ohodnotili ustanovenie umožňujúce zrušiť všeobecne záväzné nariadenie VÚC vládou, ak je v rozpore s bližšie nešpecifikovanými národnými záujmami SR. Vzhľadom na to, že pojem „národný záujem“ nie je nikde právne definovaný, môže dochádzať k jeho voľnému výkladu, čo určite

neprispeje k právnej istote. Zákon o samospráve VÚC bol hodnotený aj ako kompromis, ktorý je však lepší ako neprijatý zákon, nakoľko umožnil naštartovanie reformy verejnej správy, čo považuje Európska únia za významný krok v prístupovom procese Slovenska.

Malý kompetenčný zákon (reforma verejnej správy)

Zákon o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na samosprávne kraje (tzv. malý kompetenčný zákon) zo septembra 2001 patrí k rozhodujúcim legislatívnym návrhom zo skupiny právnych predpisov riešiacich problematiku decentralizácie a modernizácie verejnej správy. Zákonom sa preniesli na obce a samosprávne kraje zriaďovateľské a rozhodovacie kompetencie, ako aj pôsobnosti orgánov štátnej správy doteraz vykonávané štátom. Išlo o odvetvia dopravy, vodného hospodárstva, civilnej ochrany, matrik, sociálnych vecí, územného plánovania a stavebného poriadku, životného prostredia, školstva, kultúry, zdravotníctva, regionálneho rozvoja a cestovného ruchu. Návrh zákona sledoval cieľ posilniť možnosť regionálnych a miestnych samosprávnych orgánov rozhodovať samostatne o veciach verejného záujmu. Od 1. januára 2002 začalo zo štátu na samosprávu v 5 etapách prechádzať takmer 300 kompetencií. Začiatok účinnosti tzv. malého kompetenčného zákona odštartoval celý proces a skončil sa 1. januára 2004. Zákon o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky (VÚC) nepriamo novelizoval 21 právnych noriem. Na obce a mestá majú prejsť právomoci v oblasti sociálnych služieb (domovy sociálnych služieb pre deti a dospelých, domovy dôchodcov, domovy pre osamelých rodičov, stanice opatrovateľskej služby, zariadenia pestúnskej starostlivosti, útulky a rehabilitačné strediská), telesnej kultúry, divadiel, múzeí a galérií, základného školstva, vodného hospodárstva, matrik, pozemných komunikácií, územného plánovania a stavebného poriadku, ochrany prírody a krajiny, zdravotnej starostlivosti (polikliniky a ambulancie), regionálneho rozvoja a cestovného ruchu. Obce budú vykonávať aj osvedčovanie listín a podpisov. Štát sa v prospech orgánov regionálnej samosprávy (vyššie územné celky - VÚC) vzdal kompetencií v sfére pozemných komunikácií, dráh, cestnej dopravy, civilnej ochrany obyvateľstva, sociálnej pomoci, územného plánovania a stavebného poriadku, stredného školstva, telesnej kultúry, divadiel, múzeí, galérií, osvetovej činnosti, knižníc, zdravotnej starostlivosti (polikliniky a nemocnice s výnimkou fakultných nemocníc a špecializovaných liečebných ústavov), regionálneho rozvoja a cestovného ruchu. Väčšina právomocí, ktorými bude samospráva disponovať, sa zaradila medzi tzv. prenesené kompetencie. Na tento typ právomocí jej teda štát musí poskytovať financie. V rozhodovacom procese vtedy platí, že proti verdiktu obce či VÚC sa možno odvolať na krajský úrad. Výkon originálnych kompetencií samospráva financuje z vlastných príjmov (napr. podielové dane). Proti rozhodnutiu samosprávy sa v tom prípade odvoláva na súd. Ak zákon pri kompetencii obce alebo VÚC neustanovuje, že ide o výkon prenesenej právomoci, ide o originálnu právomoc. Predseda vlády sa vyjadril, že malý kompetenčný zákon určil obsah reformy verejnej správy, ktorú označil za najrevolučnejší počin na Slovensku od roku 1989. Predmetom kritiky zákona sa stala výška prenesených financií, ktorá sa v porovnaní s koncepciou reformy verejnej správy znížila z vyše 50 miliárd korún na približne 12,1 mld.Sk. Rozdiel predstavovali hlavne položky miezd pracovníkov školstva (20 mld.Sk) a dávok sociálnej pomoci (14 mld.Sk), ktoré ostali v pôsobnosti štátu. Kritici upozorňovali, že pri presune kompetencií je potrebné okrem zodpovednosti odovzdať aj majetok, financie, ale aj personálne otázky. Nestalo sa tak napríklad pri školstve, kde má samospráva zriaďovať, hospodársky riadiť základné a stredné školy a menovať riaditeľov, ale mzdy bude naďalej vyplácať štátna správa. V samospráve nastali obavy, či sa na zvýšený počet originálnych kompetencií nájde dostatok vlastných zdrojov v obecných a regionálnych pokladniciach. V parlamente sa nepodaril schváliť prenos zostávajúcich kompetencií na špecializovanú štátnu správu a krajské úrady a následné zrušenie okresných úradov, nepodarilo sa presadiť ani zrušenie oddelení okresných úradov, ktorých pôsobnosti boli odovzdané samospráve miest a obcí a VÚC. Tento fakt považovali mnohí pozorovatelia za nenaplnenie kľúčového princípu reformy verejnej správy - zefektívnenia jej fungovania. Objavil sa aj názor, že prijatím malého kompetenčného zákona sa decentralizácia socializmu stáva realitou. Zákon nadobudol účinnosť 1.1.2002 okrem ustanovení, ktoré určujú neskorší prenos niektorých kompetencií.

Komentár hodnotiacej komisie

Väčšina hodnotiacej komisie dospela k názoru, že ide v zásade o pozitívne opatrenie, ktoré však vznikalo v napätej politickej atmosfére a v časovej tiesni, a aj v dôsledku toho obsahuje takisto niektoré vážne chyby. Nie všetky kompetencie uvedené vo vládou schválenej koncepcii reformy verejnej správy boli prenesené, niektoré boli prenesené len ako „prenesený výkon štátnej správy“, fakticky teda stále zostali kompetenciou štátnych orgánov. Niektoré právomoci zostali delené, čo môže v budúcnosti priniesť praktické problémy pri ich samotnom výkone. Kriticky bolo vnímané, že v súvislosti s odovzdaním kompetencií nebol schválený prenos zostávajúcich právomocí na špecializovanú štátnu správu a krajské úrady a následne neboli zrušené okresné úrady, čo spôsobí zbytočné zdvojovanie niektorých činností verejného sektora. Zatiaľ teda presun kompetencií neprinesie zlacnenie a racionalizáciu verejnej správy, čo bol jeden z hlavných zámerov reformy verejnej správy. V prípade paralelného pôsobenia okresných úradov s orgánmi miestnej a regionálnej samosprávy sa naopak náklady na činnosť verejnej správy ešte zvýšia. V krátkej budúcnosti sa musí ešte doriešiť aj otázka finančnej decentralizácie.

Novela o rozpočtových pravidlách - hospodárenie samospráv

Súčasťou reformy verejnej správy je aj novela o rozpočtových pravidlách zo začiatku októbra 2001, ktorá určila mantinely v oblasti financovania a rozpočtového hospodárenia samospráv - obcí a vyšších územných celkov (VÚC). Rozpočty obcí majú pozostávať z bežného a kapitálového rozpočtu a budú posudzované ministerstvom financií (MF SR) a Národnou radou SR. Hospodárenie si budú musieť samosprávy overiť audítorom. Obmedzilo sa prijímanie úverov, pôžičiek a iných návratných zdrojov financovania. Pri objemoch nad 75 mil.Sk ich budú môcť obce čerpať len so súhlasom MF SR. Samospráva sa bude môcť zadlžiť do výšky 60% (vláda navrhovala 50%) svojich reálnych bežných príjmov predchádzajúceho rozpočtového roka a suma ročných splátok úverov vrátane úrokov nebude môcť presiahnuť 25% (pôvodne 15%) ročných príjmov. Ak obec do 60 dní po splatnosti neuhradí záväzkov a celková výška záväzkov po splatnosti bude vyššia ako 15% ročných príjmov, nastane stav ozdravného režimu, pri ktorom sa bude musieť prísne postupovať podľa ozdravného rozpočtu. Ten pripraví starosta obce, schváli zastupiteľstvo a dá sa na vedomie ministerstvu financií. Ak obec nezavedie ozdravný režim, alebo ak sa po ďalších 90 dňoch po jeho zavedení finančná situácia obce nezlepší, zavedie MF SR na obec nútenú správu. Kritici vyčítali novele, že tak ako doteraz väčšina z daní nebude smerovať do obcí, miest a regiónov a len časť z nich do štátnej pokladne. Považovali to za jeden z najväčších neúspechov reformy verejnej správy, keďže si zatiaľ centrálna byrokracia ponechala rozhodujúce finančné právomoci. Novela o rozpočtových pravidlách nadobudla účinnosť 1.12.2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Odborníci v hodnotiacej komisii zastávali názor, že opatrenie neprinieslo zásadnú kvalitatívnu zmenu v hospodárení miest a obcí. Obce nedostali rozhodujúce právomoci vo finančnej oblasti, len malá časť zdrojov zostáva na úrovni samospráv. Neuskutočnenie fiškálnej decentralizácie bolo považované aj odbornou verejnosťou v prieskume HESO za jeden z najväčších neúspechov reformy verejnej správy. Hospodárenie samospráv by malo byť založené na relevantnom podiele na verejných zdrojoch vyprodukovaných v príslušnom regióne. Kontrola hospodárenia samospráv ministerstvom financií je na jednej strane obmedzením suverénnych samosprávnych prvkov, no na strane druhej je v tejto etape reformy potrebné aj na samosprávnej úrovni vytvoriť poistky proti neefektívnym výdavkom a nadmernému zadĺženiu. Inakšie sa potom budú vzhľadom na úroveň skúseností samospráv s riadením finančných zdrojov a v atmosfére „hladu po financiách“ množiť príklady obcí s podobnou finančnou situáciou, akú mali v Banskej Bystrici a hlavne v Košiciach. Štát si musí dať podľa názoru niektorých hodnotiacich pozor aj na neúmerne zadlžovanie sa VÚC, lebo tým môže utpieť celá krajina a náklady zlyhania by mohli znášať všetci daňoví poplatníci. Najčerstvejším prípadom v tomto smere bola Argentína, kde si pomerne samostatné regióny v minulosti bez kontroly centra vzali na seba množstvo dlhov, ktoré dnes výrazným spôsobom prispeli ku cross-defaultu celej krajiny.

S reformou verejnej správy súvisia aj ďalšie zákony. V parlamente boli schválené zákony o obecnom zriadení, o majetku obcí, o majetku vyšších územných celkov, zákon o platových pomeroch a ďalších náležitostiach súvisiacich s vykonávaním funkcie predsedu samosprávneho kraja. V súvislosti

s decentralizáciou verejnej správy neboli ešte prijaté novely zákonov o hlavnom meste SR Bratislave, o meste Košice a o organizácii miestnej štátnej správy. Zákon o finančnom vyrovnaní by mal následne priniesť zmenu prerozdelených mechanizmov verejných financií na princípe solidarity medzi ekonomicky silnejšími a slabšími regiónmi, mestami a obcami.

4.13.2. Samospráva

Návrh na odkúpenie košických lesov štátom

Ministerstvo financií predložilo návrh dohody medzi rezortom pôdohospodárstva a mestom Košice o odkúpení košických mestských lesov za 980 miliónov korún do vlastníctva štátu. Štát mal na odkúpenie 14 700 hektárov (dve tretiny) košických lesov využiť prostriedky zo štátnych finančných rezerv, ktoré by touto transakciou transformoval na hmotné rezervy štátu. Mesto Košice bolo pre svoju vysokú zadlženosť (2,1 mld.Sk) nútené predat' mestské lesy a získanou sumou chcelo pokryť časť dlhov, ktoré vznikli v rokoch 1994-1998, hlavne v dôsledku expanzívnej rekonštrukcie mesta. Plán bol súčasťou memoranda medzi vládou SR, mestom Košice a Prvou komunálnou bankou (PKB), ktorá mala Košiciam poskytnúť úver 1,2 mld.Sk s úrokovou sadzbou 11% na 15 rokov za podmienky zníženia súčasnej úrovne zadlženosti o 660 mil. korún. Účtovná hodnota mestských lesov predstavuje 3,5 mld.Sk, reálna hodnota je však oveľa nižšia. Asociácia primátorov a starostov SR vyjadrila nesúhlas so snahou riešiť zadlženosť Košíc odkúpením mestských lesov štátom a považovala tento návrh za nebezpečný precedens voči mestám, ktoré tiež potrebujú riešiť svoje dlhy, a za demoralizujúci krok voči zodpovedne hospodáriacim samosprávam. Vláda nakoniec návrh na odkúpenie košických lesov štátom neschválila.

Komentár hodnotiacej komisie

Väčšina hodnotiacich návrh na odkúpenie košických lesov štátom odmietla, keďže by išlo o nebezpečný precedens smerom k všetkým samosprávam. Naznačoval by, že zodpovedné hospodárenie s majetkom mesta je zbytočné, nakoľko štát zle hospodáriacim samosprávam v prípade problémov aj tak vždy pomôže. Realizáciou by sa zodpovednosť za chybné rozhodnutia košickej samosprávy preniesla na všetkých daňových poplatníkov a taktiež by to vyvolalo požiadavky na podobnú pomoc zo strany ostatných miest a obcí. Kritizovaná bola i metóda, ktorou boli košické lesy ocenené, nakoľko ich objektívnu cenu mohol vygenerovať len predaj vo verejnej súťaži. V súvislosti s reformou verejnej správy niektorí členovia hodnotiacej komisie poukázali na skutočnosť, že zadlžovanie samospráv môžu spôsobiť nielen jej chybné rozhodnutia, ale aj nedostatočné finančné zdroje, resp. kompetencie orgánov samospráv na krytie preneseného výkonu štátnej správy. Takmer všetci hodnotiaci súhlasili s postupom vlády, ktorá tento návrh zamietla.

Vláda návrh, aby štát odkúpením mestských lesov pomohol Košiciam z dlhov, neschválila, no nakoniec však v prvej polovici januára 2002 prijala rozhodnutie, že mestu poskytne dlhodobý úver vo výške 580 mil.Sk. Za tento úver sa budú musieť Košice zaručiť bonitným majetkom (tepelné rozvody) a tiež uskutočnením reálneho ozdravného finančného programu. Od januára 2002 pomohol štát východoslovenskej metropole aj prevzatím 38 kilometrov ciest prvej triedy na území mesta za symbolickú cenu, pričom na údržbu týchto komunikácií bude Slovenská správa ciest potrebovať dodatočných 100 miliónov korún. Napriek vládnej pôžičke a 700-miliónovému úveru od PKB sa košická radnica naďalej obáva, že v blízkej budúcnosti nebude mesto schopné splácať záväzky, preto chce znížiť svoju úverovú zadlženosť pod 1,2 mld. Sk a uvažuje o speňažení svojho lesného majetku. Poslanci košického mestského zastupiteľstva schválili uznesenie, na základe ktorého boli navrhnuté viaceré možnosti riešenia. Odborná komisia mala posúdiť, či mesto vypíše avizovaný tender na odpredaj mestských lesov (tento krok sa mal pôvodne uskutočniť začiatkom roku 2002 po tom, čo vláda zamietla ich odkúpenie štátom), či ich dá do prenájmu alebo transformuje Mestské lesy, s.r.o. na akciovú spoločnosť, akcie ktorej by sa následne ponúkli na predaj (výnos z odpredaja akcií by mal predstavovať 660 miliónov korún). Výška dlhu Košíc sa vo februári 2002 pohybovala na úrovni okolo 1,7 mld. korún.

4.14. Transparentnosť a boj s korupciou

Poradie (1 – 174)	HESO (2.štvrťrok 2000 – 4.štvrťrok 2001)	RATING [-300; 300]	Hodnotené (štvrťrok/rok)	Prijaté (štvrťrok/rok)
3	Zákon o slobodnom prístupe k informáciám	219,7	2/2000	2/2000
5	Obchodný register SR na internete	184,7	3/2000	3/2000
6	Audit štátnej správy	178,7	3/2000	3/2000
15	Národný program boja proti korupcii	141,8	2/2000	2/2000
21	Obsadenie postu gen. riaditeľa SE konkurzom	132,6	2/2000	2/2000
23	Návrh novely zákona proti praniu špinavých peňazí	129,2	3/2000	4/2000
42	Návrh nového modelu udeľovania dovozných a vývoz. licencií	95,8	4/2001	-
51	Návrh na nulovú toleranciu korupcie pre advokátov	83,4	3/2001	-
54	Koncepcia spoločného obstarávania	80,4	1/2001	1/2001
61	Návrh novely zákona o verejnom obstarávaní	76,7	2/2001	4/2001
127	Akčné plány boja proti korupcii	21,0	3/2000	3/2000
139	Návrh zákona o preukazovaní pôvodu majetku	-3,5	3/2001	-
142	Návrh novely zákona o združovaní v politických stranách (financovanie politických strán)	-8,2	3/2000	4/2000

4.14.1. Transparentnosť

Zákon o slobodnom prístupe k informáciám

Kvalita a transparentnosť verejnej správy do značnej miery závisí od prijímaných právnych noriem a možností verejnej kontroly. Tá sa výrazne zväčšila prijatím (máj 2000) zákona o slobodnom prístupe k informáciám (tzv. infozákon), ktorý umožnil občanom v lehote do 10 dní získať bezplatne (náhrada maximálne materiálnych nákladov) ľubovoľné informácie o činnosti štátnych orgánov, orgánov miestnej samosprávy a subjektov financovaných alebo hospodáriacich s verejnými prostriedkami s výnimkou striktné vymedzených tajných informácií. Nový zákon mal ambíciu prispieť k zvýšeniu zodpovednosti a dodržiavaniu zákonov pri činnosti verejnej správy. To chcel dosiahnuť preventívnym účinkom verejnej kontroly. Občanovi poskytol infozákon možnosť získať informácie o nakladaní s verejnými prostriedkami, o obsahu a spôsobe prijímania rozhodnutí verejných inštitúcií, ako aj o tom, či sa tento spôsob dodržiava. Verejnosti umožnil zákon opravný prostriedok proti rozhodnutiu povinnej osoby o odmietnutí požadovanej informácie vo forme odvolania. Nová právna norma kvalifikovala porušenie zákona ako priestupok, za ktorý je možno uložiť pokutu do 50 000 Sk a zákaz činnosti až na dva roky. Zákon nadobudol účinnosť 1.1.2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Zákon o slobodnom prístupe k informáciám bol prakticky všetkými odborníkmi hodnotený veľmi pozitívne najmä preto, že umožnil vyššiu transparentnosť a kontrolovateľnosť činnosti verejnej správy. Hodnotiaci sa vyslovili, že zákon by mohol mať pozitívny synergický efekt na znižovanie korupcie. Našiel sa však i kritický názor, tvrdiaci, že zo zákona bude profitovať len úzka skupina občanov, a že hrozí vyvolanie permanentnej nestability spoločnosti.

O prijatie platnej podoby infozákona sa v roku 2000 významnou mierou zaslúžili mimovládne organizácie, ktoré uskutočnili pod mottom „Čo nie je tajné, je verejné“ občiansku kampaň „Za dobrý zákon o slobodnom prístupe k informáciám“. Zapojilo sa do nej vyše 120 mimovládnych organizácií. Aj preto rázne odmietajú terajší návrh novely z dielne ministerstva školstva (MŠ SR), ktorý by v prípade jeho prijatia výrazne oklieštil jeden z najliberálnejších infozákonov v Európe. Jeho otvorenosť pravdepodobne viacerým úradníkom prekážala (obavy, že úrady budú zavalené žiadosťami občanov o poskytnutie informácií sa pri viacerých prieskumoch nepotvrdili), a preto vláda ešte vlni poverila ministra školstva, aby pripravil jeho novelu. Predkladatelia novely plánovali zúžiť okruh povinných osôb. Z návrhu vyplývalo, že medzi povinné osoby už nemali byť zaradené: Národná rada SR, prezident, všeobecné súdy, Ústavný súd, Najvyšší kontrolný úrad (NKÚ), prokuratúra, ombudsman a

tak isto aj orgány špecializovanej miestnej štátnej správy, ktoré sú zriaďované osobitnými zákonmi. Občania taktiež mali stratiť právo pýtať sa na informácie o činnosti obchodných spoločností založených štátom, obcami a ich organizáciami, ktoré narábajú s verejnými prostriedkami. MŠ SR navrhovalo zúžiť aj okruh informácií poskytovaných občanom. Inštitúcie mali mať povinnosť sprístupňovať len údaje o svojom hospodárení. Okrem toho návrh vylučoval telefonický spôsob podávania informácií a možnosť žiadateľa určiť si spôsob sprístupnenia informácie (e-mailom, ústne, zaslaním poštou, nahliadnutím do spisu atď.). Oslovený úradník by mohol odmietnuť podať informáciu s poukázaním, že je viazaný mlčanlivosťou. Nemali sa sprístupňovať ani informácie týkajúce sa rozhodovacej činnosti orgánov verejnej správy - neukončených správnych konaní. To znamená, že ten, kto nie je účastníkom konania, by už nemal právo dožadovať sa sprístupnenia informácií až do ukončenia konania. Novelou sa mala predĺžiť doba, počas ktorej musí povinná osoba vydať rozhodnutie o sprístupnení informácie z 10 dní na 15. Podľa návrhu sa mali zmäknúť sankcie za porušenie zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Vypustiť sa mala možnosť uložiť úradníkovi v priestupkovom konaní popri pokute zákaz činnosti na dva roky. Nakoniec však minister školstva podľa tlaku a argumentácií mimovládnych organizácií, ktoré ostro kritizovali okliešťujúci návrh novely infozákona, a prisľúbil vypracovanie novely bez vyššie uvedených obmedzení.

Obchodný register SR na internete

Od 1.1.2001 dostala slovenská verejnosť k dispozícii úplnú verziu obchodného registra aj na internete. Web-stránka www.orsr.sk je prístupná v slovenskom a anglickom jazyku. V auguste 2000 sa začala pilotná fáza projektu, od októbra 2000 sa uskutočňovala skúšobná prevádzka. Údaje z obchodného registra sú sprístupnené všetkým občanom bezplatne. Vyhľadávať hospodárske subjekty je možné podľa mena a priezviska, obchodného mena, identifikačného čísla (IČO), sídla, spisovej značky, právnej formy alebo príslušného súdu. Získané informácie majú však iba informatívny charakter. Na získanie právne použiteľného dokumentu je treba i naďalej podstupovať obvyklý postup na príslušnom súde. Projekt sprístupnenia Obchodného registra SR na internete zastrešovalo ministerstvo spravodlivosti, ktoré počítalo so štartovacími nákladmi vo výške 500-tisíc korún a so štyrmi pracovníkmi na prevádzku servera. Technické a softvérové vybavenie zabezpečili firmy Microsoft, Compaq a Wedia.

Komentár hodnotiacej komisie

Zverejnenie Obchodného registra SR na internete bolo odborníkmi hodnotené pozitívne ako účinný krok proti najrôznejším podvodom vedúci k vyššej transparentnosti tak v súkromnom, ako aj vo verejnom sektore. Kritizované bolo, že v počiatočnej fáze nebolo možné v obchodnom registri vyhľadávať aj podľa mena štatutára firmy.

Obsadenie postu generálneho riaditeľa Slovenských elektrární (SE) konkurzom

Bývalý generálny riaditeľ Slovenských elektrární (SE) Štefan Košovan bol odvolaný podľa ministra hospodárstva kvôli výsledkom hĺbkovej kontroly ministerstva v elektrárňach. Tá poukázala na nedostatky vo výberových konaniach, vo finančnej disciplíne podniku a v jeho rozpočtovom hospodárení. Personálna agentúra vybrala sedem kandidátov na post generálneho riaditeľa Slovenských elektrární, a.s. Bratislava, z ktorých boli štyria renomovaní manažéri z podnikateľského sektora a traja uznávaní odborníci z oblasti elektroenergetiky. Víťazom konkurzu sa stal Vincent Pillár, bývalý generálny riaditeľ Východoslovenských energetických závodov (VEZ). Išlo o prvý post významného podniku vlastneného štátom, ktorý bol obsadený konkurzom za pomoci nezávislej personálnej agentúry.

Komentár hodnotiacej komisie

Obsadenie postu generálneho riaditeľa SE konkurzom bolo všeobecne prijímané bez výhrad ako správne a hodnotené ako pozitívny precedens, ktorý by sa mal stať pravidlom pri obsadzovaní postov a funkcií vo všetkých štátnych podnikoch a v celej štátnej správe. Ocenené bolo, že takýto postup obmedzoval nezdravú politizáciu Slovenských elektrární. Objavil sa však aj názor, že konečný výber generálneho riaditeľa SE bol aj tak len politický.

Návrh novely zákona o združovaní v politických stranách (financovanie politických strán)

Transparentnosť financovania politických strán je jedným z kľúčových bodov boja proti korupcii, ktorý je jednou z priorít vlády, a keďže spôsob financovania politických strán bol definovaný v roku 1991, pripravila vláda novelu, ktorá mala byť viac prispôbena realite na Slovensku. Vládny návrh novely zákona o združovaní v politických stranách a politických hnutiach rozpútal popri diskusii o dvojacom členstve taktiež polemiku nad financovaním politických strán a hnutí, čo bolo tiež súčasťou tejto normy. Novela odstránila síce možnosť anonymného darčovstva, lenže kompletne údaje ohľadne sponzorov bude nutné predložiť vo forme výročnej finančnej správy len parlamentu a širokej verejnosti zostanú nedostupné. Výročnú finančnú správu ale už bez uvedenia darcov majú politické strany a hnutia nechať uverejňovať na vlastné náklady vo verejných informačných prostriedkoch. Tie sú avšak nie povinné im vyhovieť, a preto môžu ohľadne zverejňovania do budúcnosti nastať určité komplikácie. Výška pokuty za neuverejnenie finančnej správy (do 100-tisíc korún) bola taktiež terčom kritiky. Novela zaviedla nový príspevok pre parlamentné strany vo výške 500-tisíc korún za poslanecký mandát na jeden rok, čo zvýši financovanie politických strán a hnutí zo štátneho rozpočtu na jednu štvrtinu ich reálnych potrieb. K príspevkom zo štátneho rozpočtu (60 Sk za každý voličský hlas a príspevok na činnosť počas celého štvorročného volebného obdobia) sa tak stranám a hnutiam pridalo ďalších 75 miliónov korún ročne. Kritici vyčítali návrhu novely nedostatočnú transparentnosť a verejnú kontrolovateľnosť súkromného financovania politických strán, čo je v rozpore s verejným záujmom i so zákonom o slobodnom prístupe k informáciám (pozri vyššie). Nedostatkom návrhu bolo podľa nich aj ustanovenie, že ročná účtovná závierka, ktorá je súčasťou výročnej finančnej správy, nemusela prejsť nezávislým auditom (pozn. NR SR nakoniec v apríli 2001 schválila úpravu hodnotenej novely a stanovila povinnosť overiť si ročnú účtovnú závierku audítorom určeným Slovenskou komorou audítorov žrebom), že vo výkazoch finančnej správy strany bude chýbať prehľad o pôžičkách, že sa zúžila povinnosť politických strán poskytovať informácie o svojich darcoch len parlamentu, že sa nestanovila maximálna výška darcovského príspevku od jednej právnickej a fyzickej osoby, že sa neobmedzilo sponzorstvo zahraničných firiem, a že sa nestanovili účinné sankcie za nedodržanie zákona. Návrh sa netýkal ani podnikania politických strán. Novelu zákona o združovaní v politických stranách a v politických hnutiach pripravilo ministerstvo vnútra s ministerstvom financií a NR SR ju schválila koncom októbra 2000. Účinnosť nadobudla 1.1.2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Návrh kládol podľa hodnotiacich malý dôraz na samofinancovanie politických strán z členských príspevkov, poslaneckých príspevkov a naopak zvýšil príspevok na ich činnosť zo štátneho rozpočtu, teda zo strany daňových poplatníkov, čo bolo označené za neprijateľné. Deklaratívna snaha o zvýšenie transparentnosti bola síce pozitívna, ale nedostatočná, nakoľko výročná finančná správa nebude musieť obsahovať výkaz o pôžičkách a v návrhu novely nebola stanovená povinnosť podrobiť ročnú účtovnú závierku nezávislému auditu (pozn. v ďalšej novele sa táto povinnosť zaviedla). Pre verejnosť majú ostať darcovia politických strán anonymní, čo bolo vnímané ako rozpor s ideou zákona o slobodnom prístupe k informáciám. Prevládal názor, že zákon neodstráni „iné“- neštandardné spôsoby financovania a situáciu vo financovaní politických strán zlepší jedine zmena politickej kultúry.

4.14.2. Transparentnosť a efektívnosť verejnej správy

Audit štátnej správy

Vláda schválila v auguste 2000 Audit súladu činností a financovania ústredných orgánov štátnej správy a organizácií v ich pôsobnosti, vypracovaný nezávislými odborníkmi v gescii podpredsedy vlády pre ekonomiku, ktorý obsahoval súbor opatrení na zvýšenie efektívnosti a transparentnosti v ústrednej štátnej správe. Audit pokrýval 172 inštitúcií so 40 962 zamestnancami - ministerstvá, ostatné ústredné orgány štátnej správy, rozpočtové a príspevkové organizácie v ich pôsobnosti. Materiál identifikoval okruhy problémov, ktoré znižujú efektívnosť fungovania štátnej správy na Slovensku, uviedol konkrétne príklady neefektívnosti a zároveň návrhy riešení. Hlavným cieľom navrhovaných odporúčaní bolo nielen zníženie finančných nákladov realizácie výkonu štátnej správy (odhadované ročné úspory v objeme 2,6–3,9 mld.Sk, pričom okolo 50% z odhadovanej sumy mala zabezpečiť lepšia správa

majetku), ale najmä zvýšenie jej kvality a efektívnosti. Z materiálu vyplývali viaceré úlohy pre členov vlády, ktoré smerovali k vypracovaniu konkrétnych opatrení na odstránenie, resp. zmiernenie existujúcich neefektívností. Audit odporúčal zmeny v oblasti miezd a rozpočtov, v správe majetku štátu, v štruktúrach ministerstiev, v postavení niektorých ostatných ústredných orgánov štátnej správy a tiež podriadených organizácií ministerstiev, z ktorých niektoré navrhoval integrovať do ministerstiev, zrušiť, previesť na nulový príspevok, zmeniť právnu formu, zmeniť vlastnícke vzťahy alebo previesť inú významnú zmenu. Po realizácii všetkých úloh malo dôjsť v rámci ústredných orgánov štátnej správy k úspore okolo 8 000 zamestnancov. Zefektívnenie v štátnej správe si vyžadovalo aj zmenu fungovania procesov – medzirezortného pripomienkového konania, kontroly v štátnej správe a pod. Počet pracovníkov centrálnych orgánov sa mal znížiť o približne 15%. Časť opatrení auditu štátnej správy sa začala v praxi realizovať od začiatku roka 2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Audit štátnej správy bol hodnotiacou komisiou označený ako osamelý pozitívny pokus o zmenu súčasného neefektívneho a drahého systému štátnej správy. Východiská vyplývajúce z poznatkov auditu treba rešpektovať. Členovia komisie však vyjadrili obavy, že odporúčané zmeny nebudú uskutočnené v praxi. Audit bol vnímaný aj ako pozitívny príklad spolupráce vlády s tretím sektorom.

Priebežne boli vládou predkladané správy o plnení úloh vyplývajúcich z auditu. Realizácia odporúčaní auditu štátnej správy narážala od začiatku na odpor jednotlivých rezortov. Koncom roka 2000 vyhlásil podpredseda vlády pre ekonomiku, že opatrenia auditu sa plnia na necelých 50%, najviac viazlo rušenie oddelení na ministerstvách. Neplnenie uznesení sa týkalo aj neochoty rušiť organizácie, neuskutočnila sa kompletne transformácia organizácií na príslušnú právnu formu, časť organizácií, ktoré mali prejsť zmenou vlastníckych vzťahov, ministerstvá na transformáciu ani nenavrhl. Najviac snahy nerealizovať odporúčania auditu vyvinulo ministerstvo pôdohospodárstva. Vláda uložila jednotlivým ministerstvám a orgánom ústrednej štátnej správy povinnosť zverejňovať výročné správy v predpísanej štruktúre 165 podriadených rozpočtových a príspevkových organizácií (kompletný register výročných správ je možné nájsť na web-stránke úradu vlády - www.vlada.gov.sk/register_vyr_sprav_a_ver_odpocetov/register_rozp_a_prisp_org_2000.html). Tie mali následne v júni 2001 vykonať verejný odpočet svojej činnosti za rok 2000. Mimovládna organizácia SGI - Inštitút pre dobre spravovanú spoločnosť vykonal analýzu kvality 164 zverejnených výročných správ (výročnú správu ako jediný nezverejnil Inštitút vzdelávania ministerstva spravodlivosti SR) a vyhodnotil tri najlepšie: 1. ZOO Bojnice, 2. Štátny pedagogický ústav, 3. Národný inšpektorát práce. Najnižšiu úroveň mali výročné správy rezortu pôdohospodárstva. V júli 2001 schválila vláda správu o postupe práce pri plnení uznesení k auditu štátnej správy. Zo správy vyplynulo, že po uvedení niektorých opatrení do praxe sa úspory môžu zvýšiť na 4-7 mld.Sk. Na úrovni ministerstiev a ostatných ústredných orgánov štátnej správy bolo zrušených 106 oddelení a odborov, reorganizovaných bolo 7 odborov a k rozsiahlym zmenám došlo na ministerstve zahraničných vecí. Finančná úspora v roku 2001 sa odhadovala na 50 mil.Sk, pričom sa zjednodušilo a zefektívnilo fungovanie ministerstiev. V rámci rozpočtových organizácií bolo zrušených 5 organizácií, 8 príspevkových organizácií dostalo nulový príspevok a pri 39 organizáciách sa uplatnilo výhradne adresné financovanie (odhadovaná úspora v roku 2001 - 180 mil.Sk). Ďalej bolo zrušených 17 z 33 poradných orgánov vlády a počet členov poradného orgánu sa stanovil na maximálne 20. Prišlo aj k zmene systému verejného obstarávania (pozri nižšie).

Koncepcia spoločného obstarávania

Podľa vládou schválenej koncepcie spoločného obstarávania viacerých obstarávateľov sa mali tovary, ktoré opakovane a vo veľkých množstvách kupovala štátna správa a samospráva, a ktoré boli obstarávané čiastkovo cez jednotlivé ministerstvá, inštitúcie a úrady, nakupovať spoločne. Obstarávatelia nemali tieto tovary získavať samostatne, ale prostredníctvom jednotnej organizácie alebo spoločnej zmluvy. Eliminovalo sa tak absolvovanie administratívne a časovo nákladného procesu, čím sa mal znížiť počet obstarávaní a zvýšiť sa mali úspory. Centralizácia obstarávania mala priniesť štátu aj ďalšie úspory, nakoľko nákupy väčších rozsahov umožňujú dosahovať výhodnejšie ceny. Odhadovaná finančná úspora mala ročne predstavovať zhruba 15 až 20% z celkového objemu nákupov inštitúcií verejnej správy, ktorý sa odhadoval na 50 mld.Sk. Podľa návrhu mala

centralizované obstarávanie uskutočňovať štátna alebo súkromná centralizovaná agentúra, ktorá by tovary nakupovala i skladovala. Druhou alternatívou bolo obstarávanie agentúrou, ktorá by sústredovala len ich finančné toky. Treťou možnosťou, bez existencie centrálnej obstarávacej agentúry, bola organizácia poverená uzatváraním rámcových zmlúv, ktoré by stanovili ceny tovarov a služieb, za ktoré by potom nižší objednávateľia obstarávali, no zároveň by neboli zaviazaní konkrétnymi množstvami. Nižší obstarávateľia by mohli objednávať samostatne len za výhodnejších podmienok, než boli dohodnuté v rámcových zmluvách. Spoločné obstarávanie mali zabezpečovať špecialisti, schopní predpovedať tendencie na trhu a dohodnúť výhodnejšie podmienky po stránke kvality i ceny. Vzhľadom k riziku úplatkov na získanie veľkej zákazky považovali predkladatelia koncepcie nadštandardnú kontrolu za nutnú. Spoločné obstarávanie, umožňujúce lepšiu kontrolu, malo prispieť k vyššej transparentnosti procesu verejného obstarávania.

Komentár hodnotiacej komisie

Koncepcia spoločného obstarávania tovarov a služieb, ktoré doposiaľ vykonávali rôzne štátne inštitúcie samostatne, bola prijatá hodnotiacou komisiou kladne. Reálne by mohla prispieť k úsporám v štátnej správe, keďže by bolo možné v prípade odberov spoločne objednaných tovarov a služieb vo väčších množstvách dohodnúť výhodnejšie ceny a zároveň by nebolo nutné, aby jednotlivé orgány štátnej správy opakovane absolvovali zdĺhavý a administratívne náročný proces verejného obstarávania. Konkrétne úspory verejných prostriedkov však budú závisieť aj od úspešnosti kontroly obmedzujúcej poskytovanie úplatkov pri zadávaní veľkých objednávok a od miery byrokratizácie novej inštitúcie v rámci systému centralizovaného obstarávania. Viacerí hodnotiaci sa priklonili k tej alternatíve, ktorá by kreovala agentúru centralizujúcu len finančné toky obstarávania. Niektorí poznamenali, že proti korupcii by bolo účinnejšie bojovať skôr znížením objemu štátnych výdavkov než preskupovaním právomocí.

Návrh novely zákona o verejnom obstarávaní

Novela zákona o verejnom obstarávaní znížila cenovú hranicu, od ktorej majú inštitúcie financované z verejných prostriedkov nakupovať tovar a služby a obstarávať výkony cez užšiu alebo širšiu verejnú súťaž. Motívom k uskutočneniu takéhoto kroku boli analýzy, ktoré ukázali, že väčšina verejného obstarávania sa realizovala v nižších hodnotách alebo tesne pod hranicou 500 000 Sk, za čím bola často snaha obchádzania zákona a verejnej súťaže. Cenové limity sa od roku 2002 znížili na polovicu – pri nákupe tovaru a služieb z 500-tisíc na 250-tisíc korún, pri obstarávaní stavebných výkonov z jedného milióna na 500-tisíc korún. Ak pôjde o obstarávanie tovarov a služieb v hodnote 250 000 - 500 000 Sk alebo stavebných výkonov v rozmedzí 500 000 - 1 000 000 Sk, vtedy sa majú takéto nákupy označovať ako podprahové s vyššou cenou. Pri tejto metóde sa obstarávateľ bude môcť rozhodnúť, či použije formu užšej súťaže alebo rokovacieho konania so zverejnením. Podmienkou je zaslanie výzvy minimálne trom podnikateľom (na výzvu môžu reagovať aj uchádzači, ktorým nebola zaslaná) a zverejnenie výzvy verejne prístupným spôsobom (periodická tlač, internet, vývesná tabuľa obstarávateľa), teda nie v obchodnom vestníku, ako je to pri verejnom obstarávaní. V prípade obstarávania tovarov a služieb v hodnote do 250 000 Sk a stavebných prác vo výške do 500 000 Sk pôjde o podprahovú metódu s nižšou cenou. Vtedy sa nakupuje najjednoduchším postupom, ktorý vychádza z rokovacieho konania bez zverejnenia. Výber uchádzačov má uskutočňovať obstarávateľ na základe prieskumu trhu (napr. aktuálne ponukové katalógy). Novela priniesla aj povinnosť zverejňovať vo Vestníku Úradu pre verejné obstarávanie zoznam nedôveryhodných podnikateľov, ktorí pre účely verejného obstarávania použili neplatné, falošné alebo neúplné doklady. Novela zaviedla podľa predkladateľov jednoduchší a rýchlejší postup pri tzv. podprahovom verejnom obstarávaní, zvýšila sa transparentnosť a obmedzila sa korupcia pri nákupe štátu. Zavedením súťažného prostredia pri podprahových nákupe sa mali znížiť ceny ponúk, čím by sa mohlo podľa vlády ušetriť 7 až 10% vynaložených verejných prostriedkov. Kritici tvrdili, že ani táto novela neodradí štátnych úradníkov pred bratím „provízií“, akurát budú musieť zariadiť, že práve ten „ich“ podnikateľ vyšiel najlepšie z verejnej súťaže. Novela zákona o verejnom obstarávaní bola schválená v parlamente koncom novembra 2001 a účinnosť nadobudla 1.1.2002.

Komentár hodnotiacej komisie

Podľa niektorých členov komisie novela, ktorá znížila cenovú hranicu, od ktorej budú musieť inštitúcie, financované z verejných prostriedkov, nakupovať tovar a služby a obstarávať výkony cez užšiu alebo širšiu verejnú súťaž, môže prispieť k väčšej transparentnosti procesu verejného obstarávania, k zníženiu rizika korupcie a zefektívneniu vynakladania verejných prostriedkov. Súhlasili aj so zverejňovaním nedôveryhodných uchádzačov o verejné práce na tzv. čierne listiny. Na druhej strane sa niektorí vyjadrili, že táto novela sa minie účinkom, nezabráni korupcii či klientelizmu a nehospodárnemu nakladaniu s verejnými prostriedkami.

Návrh nového modelu udeľovania dovozných a vývozných licencií

Podpredseda vlády pre ekonomiku v spolupráci s Centrálnou koordinačnou jednotkou boja proti korupcii navrhol nový systém poskytovania dovozných a vývozných licencií. Návrh má odstrániť druhú najčastejšiu príčinu poskytovania úplatkov štátnym úradníkom zo strany podnikateľov (podľa štúdie Svetovej banky pri colnom konaní a poskytovaní licencií sa stretlo s úplatkárstvom viac ako 30% slovenských podnikateľov). Základná zmena spočíva v zrušení väčšiny automatických licencií (cca 16 000, t.j. 84% zo všetkých udelených licencií), ktoré slúžia iba na monitoring zahraničného obchodu zo strany ministerstva hospodárstva (MH SR) a zavedení novej kategorizácie licencií - automatické licencie s iným ako množstevným obmedzením a neautomatické licencie na tovary s množstevným obmedzením. Z približne 20-tisíc ročne udelených povolení, by rezort hospodárstva mal prideliť len 3-tisíc. Automatickým licenciám majú podliehať len presne vymedzené komodity, ktoré štát eviduje z obchodných, zdravotných, ekologických či bezpečnostných záujmov (napr. zbrane, zbrojárska technika). Neautomatická licencia na tovary s množstevným obmedzením (napr. pôdohospodárske komodity, hliníkový odpad) by mala byť poskytovaná v aukcii a získa ju ten, kto zaplatí najviac, pričom rozhodujúca bude cena prepočítaná na jednotku tovaru. To má zabezpečiť šancu aj pre podniky dovážajúce, resp. vyvážajúce nižšie objemy tovarov. Návrh skracuje lehoty na vybavovanie žiadostí o udelenie licencie z doterajších 30, resp. 60 dní, na 5 dní. Návrh taktiež zavádza povinnosť zverejňovať podmienky a výsledky licenčného konania, ako aj povinnosť definovať dôvody neudelenia alebo odňatia licencie. Rezortné ministerstvá tak budú musieť raz mesačne zverejňovať zoznam členov licenčnej komisie, zoznam žiadateľov a subjektov, ktorým bola licencia pridelená, ako aj prípadné dôvody neposkytnutia licencie (www.licencie.gov.sk). MH SR odmieta aukčný spôsob prideliť licencií a tvrdí, že takýto postup je v rozpore s pravidlami Svetovej obchodnej organizácie (WTO), ktoré stanovujú nediskriminačný prístup k licenciám. Odporcovia aukcií sú názoru, že by sa takto preferovali iba finančne silné subjekty. MH SR sa tiež obáva, že zrušenie automatických licencií im skomplikuje monitoring citlivých druhov tovarov, ktorý je potrebný na prípravu včasných ochranných opatrení. Predkladateľ návrhu nevidí dôvod, aby sa sledovalo dvakrát to isté, nakoľko na monitoring dovozov a vývozov slúžia colné štatistiky, a navyše licencie nehovoria o reálnom pohybe tovarov. Predkladateľ chce novým systémom minimalizovať narušenie prirodzeného hospodárskeho prostredia štátnou reguláciou, zvýšiť transparentnosť, minimalizovať subjektívne rozhodovanie, urýchliť a zjednodušiť celý proces licenčného konania. Okrem zvýšenia transparentnosti procesu udeľovania licencií sa očakáva aj vyšší výnos z predaja licencií a zníženie byrokracie, ktorou je zaťažovaná flexibilita podnikateľov pri celom procese. Problematikou poskytovania dovozných a vývozných licencií by sa mal legislatívne zaoberať zákon o niektorých opatreniach v zahraničnom obchode, ktorý je momentálne v legislatívnom procese.

Komentár hodnotiacej komisie

Pozitívne bol prijatý nový model poskytovania dovozných a vývozných licencií prinášajúci predaj licencií v aukcii. Mal by zvýšiť transparentnosť poskytovania licencií, znížiť korupciu i zjednodušiť a zrýchliť administratívny postup pri ich udeľovaní. Zavedenie trhových princípov do licenčného konania odstraňuje subjektívne motívy úradníkov pri rozhodovaní. Pozitívom návrhu je i zrušenie automatických licencií. Niektorí hodnotiaci sa vyjadrili, že licenciami by sa nemal vôbec obmedzovať dovoz, resp. vývoz väčšiny tovarov, okrem tovarov s vysokou ekologickou, zdravotnou či bezpečnostnou dôležitosťou, nakoľko znížovanie konkurencie na trhu škodí v konečnom dôsledku spotrebiteľovi. Skrátene lehoty na vydanie licencie, povinnosť zverejňovať podmienky a výsledky licenčných konaní, povinnosť definovať dôvody neudelenia alebo odňatia licencie a poskytovanie licencií v aukcii sú podľa hodnotiacich opatrenia prispievajúce ku kvalite podnikateľského prostredia.

4.14.3. Boj proti korupcii

Národný program boja proti korupcii

Vláda SR schválila v júni 2000 Národný program boja proti korupcii a poverila podpredsedu vlády pre ekonomiku zriadením Riadiaceho výboru boja proti korupcii a koordináciou prípravy realizačného Akčného plánu boja proti korupcii, ktorý mal byť predložený do 13.10.2000. Vláda zároveň uložila zainteresovaným orgánom štátnej správy povinnosť vyhotoviť kompletný zoznam všetkých druhov licencií, koncesí a úradných povolení, príspevkov a dotácií, ktoré sú udeľované v ich pôsobnosti. Vytvoreniu a schváleniu Národného programu boja proti korupcii predchádzalo vypracovanie návrhu mimovládnu organizáciou CPHR - Transparency International Slovensko, medzirezortné pripomienkové konanie a niekoľkokomesačná verejná diskusia zameraná na jeho dopracovanie. Materiál mal byť východiskom pre efektívny boj proti korupcii, mal analyzovať príčiny vzniku korupcie, stanovovať predpoklady boja proti korupcii a naznačovať riešenia. Národný program sa usiloval o komplexné a systémové riešenia a formuloval základnú predstavu o krokoch, ktoré treba urobiť pre zníženie miery korupcie v spoločnosti. Išlo o otvorený dokument, do ktorého je možné vstupovať aj zvonku a dopĺňovať ho o aktuálne potreby. Konkrétna realizácia národného protikorupčného programu mala byť predmetom akčných plánov vlády a ostatných rezortov (pozri nižšie).

Komentár hodnotiacej komisie

Národný program boja proti korupcii bol hodnotený pozitívne, predovšetkým kvôli všeobecnej zhode o nevyhnutnosti odstránenia, resp. obmedzenia korupcie ako brzdy efektívneho fungovania verejnej správy. Vyskytli sa však aj pochybnosti hodnotiteľov týkajúce sa efektívnosti takéhoto programu a jeho konkrétnej realizácie a výsledkov v praxi.

Tvorcovia Národného programu boja proti korupcii upozorňovali na riziko nenaplnenia protikorupčného programu a na skutočnosť, že verejnosťou by mohol byť vnímaný zasa len ako ďalší papierový, neúspešný pokus. Proces sa totižto zbyrokratizoval a fázy, ktoré mali byť iba krátkym organizačným obdobím, sa neúmerne predlžovali (napríklad vytvorenie akčných plánov). Zrejmá bola i nechuť ministerstiev uskutočňovať protikorupčné opatrenia. Napriek tomu, že vláda prijala politickú deklaráciu, nebol to dostatočný signál pre podriadené zložky, aby sa do programu efektívne zapojili. Neboli vytvorené, resp. iba pomaly sa začínali vytvárať pracovné skupiny, ktoré by analyzovali a navrhovali konkrétne opatrenia v citlivých a korupciou postihnutých oblastiach, ako je napríklad zdravotníctvo, súdnictvo, školstvo alebo konflikt záujmov. Práce na protikorupčnom programe brzdilo aj neuskutočnenie reforiem týchto oblastí a taktiež odkladanie reformy verejnej správy. Existuje teda obava, že do konca terajšieho volebného obdobia sa nepodarí výrazne pokročiť v boji s korupciou, čo je možné sledovať aj na vývoji CPI (Corruption Perception Index) indexu, ktorý meria vnímanie korupcie v jednotlivých krajinách a u nás sa postupom času len pozvoľna zlepšuje. Slovensko dosiahlo v roku 2000 hodnotu CPI na úrovni 3,5 (0 - maximálna korupcia; 10 - žiadna korupcia) a zaradilo sa spolu s Argentínou, Bulharskom, Ghanou a Senegalom na 52.-56. miesto (90 sledovaných krajín), medzi krajiny, kde je korupcia vnímaná ako rozšírená. V roku 2001 si Slovensko polepšilo o jedno miesto a spolu s Mexikom a Panamou dosiahol náš CPI hodnotu 3,7.

Akčné plány boja proti korupcii

Ako sa vláda zaviazala v Národnom programe boja proti korupcii (pozri vyššie), boli od septembra 2000 zverejnené na internete (www.government.gov.sk/bojprotikorupcii/akcne_plany.html) jednotlivé Akčné plány boja proti korupcii ústredných orgánov štátnej správy, ktoré mali obsahovať konkrétne protikorupčné opatrenia rezortov. Predložený bol aj realizačný akčný plán celej vlády. Akčné plány mali už na prvý pohľad rozdielnu kvalitu. Napríklad program Úradu vlády SR bol hodnotený ako podrobný, s ponukou mnohých konkrétnych riešení, ktoré by mohli sprehľadniť jeho činnosť. Na druhej strane akčné plány ministerstva hospodárstva (mali necelé 3 strany), Úradu pre verejné obstarávanie a Správy štátnych hmotných rezerv pôsobili veľmi stručne, formálne a obsahovali iba všeobecné formulácie.

Komentár hodnotiacej komisie

Opatrenie bolo hodnotené odborníkmi kontroverzne. Na jednej strane vládol konsenzus o nevyhnutnosti znižovať mieru korupcie v SR a potrebe diskusie o konkrétnych krokoch, na strane druhej prevažovala skepsa nad účinnosťou takýchto opatrení. Za podstatné bolo pri riešení problému korupcie považované znižovanie úlohy štátu v ekonomike, zlepšovanie právneho rámca a vymáhateľnosti práva, čo by samo o sebe prispelo k zmenšovaniu priestoru pre korupciu.

Návrh novely zákona proti praniu špinavých peňazí

Návrh novely zákona o boji proti legalizácii príjmov z najzávažnejších, najmä organizovaných foriem trestnej činnosti (tzv. zákon proti praniu špinavých peňazí) si dal za cieľ zefektívniť boj proti korupcii a organizovanému zločinu. Návrh stanovoval širokému okruhu finančných inštitúcií (banky, pošta, burzy, Stredisko cenných papierov, poisťovne, audítori, notári, daňoví poradcovia, realitné kancelárie, zmenárne, záložne, lotérie, herne, dražby) oznamovaciu povinnosť o neobvyklých obchodných vzťahoch. Inštitúcie mali byť povinné identifikovať a evidovať každého, s kým pripravujú obchod presahujúci 50 000 Sk. Finančné inštitúcie mali mať zároveň právo pozastaviť obchod, aby finančná polícia mohla vec preveriť. NR SR schválila poslanecký návrh novely zákona proti praniu špinavých peňazí, no vláda v zastúpení prezidenta (bol hospitalizovaný v Rakúsku) zákon vrátila parlamentu na prerokovanie a odporučila ho opätovne neprijat' s tým, že nové znenie zákona (zákon o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti) malo vypracované ministerstvo vnútra. Národná rada SR napokon toto nové znenie aj schválila (október 2000). Na určité riziká poslaneckého návrhu upozornila Národná banka Slovenska a ministerstvo financií. Novela by podľa nich zapríčinila odliv nielen špinavých, ale aj čistých peňazí zo slovenských bánk. Kritici poukázali aj na nedostatočnú ochranu osobných údajov a na rozšírenie právomocí finančnej polície, a nie orgánov činných v trestnom konaní, čo mohlo so sebou niesť riziko zneužívania kompetencií samotnými policajtmí. Vládna novela nadobudla účinnosť 1.1.2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Hodnotiacou komisiou bol vyslovený široký súhlas s opatrením, ktoré bolo vnímané ako dôležitý krok a jasný signál o vážnom záujme v boji proti ekonomickej kriminalite, organizovanému zločinu a korupcii. Kritizovaná bola navrhovaná nízka hranica transakcie, od ktorej mala platiť oznamovacia povinnosť, nedostatočná záruka ochrany osobných údajov, výrazná možnosť zneužitia kompetencií finančnými policajtmí a samotná filozofia zákona, ktorá narúšala ex ante právo na súkromie a anonymitu, ktorú môže obmedziť len súd, a to ex post a iba na základe podozrenia z kriminálnej činnosti.

Návrh zákona o preukazovaní pôvodu majetku

Vláda a aj parlament vyslovili nesúhlas s poslaneckým návrhom zákona o preukazovaní pôvodu majetku, ktorý mal podľa vyjadrení jeho tvorcov ambíciu bojovať s korupciou, nelegálnym obohacovaním sa a tzv. tunelárstvom. Cieľom zákona malo byť umožnenie odnímania majetku tým osobám, ktoré nepreukázali pôvod a spôsob nadobudnutia svojich majetkových prírastkov v období od 1. januára 1990. Podľa návrhu mal mať generálny prokurátor možnosť žiadať osoby o vysvetlenie pôvodu a spôsobu nadobudnutia majetku. Dotyční by potom boli povinní do troch dní podať vysvetlenie. V opačnom prípade by bolo možné začať proti takej osobe konanie na súde, výsledkom ktorého mohlo byť odobratie majetku, ktorého pôvod nevedela osoba presvedčivo dokázať. Podľa predkladateľa návrhu mal nový zákon vyplniť medzeru v slovenskom právnom poriadku, nakoľko sa odoberanie majetku v rámci trestného konania podľa neho ukázalo byť málo pružným a predstavovalo pre súdne orgány priveľké dôkazné bremeno, podobne ako konanie podľa Občianskeho zákonníka a jeho ustanovení o bezdôvodnom obohatení sa.

Komentár hodnotiacej komisie

V hodnotiacej komisii prevládalo odmietavé stanovisko k návrhu, ktorý mal zaviesť inštitút odobratia majetku pri nedostatočnom dokázaní pôvodu a spôsobu jeho nadobudnutia. Štandardný inštitút majetkových priznaní totižto dostatočne umožňuje daňovým úradom kontrolovať nezrovnalosti v prírastkoch majetku, prípadne ich aj dodatočne zdaňovať, ak daňovník nepreukáže nadobudnutie prírastku z priznaných a zdanených príjmov. Mnohí hodnotiaci zapochybovali o reálnej šanci napraviť

viaceré prípady neetického nadobudnutia majetku, ktoré sa vďaka legislatívnym medzerám uskutočnili legálne. Niektorí pripomenuli, že štát by mal pred sprísnením kontroly nadobudnutia majetku radšej uprednostniť zdokonalenie jeho ochrany, aby sa v budúcnosti predišlo nekalým spôsobom získavania majetku.

Návrh na nulovú toleranciu korupcie pre advokátov

Ministerstvo spravodlivosti (MS) SR, inšpirované Národným programom boja proti korupcii (pozri vyššie), navrhlo zaviesť do novely zákona o advokácii takzvanú nulovú mieru tolerancie pre advokátov, ktorí boli právoplatne odsúdení za trestný čin korupcie v súvislosti s vykonávaním svojej profesie. Tí by už nikdy nemohli byť zapísaní do zoznamu advokátov, čím by stratili aj možnosť vykonávať advokátske povolanie. Terajšia právna úprava vyžaduje, aby osoba, ktorá žiada o zápis do zoznamu advokátov, bola bezúhonná. Podľa zákona je však človek bezúhonný aj vtedy, keď bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin a odsúdenie má už zahladené. Návrh neumožňoval nadobudnúť bezúhonnosť zahladením odsúdenia za trestný čin spojený s korupciou. Legislatívna rada vlády SR odmietla tento návrh MS SR a takisto neschválila zavedenie rozšíreného pojmu bezúhonnosti aj na také javy a činnosti, ktoré nie sú spojené s trestnou zodpovednosťou, ale sú v rozpore s etickými hodnotami spoločnosti, ako sú napríklad česť, dobrá povesť a dôstojnosť. Podľa kritikov navrhovaného opatrenia nemôže platiť iný režim pre sudcov, iný pre prokurátorov a iný pre advokátov.

Komentár hodnotiacej komisie

Návrh prispievajúci k boju proti korupcii bol odborníkmi v prieskume HESO hodnotený kladne. Otázka bola však s opatrením súvisiaca selektívnosť, keďže by sa nulová tolerancia korupcie vzťahovala len na advokátov, a už nie na sudcov a prokurátorov, ktorí podliehajú inému režimu. Pri vynucovaní spravodlivosti by sa mal všeobecne využívať princíp nulovej miery tolerancie pre korupciu, a preto by sa mal rozšíriť podľa hodnotiacej komisie nielen na advokátov, sudcov a prokurátorov, ale aj na policajtov a na celú verejnú správu. Aj v prípade prijatia tohto opatrenia by však naďalej ostal otvorený problém dokazovania korupčného správania.

4.15. Súdnictvo

Poradie (1 – 174)	HESO (2.štvrťrok 2000 – 4.štvrťrok 2001)	RATING [-300; 300]	Hodnotený (štvrťrok/rok)	Prijatý (štvrťrok/rok)
11	Zákon o sudcoch a prísediach (sudcovský kódex)	160,9	4/2000	4/2000
12	Projekt „Súdny manažment“	160,6	3/2001	3/2001
28	Novela ústavy SR – súdnictvo a Ústavný súd	122,2	1/2001	1/2001
29	Návrh novely občianskeho súdneho poriadku	119,2	1/2001	4/2001
44	Návrh zákona o Súdnej rade	94,3	4/2001	1/2002
108	Zvýšenie správnych a súdnych poplatkov	38,9	4/2000	4/2000

Zákon o sudcoch a prísediach (sudcovský kódex)

Zákon o sudcoch a prísediach, tzv. sudcovský kódex mal za cieľ upraviť postavenie sudcov, prísediach a súdnych čakatel'ov tak, aby sa zabezpečila nezávislosť súdnictva a posilnilo sa sociálne postavenie sudcov a ich dôchodkové zabezpečenie. Sudca musí podľa neho vystupovať nezáujato a bez ekonomických, sociálnych, rasových, sexuálnych, náboženských alebo iných predsudkov, pričom jeho správanie nesmie vzbudzovať pochybnosti o jeho nestrannosti. Zákon mu zakazuje napríklad prijímať jednostranné informácie od účastníkov konania, nemôže sa samostatne stretnúť len s jednou stranou sporu. Ak by sa tak stalo, je povinný informovať o tom aj druhú stranu. Sudca bude musieť dodržiavať pravidlá sudcovskej etiky, ktoré prijme sudcovská rada. Ich porušenie bude môcť znamenať disciplinárne konanie. K posilneniu nezávislosti súdnictva mal prispieť úzus, že o dôležitých

otázkach súdnictva bude rozhodovať ich samospráva, čím sa vytvorila záruka, že do princípů budovania súdov a ich rozhodovacej činnosti nebude priamo zasahovať štátna moc ani politické orgány. Exekutíva tak v otázke riešenia kariérneho postupu sudcov po prvý raz v histórii slovenského súdnictva nebude priamo zasahovať do súdnej moci. Podmienkou pri výbere sudcov bude zloženie justičnej skúšky, ktorá by mala byť najvýznamnejším kritériom pri výberovom konaní čakateľov na okresné sudy. Zákon o sudcoch a prísediach ďalej zaviazal sudcov každoročne počas celého svojho funkčného obdobia podávať rozsiahlejšie majetkové priznania ako v prípade ústavných činiteľov, ktoré však budú rovnako neverejné (kontrolovať ich bude ministerstvo spravodlivosti a sudcovské rady). Zákon stanovil vekový cenzus sudcov na 30 rokov a upravil aj platové pomery sudcov, vrátane dôchodkového zabezpečenia. Vzhľadom na ekonomickú situáciu bola však posunutá účinnosť (1.1.2003) ustanovení o hmotnom zabezpečení a nárokoch sudcov. Združenie sudcov Slovenska (ZSS) považovalo zákon o sudcoch a prísediach za jeden zo základných zákonov, ktorým sa má naštartovať proces transformácie v slovenskej justícii. Dlhá absencia tohto zákona bola kritizovaná aj európskymi inštitúciami. Zákon bol schválený v októbri 2000 a nadobudol účinnosť 1.1.2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Sudcovský kódex našiel pozitívnu odozvu u členov hodnotiacej komisie. Táto potrebná a očakávaná nová norma, ktorá by mala byť predvojom reformy justičného systému, prispela podľa nich k zvýšeniu nezávislosti súdnictva, k stabilizácii inštitucionálneho systému tak v politickej, ako aj v ekonomickej oblasti, k väčšej transparentnosti, vytvorila lepšie predpoklady pre vymáhateľnosť práva a má prointegračný význam. V budúcnosti však bude kľúčové, ako dôsledne bude dodržiavaná. Odborníci upozorňovali, že problémy korupcie, morálky a profesionality sudcov nevyrieši jeden zákon, ale len dlhodobý ozdravný proces. Odznali aj hlasy podporujúce nevyhnutnú kvalitnú kontrolu nielen zo strany sudcovských združení, ale aj verejnosti, zavedenie prísnejších kritérií pri výbere osôb pre sudcovskú funkciu, a vyriešenie otázky odmeňovania sudcov (zvýšenie platov a odmien), čo by mohlo prispieť k ich väčšej nezávislosti. Nedostatkom je podľa niektorých nedomyslenosť a nedotiahnutosť právnych postihov sudcov za porušenie zákona.

Novela ústavy SR – súdnictvo a Ústavný súd

Veľká novela ústavy SR z februára 2001 zvýšila v oblasti súdnictva kompetencie Ústavného súdu a posilnila nezávislosť súdnej moci. Jednou z najzásadnejších zmien, ktorú novela ústavy priniesla a súvisí so vstupom SR do EÚ, je zrušenie štvorročného funkčného obdobia sudcov, ktorí budú už menovaní na časovo neobmedzené obdobie, a predĺženie lehoty zadržania obvineného alebo podozrivého z trestného činu na 48 hodín, pri obzvlášť závažných trestných činoch dokonca na 72 hodín. Novela ústavy posilnila postavenie súdnych orgánov a vytvorila ústavný rámec na vznik nového orgánu - Súdnej rady (pozri nižšie). Mal by sa zrýchliť proces riešenia sporov, nakoľko vyšší súdni úradníci budú rozhodovať o veciach podružnej povahy, a tým by sa mala odbremeniť činnosť sudcov. V rámci prijímania novely ústavy parlament schválil poslanecký pozmeňujúci návrh, ktorý zabránil, aby sa po nadobudnutí účinnosti novely predčasne skončilo funkčné obdobie predsedu Najvyššieho súdu Štefana Harabina. Novela ústavy zásadne menila aj ustanovenia o Ústavnom súde SR. Prezident republiky získal právomoc obrátiť sa ešte pred vyhlásením referenda na Ústavný súd (ÚS) so žiadosťou o konzultáciu a súčasne stratil možnosť zastaviť trestné stíhanie. Prezident bude môcť preto udeliť milosť alebo amnestiu až po vyšetrení a uložení trestu súdmi. Novela rozšírila počet sudcov Ústavného súdu na 13 s tým, že ich funkčné obdobie sa predĺži na 12 rokov. ÚS bude rozhodovať o súlade dojednaných medzinárodných zmlúv, na ktoré je potrebný súhlas NR SR, s ústavou a ústavnými zákonmi, bude môcť pozastaviť účinnosť právnych noriem, ak ohrozujú základné práva a slobody, a ak umožňujú vznik značných a nenapraviteľných škôd. Ďalej bude rozhodovať o sťažnostiach fyzických alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodných dohôd, pričom poškodenému môže priznať primerané finančné zadost'učinenie, čím by sa mal znížiť počet sťažností podávaných na Európsky súd pre ľudské práva v Štrasburgu. Rozhodnutia Ústavného súdu budú záväzné pre všetky orgány verejnej moci, fyzické alebo právnické osoby, ktorých sa týkajú. ÚS bude rozhodovať aj o sťažnostiach orgánov územnej samosprávy (obce a vyššie územné celky) proti neústavnému alebo nezákonnému rozhodnutiu alebo zásahu do veci územnej samosprávy. ÚS získal právomoc vykonávať disciplinárne konanie voči predsedovi a podpredsedovi Najvyššieho súdu a generálnemu prokurátorovi. Novela

ústavy nadobudla účinnosť 1.7.2001 s výnimkou niektorých ustanovení týkajúcich sa Ústavného súdu a zvyšovania počtu ústavných sudcov na 13, ktoré sú účinné až od 1.1.2002.

Komentár hodnotiacej komisie

Zvýšením nezávislosti súdnictva a kompetencií Ústavného súdu sa podľa názoru hodnotiacej komisie upravili deformácie z minulosti. Významným kladom novely je odstránenie problematického štvorročného skúšobného obdobia sudcov v súlade s pravidlami EÚ, umožnenie vzniku Súdnej rady, ako aj predĺženie vyšetrovacej väzby. Malo by sa zjednodušiť súdne konanie a tiež by sa mala odbremeniť činnosť sudcov, nakoľko o veciach podružnej povahy budú rozhodovať vyšší súdni úradníci. Obmedzili sa právomoci orgánov, ktoré do konania nemajú vôbec zasahovať. Ozvali sa i skeptické hlasy, ktoré neverili, že novela prinesie zásadnú zmenu v justícii, nakoľko problémom slovenského súdnictva nie je len jeho nedostatočná nezávislosť, ale aj praktická nefunkčnosť a korupcia.

Návrh zákona o Súdnej rade

Zákon o Súdnej rade má konštituovať nový ústavný inštitút - Súdnu radu SR, tak ako to požadovali ustanovenia novelizovanej ústavy, ktoré mali za cieľ posilniť nezávislosť slovenskej justície a obmedziť možnosti politického vplyvu na súdnictvo. Súdna rada má v justícii reprezentovať najvyšší orgán všeobecného súdnictva. Návrhom boli upravené podrobnosti o spôsobe ustanovenia členov Súdnej rady SR, jej pôsobnosti, organizácii a o vzťahoch k orgánom správy súdnictva a k orgánom sudcovskej samosprávy. Súdna rada by mala mať 18 členov, zástupcu by mal mať každý kraj a jej predsedom by bol predseda Najvyššieho súdu SR (NS SR). Ôsmych členov súdnej rady by volili a odvolávali sudcovia SR, troch by mala voliť a odvolávať Národná rada SR, troch by vymenúval a odvolával prezident SR a troch členov vláda SR. Funkčné obdobie členov súdnej rady bolo v návrhu stanovené na 5 rokov, pričom členom by mohol byť sudca dve po sebe nasledujúce obdobia. Súdna rada by mala okrem iného predkladať prezidentovi návrhy kandidátov na vymenovanie a odvolanie sudcov, rozhodovať o pridelení a preložení sudcov, či predkladať prezidentovi návrhy na vymenovanie predsedu a podpredsedu NS SR, ako aj návrhy na ich odvolanie. V súčasnosti je táto kompetencia v rukách ministra spravodlivosti a NR SR. V parlamente prešiel pozmeňujúci návrh, aby súdna rada mohla schvaľovať zásady výberového konania na funkcie predsedov a podpredsedov okresných a krajských súdov. Minister spravodlivosti by tak personálne obsadzoval funkcionárov okresných a krajských súdov na základe výsledkov výberového konania, ktorého jasné pravidlá schváli Súdna rada SR. Právomoc schvaľovať rozvrh práce súdu by mala mať sudcovská rada jednotlivého súdu, čo sa nepáčilo prezidentovi. Pôvodne sudcovská rada iba spolupracovala s predsedom súdu pri vypracúvaní rozvrhov práce súdov. Poslanci tiež súhlasili s pozmeňujúcim návrhom sudcovskej obce reprezentovanej stavovskými organizáciami sudcov a schválili zriadenie a administratívnotechnické zabezpečenie kancelárie Súdnej rady SR. Tá mala prebrať okrem iného aj agendu v súčasnosti spravovanú personálnym oddelením Sekcie všeobecnej správy ministerstva spravodlivosti a vlastnú agendu novovytvoreného ústavného inštitútu. Funkciu sudcu už nemal vykonávať sudca, ktorý bol z nej odvolaný na základe rozsudku za trestný čin spáchaný v súvislosti s výkonom sudcu. Trestné činy korupcie v súvislosti s výkonom funkcie už tiež nemali byť zahladzované a sudcovia mali byť v budúcnosti iba bezúhonní ľudia. Súdna rada mala rozhodovať o prípadoch, kedy sa sudcov osobný záujem dostal do rozporu s verejným. Mala mať právomoc podať návrh na začatie disciplinárneho konania voči sudcovi. Poslanci schválili pozmeňujúci návrh, aby podnet na disciplinárne konanie voči sudcovi mohol podať aj verejný ochranca práv - ombudsman. Parlament schválil aj rozšírenie majetkového priznania na rodinných príslušníkov sudcov a osoby, ktoré tvoria so sudcom domácnosť, s čím nesúhlasili stavovské sudcovské organizácie, lebo je to podľa nich diskriminačné ustanovenie, keďže takúto povinnosť nemajú ostatní ústavní činitelia.

Komentár hodnotiacej komisie

Zákonom o Súdnej rade sa v slovenskom inštitucionálnom rámci má konštituovať nový ústavný inštitút, ktorého hlavný cieľ je posilnenie nezávislosti súdnictva. Návrh zákona predstavoval reakciu na výhrady verejnosti k súčasnému fungovaniu súdov, korupcii, vymožitelnosti a dodržiavaniu práva. Kľúč k personálnemu obsadeniu Súdnej rady sa rovnomerne rozdelil medzi odborné a politické nominácie. Napriek tomu by sa mohli nájsť aj určité výhrady ku jej kreovaniu. Pozitívom návrhu

zákona bolo stanovenie vysokých morálnych nárokov kladených na funkciu sudcu (nulová tolerancia korupcie a iných trestných činov) na všetkých úrovniach spolu s povinnosťou predkladať rozšírené majetkové priznanie aj za najbližších rodinných príslušníkov, čo mohlo prispieť k postupnému „očisťovaniu“ sudcovského stavu. Najväčší problém súdnictva na Slovensku však nie je podľa hodnotiacich v stupni nezávislosti od štátnej moci, ale v jeho veľmi nízkej efektívnosti a vysokej miere korupcie. Z týchto dôvodov sa viacerí zhodli, že zákon o Súdnej rade nezaručí nové bezkorupčné prostredie a neprinesie významnejšie zmeny v praktickom fungovaní slovenskej justície, no zároveň kvitovali, že sa aspoň pokúša o zmenu.

Kvôli rozšíreným majetkovým priznaniam a iným pripomienkam bol prezidentom zákon z novembra 2001 vrátený do NR SR na opätovné prerokovanie. Parlamentu sa však nepodarilo kvalifikovanou väčšinou zákon o Súdnej rade opakovane schváliť, no koaličná rada sa dohodla na jeho budúcom znení a NR SR ho napokon schválila 21. marca 2002. Poslanci neschválili pozmeňujúci návrh, aby sudcovia volili svojich zástupcov do Súdnej rady v štyroch volebných obvodoch. Proti regionálnemu princípu boli už v predchádzajúcom období stavovské sudcovské organizácie. Sudcovia tak budú voliť svojich zástupcov v jednom volebnom obvode - Slovensko. Bol schválený pozmeňujúci návrh, na základe ktorého bude možný disciplinárny postih sudcu za zbytočné prieskumy v konaní bez ohľadu na to, kedy došlo k spáchaniu disciplinárneho previnenia. Podľa platnej právnej úpravy sa totiž lehota na disciplinárny postih ako taký premičala po uplynutí dvoch rokov od spáchania previnenia. Ak nenastanú žiadne komplikácie, Súdna rada by mohla byť konštituovaná v priebehu júna.

Návrh novely občianskeho súdneho poriadku

Novela občianskeho súdneho poriadku z októbra 2001 upravila dokazovanie pred súdom, doručovanie súdnych obsielok, ale aj príslušnosť prípadov na súdy. Novela by mala zrýchliť občianskosúdne konania, keďže uložila povinnosť predkladať všetky dostupné dôkazy už na prvostupňovom súde. Doteraz mohli účastníci predkladať dôkazy kedykoľvek, a tým sa spor predlžoval. Na odvolacom súde už budú sporné strany môcť predkladať len dôkazy, ktoré nemohli mať pri prvostupňovom konaní. Dôkazy už nebude vykonávať sudca. Upravilo sa aj doručovanie súdnych obsielok právnickým osobám a živnostníkom. Doteraz súd musel pátrať po adrese firmy a konanie sa nemohlo začať, kým neboli písomnosti doručené obidvom sporným stranám. Podľa prijatej novely sa zásielka pokladá za doručeníu, ak bola zaslaná na poslednú adresu právnickej osoby v obchodnom registri bez ohľadu na jej skutočné prevzatie. Súdne konanie sa tak bude môcť začať aj v neprítomnosti jednej zo strán sporu, a dokonca bude môcť byť vynesené aj rozhodnutie. V neďalekej minulosti prislúchalo okresným súdom až 85% prípadov občianskoprávného konania. Novela však na okresné súdy presunula ešte ďalšie prípady, najmä z obchodného práva. Krajský súd sa tak stal odvolacím súdom aj v ďalších konaniach, čím sa odbremenil Najvyšší súd SR. Neskôr sa majú presunúť aj ďalšie konania z prvostupňového krajského súdu na prvostupňový okresný súd. Prvostupňový krajský súd sa tak bude zaoberať len najzávažnejšími kauzami. Novela občianskeho súdneho poriadku nadobudla účinnosť 1. januára 2002.

Komentár hodnotiacej komisie

Kladne hodnotená bola snaha zrýchliť súdne konania prostredníctvom prevencie vzniku možných umelých obštrukcií v súdnom konaní, čo môže znížiť zaťaženosť súdnictva a zlepšiť jeho operatívnosť. Vzhľadom na nízku vynútiteľnosť práva na Slovensku je podľa komisie nevyhnutné prijať aj ďalšie opatrenia motivujúce súdy a sudcov k rýchlemu konaniu, ako aj komplexné opatrenia vedúce k zníženiu miery korupcie v súdnictve, čo sú dôležité predpoklady na zlepšenie podnikateľského a investičného prostredia.

Projekt „Súdny manažment“

Ministerstvo spravodlivosti (MS) SR presadilo na Okresnom súde (OS) v Banskej Bystrici švajčiarsko-slovenský projekt „Súdny manažment“, ktorý má vylepšiť a preveriť pracovné postupy používané v štruktúrach súdov, optimalizovať ich a overiť na pilotnej prevádzke. Projekt sa realizuje od vlaňajšieho augusta, v súčasnosti sa nachádza už v rutínnej prevádzke. Program súdneho manažmentu využívajú všetky obchodné i civilné senáty banskobystrického OS, program pre trestný

úsek sa mal začať vyvíjať koncom roka 2001. Projektový tím pripravil globálnu analýzu pohybu spisu na jednotlivých oddeleniach a v jednotlivých druhoch konania, na plánoch budovy objasnil rozmiestnenie jednotlivých kancelárií v budove súdu. Detailne bol skúmaný pohyb spisu v rôznych druhoch konania a možnosti prerozdelenia úloh v rámci kompetencií sudcu, súdnej tajomníčky, vedúcej kancelárií a zapisovateľky. Členovia projektového tímu vypracovali viaceré varianty chodu spisu, resp. pracovných tokov a vykonali detailnú analýzu o náplniach práce sudcu, tajomníčky, zapisovateľky, vedúcej kancelárie v jednotlivých oddeleniach. Na základe analýz pracovnej skupiny bolo konkrétnym výsledkom zmeny pracovných postupov v rámci súdu zefektívnenie obehu súdnych spisov, umožnenie sledovať ich pohyb a minimalizovanie vnútornej korešpondencie na súde. Podarilo sa o 70% zvýšiť počet rozhodnutí do 3 mesiacov od podania návrhu na začatie súdneho konania. Novým pracovným postupom sa síce znáročnila práca súdnej administratívy, ktorá tak pripravuje súdny spis sudcovi na pojednávanie, ale sudca získal 70-80% pracovného času, ktorý doteraz venoval neodborným administratívnym úkonom. Skrátil sa priemerný čas od podania žaloby do vytýčenia prvého pojednávania vo veci z doterajších 73 dní na 49 dní a čas medzi prvým a druhým pojednávaním z priemerne 38,8 dní na 16 dní. Počet dní od prijatia veci sudcom do jeho rozhodnutia sa skrátil z 123,5 na 50,5 dní. Kým podľa predchádzajúceho pracovného postupu pri 90 sledovaných súdnych spisoch sudca a 3 pracovníci museli od podania návrhu do vytýčenia prvého pojednávania vo veci vykonať 2103 pracovných úkonov, podľa nového postupu sudca a 2 pracovníci vykonajú iba 561 úkonov pri rovnakom množstve spisov. Aplikácia „Podateľňa – registre“ umožňuje evidenciu súdneho spisu v elektronickej podobe. Zabezpečuje sledovanie obehu súdneho spisu počas jeho životného cyklu, od prijatia návrhu v podateľni, kompletizáciu spisu, vytýčenie pojednávania, až po právoplatné rozhodnutie. Eviduje nové podania a spracováva súdne spisy, ktoré sa vracajú na súd z dôvodu nepríslušnosti súdu, odvolania, dovolania alebo iných dôvodov. Systém v priebehu niekoľkých sekúnd vyhledá súdny spis, poskytne informáciu u koho sa spis nachádza, a v akom štádiu vybavenia je. Zákonný sudca, ktorý je poverený prejednaním a rozhodnutím vo veci, je stanovený náhodným výberom, ktorý vykonáva generátor bez možnosti zásahu ľudského činiteľa. Predseda Najvyššieho súdu SR sa domnieva, že projekt nerobí súd rýchlejší, nezávislejší, nestrannejší, ale ani objektívnejší a hospodárnejší a dodal, že za sumu, ktorá bola použitá na tento projekt, sa mohli nakúpiť počítače a aktuálna odborná literatúra pre všetkých sudcov. V ďalšej etape v roku 2002 má byť pilotný projekt rozšírený na ďalšie štyri súdy (OS Bratislava I., OS Bratislava V., OS Košice I. a OS Žilina). Postupne by sa mal projekt aplikovať aj na ostatných okresných a krajských súdoch, čo však bude závisieť od finančných prostriedkov rezortu. Vláda SR už predbežne vyčlenila na tento účel 118 mil. korún.

Komentár hodnotiacej komisie

Vysoko bola hodnotená skutočnosť, že sa vďaka novým pracovným postupom vybavovania súdneho spisu výrazne skrátila doba spracovania súdnej agendy a zefektívnila činnosť súdu. Hodnotiaca komisia si všimla, ako neefektívna a zle riadená je práca súdnictva v súčasnosti, keď pomerne jednoduché administratívne opatrenia môžu zvýšiť jeho výkonnosť aj o viac ako 100%. Preto bol projekt „Súdny manažment“ označený ako perspektívny a vzorový pre celú štátnu správu. Zaviesť manažérske postupy do práce nielen súdov, ale aj nemocníc, univerzít, polície, okresných úradov a celej štátnej správy je presne to, čo dnes potrebuje celá slovenská ekonomika. Oceňované bolo, že vďaka počítačovému systému je možné v každej chvíli v priebehu niekoľkých sekúnd vyhledáť súdny spis, poskytnúť informáciu u koho sa spis práve nachádza a v akom štádiu vybavenia je. Pridelovanie súdnych spisov náhodným výberom, ktorý vykonáva generátor bez možnosti zásahu ľudského činiteľa, bolo vnímané ako podstatný protikorupčný nástroj. Aplikácia projektu aj na ďalšie súdy na Slovensku by pravdepodobne vyvolala zrýchlenie práce súdov a zmenšenie priestoru na korupciu, čo by významne zlepšilo podnikateľské prostredie.

Zvýšenie správnych a súdnych poplatkov

Poslanci NR SR sa stotožnili s prezidentovými pozmeňujúcimi návrhmi a v decembri 2000 schválili novelu zákona o správnych poplatkoch (468/2000 Z.z.) a novelu zákona o súdnych poplatkoch a poplatkoch za výpis z registra trestov (457/2000 Z.z.), ktoré prezident vrátil späť na prerokovanie NR SR. Novelu zvýšili poplatky za správne úkony za rýchlejšie vybavenie žiadosti. Zo zákona o správnych poplatkoch sa zo sadzobníka vypustil expresný príplatok (5 000 Sk) za zápis do katastra nehnuteľností

do 10 dní. V zákone o súdnych poplatkoch a poplatkoch za výpis z registra trestov sa zmenila sadzba za expresné vybavenie prvého zápisu alebo výmazu z obchodného registra. Ak registrový súd vybaví žiadosť do 24 hodín, poplatok napríklad za zápis alebo výmaz akciovej spoločnosti z obchodného registra bude namiesto 20-tisíc 40-tisíc Sk, výmaz inej právnickej osoby 20-tisíc Sk namiesto 10-tisíc Sk. Poplatok sa zvýši o 75%, ak sa úkon vybaví do 48 hodín, a o 50%, ak sa úkon vykoná do 72 hodín. Vyššie poplatky v súvislosti s obchodným registrom začali platiť od 1. januára 2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Niektorí členovia hodnotiacej komisie neboli presvedčení, že sa zvýšením správnych a súdnych poplatkov skvalitní práca úradov a súdov, či odstráni korupcia. Tvrdili, že takáto forma zvyšovania príjmov štátneho rozpočtu je nesystémovým krokom a je v rozpore s programovým vyhlásením vlády o sprístupnení súdnictva aj sociálne slabším. Kritikom sa nepáčilo ani zvýšenie bariér vstupu a výstupu pre podnikanie, ktoré budú dôsledkom zdraženia aj základných poplatkov. Naopak, druhá časť komisie privítala zavedenie expresných príplatkov, ktoré mali pomôcť eliminovať „malú korupciu“ za rýchlejšie vybavenie formalít. Systémovejšou zmenou by však bolo odstraňovanie byrokracie - znižovanie počtu úkonov, na ktoré je potrebné nejaké administratívne rozhodnutie. Vyskytol sa aj názor, že je treba dokončiť elektronizáciu obchodných registrov, príp. aj katastrov nehnuteľností, čím by sa výrazne zrýchlila možnosť získať výpisy a znížil by sa nápor na tieto inštitúcie.

4.16. Integrácia SR do OECD, NATO a EÚ

Poradie (1 – 174)	HESO (2.štvrťrok 2000 – 4.štvrťrok 2001)	RATING [-300; 300]	Hodnotené (štvrťrok/rok)	Prijaté (štvrťrok/rok)
1	Vstup SR do OECD	281,1	3/2000	3/2000
17	Koncepcia reformy armády	136,0	4/2001	4/2001
70	Vydávanie aproximačných nariadení vládou	70,5	4/2001	4/2001

Vstup SR do OECD

Rada Organizácie pre hospodársku spoluprácu a rozvoj (OECD) rozhodla 28. júla 2000 na svojom mimoriadnom zasadnutí v Paríži o pozvaní Slovenskej republiky za svojho 30. riadneho člena. Vláda SR vyjadrila súhlas s prístupom Slovenskej republiky k Dohovoru o OECD. Vstup SR do OECD ratifikovali aj poslanci Národnej rady SR. Organizácia pre ekonomickú spoluprácu a rozvoj, nazývaná aj ako „klub bohatých“ alebo „elitný klub“, so sídlom v Paríži vznikla na základe transformácie Organizácie pre európsku hospodársku spoluprácu (OECE) a napriek svojmu globálnemu charakteru poníma svoju misiu ako európsku a ponúkla po páde železnej opony členstvo aj najperspektívnejším ekonomikám strednej Európy.

Komentár hodnotiacej komisie

Vstup SR do OECD bolo takmer jednohlasne hodnotené ako najlepšie opatrenie a komisiou odborníkov mu bol udelený historicky najvyšší rating od začiatku realizácie projektu HESO. Ocenený bol najmä vplyv na zvýšenie kredibility, resp. zníženie rizika Slovenska v očiach zahraničných investorov, čo bude mať reálny pozitívny ekonomický dopad napríklad vo forme lacnejších zahraničných úverov alebo rastu zahraničných investícií. Členstvo v OECD je v prvom rade prestížnou záležitosťou, ale vstupné požiadavky zo strany OECD donútili Slovensko k rýchlejšej realizácii liberalizačných opatrení približujúcich SR k plne funkčnej trhovej ekonomike.

Koncepcia reformy armády

Nová koncepcia reformy armády - „Ozbrojené sily SR - model 2010“ počíta s radikálnym znížením počtov ľudí v armáde i vojenskej techniky na úroveň, ktorú si štát môže ekonomicky dovoliť. Materiál vychádza z predpokladu vstupu SR do NATO, a preto je aj armáda koncipovaná tak, aby sa mohla plnohodnotne zapojiť do kolektívnej obrany. Strategický dokument počíta s tým, že od roku 2006 by

mala byť slovenská armáda plne profesionalizovaná. V roku 2010 by malo v Armáde SR (ASR) pôsobiť 24 500 osôb, z toho 19 000 profesionálnych vojakov a mal by sa zvýšiť podiel žien, pričom bude zrušená základná vojenská služba. V súčasnosti má ASR 42 600 členov - 15 000 profesionálnych vojakov, 15 000 vojakov základnej služby a 12 000 občianskych zamestnancov. Počet tankov by mal poklesnúť z 270 na 52 a bojových lietadiel z 60 na 18 a 10 cvičných. Armáda by mala byť podľa koncepcie malá, ale zároveň moderná a mobilná, schopná dosiahnuť väčšiu palebnú silu ako dnes a mala by sa vedieť vyrovnáť s regionálnym konfliktom a akýmkoľvek nevojenským ohrozením. Okrem kvantitatívnych zmien by sa ozbrojené sily nemali vyhnúť ani kvalitatívnym. ASR čaká transformácia na profesionálnu armádu a súčasťou modernizácie je aj jej prezbrojenie. Preferovať sa bude ľahšia flexibilná výzbroj. Pravdepodobne v roku 2002 by malo ministerstvo obrany vypísať tender na nákup nových bojových lietadiel. Prezbrojenie potrvá do roku 2015 a bude stáť 80 miliárd korún. Do roku 2010 však môže armáda na novú výzbroj minúť len 41 miliárd (asi 5 miliárd ročne). Na reorganizáciu, profesionalizáciu a výcvik vojakov sa do roku 2010 spotrebuje asi 15 miliárd korún ročne. Koncepcný materiál uvažuje o výdavkoch na obranu do roku 2006 vo výške 1,89% z HDP. Podľa možností ekonomiky sa neskôr zvýši tento podiel na 2% z HDP, čo predstavuje štandard spojeneckých krajín NATO. Kritici tvrdia, že navrhovaná reforma vytvorí z ASR príliš malú armádu, ktorá nebude schopná ubrániť vlastné územie.

Komentár hodnotiacej komisie

Odborníci v hodnotiacej komisii vysoko ocenili schválenú koncepciu výstavby ozbrojených síl, keďže sa zníženým počtom ľudí v armáde a objemom vojenskej techniky zohľadňujú ekonomické možnosti štátu. Nová zreformovaná armáda by mala byť preto aj podľa názoru komisie malá, ale zároveň modernejšia a akcieschopnejšia, aby sa mohla plnohodnotne zapojiť do kolektívnej obrany NATO. Z hľadiska integračných ambícií vlády je prijatie dlho očakávaného uceleného a dlhodobého modelu výstavby ozbrojených síl a následná úspešná reforma považovaná za nevyhnutnosť. Podľa odborníkov predstavuje koncepcia reformy armády jednu z mála strategických vízií, ktoré Slovensko potrebuje aj v iných oblastiach (napr. zdravotníctvo, školstvo, sociálna sféra, súdnictvo, manažment štátnej správy). Vzhľadom na súčasnú medzinárodnú situáciu, predpokladaný vstup SR do NATO, geopolitické postavenie Slovenska a jeho veľkosť by sa podľa hodnotiacich mala slovenská armáda zamerať predovšetkým na vytvorenie špecializovaných jednotiek (ženisti, chemici a pod.) nasadzovaných mimo územia Slovenska a jednotiek, ktoré by boli schopné pomáhať pri rôznych domácich živelných katastrofách, veľkých haváriách a pri boji s organizovaným zločinom. Pozitívnym aspektom koncepcie je aj snaha o zrušenie povinnej základnej vojenskej služby (ZVS) od roku 2006. V súčasnosti totižto nie je dostatok času, ani prostriedkov na kvalitný výcvik vojakov ZVS. Malá dobre vycvičená profesionálna armáda by mala byť bojaschopnejšia, lepšie čeliť výzvam kolektívnej obrany a efektívnejšie využívať zdroje. Otáznou zostáva finančná náročnosť reformy armády (nákup nových bojových lietadiel). Súbežná modernizácia a profesionalizácia armády môžu priniesť extrémne zvýšené náklady pre budúci štátny rozpočet. Na námietky voči vysokým nákladom na reformu odpovedajú niektorí hodnotiaci argumentom, že cesta do EÚ vedie cez NATO, a že každá investovaná koruna do reformy armády, ktorá prispeje k prijatiu Slovenska do Severoatlantickej aliancie, sa môže niekoľkonásobne vrátiť vo forme zvýšených zahraničných investícií, keďže sa Slovensko stane bezpečným investičným cieľom.

Vydávanie aproximačných nariadení vládou

V decembri 2001 schválený vládny návrh zákona, ktorým sa ustanovujú podmienky vydávania aproximačných nariadení vlády SR, by mal umožniť rýchlejšie približovanie slovenskej legislatívy k právu Európskej únie (EÚ). Aproximačné nariadenia môže od roku 2002 (účinnosť 15.1.2002) vydávať vláda. Urýchlil sa tak prístupový proces, keďže doteraz musel všetky tieto právne normy schvaľovať parlament. Vydávanie aproximačných nariadení sa týka hlavne preberania európskych smerníc. Vládny kabinet môže svoje právo využiť v 10 oblastiach podľa Európskej dohody o pridružení. Ide o colné a bankové právo, vedenie účtov a daní obchodných spoločností, duševné vlastníctvo, ochranu pracovníkov na pracovisku, finančné služby, ochranu spotrebiteľa, technické predpisy a normy, využitie jadrovej energie a dopravu. O aproximačných nariadeniach musí vláda polročne písomne informovať Národnú radu SR. Parlament bude môcť od vlády žiadať, aby právnu úpravu navrhovanú vo forme aproximačného nariadenia predložila ako vládny návrh zákona. Proti zákonu sa vyjadrili

niektorí poslanci najvyššieho zákonodarného orgánu, ktorí sú názoru, že je protiústavný, pretože absolútne vyraduje parlament z integračného procesu a rozhodovaciu moc sústreďuje v rukách vlády. Vicepremiér pre legislatívu zdôrazňoval, že zákon nadväzuje na novelu ústavy (čl. 120 ods. 2), ktorá rozšírila právomoc vlády aj o možnosť preberania technických noriem EÚ bez schvaľovania v NR SR.

Komentár hodnotiacej komisie

Nová právna norma je podľa hodnotiacich vyjadrení snahy vlády udržať vysoké tempo prístupového procesu Slovenska smerom k vstupu do Európskej únie (EÚ) aj pri zvyšných negociačných kapitolách. Keďže integrácia SR do EÚ je vysokou prioritou vlády, je preto podľa niektorých hodnotiteľov rýchlosť procesu aproximácie slovenského práva s legislatívou EÚ kľúčovým faktorom. Ušetrí sa čas i náklady spojené s komplikovaným schvaľovaním v NR SR. Vzhľadom na to, že pri aproximačných nariadeniach ide predovšetkým o preberanie technických právnych noriem, mali by ich pripravovať odborní pracovníci, čo by mohlo znížiť riziko politicky motivovaných návrhov. No hrozba zneužívania selektívnym výberom noriem, ktoré budú aproximované, tu je podľa niektorých hodnotiacich stále prítomná. Posilňovanie demokratického rozhodovania o aproximovaných právnych normách, čiže prostredníctvom občanmi voleného zákonodarného zboru, by mohlo posilniť dôveryhodnosť obyvateľstva v predvstupový proces, keďže by sa reflektovali požiadavky občanov a ich politickej reprezentácie. Novému zákonu kritici vytýkajú vyššiu mieru pragmatickej účelovosti, keďže sa prenášajú zákonodarné kompetencie na výkonnú moc v dôsledku snahy o zrýchlenie integračného procesu.

4.17. Neziskový sektor

Poradie (1 – 174)	HESO (2.štvrťrok 2000 – 4.štvrťrok 2001)	RATING [-300; 300]	Hodnotené (štvrťrok/rok)	Prijaté (štvrťrok/rok)
31	Určenie 1% dane z príjmu občanmi na verejnoprospeš. účely	116,9	4/2001	4/2001
120	Návrh novely zákona o nadáciách	27,9	3/2001	4/2001
157	1,5 miliardy korún z privatizácie pre tretí sektor	-28,4	3/2001	-

Určenie 1% dane z príjmu občanmi na verejnoprospešné účely

Novela zákona o daniach z príjmov zo 4. decembra 2001 umožnila od roku 2002 fyzickým osobám na Slovensku po prvýkrát rozhodnúť o určení jedného percenta zo zaplatenej dane z príjmu na podporu konkrétnych verejnoprospešných aktivít podľa vlastného výberu. O darované peniaze sa nebudú môcť uchádzať zariadenia, ktoré sú financované zo štátneho rozpočtu (štátne školy, nemocnice, divadlá atď.). Prijímateľom 1% dane môžu byť podľa zákona len tieto právnické osoby: občianske združenia, nadácie, neinvestičné fondy, neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, účelové zariadenia cirkví a náboženských spoločností, organizácie s medzinárodným prvkom a Slovenský Červený kríž. Musia navyše vykonávať niektorý štátom požadovaný predmet činnosti: rozvoj a ochrana duchovných hodnôt, ochrana ľudských práv, ochrana a tvorba životného prostredia, ochrana a podpora zdravia a vzdelávania, podpora športu, detí, mládeže a zdravotne postihnutých občanov, poskytovanie sociálnej pomoci, zachovanie prírodných a kultúrnych hodnôt. Presný zoznam inštitúcií aj s údajmi napríklad o ich čísle bankového účtu, na ktoré budú môcť darovať prostredníctvom daňového úradu poukazovať 1% svojej odvedenej dane, pripravila v priebehu januára Notárska komora SR, ktorá bude viesť centrálny register prijímateľov. Nielen darca, ale ani obdarovaná organizácia nesmie mať nedoplatky na daniach a odvodoch. Darca dane smie ako prijímateľa určiť len jednu právnickú osobu, ktorej však nemusí poukázať celé 1%. Zvyšok ostane potom štátu. Prijímateľom darovanej dane sa môžu stať iba tie subjekty, ktoré vznikli najneskôr v roku 2000. Mohlo by ísť až o 10-tisíc organizácií. Nakoniec sa zaregistrovalo a do zoznamu prijímateľov bolo uvedených 4035 záujemcov. Použitie darovaných finančných prostriedkov bude ohraničené do konca roka nasledujúceho po roku, v ktorom bola daň poukázaná. Ak by prijímateľ do jedného roka po prevzatí darovanej dane ukončil svoju činnosť, musí celú sumu vrátiť do štátneho rozpočtu. Ak by možnosť

tzv. daňovej asignácie využili všetci zamestnanci (približne 2 milióny) a fyzické osoby - podnikatelia (280-tisíc), potom by sa neziskový sektor mohol budúci rok uchádzať o 250 až 300 miliónov korún. Reálna je však asi len štvrtina až tretina tejto sumy. Inštitút darovania 1% dane využívajú už 5 rokov daňoví poplatníci v Maďarsku, kde v prvom roku tretina daňovníkov rozhodla o smerovaní časti svojej dane. Tamojšie neziskové organizácie prejavili záujem o pripravovaný slovenský model a chcú z neho vychádzať pri odstraňovaní nedostatkov v Maďarsku. V Poľsku sa tiež plánuje zaviesť systém daňovej asignácie, zatiaľ čo v Českej republike tento inštitút ešte nepoznajú.

Komentár hodnotiacej komisie

Odborníci považujú daňovú asignáciu za pozitívny prvok s dôležitým výchovným pôsobením. Občania si začnú uvedomovať svoju zodpovednosť za veci verejné, svoje právomoci pri nakladaní s časťou verejných prostriedkov a budú sa viac zaujímať o rozdeľovanie daní. Opatrenie zároveň pôsobí výchovne aj na budúcich možných prijímateľov týchto prostriedkov, keďže musia definovať svoje ciele a poslanie a naučiť sa uchádzať sa o ne. Podľa viacerých hodnotiacich je novovytvorený inštitút určenia časti dane samotnými občanmi pozitívnym precedensom, ktorý by v budúcnosti mohol viesť k vyšším percentuálnym hodnotám daňových asignácií. Umožniť občanovi, aby sám nakladal so svojimi peniazmi, je podľa nich totižto vždy efektívnejšie, ako o nich nechať rozhodovať štát. A opatrenie vytvára práve priestor pre ľudí rozhodovať o osude aspoň časti svojej daňovej povinnosti. Aj keď je súčasná 1%-uálna výška daňovej asignácie iba symbolická, zavedenie tohto nového inštitútu do slovenského právneho poriadku predstavuje psychologicky významný posun od etatizmu smerom k občianskej spoločnosti. Otázny je praktický význam opatrenia – finančná podpora neziskového sektora, nakoľko suma, ktorú budú môcť občania použiť na verejnoprospešné účely bude relatívne nízka aj vzhľadom na nedostatočné informovanie obyvateľov. Preto pravdepodobne iba čiastočne prispeje k viacdrojovému financovaniu neziskových organizácií. Mnohí považujú 1% z dane poukazované na verejnoprospešné účely za nízke, čo nemusí pre niektorých prijímateľov ani pokryť náklady na administráciu darovanej sumy. Navrhujú aspoň 5 až 7%-nú asignáciu dane. Predmetom kritiky sa okrem výšky asignácie stali obmedzenia týkajúce sa príjemcov darovaných peňazí a taktiež vylúčenie právnických osôb z darovania časti dane, prostriedky ktorých by oveľa významnejším spôsobom podporili neziskový sektor.

1,5 miliardy korún z privatizácie pre tretí sektor

Predstavu o výraznejšom kapitálovom posilnení tretieho sektora sformulovala skupina mimovládnych neziskových organizácií (MVO), ktorá požiadala vládu SR, aby popri dôchodkovej reforme a splácaní dlhov vyčlenila 1%, teda asi 1,5 miliardy korún, z predpokladaných výnosov z privatizácie na zvýšenie základného imania neziskového sektora. Navrhovatelia tvrdili, že je potrebné naakumulovať dostatočné domáce zdroje na vytvorenie základiny (angl. endowment), ktorá by bola určená na dlhodobú tvorbu výnosov (80% výnosov by potom nadácie museli rozdeliť formou grantov rôznym subjektom), keďže v dôsledku zvyšovania demokratizácie spoločnosti objem prostriedkov od zahraničných donorov neustále klesá a príspevky slovenského súkromného sektora nepostačujú na udržanie aktivít mimovládnych organizácií. Ďalej argumentovali, že práve existencia nezávislých a dostatočne silných nadácií je garantom nezávislosti mnohých mimovládnych organizácií od štátu a zárukou toho, že budú naďalej zohrávať úlohu „strážneho psa“ demokracie, ľudských práv, neskorumpovanosti systému a agenta sociálnych a ekonomických inovácií a reforiem. Okrem toho mnohé MVO ponúkajú služby, ktoré štát nedokáže, nevie dostatočne kvalitne alebo nechce poskytovať, čím ho funkčne dopĺňajú, alebo dokonca nahrádzajú. Objavil sa návrh, aby sa z privatizačných peňazí vytvorili štátne fondy pre jednotlivé oblasti (zdravotníctvo, vzdelávanie, sociálna pomoc atď.), čo by viedlo k stavu, že cez udeľovanie grantov by sa garantoval prístup k prostriedkom pre každú neziskovú organizáciu. V Českej republike vložila vláda od roku 1999 do nezávislých nadácií približne 2,8 mld.Sk z výnosov privatizácie (z Nadačného investičného fondu). Na Slovensku predstavuje momentálne štátna finančná podpora v príjmovej zložke nadácií necelé 2%.

Komentár hodnotiacej komisie

Kritici nesúhlasia s financovaním nezávislých mimovládnych organizácií z vládnych zdrojov, lebo sú názoru, že mimovládne inštitúcie majú byť nezávislé od vlády nielen vo svojom rozhodovaní, ale aj finančne, aby nebol pošliapaný zmysel označenia „mimovládne organizácie“. Ak totiž bude mať tretí

sektor také podmienky, aké má štátna správa, ničím sa potom od nej odlišovať nebude. Zazneli názory, že štátna podpora tretieho sektora je privilegovaním určitej skupiny spoločnosti, a že niektoré mimovládne organizácie sa snažia priživiť pri priaznivých politických okolnostiach na prostriedkoch z privatizácie. Systémovnejším opatrením by bola dostatočne vysoká daňová asignácia (aspoň 5%), pri ktorej by fyzické a právnické osoby mali možnosť rozhodnúť o použití časti svojej daňovej povinnosti pre niektorú z neziskových organizácií. Iné názory predpokladali, že opatrenie prispeje v budúcnosti k nezávislosti tretieho sektora od zahraničných zdrojov a k vytvoreniu fungujúcej občianskej spoločnosti.

Iniciatíva niektorých mimovládnych organizácií sa dostala odporúčaním Rady vlády pre mimovládne neziskové organizácie na prerokovanie do vlády pod názvom: Návrh na využitie časti výnosov z privatizácie na posilnenie mimovládnych organizácií prostredníctvom kapitalizácie nadácií. V predkladanom materiáli sa navrhuje, aby vláda rozhodla o vyčlenení 1,5 miliardy korún z výnosov privatizácie, použila ich na kapitálové posilnenie domáceho nadačného sektora, a tým prispela k finančnej stabilite a dlhodobému rozvoju mimovládneho neziskového sektora na Slovensku. Približne 1% výnosov z privatizácie by sa rozdelilo medzi mimovládne neziskové organizácie zo všetkých oblastí činnosti tretieho sektora, ktoré uspejú vo výberovom konaní, a ktoré budú spôsobilé spravovať finančné prostriedky dané k dispozícii štátom. Schválený príspevok môže však byť poskytnutý len neziskovej organizácii – nadácii, pretože len táto právna forma obsahuje inštitút nadačného imania. Žiadajúca nezisková organizácia inej právnej formy by teda musela byť v prípade získania príspevku zakladateľom nadácie s rovnakou oblasťou činnosti. Nadácie by tieto prostriedky vložili do svojich nadačných imaní, ktoré by mali zhodnocovať a z výnosov z tohto majetku (predpoklad: 75 až 100 miliónov Sk ročne) by 20% vyčlenili na svoju činnosť a zostatok by každoročne rozdeľovali ďalším neziskovým organizáciám na základe otvorenej súťaže. Predkladaný návrh zdôvodňoval kapitálové posilnenie nadačného sektora zo zdrojov privatizácie niekoľkými argumentmi: privatizácia strategických podnikov je jednorazovou príležitosťou, ktorá sa už nebude opakovať, neziskový sektor má morálne právo získať peniaze z privatizácie štátneho majetku, pretože jeho majetok štát znárodnil začiatkom 50-tych rokov, keď si bez náhrady ponechal všetky základiny súkromných nadácií, prostriedky budú trvalo slúžiť pre verejné blaho, pričom vláda rozhodne o konkrétnych verejnoprospešných účeloch, na ktoré budú poskytnuté, prostriedky budú použité len na posilnenie nadačného imania, takže trvalo podporia finančný sektor Slovenskej republiky. Odborári a ani zamestnávateľia s návrhom nesúhlasili. Prijatím novely zákona o nadáciách a nadačných fondoch (pozri nižšie) sa podľa predkladateľa návrhu vytvorilo primerané právne prostredie pre zhodnocovanie majetku nadácií, a tým sa zdôraznila ich rola ako poskytovateľov prostriedkov pre iné formy neziskových organizácií. Navrhované oslobodenie výnosov od daní by súčasne zabezpečilo, že aj výnosy z privatizácie budú v maximálnej miere použité na podporu vopred definovaných verejnoprospešných účelov.

Návrh novely zákona o nadáciách

Cieľom návrhu novely zákona o nadáciách bolo sprehľadnenie postavenia nadácií v rámci právneho systému Slovenskej republiky a súčasne posilnenie dôveryhodnosti nadačnej činnosti. Novelou by malo prísť k zjednodušeniu procesu založenia (každý zo zakladateľov musí vložiť minimálne 20-tisíc korún), zrušenia, zániku nadácií, k zefektívneniu a zvýšeniu transparentnosti ich hospodárenia, ako aj k vytváraniu nadačných fondov pri nadáciách, pomocou ktorých by sa fyzickým a právnickým osobám umožnilo kumulovať finančné prostriedky na vopred určený účel. Celý proces vzniku nadácie si má vyžadovať podanie iba malého počtu jasne definovaných dokumentov bez akýchkoľvek zťažujúcich náležitostí. Účelom registračného procesu má byť len skúmanie, či sú splnené zákonné podmienky na zápis nadácie do registra nadácií, čím sa vymedzil rámec kompetencií registračného orgánu. Určitý priestor pre schválenie alebo zamietnutie zápisu nadácie dáva registračným orgánom demonštratívne vymedzená nutnosť „verejnoprospešnosti“ nadácie, čo je však kompenzované možnosťou podať opravný prostriedok v prípade zamietnutia registrácie na nezávislý súd. Výraznou zmenou oproti predošlému zákonu bolo v novele navrhované zvýšenie nadačného imania zo súčasných 100-tisíc korún na 500-tisíc (poslanci nakoniec schválili zvýšenie na 200-tisíc Sk), proti ktorému sa zdvihla kritika viacerých predstaviteľov tretieho sektora. Novelu zákona o nadáciách schválili poslanci NR SR v decembri 2001. Účinnosť nadobudla 1.3.2002.

Komentár hodnotiacej komisie

Zjednodušenie administratívneho procesu zakladania nadácií bolo hodnotiacou komisiou vnímané pozitívne. Členovia komisie hodnotili zvýšenie minimálnej hranice nadačného imania kriticky, ako tlak veľkých nadácií na ochranu proti konkurencii, a nie ako proklamovaný tlak darcov na ochranu nimi darovaných prostriedkov. Zvýšenie imania a povinnosť overovať hospodárenie nezávislým auditom môže spôsobiť zníženie počtu nadácií, ktoré doteraz vyvíjali verejnoprospešnú činnosť. Týmto krokom sa posilní iba niekoľko veľkých subjektov, ktoré by sa potom mohli podieľať na potenciálnom rozdeľovaní prostriedkov z privatizácie určených na kapitálové posilnenie neziskových organizácií. To môže spôsobiť nerovnováhu v treťom sektore, nakoľko sa o túto podporu nebudú môcť uchádzať malé nadácie, ktoré budú nútené sa transformovať na nadačné fondy pôsobiace pri veľkých nadáciách. Tým by mohli stratiť svoju identitu a nezávislosť.

Minister spravodlivosti síce očakáva, že zvýšené základné imanie povedie k redukcii počtu nadácií, ktorých je v súčasnosti viac ako 400, no podľa neho to nebude na úkor tretieho sektora, pretože menšie nadácie sa môžu zmeniť na neziskové organizácie poskytujúce všeobecne prospešné služby, kde takéto majetkové obmedzenia nie sú. Zámerom rezortu a časti Grémia tretieho sektora bolo totiž dosiahnuť vykryštalizovanie veľkých a silných nadácií, ktoré by mali pracovať efektívnejšie a byť pod väčšou kontrolou verejnosti. Nadväzným krokom po schválení zákona by malo byť prijatie daňových výhod, ktoré pre nadácie ustanovia také daňové podmienky, ktoré im pomôžu pri tvorbe a zveľaďovaní nadačného majetku v nadačnom imaní. V budúcnosti by bolo tiež vhodné novelizovať zákon o daniach z príjmov, v rámci ktorého by boli od dane z príjmu oslobodené napríklad úrokové a dividendové príjmy plynúce z cenných papierov, ktoré sú súčasťou nadačného imania a sú zapísané v registri nadácií, tiež aj príjmy plynúce z prenájmu nehnuteľností, ktoré sú súčasťou nadačného imania, príjmy z prenájmu umeleckých diel či príjmy z kapitálových výnosov, pochádzajúcich z nadačného imania.

4.18. Kultúra a médiá

Poradie (1 – 174)	HESO (2.štvrťrok 2000 – 4.štvrťrok 2001)	RATING [-300; 300]	Hodnotený (štvrťrok/rok)	Prijatý (štvrťrok/rok)
58	Pridelenie frekvencií TV Global	79,0	4/2001	4/2001
118	Novela zákona o reklame	28,4	2/2001	2/2001
124	Novela zákona o lotériách (poslanecký návrh)	25,4	2/2001	2/2001
133	Oddĺženie Slovenskej televízie a Slovenského rozhlasu	3,1	2/2001	2/2001
148	Novela autorského zákona	-18,5	2/2000	2/2000
168	Novela zákona o lotériách (vládny návrh)	-52,5	4/2000	3/2000

Novela autorského zákona

Cieľom prijatia novely autorského zákona, bolo zvýšenie ochrany práv autorov, výkonných umelcov, výrobcov zvukových a obrazových záznamov pred nezákonným kopírovaním ich diel. To sa malo uskutočniť formou náhrad odmeny autorom z ceny prístrojov, ktoré sú schopné šíriť autorské diela, ako aj z ceny prázdneho nosiča. V tej súvislosti sa zaviedla nová daň vo výške 3% z predajnej ceny kopírovacích a reprografických zariadení (magnetofón, video, napáľovacia mechanika, minidisk, počítačový hardvér, prístroje na xeroxovanie) a zvýšila sa sadzba zo 4% na 6% pri čistých nosičoch (kazeta, disketa, CD-ROM). Novela autorského zákona bola schválená v júni 2000 a účinnosť nadobudla 1.8.2000.

Komentár hodnotiacej komisie

Novela bola hodnotená negatívne a bola považovaná za nesystémový krok, ktorý nerieši legitímny problém ochrany autorských práv, a ktorý plošným zvýšením daňového zaťaženia spotrebiteľov, ergo zvýšením maloobchodných cien záznamových médií a zariadení môže otvoriť priestor pre čiernu ekonomiku a ohroziť rozvoj informačných technológií.

Oddĺženie Slovenskej televízie a Slovenského rozhlasu

Zadĺženie Slovenskej televízie (STV) a Slovenského rozhlasu (SRo) prinieslo vláde nemalé komplikácie. Tá nakoniec schválila zaplatenie takmer miliardového dlhu STV a SRo voči Slovenským telekomunikáciám (ST), a.s. Fond národného majetku (FNM) SR mal najneskôr do 18. júla 2001 vyčleniť pre STV a SRo 927 miliónov korún z výnosov privatizácie, ktorými mali potom splatiť dlh voči ST. Dlh, zložený z 565,6-miliónového záväzku STV a 361,4-miliónového dlhu SRo, mal byť zaplatený zo zisku z privatizácie buď Slovenského plynárenského priemyslu (SPP), Slovnaftu alebo Východoslovenských železiarní (VSŽ). Dlhy verejnoprávnych médií vznikli najmä v dôsledku zvýšenia telekomunikačných poplatkov, o ktorom rozhodla predošlá vládna garnitúra (od roku 1996). Súčasná vláda sa pri privatizácii ST v júli 2000 zaviazala, že dlh splatí najneskôr do roka odo dňa podpísania privatizačnej zmluvy. Ďalší dlh STV a SRo voči ST vo výške niekoľko desiatok miliónov však vznikol už aj za obdobie od júla 2000. Staré pohľadávky ST voči STV a SRo sa podľa zmluvy o privatizácii ST nemôžu predávať.

Komentár hodnotiacej komisie

Oddĺženie verejnoprávnych médií zo strany štátu nebolo prijaté hodnotiacou komisiou jednoznačne. Na jednej strane niektorí členovia komisie konštatovali, že k plánu oddĺženia sa vláda zaviazala už pri predaji Slovenských telekomunikácií a tento záväzok musel byť preto splnený. Na druhej strane bolo ostrej kritike podrobené hospodárenie verejnoprávnych médií, ich prezamestnanosť, nízka efektivita, netrhové správanie (ignorovanie reklamného trhu ako rozhodujúceho zdroju príjmov médií). Jednorazové oddĺženie nebolo teda vnímané ako potrebný systémový krok, ktorý by mohol pomôcť riešiť situáciu verejnoprávnych médií. Východisko je možné vidieť v personálnej a materiálnej reštrikcii predovšetkým v STV, v čiastočnej privatizácii (druhý kanál STV), prípadne v úplnom zrušení oboch verejnoprávnych médií, ak na ich prevádzku nemá štát dostatočné prostriedky.

Pridelenie frekvencií TV Global

Rada pre vysielanie a retransmisiu SR rozhodla prideliť dve uvoľnené terestriálne frekvencie po TV Slavín v Bratislave a TV Sever v Žiline spoločnosti Mac TV, ktorá je držiteľkou licencie TV Global. O tieto frekvencie sa zaujímali aj ostatní súkromní vysielatelia - TV Luna, TA3 a spoločnosť Cabel Media. TV Markíza mala záujem iba o žilinskú frekvenciu, za pridelenie ktorej by sa vzdala troch regionálnych frekvencií v tejto lokalite a vynaložila by 10 miliónov korún na nakrútenie televízneho filmu. TV Global ponúkol 20 miliónovú investíciu do pôvodnej tvorby. Mac TV získala aj frekvenciu v Hlohovci, ktorú žiadala. TV Global tak dosiahne pokrytie okolo 75% územia. Po prvýkrát má na Slovensku nejaký súkromný vysielateľ pokrytie porovnateľné s TV Markíza, ktorá pokrývala asi 73% osídleného územia SR a v prípade získania frekvencie po TV Sever by dosiahla takmer 90%-né pokrytie. Licenčná rada odsúdila tiež 70%-ný majetkový vstup spoločnosti Česká produkční invest (ČPI), za ktorou stojí majiteľ a generálny riaditeľ TV Nova Vladimír Železný, do Mac TV. ČPI je 100%-nou dcérou firmy Česká produkční 2000, ktorá je servisnou organizáciou TV Nova. Pred vstupom českého kapitálu do TV Global mala táto košická televízia sledovanosť okolo 1% a TV Markíza približne 50%, ktorá získavala až okolo 85% z televízneho reklamného „koláča“ na Slovensku. V. Železný chce zo stratovej TV Global za 2 roky vytvoriť plnohodnotného konkurenta TV Markíza. Na rozbeh televízie plánuje investovať 300-400 miliónov korún a bude sa snažiť o zavedenie „peoplemetrového“ merania sledovanosti televízií, čo by pre mediálny a reklamný trh na Slovensku znamenalo kvalitatívnu zmenu, lebo by sa dala presne merať sledovanosť televízií v akomkoľvek okamihu. Konkurenčná TV Markíza si myslí, že slovenský reklamný trh neunesie jednu verejnoprávnu a dve silné komerčné televízie a taktiež vyjadrila obavu, že nová televízia V. Železného na Slovensku bude iba akýmsi vysunutým pracoviskom a „odpadkovým košom programov“ českej TV Nova. Generálny riaditeľ TV Nova je podozrievaný z pokusu o trestný čin poškodzovania veriteľa a colné úniky, vedie niekoľko súdnych sporov s americkým investorom TV Nova aj TV Markíza Central European Media Enterprises (CME). Na základe arbitrážneho rozhodnutia má Železný zaplatiť CME miliardu českých korún. Výkon arbitrážneho nálezu bol v Českej republike zaisťovaný rozhodnutím o exekúcii jeho majetku. Nová televízia s názvom „JOJ“ začala vysielateľ z Košíc a zo slovenského trhu „vytesnila“ TV Nova.

Komentár hodnotiacej komisie

Podľa názorov v hodnotiacej komisii prinesie nový vysielateľ na slovenský mediálny trh zvýšenie konkurencie, obmedzenie dominantného postavenia TV Markíza a ďalšiu existenčnú výzvu pre verejnoprávnu Slovenskú televíziu. Slovenský divák by mohol profitovať z obohatenej ponuky vysielania a možno aj väčšej kvality. Nová silná televízia by mala zmenšiť aj riziko jednostranného informovania divákov. Schopnosť udržať sa a užiť sa na malom slovenskom reklamnom trhu bude podľa odborníkov vecou samotných účastníkov trhu a o úspechu či neúspechu komerčných televízií rozhodne v konečnom dôsledku spotrebiteľ – divák. Niektorí hodnotiaci vyjadrili určité pochybnosti o osobe V. Železného v súvislosti s jeho mnohými súdnymi spormi a s podozrením z trestnej činnosti. V komisii zazneli aj názory, že by štát nemal frekvencie prideliť, ale predávať na základe jediného kritéria – najvyššej ponúkanej ceny.

Novela zákona o lotériách (vládný návrh)

Vládna novela zákona o lotériách zo septembra 2000 určila prevádzkovateľom spotrebiteľských lotérií povinnosť od 1. januára 2001 spolupracovať so štátom kontrolovanou spoločnosťou TIPOS, čo znamenalo, že akákoľvek "nevedomostná" spotrebiteľská súťaž, anketa, hra alebo žrebovací akcia v médiách spadala pod zákon o lotériách, a tým pádom aj pod kontrolu štátu. Fakticky by sa tým znemožnilo televíziám, rádiám, časopisom, novinám a iným samostatne organizovať spotrebiteľské súťaže, ankety a hry. Predkladateľ (ministerstvo financií) tvrdil, že vládna novela zamedzí daňovým únikom pri prevádzkovaní týchto druhov reklamných súťaží a bude chrániť spotrebiteľa pred rôznymi pyramídovými hrami, čo je vo verejnom záujme.

Komentár hodnotiacej komisie

Aj napriek potrebe zvýšenia ochrany spotrebiteľa a kontroly a regulácie spotrebiteľských súťaží, lotérií a prevádzkovateľov tzv. hazardných hier podľa noriem štandardných v EÚ, bola vládna novela hodnotená negatívne, a to hlavne z dôvodu získania monopolného postavenia štátom kontrolovanej spoločnosti TIPOS. Novelu označili členovia hodnotiacej komisie za administratívne, antitrhové a proklientelistické opatrenie, ktoré poškodzuje konkurenčné prostredie a ohrozuje podnikateľské aktivity rôznych firiem, vrátane médií, ktoré využívali lotérie, resp. iné súťaže ako jednu z dôležitých foriem marketingovej komunikácie. Ich zrušenie by mohlo mať nebezpečné a nepredvídateľné následky, absencia konkurencie mohla mať negatívny dopad aj na spotrebiteľa. Eliminovať neschopnosť daňových úradov pri odkrývaní daňových podvodov nepôjde cez ešte silnejšiu ingerenciu štátu, ale len zmysuplnými a presnými pravidlami.

Novela zákona o lotériách (poslanecký návrh)

Viacerí poslanci po schválení vládnej novely povedali, že si ani neuvedomili, čo vlastne podporili, a tak v parlamente o niekoľko mesiacov schválili poslaneckú novelu zákona o lotériách a iných podobných hrách (máj 2001), ktorá revidovala prijatú vládnu novelu zákona (pozri vyššie) a rušila k 1. júlu 2001 výsadné postavenie štátnej akciovej spoločnosti TIPOS v prípade spotrebiteľských hier so žrebovateľnými výhrami v médiách. Poslanci prijali v novele ustanovenie, ktoré určuje, že ak bude výhrou nepeňažné plnenie (služby, vecné dary a pod.), nebude takáto hra považovaná za lotériu, a preto už jej prevádzkovateľ nebude mať oznamovaciu povinnosť voči finančným orgánom. Parlament schválil aj pozmeňujúci návrh, ktorý má chrániť spotrebiteľov pred hazardom žrebových peňažných lotérií, číselných lotérií a stávkových hier (okrem dostihových) a štát pred daňovými únikmi tým, že tieto budú môcť byť prevádzkované výlučne štátnou rozpočtovou alebo príspevkovou organizáciou zriadenou ministerstvom financií (MF SR) alebo právnickou osobou so 100%-nou majetkovou účasťou štátu osobitne na tento účel založenou MF SR. Ministerka financií presadzovala, aby sa aj regulácia spotrebiteľských lotérií ponechala v gescii MF SR, ktoré by dopredu určilo podmienky na povolenie spotrebiteľskej hry a vyjadrila taktiež názor, že z prijatej novely budú profitovať úzke mediálne záujmové skupiny.

Komentár hodnotiacej komisie

Členovia hodnotiacej komisie privítali revidovanie predošlej vládnej novely, pretože sa zrušilo nezdravé monopolné postavenie štátom kontrolovanej akciovej spoločnosti TIPOS v súvislosti so

spotrebiteľskými hrami. Povinnosť prevádzkovania niektorých typov lotérií štátnou organizáciou sa stala terčom ostrej kritiky zo strany viacerých hodnotiteľov, pretože sa stále zachováva podľa ich názoru chybný pohľad na "potrebu" štátneho monopolu v tejto oblasti podnikania.

Novela zákona o reklame

Pôvodný vládny návrh novely zákona o reklame uvoľňoval v porovnaní s doteraz platným zákonom z roku 1996 (bol reštriktívnejší ako smernica EÚ) podmienky na šírenie reklamy. Návrh povoľoval reklamu na alkoholické nápoje (doteraz povolená iba na pivo) v periodickej tlači, na billboardoch a vo vysielaní rozhlasových a televíznych staníc (po 22.hod.), priniesol novinku v podobe tzv. porovnávacej reklamy a odstraňoval ustanovenia zakazujúce šírenie reklamy cez internet. Návrh umožňoval aj reklamu na cigarety na billboardoch menších ako 2 metre štvorcové. Myšlienku väčšieho liberalizovania reklamného trhu si vynútil aj fakt, že zákazom reklamy na alkohol a tabakové výrobky prichádzalo Slovensko ročne o desiatky miliónov korún v podobe daní, odvodov a voľných prostriedkov pre domáci reklamný a mediálny trh, nakoľko sa "reklamné peniaze" presunuli do zahraničia, odkiaľ reklama na alkohol a tabak aj tak prenikala k slovenským spotrebiteľom cez médiá, prevažne cez české. Poslanci NR SR nakoniec 5. apríla 2001 schválili novelu, ktorá v niektorých ustanoveniach ešte väčšmi sprísnila pravidlá na reklamu. Napríklad reklama na tabakové výrobky je podľa prijatej novely zakázaná na všetkých druhoch informačných nosičov. Zakázaná je aj reklama zbraní a streliva. Obmedzila sa možnosť reklamy na dojčenské prípravky a reklama na lieky podlieha striktným regulatívam. Nová právna úprava na druhej strane liberalizovala reklamu na alkohol. Reklama alkoholických nápojov nesmie dávať do súvislosti spotrebu alkoholu s priaznivým účinkom na telesnú alebo duševnú výkonnosť, nesmie tvrdiť, že alkoholické nápoje majú liečivé vlastnosti, povzbudzujúci alebo upokojujúci účinok, alebo že pomáhajú riešiť osobné problémy, nesmie nabádať na nestriedme požívanie alkoholu alebo prezentovať abstinenciu či triezvosť ako nedostatok a nesmie zdôrazňovať obsah alkoholu v nápojoch ako znak ich kvality. Zameranie sa na maloleté osoby je pri reklame na alkoholické nápoje zakázané. V rozhlasovom a televíznom vysielaní je reklama na alkohol možná v čase od 22.00 do 6.00 hod., okrem reklamy na pivo, ktorá sa môže vysielat' počas celého dňa. Nový zákon o reklame sa dotýkal oblasti reklamy v rozhlasovom a televíznom vysielaní len okrajovo. Reklama vo vysielaní bola totiž upravená v októbri 2000 zákonom o vysielaní a retransmisii. V súlade s európskou legislatívou priniesla novela zákona o reklame do slovenskej marketingovej komunikácie nový fenomén - porovnávaciu reklamu, t.j. reklamu, ktorá priamo alebo nepriamo označuje iného súťažiteľa alebo jeho produkty. Takáto reklama je však prípustná iba za dodržania vymedzených veľmi podrobných a prísnych podmienok. Nesmie napríklad znevažovať konkurenta a nesmie byť klamlivá. Novela priniesla aj opatrenia, ktoré by mali chrániť konzumenta pred klamlivou a neetickou reklamou, keďže orgány dozoru budú oprávnené požadovať od objednávateľa predloženie dôkazov o pravdivosti údajov v reklame a tvrdšie sankcie za porušenie zákona (pre šíriteľa reklamy do 2 mil.Sk, pre zadávateľa do 5 mil.Sk). Novela zákona o reklame nadobudla účinnosť 1. mája 2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Hodnotenie novely zákona o reklame vygenerovalo v komisii odborníkov názorovú rozdielnosť. Na jednej strane zazneli hlasy, ktoré tvrdili, že prínosom novely je väčšia ochrana spotrebiteľa. Nenadradila okamžité zisky z reklamy nad jej negatívny dopad prejavujúci sa v podstatne vyšších nákladoch pri odstraňovaní napríklad vážnych zdravotných poškodení ako dôsledku užívania alkoholu a tabaku priamo stimulovaného reklamou, ktorá by bola neobmedzene povolená. Druhá strana považovala reguláciu reklamy za úplne zbytočnú, nakoľko doteraz nebola preukázaná jednoznačná kauzálna súvislosť medzi bežnou reklamou na tabakové a alkoholické výrobky a iniciáciou fajčenia a požívania alkoholu, dokonca ani u detí a mládeže. Za málo pochopiteľné sa dalo považovať podľa hodnotiacej komisie „nezrovnoprávnenie“ reklamy vo vysielaní na víno, ako maximálne kultivovanej alternatívy konzumácie alkoholu, s reklamou na pivo. Týmto krokom sa podľa nich odkladá na neurčito aj jeden z predpokladov oživenia vinohradníctva na Slovensku, ktoré si od väčšej propagácie vína sľubovalo ministerstvo hospodárstva - predkladateľ novely. Umožnenie porovnávacej reklamy bolo komisiou vnímané pozitívne.

4.19. Ostatné opatrenia

Poradie (1 – 174)	HESO (2.štvrťrok 2000 – 4.štvrťrok 2001)	RATING [-300; 300]	Hodnotené (štvrťrok/rok)	Prijaté (štvrťrok/rok)
97	Nový štátny sviatok SR - 17.november	47,1	4/2001	4/2001
107	Sčítanie obyvateľov, domov a bytov	39,0	2/2001	2/2001

Nový štátny sviatok SR - 17.november

Poslaneckou novelou zákona o štátnych sviatkoch, dňoch pracovného pokoja a pamätných dňoch sa zaviedol nový - piaty štátny sviatok SR - 17. november - Deň boja za slobodu a demokraciu. Celkovo budeme mať teda okrem nediel 15 dní pracovného voľna, čo zaraďuje Slovensko k najčastejšie sviatkujúcim európskym krajinám. Iniciatívu o vyhlásení 17. novembra za štátny sviatok sprevádzali úvahy o zrušení niektorého iného štátneho sviatku alebo dňa pracovného pokoja. Najčastejšie sa uvádzali: 1. september - Deň Ústavy SR, 1. máj - Sviatok práce alebo 15. september - sviatok Sedembolestnej Panny Márie. Nepodarilo sa však presadiť zrušenie žiadneho voľného dňa. Odmietnutý bol aj návrh, aby sa novembrové zmeny roku 1989 pripomínali spôsobom pohyblivého sviatku, vždy v nedeľu najbližšiu k 17. novembru. Nový štátny sviatok prinesie pravdepodobne výpadok čistej produkcie na úrovni okolo 1 miliardy korún (0,1-0,2% HDP) a príjmov štátu v priemere okolo 250 miliónov korún. 17.11. - deň zásahu proti demonštrantom na pražskej Národni třídě, ktorý odštartoval pád komunistického režimu v Československu a umožnil realizovať rozsiahle spoločenské a ekonomické zmeny, je podľa navrhovateľa novely jedným z najvýznamnejších prelomových historických udalostí Slovenska 20. storočia, a preto by sa mala tomuto symbolickému dňu prisúdiť náležitá vážnosť podľa jeho významu. Systém štátnych sviatkov je vyjadrením hodnôt, ktoré štát charakterizujú, a preto je podľa neho správne, že sa z pamätného dňa - 17. novembra stal štátny sviatok, tak ako je tomu aj v Českej republike. Zákon o štátnych sviatkoch, dňoch pracovného pokoja a pamätných dňoch schválili poslanci 25.10.2001. Zákon nadobudol účinnosť 15.11.2001.

Komentár hodnotiacej komisie

Zavedením nového štátneho sviatku SR - 17. novembra sa splnili želania a očakávania občianskej verejnosti o symbolické doplnenie hodnotového systému štátu. 17. november, deň, kedy začala akcelerácia pádu komunistického režimu, je podľa mnohých hodnotiacich dejinnou udalosťou, jedným z najvýznamnejších medzníkov v novodobej histórii Slovenska, ktorý si treba pripomínať. Novembrovými udalosťami roku 1989 sa totižto otvoril priestor na realizovanie nevyhnutných rozsiahlych spoločenských a ekonomických zmien. Podľa niektorých vyjadrení odborníkov je správne a ekonomicky efektívne pripomínať si deviácie vo vývoji spoločnosti, medzi ktoré komunizmus nesporne patrí. Zvyšuje sa tým šanca, že sa vyhneme ďalším nevynúteným chybám. Hodnotitelia poukazovali na veľký počet štátnych sviatkov na Slovensku. Navrhovali, aby sa niektoré z nich zrušili, prípadne aby sa zaviedli pohyblivé sviatky. Zvyšovanie počtu voľných dní je totižto v súčasnej ekonomickej situácii nežiaducim trendom, keďže výpadok čistej produkcie zaťaží tak štátny rozpočet, ako aj podnikateľskú sféru, ktorá sa vyznačuje aj tak dost' nízkou efektívnosťou.

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov

V zmysle Zákona č. 165/98 Zb. sa na území SR vykonalo k 26.5.2001 Sčítanie obyvateľov, domov a bytov. Cieľom sčítania bolo podľa Štatistického úradu (ŠÚ) SR získať informácie, ako sú napríklad údaje o počte ľudí hlásiacich sa k jednotlivým náboženstvám alebo národnostiam, o počtoch vysokoškolsky vzdelaných ľudí v jednotlivých okresoch a iné, ktoré sa nedajú zistiť inými štatistickými metódami. Získané informácie by mali slúžiť ako podklad pri tvorení demografických analýz a prognóz vývoja spoločnosti v oblasti sociálno-ekonomickej, kultúrnej a bytovej politiky štátu. Poskytnutie úplných údajov je podľa zákona povinné. Ochrana osobných údajov mala byť podľa ŠÚ SR dostatočná vďaka anonymnému charakteru sčítania (najsľabsím článkom v reťazi bolo 22-tisíc sčítacích komisárov). Náklady sčítania ľudu sa odhadujú na približne 683 miliónov korún (v ČR 2,4 mld.Kč). Sčítanie sa uskutočnilo v roku 2001 vo viac ako 150 krajinách sveta podľa jednotnej metodiky OSN a

bolo podľa ŠÚ SR osobitné svojím významom, keďže sa jednalo o prvé sčítanie pripravované a organizované na našom území od vzniku SR. Na Slovensku neprebehla v spoločnosti veľká diskusia o potrebe a legitimitě sčítania ľudu, tak ako tomu bolo v Čechách, kde ju vyprovokovala nepresvedčivá ochrana osobných údajov (uvádzať bolo treba aj rodné číslo), no napriek tomu sa ozvali hlasy odmietajúce zverejňovanie svojich osobných (a hlavne majetkových) údajov. Poukazovali aj na fakt, že väčšina informácií zo sčítania je beztak dostupná v databázach rôznych štátnych inštitúcií (matriky, centrálna evidencia obyvateľstva, katastre nehnuteľností, dokumentácia Sociálnej poisťovne a iné), ktoré treba len navzájom prepojiť, aby poskytovali synergickú informáciu.

Komentár hodnotiacej komisie

Sčítanie obyvateľov, domov a bytov bolo hodnotené kontroverzne. Na jednej strane niektorí členovia komisie uznali, že štátne získavanie údajov o obyvateľstve je opodstatnené a dôležité, pretože slúži ako podklad pre dôležité rozhodnutia nielen štátnych inštitúcií a vypracovávanie rôznych analýz a štúdií a okrem toho sa vykonáva paralelne s viacerými štátmi EÚ. Na druhej strane sa však sčítanie stalo predmetom kritiky, pretože väčšina získavaných údajov už v rôznych formách existuje v databázach štátnych inštitúcií, prípadne sú pre štát zbytočné. Prínosy sčítania sú podľa členov komisie viac než nejasné, zatiaľ čo náklady dosť značné. Kritizovaná bola i organizácia celej akcie a nízka kvalifikovanosť sčítacích komisárov. Boli vyslovené obavy z nedostatočnej ochrany osobných údajov, ako aj z toho, že výsledky sčítania budú podkladom pre ďalšie štátne intervencie a prerozdeľovanie.

5. ČLENOVIA HODNOTIACEJ KOMISIE

Zoznam obsahuje mená všetkých odborníkov, ktorí sa od spustenia projektu až po vydanie tejto publikácie zúčastnili minimálne jedného štvrtročného hodnotenia.

Rudolf Autner, Ing., MBA

Narodil sa v roku 1964 v Trnave. Absolvoval Slovenskú technickú univerzitu (STU) v Bratislave a University of Chicago, USA. Pracoval na rôznych pozíciách v Slovenskej sporiteľni, a.s. V rokoch 1993 až 1995 bol štátnym tajomníkom Ministerstva financií SR, neskôr pôsobil ako člen predstavenstva ČSOB, a.s. v Prahe. V rokoch 1999 až 2001 viedol slovenskú pobočku medzinárodnej konzultačnej spoločnosti Ernst and Young Consulting. V roku 2001 založil prvú lokálnu ratingovú spoločnosť, Slovenskú ratingovú agentúru, a.s., v ktorej je predsedom predstavenstva a výkonným riaditeľom. Vystupuje často na odborných konferenciách a seminároch doma aj v zahraničí a tiež publikuje v domácej a zahraničnej odbornej tlači.

Vladimír Bačišin

Počas účasti na projekte HESO pôsobil v Hospodárskych novinách, v internetovom denníku FINI a mesačníku Investor.

Martin Barto, Ing., CSc.

Narodený v roku 1958 v Bratislave. Absolvent Chemickotechnologickej fakulty Slovenskej technickej univerzity (CHTF STU) v Bratislave. Absolvoval stáže na McGill University v Montreale v Kanade a na Technion, Israel Institute of Technology v Haife. Do roku 1993 pôsobil na CHTF STU v Bratislave, v rokoch 1993 až 1995 bol pracovníkom Slovenskej informačnej služby (SIS). V rokoch 1995 až 1999 pracoval v ING Barings. V súčasnosti je hlavným ekonómom Slovenskej Sporiteľne, a.s.

Radoslav Baťo

Počas účasti na projekte HESO pôsobil ako ekonomický redaktor denníka Pravda a redaktor ekonomického týždenníka TREND.

Miroslav Beblavý, M.Litt.

Narodený v Bratislave v roku 1977. Absolvent Ekonomickej univerzity v Bratislave (Bc.), odbor financie bankovníctvo a investovanie a University of St. Andrews vo Veľkej Británii (M.Litt). Zúčastnil sa študijného pobytu na Brandeis University v Bostone, USA. V súčasnosti je poslucháčom externého doktorandského štúdia na University of St Andrews. Pracoval ako redaktor a komentátor v The Slovak Spectator a denníku Sme, ako pedagóg na Katedre politológie Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, ako poradca viceguvernérky Národnej banky Slovenska a v Stredoeurópskom inštitúte pre ekonomické a sociálne reformy INEKO. V súčasnosti je riaditeľom SGI-Inštitútu pre dobre spravovanú spoločnosť. Člen kolégia podpredsedu vlády pre ekonomiku. Autor viacerých odborných publikácií týkajúcich sa hospodárskej politiky. Národný konzultant UNDP v oblasti reformy verejnej správy (2000-2001), konzultant Svetovej banky v oblasti vzdelávania (2000-2001).

František Bruckmayer, Ing.

Narodený v roku 1939 v Trnave. Absolvent Vysokej školy ekonomickej (VŠE) v Bratislave a postgraduálneho štúdia zameraného na ekonomicko-matematické výpočty. Zúčastnil sa rôznych krátkodobých stáží. Pôsobil ako výskumný pracovník, ekonóm - analytik, podnikový riaditeľ a diplomat. Je spoluautorom mnohých výskumných prác z oblasti makroekonómie. V súčasnosti je generálnym riaditeľom Asociácie zamestnávateľských zväzov a združení SR. Je členom výkonného výboru UNICE (Únia priemyselných a zamestnávateľských konfederácií Európy).

Tibor Bucha

Počas účasti na projekte HESO pôsobil ako ekonomický redaktor denníka Národná obroda. V súčasnosti pracuje v Hospodárskom denníku.

Daneš Brzica, Ing., PhD.

Narodený v roku 1962 vo Veselí nad Moravou (ČR). Štúdium na Národohospodárskej fakulte Vysokej školy ekonomickej (VŠE) v Bratislave ukončil v roku 1985. Doktorát v oblasti všeobecnej ekonomickej teórie získal v roku 1997 na Ekonomickom ústave Slovenskej akadémie vied (SAV). Okrem účasti na mnohých medzinárodných konferenciách a seminároch absolvoval študijné pobyty v Číne (1998), Japonsku (1997), Luxembursku (1992), Nemecku (1989), Ruskej federácii (1992), Švédsku (2000, 2001) a Veľkej Británii (1994). Pôsobil ako ekonomický poradca a konzultant pre štátne orgány, zahraničné a medzinárodné inštitúcie. V rokoch 1990-1991 prednášal ekonómiu na Univerzite Komenského v Bratislave a v rokoch 1994-1995 pôsobil ako koordinátor predmetu ekonómia a financie na Škole verejnej správy, Academia Istropolitana. Od roku 1998 je členom Stálej študijnej skupiny pre transformáciu a privatizáciu pri Európskom centre pre mier a rozvoj, od roku 1996 je členom Medzinárodnej asociácie pre medzikultúrne kompetencie a riadenie. Je tiež členom redakčnej rady časopisu Medzinárodné otázky. Pracuje ako samostatný vedecký pracovník na Ústave slovenskej a svetovej ekonomiky (ÚSSE) SAV. Jeho výskumná činnosť sa orientuje na problematiku správy spoločností, veľkých korporácií, budovania inštitúcií a hospodárskych reforiem v tranzitívnych a rozvojových krajinách. Zastával funkciu podpredsedu Vedeckej rady ÚSSE SAV.

Jana Červenáková

Počas účasti na projekte HESO pracovala ako analytik M.E.S.A. 10 (Centrum pre ekonomické a sociálne analýzy).

Dušan Deván, Mgr.

Narodený v roku 1977 v Myjave. V roku 2000 absolvoval Filozofickú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave, odbor žurnalistika. V roku 1996 bol dispečerom v Tlačovej agentúre Slovenskej republiky (TASR). V rokoch 1996 až 1997 pracoval v denníku Hospodárske noviny ako redaktor. Od roku 1997 do roku 1998 bol vedúcim ekonomickej redakcie v Slovenskej informačnej a tlačovej agentúre (SITA). V rokoch 1998 až 2000 pôsobil ako vedúci ekonomickej redakcie denníka SME, v roku 2000 pracoval tiež ako redaktor v televízii Markíza. Istý čas sa venoval podnikaniu a od roku 2001 je výkonným riaditeľom SITA.

Ferdinand Devínsky, Prof., Ing., DrSc.

Narodený v roku 1947 v Bratislave. Chemickotechnologickú fakultu Slovenskej vysokej školy technickej (SVŠT) v Bratislave ukončil v roku 1970. Absolvoval početné stáže, okrem iného i na King's College v Londýne (1986-1987), na University of Missouri (1991), na University of Toronto (1992), na Cornell University, Ithaca (1995), na University of Oxford, na University of Warwick (1996), na City University Seattle – Bellevue a na austrálskych univerzitách (1998) a univerzitách v USA (2000). Od roku 1970 pôsobil ako vysokoškolský učiteľ na Farmaceutickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Je rektorom Univerzity Komenského v Bratislave, predsedom Vedeckej rady Univerzity Komenského, členom Vedeckej rady Karlovej Univerzity v Prahe, vedeckých rád Slovenskej technickej univerzity (STU), Vysokej školy múzických umení (VŠMU) a Univerzity T. Baťu v Zlíne, členom Slovenskej chemickej spoločnosti, Slovenskej lekárskej a farmaceutickej spoločnosti, Hospodárskeho klubu Hospodárskeho denníka, členom redakčnej rady Polish Journal of Environmental Sciences a Drug Metabolism Drug Interactions (Londýn), Rady vlády pre trvalo udržateľný rozvoj, členom Rady Asociácie európskych univerzít (EUA) a predsedom evaluačných komisií EUA pre evaluáciu európskych univerzít. Autor mnohých publikácií, okrem iného Organická chémia pre farmaceutov (Osveta 2001), Názvoslovie organických zlúčenín (UK 1998, 2000), viac než 150 vedeckých článkov aj z oblasti riadenia a hospodárenia rozpočtových organizácií a 90 patentov. Je laureátom Zlatého Biatecu 2001 a čestným doktorom City University Seattle – Bellevue.

Peter Dittrich, Ing., PhD.

Narodil sa v roku 1964 v Bratislave. Absolvoval štúdium na Obchodnej fakulte Vysokej školy ekonomickej (VŠE) v Bratislave. Študoval aj Business Administration na Swimburne Institute of Technology v Melbourne. Titul PhD. získal na Ekonomickej univerzite v Bratislave v odbore svetová ekonomika. Zúčastnil sa viacerých odborných stáží: Vojvodjanska Banka, Novi Sad, Juhoslávia (1985), AMP, Melbourne, Austrália (1991), National Australia Bank, Melbourne (1991), Chase AMP Bank, Sydney (1991), Commerzbank, Frankfurt (1995), KBC Bank, Brusel (2001). V rokoch 1987-1994 pracoval v spoločnosti Transakta PZO, a.s., Bratislava v rôznych pozíciách od referenta po obchodného

riaditeľa. V Slovenskej sporiteľni bol v rokoch 1995-1996 riaditeľom zahraničných a bankových vzťahov. V rokoch 1998-2001 bol členom dozornej rady Prager Handelsbank AG, Frankfurt. Od roku 1997 pôsobí v Nadácii Pontis ako člen Podnikateľského poradného výboru. V súčasnosti je riaditeľom pre podnikovú klientelu Československej obchodnej banky (ČSOB), a.s., Bratislava.

Alica Ďurianová, Ing.

Narodená v roku 1952 v Hlohovci. Absolventka Vysokej školy ekonomickej (VŠE) v Bratislave. Pracovala v Ústave pre rozvoj strojárskoho spotrebného tovaru v Piešťanoch, na generálnom riaditeľstve Strojsmaltu v Bratislave, na podnikovom riaditeľstve Milexu v Bratislave, v Slovenskej komisii pre plánovanie a vedeckotechnický rozvoj v Bratislave, v Slovenskom denníku, v denníku Smena, v Slovenskej televízii, v denníku Národná obroda, v ekonomickom týždenníku Profit a na Ministerstve hospodárstva SR. V súčasnosti je komentátorkou denníka Hospodárske noviny.

Mária Frühwaldová, Ing.

Narodená v roku 1954 v Banskej Štiavnici. Absolvovala Ekonomickú univerzitu v Bratislave a zúčastnila sa na študijnom pobyte na London School of Economics. 13 rokov pracovala vo funkcii vedúcej odboru informačnej sústavy v spoločnosti Slovapap, a.s. Od roku 1992 pôsobí v poradenskej a audítorskej spoločnosti PricewaterhouseCoopers (PWC) Slovensko, s.r.o. Od roku 1997 je partnerom a konateľom firmy zodpovedným za sekciu auditu na Slovensku. Počas svojho pôsobenia v PWC pracovala na auditoch mnohých renomovaných spoločností na Slovensku a zúčastnila sa viacerých významných finančných transakcií. Je členkou Slovenskej komory audítorov s oprávnením na výkon činnosti audítora, členkou Výboru pre audítorské štandardy pri Slovenskej komore audítorov, členkou Národnej riadiacej komisie pri Ministerstve financií SR pre harmonizáciu účtovníctva s medzinárodnými audítorskými štandardmi. V rámci PWC je okrem iného členom Global IAS Corporate reporting network s centrom v Londýne, ktorej činnosť je zameraná na rozvoj metodológie a praktické uplatňovanie IAS v rámci Európy nielen vo vzťahu k firme a jej klientom, ale aj k širokej odbornej verejnosti. Publikuje pravidelne v odbornej tlači. Je členkou Správnej rady mimovládnej vzdelávacej organizácie Baťa Junior Achievement.

Eva Fúriková, PhDr.

Narodená v roku 1960. Absolvovala Filozofickú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave, odbor žurnalistika. Pracovala v Slovenskom rozhlase, v denníku Ľud a v denníku Čas. V súčasnosti je redaktorkou hospodárskej rubriky denníka Nový Čas.

Peter Gajdoš, Ing.

Narodený v roku 1948 vo Východnej (okr. Liptovský Mikuláš). V roku 1973 absolvoval Národohospodársku fakultu Vysokej školy ekonomickej (VŠE) v Bratislave. V júni 2000 sa zúčastnil stáže na Ruskin College v Oxforde v rámci projektu EÚ – Vplyv rozširovania EÚ na Slovensko. Pracoval ako podnikový rozborár v Strojstave, ako vedúci odboru ekonomiky a normovania práce v Povodí Dunaja, ako vedúci odboru ekonomiky a racionalizácie práce na Ministerstve lesného a vodného hospodárstva SR a ako vedúci oddelenia miezd na Ministerstve hospodárstva SR. Je podpredsedom Rady hospodárskej a sociálnej dohody SR, členom ASPEK – Asociácie priemyselnej ekológie a viceprezidentom Konfederácie odborových zväzov (KOZ) SR pre hospodársku politiku a sociálne partnerstvo. Autor viac než 50 článkov v novinách a časopisoch o ekonomickom a sociálnom vývoji.

Milan Galanda, JUDr.

Narodený v roku 1963 v Žiline. Právnickú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave absolvoval v roku 1986, v roku 1989 získal titul JUDr. V roku 1997 študoval na City University v Bratislave. Do roku 1990 pracoval ako právnik OPVS, š.p. v Dolnom Kubíne, v rokoch 1990 až 1992 bol poslancom Slovenskej národnej rady a členom Ústavoprávneho výboru. V rokoch 1993 – 1994 pracoval ako právnik v komerčnej sfére, v rokoch 1994 až 1995 pôsobil v štátnej správe na okresnom úrade a na Úrade vlády SR. Od roku 1995 do 2000 bol pracovníkom Magistrátu Hlavného mesta SR Bratislavy. Od roku 2001 je komerčným právnikom a právnym poradcom mimovládnej organizácie Združenie na podporu lokálnej demokracie. Člen Komory komerčných právnikov, Spolku právnikov a priateľov práva a Stálej konferencie Občianskeho inštitútu (SKOI). Autor a spoluautor viacerých publikácií, medzi inými Cesta k slovenskej ústave (SKOI 1997), Súhrnná správa o Slovensku v rokoch 1997 až 2000 (IVO),

Poslanecký mandát na Slovensku (IVO 1998), Ústavné súdnictvo na Slovensku (SKOI 2000), Ústava SR na začiatku XXI. storočia (SKOI 2001).

Igor Hornák, Ing., CSc.

Narodený v roku 1964 v Košiciach. Strojnícku fakultu Slovenskej vysokej školy technickej (SVŠT) absolvoval v roku 1987. V roku 1992 ukončil postgraduálne štúdium v Ústave merania SAV, zameranie bionika - problematika umelých neurónových sietí. V roku 1997 sa zúčastnil odborného pobytu v Škótsku (portfóliové investovanie). V roku 1993 ako finančný riaditeľ Investunion, i.a.s., Bratislava získal jedno z prvých maklérskeho povolení. V roku 1994 spoluzakladal brokerskú spoločnosť Prvá paroplavebná, o.c.p., a.s., Bratislava a podieľal sa na vzniku Asociácie obchodníkov s cennými papiermi (AOCP). V súčasnosti je predsedom predstavenstva spoločnosti Prvá paroplavebná, o.c.p., a.s. a predsedom výkonného výboru AOCP.

Marek Jakoby, Ing.

Narodený v roku 1970 v Ružomberku. Absolvoval Obchodnú fakultu Ekonomickej univerzity v Bratislave, špecializácia zahraničný obchod. V roku 2000 sa v rámci Marshall Memorial Fellowship zúčastnil mesačného študijného pobytu v USA. V súčasnosti pracuje ako analytik M.E.S.A. 10 (Centrum pre ekonomické a sociálne analýzy). Je spoluautorom viacerých publikácií, okrem iného aj Sľuby a realita - Slovenská ekonomika 1995-1998. (M.E.S.A. 10 1998), Od spoločného k súkromnému - 10 rokov privatizácie na Slovensku (M.E.S.A. 10, 1999), Hospodárska politika na Slovensku 1990-1999 (CSMA, SFPA, 2000), Slovensko 1998-1999, 2000, 2001. Súhrnná správa o stave spoločnosti (IVO 1999, 2000, 2001).

Martin Jaroš

Narodený v roku 1976 v Liptovskom Mikuláši. Absolvoval Gymnázium J.G. Tajovského v Banskej Bystrici so zameraním na matematiku a ročný študijný pobyt so záverečnou skúškou na Sedbergh School vo Veľkej Británii so zameraním na matematiku a fyziku. V rokoch 1997 až 1999 pracoval ako redaktor oddelenia ekonomiky v Slovenskej informačnej a tlačovej agentúre (SITA), od roku 1999 do roku 2001 bol redaktorom oddelenia ekonomiky v denníku Pravda. Od roku 2001 je vedúcim oddelenia ekonomického spravodajstva v denníku Pravda.

Eugen Jurzyca, Ing.

Narodený v roku 1958 v Bratislave. V roku 1981 ukončil štúdium na Vysokej škole ekonomickej (VŠE) v Bratislave. Študoval na Open University Bratislava (1992), absolvoval študijné a profesijné pobyty v USA - Federal Trade Commission, Georgetown University a World Bank, Washington (1993), v Belgicku - Európska komisia, Brusel (1991). V rokoch 1994-1995 bol podpredsedom Protimonopolného úradu SR. Spolupracoval s OECD, OSN, Svetovou bankou a Európskou komisiou. V rokoch 1992-1993 bol lektorom na City University Bratislava. Členom Rady vlády SR pre integráciu SR do EÚ bol v rokoch 1994-1995. Od r. 1999 je členom Hospodárskej rady vlády SR a v rokoch 2000-2001 bol členom Bankovej rady NBS. Zakladal Transparency International Slovensko (TIS), bol spoluzakladateľom a do roku 2000 predsedom Centra pre hospodársky rozvoj (CPHR). V súčasnosti je riaditeľom Stredoeurópskeho inštitútu pre ekonomické a sociálne reformy INEKO. Publikuje prevažne v oblastiach: ochrana hospodárskej súťaže a regulácia prirodzených monopolov. Najvýznamnejšie publikácie: The Development of Competition Policy in the Slovak Republic (1993), Privatizácia strategických podnikov (1995).

Peter Kasalovský, PhDr.

Narodený v roku 1951 v Prahe. Filozofickú fakultu Univerzity Komenského v Bratislave absolvoval v roku 1977, postgraduálne štúdium na Právnickej fakulte Univerzity Komenského ukončil v roku 1986. V rokoch 1968 až 1969 pracoval ako manipulant spojov, od roku 1970 do roku 1971 bol koordinátorom výroby Československého rozhlasu. Do roku 1977 pôsobil ako komentátor denníka Smena. Päť rokov - do 1985 bol odborným poradcom Kancelárie Slovenskej národnej rady. Od roku 1986 do roku 1990 pracoval na poste šéfredaktora týždenníka Mladé rozlety. V rokoch 1993 až 1998 bol šéfredaktorom Hospodárskych novín. Od roku 1998 je šéfredaktorom Hospodárskeho denníka. Je výkonným podpredsedom a správcom Neformálneho ekonomického fóra, garantom ocenení Zlatý Biatic a Prominent ekonomiky. Od roku 1994 sa zúčastňuje zhromaždení Svetového ekonomického

fóra a od roku 1995 aj Cransmontanského fóra. Je autorom mnohých rozhlasových a televíznych publicistických relácií a dokumentov, featurrov a hier pre deti i dospelých.

Ivan Klinec

Počas účasti na projekte HESO pôsobil v Prognostickom ústave Slovenskej akadémie vied (SAV) ako vedecký pracovník.

Lýdia Kokavcová, Mgr. Ing.

Narodila sa v roku 1975 v Považskej Bystrici. Absolvovala odbor žurnalistika – politológia na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave a odbor zahraničný obchod na Obchodnej fakulte Ekonomickej univerzity v Bratislave. Zúčastnila sa semestrálneho študijného pobytu na Katedre politológie Universität Augsburg v Nemecku. Pracovala ako zástupkyňa šéfredaktora týždenníka Slovo, od októbra 2001 je štipendistkou na Journalisten Kolleg pri Slobodnej univerzite (Freie Universität) v Berlíne.

Vojtech Kollár, Prof., Ing., PhD.

Narodený v roku 1949 v Banskej Štiavnici. V roku 1973 absolvoval Slovenskú vysokú školu technickú (SVŠT) v Bratislave. Pôsobí ako vysokoškolský pedagóg, od roku 1983 na Katedre tovaroznalectva a kvality tovaru Obchodnej fakulty Ekonomickej univerzity (EU) v Bratislave, v rokoch 1989 až 2000 bol vedúcim katedry. V roku 1991 bol predsedom Akademického senátu Obchodnej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave, od roku 1994 do roku 2000 prorektorom EU pre vzdelávanie. Je autorom 7 monografií, autorom a spoluautorom 4 vysokoškolských učebníc, 91 vedeckých a odborných štúdií doma a 21 v zahraničí. Od roku 2000 je rektorom Ekonomickej univerzity v Bratislave. Pôsobí ako predseda Vedeckej rady Ekonomickej univerzity v Bratislave, ako člen Vedeckej rady Univerzity Komenského v Bratislave, ako člen Vedeckej rady Trenčianskej univerzity v Trenčíne, ako člen medzinárodnej vedeckej spoločnosti IGWT vo Viedni, ako člen Hospodárskej rady vlády, predseda Správnej rady certifikačného orgánu CERTIWELD, ako predseda Komisie pre označovanie a hodnotenie environmentálne vhodných výrobkov pri Ministerstve životného prostredia SR, ako člen Slovenskej rektorskej konferencie, ako člen redakčnej rady Vydavateľstva Ekonóm, časopisu Audítorstvo, účtovníctvo a daňovníctvo, a ako súdny znalec.

Róbert Kopál, Ing.

Narodený v roku 1970 v Partizánskom. Absolvoval Elektrotechnickú fakultu Slovenskej technickej univerzity (STU) v Bratislave. Účastník viacerých odborných stáží a seminárov zaoberajúcich sa problematikou finančných a kapitálových trhov. V rokoch 1994 až 1995 pracoval v spoločnosti EASTBROKERS Slovakia, o.c.p., a.s. ako analytik kapitálového trhu a broker, v rokoch 1995 až 1996 pôsobil v spoločnosti Sporiteľňa Invest, i.a.s., Bratislava ako manager kapitálových investícií a člen predstavenstva a v rokoch 1996 - 1997 bol riaditeľom odboru kapitálového trhu v Slovenskej kreditnej banke, a.s. Od roku 1998 je riaditeľom Asociácie obchodníkov s cennými papiermi (AOCP). Člen výkonného výboru AOCP, kontrolnej komisie AOCP, člen predstavenstva Burzy cenných papierov Bratislava (BCPB), predseda výboru pre obchodovanie BCPB a člen osobitnej komisie Úradu pre finančný trh.

Aleš Krátký

Počas účasti na projekte HESO pracoval ako redaktor denníka Nový čas.

Juraj Lazový, Ing.

Narodený v roku 1964 v Nitre. V rokoch 1982-1987 študoval na Strojníckej fakulte Slovenskej vysokej školy technickej (SVŠT) v Bratislave. Absolvoval viaceré odborné stáže v oblasti bankovníctva, burzovníctva a manažmentu v USA, vo Veľkej Británii, Francúzsku a Írsku. V rokoch 1993-1999 pôsobil vo Všeobecnej úverovej banke, a.s. ako riaditeľ odboru kapitálového trhu. V rokoch 2000-2001 bol generálnym riaditeľom Burzy cenných papierov v Bratislave. Členom burzovej komory BCPB bol v rokoch 1994-1999 a členom výkonného výboru Asociácie obchodníkov s cennými papiermi (AOCP) v rokoch 1994-2001. V rokoch 1996-1999 bol jej podpredsedom. V súčasnosti je podnikateľom.

Branislav Lichardus, Prof., MUDr., PhD., DrSc.,

Narodený v roku 1930 v Palúdzke (okr. Liptovský Mikuláš). Absolvent Lekárskej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (1950-1956). Výskumný pracovník na Ústave experimentálnej endokrinológie (1957-1998). Ašpirantúra v odbore fyziológia a patofyziológia na ÚEE SAV a na Ústave pro choroby oběhu krevního v Prahe, post-doktorandské štúdium na Department of Physiology, University of Alberta, Edmonton, Kanada, visting scientist na univerzitách v USA, Kanade, Nemecku, Maďarsku, Poľsku, býv. ZSSR, Francúzsku, Japonsku a Austrálii. Zúčastnil sa dvoch stoviek medzinárodných kongresov, sympózií a seminárov. Zorganizoval asi 50 domácich a medzinárodných odborných podujatí. Je autorom štyroch monografií a vyše 200 odborných publikácií z oblasti neuroendokrinnej regulácie objemu telesných tekutín a vylučovania sodíka obličkami. Spoluobjavil nátriuretický hormón. Držiteľ Štátnej ceny za objavné práce v neuroendokrinológii (1981), zlatej medaily SAV za zásluhy o rozvoj lekárskeho vied (1996), zlatej plakety ČSAV J.E.Purkyně za zásluhy v biologických vedách a ďalších ocenení ČSAV, SAV, Česko-Slovenskej a Slovenskej lekárskej spoločnosti a Slovenského literárneho fondu. Čestný člen Slovenskej lekárskej spoločnosti, čestný predseda Slovenskej endokrinologickej spoločnosti, čestný člen Chorvátskej akadémie vied, endokrinologických spoločností Česka, Maďarska, Poľska a Nemecka a fyziologickej spoločnosti Maďarska. Člen medzinárodných spoločností endokrinologickej, nefrologickej a patofyziologickej. Zakladajúci člen slovenskej jódovej komisie pri Ministerstve zdravotníctva SR. Volený člen Slovenskej akademickej spoločnosti. Člen Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku (SFPA). Volený člen Slovenskej rektorskej konferencie. Čestný občan miest Ciudad de Ponce, Puerto Rico; Sarasota, Florida a štátov Ohio a Indiana (USA). Bol zakladajúcim predsedom Grantovej agentúry pre vedu (1990-1992), predsedom Slovenskej lekárskej spoločnosti (1990-1993), predsedom Slovenskej akadémie vied (1992-1995). Pôbil ako prvý veľvyslanec SR v USA (1994-1998). Od r. 2000 je rektorom prvej neštátnej vysokej školy na Slovensku, Vysokej školy manažmentu v Trenčíne, Bratislave a Poprade. V súčasnosti je aj poradcom predsedu a 1. podpredsedu SAV, externým učiteľom a garantom patologickej fyziológie a verejného zdravotníctva na Fakulte zdravotníctva a sociálnej práce Trnavskej univerzity v Trnave a publikuje v oblasti vedeckej a školskej politiky a diplomatickej služby.

Tatiana Lichnerová

Počas účasti na projekte HESO pôsobila v Slovenskej informačnej a tlačovej agentúre (SITA) v ekonomickej redakcii a v oddelení marketingu.

Michal Lach, Ing.

Narodený v roku 1948 v Malom Slavkove (okr. Poprad). V roku 1972 absolvoval ekonomiku zahraničného obchodu na Vysokej škole ekonomickej (VŠE) v Bratislave. Zúčastnil sa študijných a profesijných pobytov v Japonsku a Veľkej Británii. Je prezidentom Asociácie zamestnávateľských zväzov a združení SR a predsedom predstavenstva a generálnym riaditeľom Chemosvitu, a.s., Svit.

Anton Marcinčin, Ing., PhD.

Narodil sa v roku 1968 v Prešove. Študoval na Fakulte sociálnych vied Univerzity Karlovy (FSV UK) a na CERGE-EI v Prahe, na Tinbergen Institute v Amsterdame, na London School of Economics a na Českom vysokom učení technickom v Prahe. Pracoval v Svetovej banke, Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku (SFPA), Centre pre hospodársky rozvoj (CPHR), na Univerzite Komenského v Bratislave, na Trnavskej univerzite, na FSV UK, na Hospodárskom inštitúte Českej akadémie vied, na Stredoeurópskej univerzite (CEU) a na Ministerstve hospodárstva ČR. V súčasnosti pôsobí ako konzultant Svetovej banky. Jeho početné práce sa týkajú hospodárskej politiky, privatizácie a správy obchodných spoločností v tranzitívnych krajinách. Je členom edičnej rady Economic and Business Review a časopisu Finance a Úvěr.

Juraj Mašláni, Ing., CSc.

Narodený v roku 1955 v Partizánskom. V roku 1978 ukončil štúdium na Národohospodárskej fakulte Vysokej školy ekonomickej (VŠE) v Bratislave. V rokoch 1978 až 1992 pracoval ako vysokoškolský pedagóg, asistent a odborný asistent na VŠE, od roku 1992 do 1997 bol komentátorom denníka Práca, v rokoch 1997 až 1998 zástupcom šéfredaktora denníka Národná obroda. Od roku 1998 pracuje v týždenníku TREND, v súčasnosti ako zástupca šéfredaktora. Publikoval články najmä v oblasti makroekonomickej, bankového sektoru a verejných financií.

Štefan Mesároš

Počas účasti na projekte HESO pracoval ako ekonomický redaktor denníka Práca.

Grigorij Mesežnikov, PhDr.

Narodený v roku 1958 v Oriole v bývalom Sovietskom zväze. V roku 1981 absolvoval Filozofickú fakultu Moskovskej štátnej univerzity (MGU). Absolvoval študijné a profesijné pobyty vo Švédsku a v USA. V rokoch 1983 až 1993 pôsobil na Univerzite Komenského v Bratislave ako výskumný pracovník. V rokoch 1993 až 1997 pracoval v Politologickom kabinete Slovenskej akadémie vied ako vedecký pracovník. Je spoluzakladateľom Inštitútu pre verejné otázky (IVO), kde pôsobí od júna 1997, a ktorého je prezidentom od februára 1999. V rokoch 1994 až 1998 bol tajomníkom Slovenského združenia pre politické vedy, v rokoch 1996 až 1997 prednášal na Katedre politológie Trnavskej univerzity. Publikoval odborné štúdie v monografiách, zborníkoch a časopisoch na Slovensku, v Českej republike, Rakúsku, Slovinsku, Maďarsku, Ukrajine, Nemecku, Dánsku, USA a vo Veľkej Británii. Pravidelne analyzuje slovenskú politickú scénu v domácich i zahraničných médiách. Od roku 1993 je externým spolupracovníkom Radio Liberty/Radio Free Europe, je tiež členom redakčných rád niekoľkých odborných časopisov v SR aj v zahraničí. Je koeditorom a spoluautorom mnohých knižných publikácií vrátane Slovensko. Súhrnná správa o stave spoločnosti.

Peter Mihók, Doc., Ing., CSc.

Narodený v roku 1948 v Topoľčiankach (okr. Zlaté Moravce). V roku 1971 absolvoval Vysokú školu ekonomickú (VŠE) v Bratislave, odbor ekonomika zahraničného obchodu. Absolvoval študijné a profesijné pobyty vo Francúzsku (1969) a v Holandsku (1970). Bol obchodným pridelencom československého veľvyslanectva v Maroku, podpredsedom Československej obchodnej a priemyselnej komory, splnomocnencom Vlády SR pre Európsku úniu a hlavným vyjednávačom SR ohľadne pristúpenia k Európskej dohode o pridružení Slovenska k EÚ. V súčasnosti je predsedom Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory (SOPK), predsedom dozornej rady Agentúry pre priemyselný rozvoj a revitalizáciu (AIDR), predsedom slovenského výboru BIAC pri OECD, členom akademickej rady Centra pre hospodársky rozvoj (CPHR), výkonného výboru Medzinárodnej obchodnej komory (MOK – CCI) v Paríži, vedeckej rady Ekonomickej univerzity v Bratislave, viceprezidentom Medzinárodného ústredia obchodných a priemyselných komôr, predsedom Slovenského ekonomického a riadiaceho výboru, prezidentom Rakúsko – slovenského hospodárskeho fóra, čestným prezidentom Taliansko – slovenskej obchodnej komory. Autor publikácie Reklama v trhovej ekonomike (1995). Držiteľ belgického štátneho vyznamenania Dôstojník Radu Leopolda II.(1995), francúzskeho štátneho vyznamenania Dôstojník národného radu za zásluhy (1996), ceny Prominent ekonomiky za rok 1997, Zlatý podnikateľský biatec (1997) a Veľkého strieborného radu Rakúskej republiky (1998).

Marián Minarovič, Akad. mal.

Narodený v roku 1946 v Bratislave. Všeobecnú školu maliarstva ukončil v roku 1968, Akadémiu výtvarných umení absolvoval v roku 1972. Štátnu skúšku z dejín umenia zložil v roku 1971. Absolvoval niekoľko strednodobých školení a zahraničných stáží v oblasti riadenia ľudských zdrojov a manažmentu verejnej správy. V rokoch 1968 až 1969 bol spoluzakladateľom a členom prezidia Zväzu vysokoškolákov Slovenska (ZVS), člen poradných orgánov vlády a poslanec SNR za ZVS. Od roku 1970 do 1972 pracoval ako asistent prof. V. Hložníka. Do roku 1989 bol v slobodnom povolaní. V rokoch 1987 – 1989 pôsobil ako zakladateľ a vedúci Komisií Bratislava - opozičného hnutia výtvarníkov, architektov, urbanistov a kultúrnych historikov a taktiež ako zakladateľ a vedúci predstaviteľ občianskej iniciatívy Za zachovanie kultúrneho dedičstva a spoluautor Kultúrnohistorickej a spoločenskej topografie (KHST) interdisciplinárnej metódy rozvojového potenciálu. V rokoch 1990 až 1992 bol členom Slovenskej rady VPN, členom Rady vlády SR pre národnosti a menšiny, členom Komisie vlády SR a koordinátorom skupiny expertov pre reformu verejnej správy a územné a správne členenie SR, spoluzakladateľom a členom Fóra architektov a urbanistov. Do roku 1994 bol poslancom miestneho zastupiteľstva Mestskej časti Bratislava – Staré mesto, do roku 1995 bol členom Rady hlavného architekta Bratislavy a predsedom Výtvarného kolégia hl. architekta m. Bratislavy. V rokoch 1990 až 1998 bol poslancom Mestského zastupiteľstva hl. m. SR Bratislavy a členom Komisie kultúry Miestneho zastupiteľstva mestskej časti Bratislava - Staré mesto. Od roku 1990 bol predsedom, od roku 1994 podpredsedom a od roku 1998 je členom Komisie kultúry a ochrany kultúrneho dedičstva. V rokoch 1990-1992 bol splnomocnencom vlády SR a vedúcim skupiny expertov pre reprezentačné

funkcie a zariadenia CZU. Pôsobil na Útvare hlavného architekta mesta Bratislavy. V roku 1992 založil Fond kultúry hl. m. SR Bratislavy a Fond životného prostredia hl. m. SR Bratislavy a stál pri vzniku Medzinárodnej nadácie J. N. Hummela a Fondu pre obnovu kultúrnych pamiatok Bratislavy. V roku 1993 stál tiež pri zrode Nadácie pre podporu lokálnej demokracie, Fondu Zelený val a Klubu primátorov miest SR, ktorého je od roku 1995 výkonným tajomníkom. Je spoluzakladateľom, čestným členom a expertom Únie miest Slovenskej republiky (od 1997 Únie miest a obcí SR a od 2000 Únie miest Slovenska - ÚMS), od 1994 je generálnym sekretárom Únie. Je členom Výtvarenej rady m. Bratislavy (od 1995), Klubu regionalistov (od 1997), Rady vlády SR pre verejnú správu (od 1999), Rady vlády SR pre trvalo udržateľný rozvoj (od 1999), Riadiacej komisie pre projekt Podpora trvalo udržateľného rozvoja v SR (od 1999) a Výboru Európa spoločné dedičstvo v SR. Od roku 1999 pracoval ako člen základného tímu Splnomocnenca vlády SR pre reformu verejnej správy Viktora Nižňanského, ako vedúci 1. pracovnej skupiny a člen ďalších poradných orgánov.

Karol Morvay, Ing., PhD.

Narodený v roku 1973 v Komárne. Absolvent Národohospodárskej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave. Venoval sa pedagogickej činnosti na Katedre hospodárskej politiky Ekonomickej univerzity. Zaujíma sa o makroekonomické analýzy a hospodársku politiku transformujúcich sa krajín. Spoluautor publikácií Hospodárska politika na Slovensku 1990-1999 (CSMA, SFPA 2000) a Slovensko 2001. Súhrnná správa o spoločnosti (IVO 2001). Pracuje ako analytik M.E.S.A. 10 (Centrum pre ekonomické a sociálne analýzy).

Jozef Mrva, Ing., CSc.

Narodený v roku 1945 v Bratislave. Vyštudoval Mechanizačnú fakultu Vysokej školy poľnohospodárskej (VŠP) v Nitre. Absolvoval viaceré stáže v rôznych krajinách Európy a v USA. Pôsobil ako vedecký pracovník VÚPT v Rovinke. V súčasnosti je starostom obce Rovinka a podpredsedom Združenia miest a obcí Slovenska (ZMOS). Je autorom vyše stovky publikácií a prác zaoberajúcich sa otázkami verejnej správy.

Milan Murgaš, Doc., Ing., CSc.

Narodený v roku 1951 v Banskej Bystrici. V roku 1975 absolvoval Vysokú školu ekonomickú (VŠE) v Bratislave. Absolvoval študijné pobyty v Svetovej zdravotníckej organizácii (1991) so zameraním na ekonómiu zdravotníctva, na Danish School of Public Administration v Kodani (1992) – výkonný manažment, na Health Management School v Groningene, Holandsko (1992) – vyšší zdravotnícky manažment, na University of Scranton, na Ministerstve zdravotníctva Dánskeho kráľovstva, v akademickej nemocnici v Groningene a na King's Found College v Londýne. V rokoch 1975 až 1990 pôsobil na VŠE v Bratislave postupne ako odborný inštruktor, asistent, odborný asistent, docent, prodekan a dekan. Od roku 1990 do roku 1993 bol riaditeľom Rehabilitačného ústavu Kováčová. V rokoch 1993-1996 podnikal. Od roku 1995 pôsobí na Univerzite Mateja Bela (UMB) v Banskej Bystrici, ktorej je od roku 2000 rektorom. Od roku 1997 pôsobí na Fakulte zdravotníctva, vzdelávania a ľudských zdrojov na University of Scranton. Je členom Vedeckej rady UMB, Rady vysokých škôl pre rozvoj a financovanie, Komisie Ministerstva školstva SR pre tvorbu koncepcie rozvoja vysokých škôl, dozornej rady Krajskej rozvojovej agentúry v Banskej Bystrici, viceprezidentom Akadémie vzdelávania, členom správnej rady Centra vzdelávania mimovládnych organizácií, podpredsedom správnej rady Centra pre zdravotnú politiku a stratégie, členom Asociácie verejnej ekonomie, Association of University Programs in Health Administration a členom American College of Healthcare Executives. Prednášal na univerzitách v Českej republike, Poľsku, Španielsku, Argentíne a USA. Zaoberá sa verejnou ekonomikou, ekonómiou a manažmentom zdravotníctva.

Milan Muška, Ing.

Narodený v roku 1953 v Orlove (okr. Stará Ľubovňa). Absolvent Vysokej školy dopravy a spojov v Žiline. V roku 2001 absolvoval študijný pobyt v USA. Pracoval ako námestník riaditeľa a riaditeľ Okresného podniku komunálnych služieb vo Vranove (1983-1984). V rokoch 1984-1990 bol predsedom Mestského národného výboru a v rokoch 1990-1992 bol poslancom Federálneho zhromaždenia ČSFR. V súčasnosti je primátorom mesta Vranov nad Topľou (od 1994) a od roku 1999 1. podpredsedom Združenia miest a obcí Slovenska (ZMOS), členom Medzinárodnej rady Svetovej federácie miest a obcí v Paríži. Je spoluautorom publikácie Regionálna ekonomika. Je prezidentom Asociácie telovýchovných jednôt a klubov SR a podpredsedom Slovenského združenia telesnej kultúry.

Michal Nalevanko

Počas účasti na projekte HESO pracoval ako ekonomický redaktor denníka SME.

Ľudovít Ódor, Mgr.

Narodený v roku 1976 v Komárne. Absolvent Matematicko-fyzikálnej fakulty a Fakulty managementu Univerzity Komenského v Bratislave, odbor matematika-management. V súčasnosti je študentom doktorandského štúdia na Ekonomickej univerzite v Bratislave so zameraním na ekonometriu a operačný výskum. Dva roky pracoval ako analytik finančných trhov v ČSOB, a.s. V súčasnosti je ekonómom v Slovenskej ratingovej agentúre, a.s. Vydal niekoľko odborných článkov z rôznych oblastí slovenskej ekonomiky.

Pavol Ondriska, Ing.

Narodený v roku 1974 v Malackách. Pôsobí v spoločnosti Slávia Capital, o.c.p., a.s. ako analytik so zameraním na makroekonomiku

Vítězslav Palásek, PhDr.

Narodený v roku 1948 vo Valticiach (ČR). Absolvent odboru sociológia na Filozofickej fakulte Masarykovej univerzity v Brne. Pracoval v Slovenskom ústrednom výbore Socialistického zväzu mládeže (SZM) ako sociológ – analytik, na generálnom riaditeľstve Inžinierskeho staviteľstva ako vedúci odboru, na Ministerstve vnútra SR ako sociológ – analytik a bol ústredným volebným manažérom Sociálnodemokratickej strany Slovenska (SDSS). V súčasnosti je podnikateľom v oblasti empirických marketingových a sociálno-politických výskumov a konateľom Agentúry sociálnych analýz „ASA“, s.r.o.

Peter Pažitný, Ing.

Narodený v roku 1976 v Bratislave. Je absolventom Ekonomickej univerzity v Bratislave. V združení M.E.S.A. 10 (Centrum pre ekonomické a sociálne analýzy) pracuje ako analytik od roku 1997. V súčasnosti je externým doktorandom na Ekonomickej univerzite v Bratislave so zameraním na hospodársku politiku. Popri analýzach makroekonomického vývoja, transformácie ekonomiky a fiškálnej politiky sa venuje predovšetkým systémovým zmenám a procesom reforiem v zdravotníctve. Od septembra 2001 je poslucháčom postgraduálneho MSc. štúdia so zameraním na Health Services Management na Semmelweis University v Budapešti. Spolu s Rudolfom Zajacom je autorom publikácie Stratégia reformy zdravotníctva - reálnej reformy pre občana.

Jaroslav Pilát

Počas účasti na projekte HESO pracoval ako analytik v M.E.S.A. 10 (Centrum pre ekonomické a sociálne analýzy).

Ivan Podstupka, Ing.

Narodil sa v roku 1953 v Bratislave. Národohospodársku fakultu Vysokej školy ekonomickej (VŠE) absolvoval v roku 1976. V roku 1995 sa zúčastnil kurzu pre finančných redaktorov na Glasgowskej univerzite. V rokoch 1976 až 1982 pracoval vo funkciách asistenta a odborného asistenta na Národohospodárskej fakulte VŠE v Bratislave. Do roku 1991 pracoval v Československej televízii ako redaktor a neskôr ako vedúci redaktor skupiny vedy a techniky, ekonomiky a životného prostredia. V rokoch 1991 až 1999 pôsobil ako redaktor a komentátor v denníku Pravda. V súčasnosti je komentátorom denníka Hospodárske noviny. Je členom Slovenského syndikátu novinárov a od roku 2000 je členom a podpredsedom Rady STV. Držiteľ ocenení výročnej súťaže Slovenského literárneho fondu v rokoch 1995, 1996.

Ivan Polakovič

Narodený v roku 1941 v Žiline. Vyštudoval Vysokú školu pedagogickú (1962) a Vysokú školu ekonomickú (1987). Do roku 1969 pracoval na strednej priemyselnej škole elektrotechnickej, do roku 1983 na Krajskom pedagogickom ústave a do roku 1993 pôsobil na Ministerstve školstva SR. Od roku 1993 je redaktorom ekonomického týždenníka Profit. Od roku 1999 je členom Slovenského syndikátu novinárov.

Róbert Prega, Ing.

Narodený v roku 1975 v Košiciach. V roku 1999 ukončil štúdium na Národohospodárskej fakulte Ekonomickej univerzity v Bratislave, špecializácia peňažníctvo. V roku 1999 absolvoval dvojmesačnú stáž na Inštitúte finančnej politiky Ministerstva financií SR. Od novembra 1999 pracuje v Tatra banke, a.s., v súčasnosti vo funkcii analytika.

Igor Rintel, Ing.

Narodený v roku 1959 v Topolčianoch. Absolvoval Strojnícku fakultu Slovenskej vysokej školy technickej (SVŠT) v Bratislave. V roku 1989 bol spoluzakladateľom jednej z prvých súkromných firiem na Slovensku – Coopex. Podieľal sa na tvorbe pracovného zošitu Výskum názorov ekonomických elít (IVO 2000, 2001). Je členom Vedeckej rady Ekonomickej univerzity v Bratislave, členom predstavenstva Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory (SOPK), predsedom Slovensko-Českého hospodárskeho výboru a členom správnej rady Inštitútu pre verejné otázky (IVO). V súčasnosti je konateľom spoločnosti Coopex holding.

Marek Senkovič, Ing.

Narodený v roku 1973 v Ružomberku. Absolvoval odbor zahraničný obchod na Obchodnej fakulte Ekonomickej univerzity v Bratislave. Ako pracovník Istrobanky pracoval ako dealer na medzibankovom devízovom a peňažnom trhu. V súčasnosti sa venuje najmä obchodovaniu s firemnými klientami na finančnom trhu a makroekonomickým analýzám. Už niekoľko rokov externe poskytuje lektorskú činnosť o problematike finančného trhu na Inštitúte bankového vzdelávania pri Národnej banke Slovenska (NBS). Dva roky pôsobil ako externý lektor na Obchodnej akadémii VOŠ na Krásnohorskej ulici v Bratislave so zameraním na finančníctvo a makroekonomiu. Pravidelne prispieva do médií odbornými komentármi a názormi týkajúcimi sa diania na finančnom trhu a v ekonomike.

Emília Sičáková, Ing.

Narodila sa v roku 1975 v Snine. Obchodnú fakultu Ekonomickej univerzity v Bratislave absolvovala v roku 1998. Pokračuje na nej aj v doktorandskom štúdiu. Od roku 1997 pôsobí ako výskumná pracovníčka Centra pre hospodársky rozvoj (CPHR) so zameraním na komplexnú analýzu ekonomických údajov, verejnej správy a transparentnosti. Absolvovala odbornú stáž v Svetovej banke vo Washingtone D.C. a v Transparency International USA. V súčasnosti je prezidentkou Transparency International Slovensko a členkou Správnej rady Transparency International so sídlom v Berlíne.

Miroslav Siváček, Ing., MBA

Narodil sa v roku 1958 v Bratislave. Vysokú školu ekonomickú (VŠE) v Bratislave absolvoval v roku 1981. Zúčastnil sa viacerých odborných stáží vo Veľkej Británii a v Japonsku. Program MBA na Open University v Bratislave absolvoval v roku 1999. V súčasnosti je riaditeľom spoločnosti Juhocukor, a.s. Dunajská Streda. Je predsedom OPEN - Asociácie absolventov MBA a členom redakčnej rady časopisu Infocorp, zaoberajúceho sa správou a riadením korporácií.

Alexander Sotník, Mgr.

Narodený v roku 1952 v Martine. Absolvent Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, odbor vzdelanie a výchova dospelých. Pôsobil ako odborný referent pre výchovu a vzdelávanie, v rokoch 1979 – 1988 pracoval ako robotník a od roku 1990 je novinárom. Povedky publikoval v časopise Nové slovo mladých, v roku 1985 bol spoluautorom zborníka mladej slovenskej prózy Doska na kolesách. Od roku 1992 publikuje články s ekonomickou tematikou. V súčasnosti je komentátorom ekonomického týždenníka Profit. Je členom Združenia pre európsku politiku.

Juraj Stern, Prof., Ing., Dr.h.c., PhD.

Narodil sa v roku 1940 v Bratislave. V roku 1961 začal študovať na Vysokej škole ekonomickej (VŠE) v Bratislave, ktorú ukončil v roku 1966. Nasledujúce dva roky pracoval v Polygrafických závodoch ako ekonóm. V roku 1968 začal pracovať na Katedre organizácie a riadenia výroby, kde pôsobí doteraz. V rokoch 1990 až 1991 vykonával funkciu prodekana pre zahraničné styky a v rokoch 1993 až 1994 prorektora pre tú istú oblasť. V rokoch 1994 a 1997 bol opakovane zvolený za rektora Ekonomickej univerzity. V súčasnosti zastáva funkciu prorektora pre zahraničné vzťahy. Je spoluautorom a autorom troch monografií, jednej učebnice, viac ako tridsiatich odborných textov, viacerých výskumných štúdií a odborných článkov doma a v zahraničí. Prednášal v Nemecku, Rakúsku, USA a Maďarsku. Zúčastnil

sa svetových ekonomických fór v Crans Montane a v Salzburgu. Absolvoval mesačné pobyty na univerzitách v Nemecku a na Harvard University v Bostone. Spoluorganizoval letné školy študentov medzi univerzitami v Budapešti, Viedni a Bratislave. Dnes je táto spolupráca rozšírená o ďalšie univerzity v Čechách, Poľsku a Slovinsku. Za zásluhy o rozvoj vzdelanosti a medzinárodnej spolupráce mu Univerzita v Budapešti udelila v roku 1997 titul Dr.h.c. Na Ekonomickej univerzite v Bratislave zriadil Centrum európskych štúdií, v rámci ktorého inicioval aj vydanie dvoch publikácií vysvetľujúcich prednosti členstva v EÚ. Je členom Vedeckej rady Univerzity Komenského v Bratislave, členom Vedeckej rady Masarykovej univerzity v Brne a členom Vedeckého kolégia Ústavu slovenskej a svetovej ekonomiky Slovenskej akadémie vied (ÚSSE SAV). Je členom podvýboru BIAC pre SR pri OECD a v rokoch 1997 až 1998 bol prezidentom Slovenskej rektorskej konferencie. Je držiteľom Zlatého Biaticu 1996, ktorý udeľuje HN Club, nositeľom Stredoeurópskej ceny, ktorú udeľuje Rakúsky inštitút pre strednú Európu a dunajský priestor za rok 1998, nositeľom Ceny primátora hl. mesta SR Bratislavy za rok 2000, držiteľom najvyššieho ocenenia Vysoké školy ekonomickej v Prahe – medaily Aloisa Rašína. V r.1998 bol zvolený v komunálnych voľbách do mestského zastupiteľstva v Bratislave ako nezávislý poslanec. V roku 2000 obdržal najvyššie ohodnotenie Slovenskej akadémie vied za rozvoj vedy. V roku 2001 mu prezident Rakúskej republiky udelil vyznamenanie Dvojité kríž za zásluhy o rozvoj vedy a umenia. V tom istom roku bol menovaný co-chairmanom pre Slovak American Action Commission pre rozšírenie a vstup SR do NATO. Je predsedom správnej rady Slovenskej spoločnosti pre zahraničnú politiku (SFPA).

Jozef Stránsky, Ing.

Narodený v roku 1950 v Bratislave. Absolvent Vysoké školy ekonomickej (VŠE) v Bratislave. Pôsobil postupne v Slovenskom knižnom veľkoobchode, v Odborovom zväze pracovníkov chemického, sklárskeho, papierenského priemyslu a tlače a v Slovenskej odborovej rade (SOR). Absolvoval viacero stáží zameraných na odborársku činnosť. V súčasnosti je tajomníkom Odborového zväzu pracovníkov peňažníctva a poisťovníctva.

Pavol Sud'a, Ing.

Narodený v roku 1974 v Bratislave. Počas účasti na projekte HESO pracoval ako vedúci redaktor ekonomického týždenníka TREND.

Ivan Špáni, Mgr.

Narodený v roku 1945 v Žiline. Počas účasti na projekte HESO bol ekonomickým redaktorom denníka Práca. Momentálne pôsobí v Hospodárskych novinách.

Stanislav Šumský

Počas účasti na projekte HESO pracoval v Tlačovej agentúre Slovenskej republiky (TASR) ako ekonomický redaktor.

Ľubica Švantnerová, Doc., Ing., PhD.

Je dekanou Ekonomickej fakulty Univerzity Mateja Bela (UMB) v Banskej Bystrici.

Ivan Švejna, Ing.

Narodený v roku 1965 v Košiciach. Absolvent Obchodnej fakulty Vysoké školy ekonomickej (VŠE) v Bratislave, odbor ekonomika zahraničného obchodu a mimoriadneho štúdia na Právnickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave. Zúčastnil sa viacerých stáží v centrálnych bankách a na kapitálových trhoch v USA, Veľkej Británii, Nemecku a Kanade. Do roku 1991 pôsobil na Ekonomickom ústave Slovenskej akadémie vied. V rokoch 1991 až 1995 bol pracovníkom Magistrátu Hlavného mesta SR Bratislavy a odvtedy pôsobí ako finančný poradca. Je riaditeľom Nadácie F.A.Hayeka, členom Združenia daňových poplatníkov Slovenska (ZDPS) a autorom vyše 70 publikácií a článkov zaoberajúcich sa problematikou finančných a kapitálových trhov a daní.

Ján Tóth, MA

Absolvoval štúdium ekonómie na Ohio State University v USA (špecializácia makroekonómia, menová a medzinárodná ekonómia) a managementu na Fakulte managementu Univerzity Komenského v Bratislave. Absolvoval stáže v Medzinárodnom centre pre menové a bankové štúdie a na Inštitúte FAME v Ženeve. Pracoval ako hlavný ekonóm a stratég v Tatra Banke, a.s. Od roku 1999 je hlavným

ekonómom ING Bank (predtým ING Barings).

Katarína Vajdová, PhDr.

Narodená v roku 1955 v Bratislave. V roku 1978 absolvovala štúdium na Fakulte žurnalistiky Leningradskej štátnej univerzity v bývalom Sovietskom zväze, do roku 1982 študovala na Filozofickej fakulte Univerzity Komenského v Bratislave, kde získala akademický titul PhDr. a absolvovala postgraduálne štúdium vysokoškolskej pedagogiky. Účastníčka viacerých študijných pobytov, okrem iného na University of Missouri, USA (1993), University of Wales v Cardiffe, Veľká Británia (1996), v BBC World Service, Bush House, Londýn (1992), CIDA, Kanada (1998), vo Warwick, Veľká Británia (2001). V roku 2000 absolvovala Program vzdelávania o európskej integrácii, Úrad vlády SR pre európske záležitosti v spolupráci s Inštitútom pre európsku politiku v Berlíne. Zúčastnila sa prednáškových pobytov German Marshall/Woodrow Wilson Visiting Fellow v USA (2001) a v rokoch 2000 a 2001 Salzburg-Seminar. Do roku 1993 pôsobila ako asistentka a neskôr ako odborná asistentka na Katedre žurnalistiky Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. V rokoch 1991 až 1993 bola riaditeľkou Rádia Ragtime. Do roku 1999 pracovala ako riaditeľka Centra nezávislej žurnalistiky v Bratislave. V rokoch 1999 až 2001 bola výkonnou riaditeľkou Academia Istropolitana Nova v Svätom Jure. V súčasnosti je riaditeľkou Nadácie pre podporu občianskych aktivít (NPOA). Je členkou Asociácie európskych novinárov a Správnej rady Nadácie otvorenej spoločnosti.

Pavol Varga

Počas účasti na projekte HESO bol redaktorom ekonomickej redakcie Slovenskej informačnej a tlačovej agentúry (SITA).

Peter Višváder Ing.

Narodený v roku 1960. Absolvoval Vysokú školu ekonomickú (VŠE) v Bratislave. Od roku 1993 pracoval ako zástupca šéfredaktora denníka Hospodárske noviny, od roku 1999 ako zástupca šéfredaktora Hospodárskeho denníka a od roku 2001 je zástupcom šéfredaktora Národnej obrody.

Marián Vitkovič

Počas účasti na projekte HESO pracoval v Ústave slovenskej a svetovej ekonomiky Slovenskej akadémie vied (ÚSSE SAV) v Bratislave ako vedecký pracovník. Bol redaktorom Journal of Economics a pôsobil v Združení daňových poplatníkov Slovenska (ZDPS). V súčasnosti je zamestnaný na Ministerstve hospodárstva SR.

Jaroslav Vokoun, Ing.

Narodený v roku 1962 v Považskej Bystrici. Je absolventom Fakulty riadenia Vysokej školy ekonomickej (VŠE) v Bratislave. Zúčastnil sa korešpondenčného kurzu Informačné inžinierstvo, Inžinierske služby, Hradec Králové. V roku 1995 a 1996 absolvoval stáže na Athens University of Economics and Business v Grécku a na Bradford & Ilkley College a na University of Bradford vo Veľkej Británii. Pracoval ako programátor v Ústredí výpočtovej techniky dopravy v Bratislave a učiteľ na Katedre hospodárskej diplomacie Obchodnej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave. Autor a spoluautor viacerých prác, okrem iného Analýza finančnej pozície odvetví (BIATEC č.1 1995), EKOMSTAT '95 - Kapitálový trh – analýzy a prognózy (Trenčianske Teplice, SŠDS 1995), Možnosti riešenia platobnej neschopnosti podnikateľských subjektov v SR (expertná štúdia ÚSSE SAV 1998), Prognóza vývoja ekonomiky Slovenska (BIATEC č.1 1999). Na IV. Medzinárodnej vedeckej konferencii v roku 1998 v Bratislave sa venoval téme Transformácia ekonomiky – Modelové simulácie makroekonomického vývoja. Pôsobí ako vedecký pracovník na Ústave slovenskej a svetovej ekonomiky Slovenskej akadémie vied (ÚSSE SAV) v Bratislave.

Daniela Zemanovičová, Doc., Ing., CSc.

Narodená v roku 1953 v Smižanoch (okres Spišská Nová Ves). V roku 1978 absolvovala Vysokú školu ekonomickú (VŠE) v Bratislave. Od roku 1978 do 1994 pôsobila na Ekonomickej univerzite v Bratislave ako asistent a odborný asistent. V rokoch 1994-1996 bola zástupkyňou riaditeľa odboru, metodičkou a poradkyňou predsedu Protimonopolného úradu (PMÚ) SR. Od roku 1996 pôsobí v Centre pre hospodársky rozvoj (CPHR) a CPHR - Transparency International Slovensko. V súčasnosti je čestnou predsedníčkou CPHR a programovou riaditeľkou CPHR-TIS. Absolvovala početné stáže, okrem iného i na Université Paris XI.- Dauphine, Université Pierre Mendes v Grenoble či na Trinity College v Dubline.

Členka Konkurenčnej rady pri PMÚ SR (2001-2002). Bola expertom pracovnej skupiny podpredsedu vlády pre ekonomiku pre oblasť verejného obstarávania (2001), členkou Riadiaceho výboru pre boj s korupciou (2000-2001), expertom OECD (1999), expertom Ekonomicko-sociálneho výboru (ECOSOC) EÚ (1999, 2000), členkou medzinárodnej univerzitnej výskumnej siete „Réseau des pays de Visegrad“ (1998 – 2002), gestorom predmetu Ochrana konkurencie a konkurenčná politika na Ekonomickej univerzite v Bratislave (1998 - 2000), externým pedagógom na Ekonomickej univerzite v Bratislave a členkou Vedeckej rady Fakulty podnikového manažmentu Ekonomickej univerzity v Bratislave (1998-1999). Spoluvorca Národného programu boja proti korupcii. Autorka viacerých analytických expertných správ pre medzinárodné inštitúcie, projektov, publikácií a odborných článkov v oblasti protikorupčných stratégií, reštrukturalizácie podnikov, bankrotov, privatizácie a konkurenčnej politiky.

Robert Žitňanský

Narodený v roku 1976 v Košiciach. V rokoch 1995 až 1996 pracoval ako reportér ekonomického týždenníka TREND, neskôr ako redaktor denníka SME a korešpondent Rádia Slobodná Európa. Od decembra 1998 do júna 1999 bol poradcom podpredsedu vlády SR pre ekonomiku. Od roku 1999 pôsobí ako redaktor týždenníka Domino fórum.

6. Poradie opatrení (apríl 2000 – december 2001)

Por	Hodnotené opatrenia (2.štvrťrok 2000 - 4.štvrťrok 2001)	Rating [-300;300]	Súhlas [-3; 3]	Dôlež. %	Hodnotené štvrťrok/rok	Prijaté štvrťrok/rok	Kapitola
1	Vstup SR do OECD	281.1	2.97	94.6	3/2000	3/2000	4.16
2	Novela zákona o konkurze a vyrovnaní	228.6	2.39	95.8	2/2000	2/2000	4.4
3	Zákon o slobodnom prístupe k informáciám	219.7	2.52	87.3	2/2000	2/2000	4.14
4	Zlepšenie právneho, regulačného a daňového rámca na podporu podnikania a investícií	193.6	2.43	79.7	3/2000	3/2000	4.4
5	Obchodný register SR na internete	184.7	2.53	73.1	3/2000	3/2000	4.14
6	Audit štátnej správy	178.7	2.36	75.7	3/2000	3/2000	4.14
7	Návrh novely Obchodného zákonníka	176.5	2.38	74.2	2/2001	4/2001	4.4
8	Reštrukturalizácia VÚB a SLSP	172.6	1.85	93.3	2/2000	2/2000	4.3
9	Privatizácia Všeobecnej úverovej banky, a.s.	171.9	2.24	76.6	2/2001	2/2001	4.3
10	Privatizácia Slovenskej sporiteľne, a.s.	167.2	2.22	75.4	4/2000	4/2000	4.3
11	Zákon o sudcoch a príslušiacich (sudcovský kódex)	160.9	2.18	73.7	4/2000	4/2000	4.15
12	Projekt "Súdny manažment"	160.6	2.47	65.0	3/2001	3/2001	4.15
13	Koncepcia reformy sociálneho poistenia SR	159.9	1.80	88.9	3/2000	3/2000	4.9
14	Demonopolizácia zákonného poistenia motorových vozidiel	154.4	2.32	66.5	4/2000	4/2000	4.3
15	Národný program boja proti korupcii	141.8	1.68	84.5	2/2000	2/2000	4.14
16	Návrh novely zákona o bankách	136.3	1.96	69.5	4/2000	4/2001	4.3
17	Koncepcia reformy armády	136.0	2.02	67.2	4/2001	4/2001	4.16
18	Reforma štátneho rozpočtu	136.0	1.78	76.2	1/2001	1/2001	4.1
19	Novela ústavy SR – kontrola verejných financií (NKÚ)	134.1	2.00	67.0	1/2001	1/2001	4.1
20	Novela ústavy SR – samospráva (VÚC)	133.5	1.78	74.9	1/2001	1/2001	4.13
21	Obsadenie postu gen. riaditeľa Slovenských elektrární konkurzom	132.6	2.26	58.7	2/2000	2/2000	4.14
22	Návrh novely zákona o NBS	131.7	2.04	64.6	4/2000	2/2001	4.3
23	Návrh novely zákona proti praniu špinavých peňazí	129.2	1.70	76.0	3/2000	4/2000	4.14
24	Privatizácia Slovenských telekomunikácií, a.s.	127.2	1.71	74.4	3/2000	3/2000	4.7
25	Zákon o telekomunikáciách	126.0	1.80	70.0	2/2000	2/2000	4.7
26	Koncepcia reformy záložného práva	125.2	2.16	57.9	2/2001	2/2001	4.4
27	Predaj licencií FWA (Fixed Wireless Access)	122.7	2.19	56.0	2/2001	2/2001	4.7
28	Novela ústavy SR – súdnictvo a Ústavný súd	122.2	2.00	61.8	1/2001	1/2001	4.15
29	Návrh novely občianskeho súdneho poriadku	119.2	2.00	59.6	1/2001	4/2001	4.15
30	Zrušenie štátnych fondov	117.8	2.07	56.8	4/2001	4/2001	4.1
31	Určenie 1% dane z príjmu občanmi na verejnoprospešné účely	116.9	2.27	51.5	4/2001	4/2001	4.17
32	Koncepcia reformy verejnej správy	116.7	1.37	85.0	2/2000	2/2000	4.13
33	Uvalenie nútenej správy na Dopravnú banku, a.s.	112.0	2.29	48.9	3/2000	3/2000	4.3
34	Koncepcia reformy štátnych fondov	106.5	1.85	57.7	4/2000	4/2000	4.1
35	Koncepcia reštrukturalizácie a transformácie plynárenstva SR	105.9	1.35	78.8	2/2000	2/2000	4.5
36	Návrh zákona o odpadoch	104.6	1.72	60.7	4/2000	2/2001	4.8
37	Návrh zákona o finančnej kontrole	99.4	1.70	58.4	2/2001	4/2001	4.1
38	Návrh zákona o priemyselných parkoch	99.4	1.57	63.4	3/2000	2/2001	4.4
39	Malý kompetenčný zákon (reforma verejnej správy)	99.1	1.22	81.5	3/2001	3/2001	4.13
40	Zverejnenie daňových dlžníkov	98.3	1.79	54.7	4/2000	4/2000	4.2
41	Transformácia vodární a kanalizácií	96.5	1.50	64.3	4/2000	1/2001	4.8
42	Návrh nového modelu udeľovania dovozných a vývozných licencií	95.8	1.90	50.3	4/2001	-	4.14
43	Návrh novely zákona o poisťovníctve	95.0	1.69	56.3	4/2001	1/2002	4.3
44	Návrh zákona o Súdnej rade	94.3	1.63	57.7	4/2001	1/2002	4.15
45	Zvýšenie regulovaných cien pre rok 2001	94.2	1.22	77.3	4/2000	4/2000	4.5
46	Vládny návrh daňových zákonov	93.6	1.37	68.4	3/2001	4/2001	4.2

47	Novela zákona o doplnkovom dôchodkovom poistení	89.3	1.63	54.7	4/2000	4/2000	4.9
48	Návrh novely živnostenského zákona	88.6	1.86	47.7	1/2001	2/2001	4.4
49	Projekt transformácie a reštrukturalizácie Železníc SR	88.6	1.34	66.0	3/2000	4/2000	4.6
50	Predaj Investičnej a rozvojovej banky (IRB), a.s.	83.6	2.00	41.8	4/2001	4/2001	4.3
51	Návrh na nulovú toleranciu korupcie pre advokátov	83.4	1.64	50.9	3/2001	-	4.14
52	Zámer postupu privatizácie a reštrukturalizácie SPP, š.p.	81.4	1.07	76.1	3/2000	3/2000	4.5
53	Návrh novely protimonopolného zákona	80.8	1.36	59.6	4/2000	1/2001	4.4
54	Koncepcia spoločného obstarávania	80.4	1.73	46.5	1/2001	1/2001	4.14
55	Návrh zákona o cenných papieroch	80.0	1.34	59.6	2/2001	4/2001	4.3
56	Návrh modelu transformácie elektroenergetiky SR	80.0	1.16	69.1	3/2000	3/2000	4.5
57	Zákon o Úrade pre finančný trh	79.7	1.29	61.7	3/2000	3/2000	4.3
58	Pridelenie frekvencií TV Global	79.0	1.71	46.3	4/2001	4/2001	4.18
59	Návrh ústavného zákona o použití výnosov z privatizácie na dôchodkovú reformu a splatenie dlhopisov FNM	78.4	1.14	69.0	2/2001	-	4.9
60	Návrh novely zákona o sociálnom zabezpečení (SZČO)	77.4	1.68	46.2	1/2001	2/2001	4.9
61	Návrh novely zákona o verejnom obstarávaní	76.7	1.35	56.8	2/2001	4/2001	4.14
62	Reforma daňovej správy	75.6	1.19	63.6	2/2001	2/2001	4.2
63	Harmonogram zvýšenia dôchodkového veku žien	74.9	1.17	64.0	4/2001	4/2001	4.9
64	Zákon o samospráve vyšších územných celkov (VÚC)	74.1	0.89	83.0	3/2001	3/2001	4.13
65	Návrh novely zákona o ochrane vkladov	72.3	1.21	59.7	3/2001	4/2001	4.3
66	Novela zákona o dani z príjmov (paušálne dane)	71.6	1.24	57.9	3/2000	3/2000	4.2
67	Návrh zákona o verejnom ochrancovi práv	71.3	1.50	47.5	3/2001	4/2001	4.12
68	Novela zákona o rozpočtových pravidlách	71.2	1.10	64.6	4/2000	4/2000	4.1
69	Postoj Protimonopolného úradu k vstupu MOL do Slovnaftu	70.5	1.34	52.5	3/2000	3/2000	4.4
70	Vydávanie aproximačných nariadení vládou	70.5	1.20	59.0	4/2001	4/2001	4.16
71	Návrh zákona o investičných stimuloch	67.6	1.08	62.5	2/2001	4/2001	4.4
72	Spolplatnenie externého štúdia na vysokých školách	66.8	1.34	49.8	4/2001	-	4.11
73	Zámer a postup privatizácie Transpetrolu, a.s.	66.0	1.06	62.4	3/2000	3/2000	4.5
74	Zákon o povinnom zmluvnom poistení motorových vozidiel	65.6	1.22	53.9	2/2001	3/2001	4.3
75	Zákon o cestovných kanceláriách	65.4	1.65	39.7	2/2001	2/2001	4.4
76	Návrh na ďalšie znižovanie daňového zaťaženia (návrh DS)	64.0	1.08	59.0	3/2000	-	4.2
77	Novela zákona o Štátnom fonde rozvoja bývania	62.7	1.27	49.4	2/2001	2/2001	4.1
78	Úľavy na podporu zamestnávania dlhodobo nezamestnaných	61.7	1.29	47.7	4/2001	4/2001	4.9
79	Návrh daňovej reformy	61.1	0.81	75.8	1/2001	2/2001	4.2
80	Novela ústavy SR – zavedenie inštitútu ombudsmana	60.2	1.41	42.8	1/2001	1/2001	4.12
81	Vládne opatrenia na podporu vstupu US Steel do VSŽ, a.s.	59.3	0.86	69.4	2/2000	2/2000	4.4
82	Východiská štátneho rozpočtu na rok 2002	58.2	0.78	74.2	2/2001	2/2001	4.1
83	Koncepcia transformácie a privatizácie štátnych podnikov SAD	57.7	1.08	53.3	3/2001	3/2001	4.6
84	Zrušenie dane z dedičstva pre najbližších príbuzných	57.3	1.24	46.1	2/2001	2/2001	4.2
85	Koncepcia reformy zdravotníctva	57.2	0.75	76.3	1/2001	1/2001	4.10
86	Zvýšenie spotrebnej dane z tabaku	55.3	1.37	40.5	4/2001	4/2001	4.2
87	Návrh na zriadenie daňovej polície a daň. úradu pre vybrané subjekty	54.5	0.98	55.8	4/2001	1/2002	4.2
88	Návrh zákona o regulácii sieťových odvetví (multiregulátor)	54.4	0.92	59.1	4/2000	2/2001	4.5
89	Návrh zákona o dohľade nad finančným trhom	54.3	1.00	54.3	3/2001	1/2002	4.3
90	Vznik štátnej telekomunikačnej spoločnosti Energotel	53.1	1.19	44.4	1/2001	1/2001	4.5
91	Zvýšenie študentov vysokých škôl o 10 %	51.7	0.88	59.0	3/2000	3/2000	4.11
92	Projekt výstavby diaľnic a rýchlostných ciest	51.7	0.81	64.2	1/2001	1/2001	4.6
93	Refundácia dane z pridanej hodnoty cudzincom	51.4	1.74	29.5	1/2001	4/2001	4.2
94	Zmluva s EBRD o grante na odstavenie JE V-1 Jaslovské Bohunice	49.6	0.92	53.7	4/2001	4/2001	4.5
95	Vládna pomoc poľnohospodárom	49.3	0.74	66.5	2/2000	2/2000	4.8
96	Predaj pohľadávok Sociálnej poisťovne	47.9	1.03	46.7	3/2001	3/2001	4.1
97	Nový štátny sviatok SR - 17.november	47.1	1.26	37.5	4/2001	4/2001	4.19
98	Koncepcia rozvoja vysokého školstva pre 21.storočie	46.6	0.67	69.4	3/2000	3/2000	4.11

99	Návrh zákona o štátnej službe	45.5	0.86	52.6	1/2001	3/2001	4.12
100	Novela zákona o zamestnanosti (verejnoprospešné práce)	45.0	0.88	51.4	3/2000	3/2000	4.9
101	Zvýšenie cien plynu pre rok 2002	44.0	0.71	62.2	4/2001	4/2001	4.5
102	Materiál o zabezpečení palív pre potreby SR do roku 2005	43.5	0.67	64.7	3/2000	3/2000	4.5
103	Zvýšenie minimálnej mzdy v roku 2000 (4 400 Sk)	43.1	0.83	51.7	3/2000	3/2000	4.9
104	Rámcový návrh štátneho rozpočtu SR na rok 2001	42.1	0.51	81.9	3/2000	-	4.1
105	Návrh nového Zákonníka práce	41.8	0.61	68.3	1/2001	3/2001	4.9
106	Zmena daňových úľav pre investorov	39.4	0.64	61.2	4/2000	4/2000	4.4
107	Sčítanie obyvateľov, domov a bytov	39.0	0.81	48.1	2/2001	2/2001	4.19
108	Zvýšenie správnych a súdnych poplatkov	38.9	0.75	51.8	4/2000	4/2000	4.15
109	Zmena odpočítateľných položiek (na deti a doplnkové dôchodkové poistenie)	38.4	0.78	49.1	4/2000	4/2000	4.9
110	Návrh na zvýšenie cien plynu pre rok 2001	38.2	0.57	66.8	3/2000	-	4.5
111	Zvýšenie dôchodkov o 7% (r. 2001)	37.4	0.63	59.2	3/2001	3/2001	4.9
112	Regulácia cien káblových distribučných systémov TÚ SR	36.7	0.86	42.9	1/2001	2/2001	4.7
113	Privatizácia Transpetrolu, a.s.	31.8	0.56	56.7	4/2001	4/2001	4.5
114	Zvýšenie plátov v zdravotníctve a školstve	30.7	0.54	56.7	2/2001	2/2001	4.12
115	Deblokácie ruského dlhu	30.0	0.65	46.2	2/2001	2/2001	4.1
116	Návrh zákona o financovaní základných a stredných škôl	29.7	0.55	53.8	4/2000	4/2001	4.11
117	Novela zákona o sociálnej pomoci	29.2	0.55	52.9	4/2000	4/2000	4.9
118	Novela zákona o reklame	28.4	0.72	39.3	2/2001	2/2001	4.18
119	Návrh štátneho rozpočtu na rok 2002	28.4	0.33	86.2	3/2001	-	4.1
120	Návrh novely o nadáciách	27.9	0.71	39.0	3/2001	4/2001	4.17
121	Návrh novely zákona o spotrebnej dani z minerálnych olejov	27.7	0.63	44.1	1/2001	2/2001	4.2
122	Novela zákona o rozpočtových pravidlách - hospodárenie samospráv	26.4	0.39	67.6	4/2001	4/2001	4.13
123	Zvýšenie dôchodkov o 10% (r. 2000)	25.6	0.48	53.0	2/2000	2/2000	4.9
124	Novela zákona o lotériách (poslanecký návrh)	25.4	0.83	30.5	2/2001	2/2001	4.18
125	Zmena podmienok pre vstup zahraničných investorov	25.4	0.37	69.3	2/2000	2/2000	4.4
126	Návrh novely vysokoškolského zákona	24.3	0.39	62.4	1/2001	1/2002	4.11
127	Akčné plány boja proti korupcii	21.0	0.38	55.0	3/2000	3/2000	4.14
128	Štátny rozpočet na rok 2002	20.2	0.23	87.2	4/2001	4/2001	4.1
129	Zníženie štátnej prémie na stavebné sporenie	16.1	0.38	41.8	4/2000	4/2000	4.1
130	Predaj pohľadávok Slovenskej konsolidačnej, a.s.	15.4	0.35	43.7	2/2001	2/2001	4.1
131	Novela zákona o zdravotnom poistení	6.9	0.11	60.7	2/2001	2/2001	4.10
132	Návrh na náhradný príspevok štátu na výživné	3.5	0.11	32.3	2/2001	-	4.9
133	Oddĺženie STV a SRo	3.1	0.08	38.1	2/2001	2/2001	4.18
134	Opatrenia KDH na zníženie nezamestnanosti a naštartovanie hospodárstva - "Veľký tresk"	1.5	0.03	56.0	3/2001	-	4.9
135	Návrh nového cenového výmeru v zdravotníctve	0.0	0.00	55.9	3/2001	4/2001	4.10
136	Poskytnutie štátnej záruky na úver pre ŽSR	0.0	0.00	50.5	2/2001	2/2001	4.6
137	Návrh monopolizácie základného zdravotného poistenia	-1.5	-0.03	55.3	1/2001	-	4.10
138	Vládný program podpory slovenských výrobkov	-3.0	-0.07	42.9	3/2000	3/2001	4.4
139	Návrh zákona o preukazovaní pôvodu majetku	-3.5	-0.08	44.6	3/2001	-	4.14
140	Priority nového ministra zdravotníctva	-7.0	-0.12	59.7	3/2000	-	4.10
141	Koncepcia agrárnej a potravinovej politiky do roku 2005	-7.6	-0.13	59.3	3/2000	3/2000	4.8
142	Návrh novely zákona o združovaní v politických stranách (financovanie)	-8.2	-0.14	59.2	3/2000	4/2000	4.14
143	Ochrana domáceho trhu s cukrom	-9.4	-0.24	38.5	2/2001	2/2001	4.8
144	Návrh na plošné vyplácanie prídavkov na deti	-10.9	-0.22	49.8	4/2001	-	4.9
145	Zákaz exekúcií zdravotných poisťovní a zdravotníckych zariadení	-12.2	-0.27	45.1	3/2001	3/2001	4.10
146	Návrh na použitie výnosov z privatizácie ST, a.s.	-13.6	-0.22	61.4	3/2000	3/2000	4.7
147	Protestné akcie zdravotníckych pracovníkov	-18.4	-0.59	31.3	3/2000	3/2000	4.12
148	Novela autorského zákona	-18.5	-1.07	17.4	2/2000	2/2000	4.18
149	Zavedenie inštitútu asistenta poslanca	-20.8	-0.72	29.0	4/2000	4/2000	4.12

150	Štátny rozpočet na rok 2001	-21.9	-0.26	85.3	4/2000	4/2000	4.1
151	Predaj Reštitučného investičného fondu	-22.2	-0.60	37.1	4/2001	4/2001	4.3
152	Návrh zákona o obchodných reťazcoch	-23.7	-0.59	40.4	3/2000	-	4.4
153	Vládna pomoc Devín banke	-25.2	-1.07	23.7	2/2000	2/2000	4.3
154	Postup vlády pri navýšovaní základného imania v Poštovej banke	-25.3	-0.71	35.7	2/2000	2/2000	4.3
155	Návrh novely zákona o prídavkoch na deti (návrh SNS)	-25.4	-0.91	27.8	3/2000	-	4.9
156	Stravné lístky	-27.9	-0.83	33.7	4/2001	4/2001	4.9
157	1,5 miliardy korún z privatizácie pre tretí sektor	-28.4	-0.92	30.9	3/2001	-	4.17
158	Televízny seriál "Dane naše milované"	-30.6	-1.58	19.4	3/2001	3/2001	4.2
159	Postup NBS a vlády voči Devín banke	-31.6	-0.54	58.4	3/2001	3/2001	4.3
160	Návrh zákonov o štátnej a verejnej službe	-32.6	-0.67	49.0	2/2000	-	4.12
161	Návrh na deň voľna v mesiaci pre matky s deťmi	-33.0	-1.14	29.1	2/2001	-	4.9
162	Predĺženie mandátu Devín banky na deblokácie	-37.0	-1.11	33.3	1/2001	1/2001	4.3
163	Tender na predaj Slovenskej plavby a prístavov, a.s.	-40.6	-1.05	38.5	2/2001	2/2001	4.6
164	Návrh na dočasné zavedenie tretej úrovne DPH na základné potraviny	-43.2	-1.19	36.2	2/2000	-	4.2
165	Predĺženie zákazu exekúcií zdrav. poisťovní a zdravotníckych zariadení	-45.7	-0.76	60.5	4/2001	4/2001	4.10
166	Zákon o poštových službách	-45.8	-1.05	43.6	4/2001	4/2001	4.7
167	Novela ústavy SR - imunita poslancov	-46.7	-1.23	38.0	1/2001	1/2001	4.12
168	Novela zákona o lotériách (vládný návrh)	-52.5	-1.56	33.6	4/2000	3/2000	4.18
169	Návrh na zrušenie inštitútu dohody o vykonaní práce	-60.4	-2.13	28.3	2/2000	-	4.9
170	Návrh na zvýšenie odvodov do verejných fondov	-69.1	-1.26	55.0	3/2000	-	4.9
171	Návrh na odkúpenie košických lesov štátom	-78.0	-2.34	33.3	4/2001	-	4.13
172	Zvýšenie odvodov za zamestnancov	-89.4	-1.49	60.1	4/2000	4/2000	4.9
173	Návrh na zmenu spôsobu privatizácie SPP, a.s.	-95.8	-1.49	64.4	4/2001	-	4.5
174	Odsunutie reformy verejnej správy	-147.0	-2.09	70.3	3/2000	3/2000	4.13

7. Hlasovania poslancov NR SR k vybraným opatreniam

Štatistika vychádza z hlasovania o návrhu zákona ako o celku v treťom čítaní alebo v čítaní, z ktorého sa návrh nedostal do ďalšieho prerokovávaní. Spomedzi schválených zákonov zahŕňa len tie, ktoré boli prijaté s minimálnymi zmenami alebo sú obsahovo identické s návrhmi, ktoré boli hodnotené v rámci projektu HESO. Poslanci boli zaradení do poslaneckých klubov podľa stavu k 25. februáru 2002.

1.	Vstup SR do OECD (Uznesenie NR SR č. 1108 o súhlase s návrhom na prístup k Dohovoru o Organizácii pre hospodársku spoluprácu a rozvoj)
2.	Novela zákona o konkurze a vyrovnaní (č. 238/2000 Z.z.)
3.	Zákon o slobodnom prístupe k informáciám (č.211/2000 Z.z.)
4.	Novela obchodného zákonníka (č.500/2001 Z.z.)
5.	Zákon o sudcoch a prísediach (č.385/2000 Z.z.)
6.	Novela zákona o bankách (č.483/2001)
7.	Novela Ústavy SR (č. 90/2001 Z.z.)
8.	Zákon proti praniu špinavých peňazí (Zákon o ochrane pred legalizáciou príjmov z trestnej činnosti – č. 367/2000 Z.z.)
9.	Novela Občianskeho súdneho poriadku (č.501/2001 Z.z.)
10.	Zákon o odpadoch (č.223/2001 Z.z.)
11.	Malý kompetenčný zákon (Zákon o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a na vyššie územné celky – č.416/2001 Z.z.)
12.	Vládny návrh daňových zákonov - daň z príjmov (Novela zákona o dani z príjmov - č. 561/2001 Z.z.)
13.	Zákon o cenných papieroch a investičných službách (č.566/2001 Z.z.)
14.	Návrh ústavného zákona o použití výnosov z privatizácie (neschválený v 3. čítaní, číslo parlamentnej tlače – 997)
15.	Novela zákona o verejnom obstarávaní (č.557/2001 Z.z.)
16.	Zákon o samospráve vyšších územných celkov (č.302/2001 Z.z.)
17.	Novela zákona o ochrane vkladov (č.492/2001 Z.z.)
18.	Zákon o investičných sťumloch (č. 565/2001 Z.z.)
19.	Úľavy na podporu zamestnávania dlhodobo nezamestnaných – odpustenie odvodov zamestnávateľa do verejných fondov, dohodnuté pracovné miesto pre absolventa (Novela zákona o zamestnanosti - č. 505/2001 Z.z.)
20.	Zrušenie dane z dedičstva pre najbližších príbuzných (Novela zákona o dani z dedičstva – č. 151/2001 Z.z.)
21.	Zákon o regulácii sieťových odvetví (č. 276/2000 Z.z.)
22.	Zákon o dohľade nad finančným trhom (č. 96/2002 Z.z.)
23.	Nový štátny sviatok - 17. november (Novela zákona o štátnych sviatkoch, dňoch pracovného pokoja a pamätných dňoch – č. 442/2001 Z.z.)
24.	Zákon o štátnej službe (č. 312/2001 Z.z.)
25.	Nový Zákonník práce (č. 311/2001 Z.z.)
26.	Zákon o financovaní základných a stredných škôl a školských zariadení (č.506/2001 Z.z.)
27.	Zvýšenie dôchodkov o 10% (Zákon o zvýšení dôchodkov v roku 2000, o úprave dôchodkov priznaných v roku 2001 – č.233/2000 Z.z.)
28.	Zákon o vysokých školách (schválený 21. Februára 2002)
29.	Štátny rozpočet na rok 2002 (Zákon o štátnom rozpočte na rok 2002- č.586/2001 Z.z.)
30.	Návrh zákona o preukazovaní pôvodu majetku (neprešiel do 2.čítania, číslo parlamentnej tlače - 1147)
31.	Novela zákona o združovaní v politických stranách a politických hnutiach (č.404/2000 Z.z.)
32.	Zavedenie inštitútu asistenta poslanca (Novela zákona o platových pomeroch niektorých ústavných činiteľov SR – č. 447/2000 Z.z.)
33.	Štátny rozpočet na rok 2001 (Zákon o štátnom rozpočte na rok 2001- č.472/2000 Z.z.)
34.	Zákon o poštových službách (č. 507/2001 Z.z.)
35.	Zvýšenie odvodov za zamestnancov - zdravotné poistenie (Novela zákona o zdravotnom poistení a zdravotných poisťovniach - č.448/2000 Z.z.)
36.	Zvýšenie odvodov za zamestnancov – dôchodkové a nemocenské poistenie Sociálnej poisťovne (Novela zákona o Sociálnej poisťovni- č.407/2000 Z.z.)
37.	Zákaz exekúcií zdravotných poisťovní a zdravotníckych zariadení (Novela Exekučného poriadku– č.291/2001 Z.z.)

OPATRENIE	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37
Prítomní	104	118	86	91	118	93	148	106	90	119	136	114	111	96	113	143	109	98	76	104	105	123	103	136	134	106	133	120	135	97	96	94	139	104	97	98	81
[Z] Za hlasovalo	104	82	80	85	110	91	90	103	84	115	80	86	84	53	86	112	71	96	51	60	97	122	86	113	100	73	133	76	81	45	57	85	90	94	69	79	81
[P] Proti hlasovalo	0	19	0	0	0	0	57	0	0	0	3	2	3	18	1	27	26	0	0	25	0	0	0	1	6	7	0	12	46	4	3	0	45	4	17	2	0
[?] Zdržalo sa	0	16	5	5	6	2	1	1	3	2	53	25	23	22	23	2	10	0	20	17	4	1	12	9	19	26	0	29	8	31	35	6	4	6	10	17	0
[N] Nehlasovalo	0	1	1	1	2	0	0	2	3	2	0	1	1	3	3	2	2	2	5	2	4	0	5	13	9	0	0	3	0	17	1	3	0	0	1	0	0
[0] Neprítomní	46	32	64	59	32	57	2	44	60	31	14	36	39	54	37	7	41	52	74	46	45	27	47	14	16	44	17	30	15	53	54	56	11	46	53	52	69

[*] Nebol/a poslancom NR SR

klub HZDS	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	
AIBEKOVÁ Marta	0	P	0	0	Z	Z	P	Z	0	Z	?	?	?	Z	?	Z	P	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	Z	?	Z	?	P	Z	?	0	P	Z	P	0	Z	
ANDREJČÁK Imrich	0	0	0	0	0	Z	P	Z	Z	0	?	?	?	0	?	Z	P	Z	0	Z	N	Z	Z	Z	Z	0	Z	N	P	0	?	Z	P	0	P	?	0	
BACO Peter	0	0	0	0	Z	0	P	0	0	Z	?	P	P	0	0	Z	P	Z	0	0	Z	0	0	Z	Z	0	Z	0	P	0	0	0	P	Z	0	0	0	
BAK Bartolomej	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Z	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Z	*	*	*	*	*	?	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
BELOHORSKÁ Irena	0	P	0	0	Z	0	P	Z	0	Z	?	?	?	0	0	Z	P	0	0	Z	0	0	0	Z	Z	0	Z	?	0	0	0	?	P	0	0	0	0	
BENČAT Ján	0	?	0	0	Z	Z	P	0	Z	0	?	?	?	Z	0	Z	P	Z	0	Z	N	Z	0	Z	?	0	Z	0	P	N	0	0	P	Z	0	0	0	
BINDER Július	0	0	0	0	0	Z	P	0	0	0	?	?	0	0	Z	0	Z	0	0	0	Z	0	Z	?	Z	0	0	Z	?	P	0	0	Z	P	0	P	?	Z
BRHEL Jozef	Z	?	0	Z	Z	0	P	0	Z	0	?	?	?	Z	?	Z	P	Z	0	0	0	Z	Z	Z	0	?	Z	?	P	N	0	0	P	0	0	0	0	
BRŇÁK Peter	0	?	0	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	?	?	?	Z	?	Z	P	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	?	0	?	P	Z	?	Z	P	Z	0	?	0	
CABAJ Tibor	Z	0	0	Z	Z	Z	P	Z	0	Z	?	?	?	?	0	Z	P	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	Z	?	Z	P	P	Z	?	0	P	Z	P	?	Z	
CAGALA Milan	0	0	0	0	0	0	P	0	0	0	0	?	Z	0	0	Z	P	0	0	Z	Z	Z	0	Z	?	0	Z	0	P	N	0	?	P	Z	P	0	0	
CUPER Ján	Z	P	0	0	Z	0	P	Z	Z	Z	?	P	P	0	0	Z	P	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	?	0	0	P	0	0	0	P	Z	0	?	0	
DANKO Ján	0	?	0	Z	0	0	P	0	Z	Z	?	0	0	Z	0	Z	0	0	0	0	0	Z	0	Z	Z	?	Z	?	P	N	0	0	P	0	0	0	Z	
DELINGA Pavel	Z	?	0	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	?	?	?	Z	?	Z	0	Z	0	Z	N	Z	0	Z	Z	?	Z	?	P	N	Z	0	P	Z	0	?	0	
DROBNÝ Michal	Z	?	0	0	Z	Z	P	Z	0	Z	?	0	0	Z	?	Z	0	Z	0	0	?	Z	?	Z	Z	?	0	0	P	N	0	Z	P	Z	0	Z	0	
ENGLIŠ Alojz	0	?	0	Z	Z	0	P	Z	Z	0	?	?	?	0	0	Z	P	0	0	0	0	Z	Z	Z	Z	0	Z	0	0	0	0	0	P	0	P	?	Z	
GABRIEL Ján	0	0	0	Z	Z	Z	P	Z	Z	0	?	?	?	0	?	Z	P	0	0	0	Z	0	0	Z	Z	?	Z	0	0	0	0	0	P	0	0	0	Z	
GAJDOŠ Jozef	0	N	0	Z	0	0	P	0	Z	Z	?	0	0	0	?	Z	0	Z	0	0	Z	Z	Z	Z	?	Z	?	P	0	0	?	P	0	P	?	0		
GAŠPAROVIČ Ivan	Z	?	0	Z	Z	0	P	Z	Z	Z	?	?	?	Z	?	Z	P	Z	0	0	0	Z	0	Z	Z	?	0	N	P	Z	0	0	?	Z	0	0	Z	
HOFBAUER Roman	Z	0	0	0	0	0	P	0	0	Z	?	?	?	N	N	Z	P	N	0	Z	0	Z	0	Z	Z	?	0	?	P	0	0	N	P	Z	0	0	0	
HUDEC Ivan	Z	?	0	0	0	Z	P	0	0	Z	?	0	0	0	?	Z	0	Z	0	0	0	Z	Z	Z	Z	?	Z	?	P	N	?	0	0	0	P	0	0	
HUSÁR Stanislav	Z	?	0	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	?	?	?	Z	Z	?	0	P	Z	0	Z	Z	Z	Z	0	0	Z	0	P	N	0	?	P	Z	P	?	0	
HÚSKA Augustín Marián	Z	0	0	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	?	?	?	Z	0	?	Z	P	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	?	P	N	?	Z	P	Z	P	?	Z	
CHUDÍK Peter	*	*	*	0	*	0	*	*	0	*	?	?	?	0	0	Z	?	*	0	0	0	*	*	*	0	*	*	0	*	*	0	Z	*	*	*	0	*	*
JARJABEK Dušan	0	?	0	0	Z	0	P	0	0	Z	?	?	Z	0	?	Z	P	Z	0	Z	Z	Z	0	Z	Z	?	Z	?	P	0	0	0	Z	P	Z	P	?	0
JASOVSKÝ Ján	0	P	0	0	0	0	P	0	0	0	?	?	?	?	0	Z	P	Z	0	Z	0	Z	0	Z	Z	?	Z	P	P	0	0	0	P	Z	0	0	0	
KAČIC Pavol	0	0	0	Z	0	0	P	Z	0	Z	?	0	0	?	0	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	?	?	0	?	0	0	P	Z	0	0	0	
KALMAN Jozef	Z	0	0	0	0	0	P	0	0	Z	?	?	?	0	?	Z	P	0	0	0	0	Z	0	Z	Z	?	Z	P	P	0	0	0	P	Z	0	?	0	
KANDRÁČ Pavel	0	0	0	0	0	0	P	0	0	0	?	?	?	0	0	Z	P	Z	0	Z	Z	Z	0	0	0	0	0	P	P	0	0	0	0	Z	0	?	0	
KARLÍN Gabriel	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Z	*	*	*	*	*	*	P	*	*	*	*	*	*	*	*	
KELTOŠOVÁ Oľga	Z	P	0	0	Z	0	P	Z	0	Z	?	?	?	0	0	?	Z	0	0	Z	0	0	Z	Z	?	Z	?	?	?	?	0	0	?	0	0	Z	0	0
KOZLÍK Sergej	Z	0	0	0	0	0	P	Z	0	Z	?	?	?	0	0	Z	?	0	0	Z	0	Z	0	Z	0	0	0	?	P	N	?	Z	?	?	0	?	0	
KRAJČI Gustáv	0	P	0	0	Z	0	P	Z	0	0	?	?	?	0	0	?	Z	0	Z	0	0	0	Z	0	?	Z	0	Z	P	P	0	0	0	0	0	0	0	
LEXA Ivan	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
MAXON Miroslav	0	0	0	0	0	0	P	0	0	Z	?	?	?	0	0	0	Z	0	0	0	0	0	0	Z	Z	0	Z	0	0	0	0	0	0	P	0	P	0	Z
MUŠKOVÁ Ľudmila	0	0	0	0	N	0	P	Z	0	Z	?	?	?	Z	?	Z	P	Z	Z	0	Z	Z	Z	N	Z	?	Z	P	P	N	?	0	P	Z	P	0	Z	
PAVELKA Vladimír	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Z	*	*	*	*	*	*	P	*	*	*	*	*	*	*	*	
PODHRADSKÁ Marta	Z	P	0	0	0	0	P	0	0	Z	P	?	?	Z	?	Z	P	Z	0	Z	0	Z	Z	?	Z	0	0	P	P	Z	0	0	P	0	P	0	Z	
REHÁK Milan	0	0	0	Z	Z	0	P	0	Z	0	?	?	?	0	0	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	0	P	0	0	0	0	0	0	0	0	Z
SLOBODNÍK Dušan	0	P	0	0	Z	0	P	Z	0	Z	0	0	0	0	0	Z	0	0	0	0	Z	Z	*	0	Z	Z	0	Z	*	*	0	0	Z	?	0	P	0	0
ŠTASTNÝ Pavel	Z	?	0	0	?	0	P	Z	0	Z	?	?	?	0	0	?	Z	0	Z	0	0	Z	Z	Z	Z	?	Z	?	P	0	0	0	P	Z	0	0	0	
ŠTEVČEK Pavol	0	P	0	0	Z	Z	P	Z	0	0	?	?	?	0	0	0	Z	0	0	0	0	Z	Z	Z	Z	?	Z	?	P	N	0	0	P	Z	0	?	0	
TARČÁK Jozef	0	?	0	0	Z	0	P	Z	0	Z	?	?	?	0	0	?	Z	0	0	0	Z	Z	*	Z	Z	Z	0	Z	*	P	0	0	0	P	0	0	0	Z
TKÁČ Vojtech	Z	?	0	0	Z	Z	P	0	0	Z	?	?	?	?	0	0	Z	?	0	Z	0	0	Z	0	Z	Z	?	Z	P	0	0	0	0	0	Z	0	0	Z
TOPOLI Milan	0	0	0	0	Z	0	P	0	0	Z	0	0	0	0	0	Z	0	Z	0	Z	0	Z	Z	Z	Z	?	Z	0	P	?	0	0	P	0	0	?	0	
TÓTHOVÁ Katarína	Z	P	0	N	Z	0	P	N	N	N	?	N	?	N	N	Z	0	0	0	0	?	0	N	N	Z	0	Z	P	P	Z	0	0	P	?	0	0	0	
ZLOCHA Jozef	Z	P	0	*	Z	*	*	Z	*	*	*	*	*	*	*	Z	*	*	*	Z	0	*	*	Z	Z	*	Z	*	*	*	?	Z	P	*	Z	Z	Z	

klub KDH	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	
BAUER Rudolf	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	0	0	P	0	0	Z	Z	Z	*	Z	N	Z	Z	Z	*	Z	0	0	N	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
BROCKA Július	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	P	Z	0	Z	Z	Z	Z	N	Z	0	Z	0	Z	?	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
HRUŠOVSKÝ Pavol	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	P	0	Z	Z	Z	0	Z	Z	N	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	0	Z	0	0	Z	Z	Z	
MIKLOŠKO František	0	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	Z	Z	Z	N	Z	Z	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
MURÁNSKY Peter	Z	0	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	N	Z	P	?	Z	Z	Z	Z	Z	N	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
PALKO Vladimír	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	P	P	Z	Z	0	Z	Z	N	Z	Z	Z	Z	Z	?	0	Z	Z	Z	Z	0	Z	0	Z	
PČOLINSKÁ Marcela	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Z	*	*	*	*	*	*	Z	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
RAKÚS Alojz	Z	Z	0	0	0	Z	0	Z	Z	0	Z	0	Z	0	N	Z	0	Z	0	Z	Z	0	0	Z	0	Z	0	Z	0	Z	0	Z	0	Z	0	Z	0	
SABOLOVÁ Mária	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	0	Z	P	0	Z	Z	Z	Z	Z	N	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
ZÁBORSKÁ Anna	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	P	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	0	0	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	

Klub PSNS	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37
ANDEL Marián	Z	0	0	0	0	Z	P	0	0	0	0	Z	0	Z	Z	P	0	Z	0	0	0	0	Z	0	0	?	Z	Z	P	Z	?	Z	P	Z	P	?	0
KOLLÁRIKOVÁ Melánia	0	P	0	0	0	Z	P	0	0	Z	?	Z	P	0	N	Z	Z	0	0	N	Z	Z	Z	?	Z	N	?	0	?	N	0	Z	N	0	Z	0	Z
MORIC Vítazoslav	0	P	Z	0	?	0	P	0	0	Z	?	?	N	Z	0	Z	N	0	0	0	0	0	N	N	0	Z	?	?	Z	0	0	P	Z	0	0	0	0
SITEK Ján	Z	P	Z	0	N	0	P	0	0	Z	0	0	0	Z	Z	0	0	?	Z	0	Z	0	0	0	0	0	Z	P	0	0	0	P	0	0	0	0	0
SLOTA Ján	0	0	0	0	0	0	P	0	0	0	0	0	0	0	Z	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ŠEPTÁK Rastislav	Z	P	Z	0	?	Z	P	Z	0	Z	?	Z	Z	0	Z	Z	?	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	P	Z	?	P	0	0	0	P	Z	0	?	0	0
ŠVANTNER Dušan	0	P	Z	?	?	0	P	0	0	Z	?	Z	Z	0	Z	P	0	0	Z	Z	0	Z	Z	P	Z	0	P	N	?	0	P	0	0	0	0	0	0
ZELNÍK Štefan	0		Z	0	?	0	P	Z	0	Z	?	0	0	0	Z	0	Z	Z	0	Z	0	Z	0	Z	Z	P	Z	0	?	0	?	0	P	Z	0	0	0

klub SDK	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	
BAJAN Vladimír	Z	Z	0	0	Z	Z	Z	Z	0	0	Z	0	0	0	Z	0	Z	0	0	P	Z	Z	Z	0	0	Z	Z	0	0	Z	Z	0	Z	0	Z	Z	Z	Z
FEDOROČKO Dušan	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	0	0	0	0	Z	0	Z	Z	P	Z	Z	Z	?	P	0	0	Z	Z	?	0	0	Z	0	0	Z	Z	
GALBAVÝ Tomáš	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	?	0	0	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	0	N	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
HALMEŠ František	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
HORT Milan	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	N	Z	Z	N	Z	Z	Z	N	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
IVANKO Alexej	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	?	Z	N	Z	N	Z	P	Z	Z	Z	N	Z	N	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
KOVÁČ Roman	*	Z	Z	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Z	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Z	*
KRESÁNEK Peter	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	*	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
KRUMPOLEC Jozef	0	Z	Z	0	0	0	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	?	?	Z	0	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	0	0	
KUJAN Martin	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	0	N	?	0	Z	?	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z
KUŽMA Jozef	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	0	Z	Z	Z	P	0	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
ORAVA Branislav	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	0	Z	Z	Z	0	0	0	0	Z	N	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	
OŠVÁTH Peter	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	0	0	?	Z	Z	0	0	P	Z	Z	Z	?	Z	Z	0	Z	N	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	0	
PALACKA Gabriel	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
PITTNER Ladislav	*	*	*	Z	*	Z	*	*	Z	0	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	0	*	Z	Z	0	?	?	Z	*	0	Z	?	*	*	*	Z	*	*	Z	
PROKOPOVIČ Pavol	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	N	?	Z	0	Z	Z	P	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	0		
RUSNÁK Ján	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	0	?	Z	Z	0	Z	?	P	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
RUSNÁKOVÁ Eva	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	0	Z	?	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z		
SLAFKOVSKÝ Alexander	*	*	*	Z	*	Z	*	*	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	*	0	Z	Z	P	Z	*	Z	Z	?	*	*	*	0	*	*	*	*	Z	
SLANÝ Jaroslav	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	0	Z	0	Z	Z	?	Z	Z	0	Z	P	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
SUCHÁR Miloslav	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	0	Z	Z	0	?	?	Z	N	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
ŠAGÁT Tibor	Z	*	*	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	P	Z	Z	0	Z	N	Z	*	Z	Z	0	Z	0	Z	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	
ŠIMKO Ivan	Z	Z	Z	*	Z	*	Z	Z	*	Z	*	*	*	*	*	*	*	*	?	*	*	*	*	*	Z	*	*	*	Z	Z	*	Z	Z	*	0	Z	*	
ŠKODA Stanislav	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
VAVRÍK Roman	Z	Z	*	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	0	Z	P	Z	Z	Z	Z	?	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	
VOLF Jaroslav	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	0	0	Z	0	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
VRŽDÁK Pavol	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	

klub SDL	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	
ANDRASSY Ľubomír	Z	0	Z	Z	Z	0	Z	0	Z	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	Z	0	P	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	?	Z	Z		
ANGELOVIČOVÁ Mária	0	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	Z	N	P	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z		
ANTECKÝ Marian	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	Z	0	P	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z		
BALLEK Ladislav	Z	Z	Z	*	Z	*	*	Z	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Z	*	*	*	Z	Z	Z	*	Z	Z		
BARTOŠ Stanislav	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	Z	0	P	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z		
BENKOVSKÝ Milan	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	P	Z	Z	0	Z	0	P	Z	*	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z		
BOHUNICKÝ Peter	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	Z	0	P	0	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	?	Z	Z		
DZURÁK Ľubomír	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	Z	?	P	Z	*	?	Z	Z	Z	Z	*	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z			
FAIČ Vladimír	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	Z	?	P	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z		
HAJDÚK Pavol	Z	0	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	P	0	Z	Z	Z	?	P	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	
HALUŠKOVÁ Jana	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	Z	?	P	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
HOFFMANN Anton	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	P	0	Z	Z	Z	0	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
IŠTVÁN Milan	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	0	Z	0	Z	?	Z	Z	Z	0	?	P	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
KANIS Pavol	*	*	*	Z	*	0	Z	*	0	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	0	*	Z	Z	0	*	*	*	Z	*	*	*	*	*	
KLEMENS Jozef	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	P	Z	Z	?	Z	?	?	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	
MAŇKA Vladimír	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	Z	?	P	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	
MIGAŠ Jozef	Z	Z	Z	0	0	0	Z	N	0	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	0	0	P	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	0	Z	0	Z	0	Z	Z	
OROSZ Ladislav	Z	0	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	?	P	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
RUSNÁK Štefan	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	Z	?	P	Z	Z	?	Z	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	
SOPKO Viliam	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	Z	0	0	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
ŠIPOŠ Roman	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
TÓTH Imrich	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	0	P	Z	Z	*	Z	?	P	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z		

klub SMK	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37
BÁRDOS Gyula	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	P	Z	Z	0	N	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	?	0	Z	0	0	Z	0	
BUGÁR Béla	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	0	Z	Z	P	0	0	Z	?	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	0	
DOLNÍK Erzsébet	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	0
DUKA-ZÓLYOMI Árpád	Z	Z	Z	0	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	0	0	Z	Z	P	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	0	0
DURAY Miklós	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	N	Z	Z	Z	Z	Z	P	Z	0	N	0	Z	Z	0	Z	?	0	Z	0	Z	Z	?	0	Z	Z	0	Z	0	
FARKAS Pál	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	?	Z	Z	0	N	N	Z	Z	Z	Z	N	?	Z	Z	Z	Z	Z	0	
FEHÉR Miklós	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	P	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	N	Z	Z	Z	Z	N	?	0	Z	0	0	0	0	0	0
FERKÓ Barnabás	Z	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	0	0	0	Z	P	0	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	0	?	Z	Z	0	Z	0
GYUROVSZKY László	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	0	Z	0	Z	?	?	Z	Z	Z	Z	Z	0	
HÓKA László	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	0	P	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	N	Z	Z	Z	Z	?	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	
KÓTELES László	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	N	Z	Z	0	Z	N	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	?	Z	Z	?	Z	0
KVARDA József	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	P	Z	0	0	0	Z	Z	0	Z	0	Z	Z	Z	Z	0	?	Z	Z	Z	Z	Z	0	
MÉSZÁROS Lajos	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
NAGY László	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	0	Z	P	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	?	Z	Z	Z	Z	Z	0	
SÁRKÓZY Klára	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	P	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	?	Z	Z	0	
SZABÓ Olga	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	?	Z	Z	?	Z	0

klub SOP - LDÚ - SZS	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	
AMBRÓŠ Ladislav	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	0	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	?	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	
ČIŽMÁRIKOVÁ Katarína	Z	Z	Z	Z	0	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z
DUBOVSKÁ Diana	0	Z	Z	0	Z	0	Z	?	0	0	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	0	N	Z	0	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	P	0	Z	Z	0	P	0	
FINĐO Peter	Z	*	*	Z	Z	Z	Z	Z	*	Z	0	0	Z	Z	Z	0	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	0	0	Z	0	
HAMŽÍK Pavol	*	*	*	0	*	0	*	*	0	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	0	*	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	*	Z	?	*	*	*	Z	*	*	*	0	
JURIŠ Anton	0	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
KADLEČÍKOVÁ Mária	0	Z	Z	*	Z	*	Z	Z	*	Z	*	*	*	?	*	*	*	*	0	*	*	*	*	*	*	*	Z	*	*	*	Z	Z	Z	*	0	0	*	
KOVAČIČ Dušan	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	?	0	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	
MESIARIK Marián	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	0	Z	N	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	?	Z	Z	P	P	Z	Z		
PETRÁK Ferdinand	0	Z	0	0	Z	Z	0	0	Z	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	?	0	Z	Z	0	0	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	0	Z	
PRESPERÍN Igor	Z	0	0	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	Z	P	0	Z	Z	0	Z	0	0	Z	0	0	Z	0	0	Z	Z	?	Z	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	
RUSKOVÁ Viera	*	0	0	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	0	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Z
ŠIMKO Ján	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	0	*	Z	Z	*	0	Z	Z	*	Z	0	0	Z	Z	*	*	0	Z	Z	Z	0	Z	0	Z	Z	

nezavisli	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	
BUDAJ Ján	0	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	0	20	21	22	23	N	Z	0	Z	Z	?	?	Z	0	Z	0	0	0	0	37
FICO Robert	0	?	Z	Z	Z	Z	P	Z	Z	0	?	0	0	Z	Z	?	0	0	Z	0	0	0	0	0	0	0	Z	0	P	Z	Z	Z	P	?	0	Z	0	
KOTIAN Miroslav	0	0	0	*	0	*	P	0	*	0	0	0	0	0	0	Z	0	0	0	0	Z	Z	?	Z	0	P	0	0	P	0	?	Z	P	0	0	0	0	
KRESÁK Peter	Z	0	?	0	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	Z	?	0	Z	?	0	P	P	0	Z	0	Z	0	Z	0	
LANGOŠ Ján	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	N	?	Z	Z	Z	Z	Z	P	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	P	?	Z	Z	P	?	P	?	0	Z	P	?	Z	0	
MACHÁČEK Ľudovít	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	0	*	*	Z	*	*	*	0	*	*	*	*	*	0	0	*	*	*	*	*	*	*	*	
MALCHÁREK Jirko	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	0	Z	P	Z	Z	?	0	?	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	0	0	Z	0	Z	P	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	
MALÍKOVÁ Anna	Z	P	0	?	0	0	P	0	?	0	0	0	0	0	0	Z	0	0	0	0	0	Z	?	Z	?	P	0	?	P	0	0	0	P	0	0	0	0	
OBERHAUSER Viliam	Z	P	Z	?	0	0	P	0	N	Z	?	Z	?	0	0	Z	?	0	Z	0	?	Z	0	0	Z	0	Z	?	P	0	0	0	P	0	0	0	0	
OSUSKÝ Peter	Z	Z	0	Z	0	0	Z	0	Z	Z	?	Z	Z	Z	P	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	?	?	Z	Z	0	?	?	?	Z	Z	P	Z	Z	0	0	
PAŠKA Jaroslav	0	?	0	0	?	?	P	Z	0	Z	?	Z	?	0	0	Z	?	0	Z	0	?	Z	0	?	Z	0	Z	0	P	0	0	0	P	0	0	0	0	
PROKEŠ Jozef	0	0	0	?	0	0	P	0	?	0	?	0	0	0	P	Z	0	0	0	0	0	0	0	Z	Z	0	0	0	0	0	0	0	0	?	0	?	0	0
SCHMÖGNEROVÁ Brigita	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Z	*	*	*	*	*	*	0	*	*	*	*	*	*	*	*	*
SLÁDEČEK Imrich	Z	Z	0	0	Z	0	?	*	0	0	0	Z	Z	0	Z	0	0	0	0	Z	Z	0	?	Z	Z	P	Z	?	P	0	0	Z	Z	Z	Z	Z	0	
SLAVKOVSKÁ Eva	0	P	Z	0	0	?	P	0	0	Z	P	Z	Z	0	?	Z	P	0	?	Z	Z	N	Z	Z	P	Z	?	P	0	0	0	P	Z	0	0	0	0	
ŠEBEJ František	Z	Z	Z	0	Z	0	Z	Z	0	Z	?	Z	Z	Z	P	Z	0	N	0	0	Z	0	?	?	Z	Z	?	?	P	?	Z	Z	P	Z	Z	Z	0	
ŠLACHTA Štefan	Z	Z	Z	Z	0	Z	0	0	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	P	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	
ŠVEC Juraj	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	0	0	Z	N	Z	Z	Z	Z	0	Z	0	0	0	Z	0	0	Z	0	Z	
TATÁR Peter	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	P	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	?	?	0	Z	?	?	0	?	Z	Z	P	?	Z	0			
TUCHYŇA Jozef	Z	Z	Z	Z	0	0	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	Z	?	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	0	Z	Z	?	P	Z	0	Z	Z	0	?	Z	0			
WEISS Peter	0	Z	Z	0	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	?	Z	Z	Z	0	0	0	0	0	Z	N	Z	Z	0	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	Z	0	Z	Z	Z	
ZAJAC Peter	Z	Z	Z	*	Z	*	Z	Z	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	Z	*	*	*	*	*	Z	*	*	*	*	?	Z	Z	*	Z	0			